

ಅಖಿಲ ಭಾರತ ೬೭ನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ

15004

‘ಅಭಿನವಕಾಳಿದಾಸ’

ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ

ದಮಯಂತೀ ಸ್ವಯಂವರ

73423

ಗದ್ಯಾನುವಾದ

ಕೆ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಯ್ಯ

O,33,186x
BAS D N99
73423

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು-೧೮

15004

ಅಖಿಲ ಭಾರತ ೬೭ನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಪ್ರಕಟಣೆ

ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತು ಹಾಕತಕ್ಕದ್ದು

‘ಅಭಿನವ ಕಾಳಿದಾಸ’

ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ

ದಮಯಂತೀ ಸ್ವಯಂವರ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
ಶ್ರೀ. ಸಂಪತ್
15004
ಗದ್ಯಾನುವಾದ
ಕೆ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಯ್ಯ

ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಯ್ಯ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು

ಪಂಪಮಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ

ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೧೮

Ahbinava Kalidasa Basavappa Sastri's DAMAYANTI
SWAYAMVARA : Original with prose rendering by Sri K. R.
Laxmi Kanthaiah and Pulished by Kannada Sahitya Parishat,
Pampamahakavi Road, Chamaraja pet, Bangalore-560 018.
Pages : 160 + viii; Price : Rs. 25-00

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೭೬

ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೯೯

೦, ೩೩, 186, 000 149

ಬೆಲೆ : ರೂ. ೨೫-೦೦

© ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿದೆ

ಪ್ರಕಟಣ ಸಮಿತಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಎಸ್. ಬಸವರಾಧ್ಯ

ಸಂಚಾಲಕರು

ಡಾ. ಸಿ. ವೀರಣ್ಣ

ಸದಸ್ಯರು

ಡಾ. ಕೆ.ವಿ. ಚಂದ್ರಣ್ಣಗೌಡ

ಆರ್.ಎಸ್. ನಾರಾಯಣ

ಅ.ರಾ. ಮಿತ್ರ

ಎಲ್ಲೆಗೌಡ ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿ

ಬಿ.ಆರ್. ಪ್ರೋಲೀಸ್ ಪಾಟೀಲ

ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಣ್ಣಣ್ಣ ರೈ

ಶಿಕ್ಷಣೀಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷರು

ವೈ.ಕೆ. ಮುದ್ದುಕೃಷ್ಣ

ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ

ಮುದ್ರಣ :

ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ. ಅಚ್ಚುಕೂಟ ಆಫ್‌ಸೆಟ್, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
ಪಂಪಮಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೧೮

ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತು ಹಾಕತಕ್ಕದ್ದನ್ನಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ನುಡಿ

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಆದರದಿಂದ ಎದುರುನೋಡುತ್ತಿರುವ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಹಂಬಲ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೯ರ ಫೆಬ್ರವರಿ ೨೬, ೨೭ ಮತ್ತು ೨೮ರಂದು ಕನಕಪುರದಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಅರವತ್ತೇಳನೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತೇಳು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಮಹತ್ವದ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಪರಿಷತ್ತು ಕೈಗೊಂಡಿತು.

ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಆಯ್ಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಿತಿಯೊಂದು ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿದಾಗ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನೇಕ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಕೃತಿಗಳು ಈಗ ವಿದ್ವಾಂಸರ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತರ ಕೈಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರತೆ ಎದ್ದು ಕಂಡಿತು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರ ಕೈಗೆ ಮತ್ತೆ ಕೊಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಹಳೆಯ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಸೇರಿದ ಅರವತ್ತೇಳು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಅರವತ್ತೇಳನೆಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸವಿನೆನಪಿಗೆ ಪರಿಷತ್ತು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪರಿಷತ್ತಿನ ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ. ಅಚ್ಚುಕೂಟವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ. ವಿಭಾಗ ಮತ್ತು ಆಫ್‌ಸೆಟ್ ಮುದ್ರಣಯಂತ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಪರಿಷತ್ತಿನ ಶಾಶ್ವತ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿ ಈ ಮುದ್ರಣಾಲಯವು ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನೂ ಮುದ್ರಿಸಿ ಹೊರತರಲೆಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಆಶಯ.

ಅರವತ್ತೇಳು ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೇವಲ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಎಂದು ಪರಿಷತ್ತು ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ. ವರ್ತಮಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅರಿವು ಪರಿಷತ್ತಿಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಮತ್ತು ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಸಾಹಿತಿ - ವಿದ್ವಾಂಸರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಿದೆ. ಕನ್ನಡ - ಕನ್ನಡ - ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಿಘಂಟು, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ನಿಘಂಟುಗಳಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಗಳು ಕನ್ನಡದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಸದಾ ಪೂರೈಸಲಿವೆ. ಪರಿಷತ್ತು ತನ್ನ ಈ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ರಾಜ್ಯಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಉದಾರ ಸಹಕಾರ ಬಹಳ ಅಗತ್ಯ. ಇದು ಅಬಾಧಿತವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಲಿ ಎಂದು ಪರಿಷತ್ತು ಆಶಿಸುತ್ತದೆ.

ಅರವತ್ತೇಳು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಸಹಕರಿಸಿದ ಪ್ರಕಟಣಾ ಸಮಿತಿಗೆ, ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ನೆರವು ನೀಡಿದ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಪಿ.ಜಿ.ಆರ್. ಸಿಂಧ್ಯಾ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಚ್ಚು ಕೂಟದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಎನ್. ಬಸವರಾಧ್ಯ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಪರಾಮರ್ಶೆ ವಳ್ಳಾಗಿ ಮಾತ್ರ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಅರವತ್ತೇಳನೆಯ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯಬಲ್ಲ ಕಾರ್ಯವಾಗಿ, ಅರವತ್ತೇಳು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದೆಂದು ಯೋಜಿಸಿತು. ಈ ಅರವತ್ತೇಳು ಕೃತಿಗಳ ಪೈಕಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ವಜ್ರಮಹೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಡಾ. ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿಯವರ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಹೊರತಂದ ಹಳಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳ ಗದ್ಯಾನುವಾದಗಳನ್ನು ಪುನರ್ ಮುದ್ರಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಮನಗಂಡ ಪ್ರಕಟನಾ ಸಮಿತಿ, ಆ ಎಲ್ಲಾ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಹೊರತರಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು.

ಹಳಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಸಹ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಶಾಲಾ-ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವವರಿಗೆ, ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಸದುಪಯೋಗವಾಗಲೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾಡಿನ ಖ್ಯಾತ ವಿದ್ವಾಂಸಕರು ಮಾಡಿರುವ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಗದ್ಯಾನುವಾದ ವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮೂಲಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಷತ್ತು ಆದ್ಯತೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಅರವತ್ತೇಳು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿವಾದರೂ, ಎಲ್ಲಾ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಮುದ್ರಣಾಲಯದಲ್ಲೇ ಅಚ್ಚು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ, ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಮ್ಮೇಳನ ನಡೆದ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಅರವತ್ತೇಳು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ.

ಈ ಅರವತ್ತೇಳು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಯೋಜನೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕಾಗದವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ೬೭ನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ, ಮಾನ್ಯ ಗೃಹ ಸಚಿವರೂ ಆದ ಪಿ.ಜಿ.ಆರ್. ಸಿಂಧ್ಯ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಹೊರತರುತ್ತಿರುವ ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ. ಆಫ್‌ಸೆಟ್ ಅಚ್ಚುಕೂಟದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗಕ್ಕೂ, ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಎನ್. ಬಸವಾರಾಧ್ಯ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ವಿಷಯ ಸೂಚಿ

ಉಪೋದ್ಘಾತ	೧
ಪೀಠಿಕಾ ಪ್ರಕರಣಂ	೫
ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸಂ	೧೩
ದ್ವಿತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ	೫೬
ತೃತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ	೭೧
ಚತುರ್ಥಾಶ್ವಾಸಂ	೧೨೫

ಅನುಬಂಧ

೧. ಪೂರ್ವಕಥೆಗಳು	೧೫೩
೨. ಅರ್ಥಕೋಶ	೧೫೭

ಉಪೋದ್ಘಾತ

ಕವಿ :

“ದಯಯಂತೀ ಸ್ವಯಂವರ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ‘ಅಭಿನವ ಕಾಳಿದಾಸ’ ಎಂಬ ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದ ಶ್ರೀ ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು.* ಇವರು ವೀರಶೈವ ಮತೀಯರು. ಇವರ ಮೂಲಪುರುಷರು ಮುರುಡು ಬಸವಸ್ವಾಮಿಗಳು. ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ನಾರಸಂದ್ರ ಗ್ರಾಮದ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಇವರು ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು. ಇವರ ಮಕ್ಕಳು ವೈದಿಕವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮಹಾದೇವಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. ಇವರನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಮಹಾರಾಜರಾಗಿದ್ದ ವಿದ್ವತ್ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾದ ‘ಕರ್ಣಾಟಕ ಭೋಜ’ ಶ್ರೀ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರು ತಮ್ಮ ಸಮ್ಮುಖದ ಪುರೋಹಿತರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀ ಶುಭಕೃತ್ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೪೩ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಜನಿಸಿದರು.

ಇವರಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪಿತೃವಿಯೋಗ ಉಂಟಾಗಲು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಅಳಿಯ ಲಿಂಗರಾಜೇ ಅರಸರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ; ಸಂಗೀತಾದಿ ಕಲೆಗಳನ್ನೂ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿ ಉಭಯಭಾಷಾವಿಶಾರದರೂ, ಗಾಯನಾದಿ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಮೋಘ ಪಂಡಿತರೂ ಆದರು. ತಮ್ಮ ೧೮ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ, ಮಹಾರಾಜರವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ “ಬಿಲ್ವವೃಕ್ಷ ಪೂಜಾವಿಧಿ” ಯನ್ನೂ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ “ಕೃಷ್ಣರಾಜಾಭ್ಯುದಯ” ಎಂಬ ಚಂಪೂ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದರು.

ಅನಂತರ ಶ್ರೀ ಚಾಮರಾಜಒಡೆಯರವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭೋಧಕರಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಆಸ್ಥಾನಕವಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಇವರು ಬರೆದಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು:-

ನಾಟಕಗಳು :- ೧. ಶಾಕುಂತಲ ೨. ರತ್ನಾವಳಿ ೩. ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯ ೪. ಮಾಲತೀ ಮಾಧವ ೫. ಚಂಡಕೌಶಿಕ (ಇವು ಐದೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳ ಭಾಷಾಂತರಗಳು) ೬. ಶೂರಸೇನ ಚರಿತೆ (ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಕವಿಯ “ಒಥೆಲೋ” ನಾಟಕದ ಭಾಷಾಂತರ).

* ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದ ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಮೊಮ್ಮಗ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಮಹಾದೇವ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಬರಹದ ಆಧಾರದಿಂದ.

ಕಾವ್ಯಗಳು : ೧. ಭರ್ತೃಹರಿಯ ನೀತಿಶತಕ ೨. ಶೃಂಗಾರ ಶತಕ ೩. ವೈರಾಗ್ಯ ಶತಕ (ಭಾಷಾಂತರಗಳು) ೪. ಶಂಕರ ಶತಕ ೫. ನೀತಿಸಾರ ಸಂಗ್ರಹ ೬. ಸಾವಿತ್ರೀ ಚರಿತ್ರೆ.

ಚಂಪೂಗ್ರಂಥಗಳು : ೧. ದಮಯಂತೀ ಸ್ವಯಂವರ ೨. ಶ್ರೀ ಹರ್ಷ ಚರಿತ್ರೆ ೩. ರೇಣುಕ ವಿಜಯ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳು : ೧. ಶಿವಭಕ್ತಿ ಸುಧಾತರಂಗಿಣೀ ೨. ಆರ್ಯ ಶತಕ ೩. ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಿಕಾ ೪. ಅಂಬಾ ಷೋಡಶಮಂಜರೀ ೫. ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿ ತನಯಾಷ್ಟಕ ೬. ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತೃಷ್ಟಕ ೭. ಶಿವಾಷ್ಟಕ ೮. ಸದಾಶಿವಾಷ್ಟಕ.

ಇವರು ಕೇವಲ ೪೯ ವರ್ಷಗಳು ಮಾತ್ರ ಜೀವಿಸಿದ್ದು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೯೧ರಲ್ಲಿ ಫೆಬ್ರವರಿ ವಿಕೃತಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ತ್ರಯೋದಶೀ ಶನಿವಾರ ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದರು.

ವಿಮರ್ಶೆ:

ಶೈಲಿ : ಕಥೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಓಡುತ್ತದೆ. ವರ್ಣನಾಭಾಗಗಳು ರೋಮಾಂಚನ ವನ್ಮಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಪುರ, ವನ, ಸರೋವರ, ಸೂರೋದಯ, ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ ಇತ್ಯಾದಿ ವರ್ಣನೆಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಕವಿಗಳು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಿಷಧಪಟ್ಟಣವು ಸಕಲ ಕಲಾ ನಟೀ ನಟರಿಂದಲೂ, ಶಿಲ್ಪಿಗಳೂ ಶೂರರೂ ದಾನಿಗಳಿಂದಲೂ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿತ್ತು. 'ಮತ್ತಮಾ ನಂದನವನಮಂದಂ ಮಿಗೆ ಬೆಳೆದ ಜಂಬು ಜಂಬೀರ.....' (೧-೭೩ವ) ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ನಂದನೋದ್ಯಾನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ದಮಯಂತಿಯ ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನಾದಿಗಳ ವರ್ಣನೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡಂತಿದೆ. ನಳನು ವನದ ಸೊಬಗನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತಸದಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಂಸನ ಆಗಮನ, ದಮಯಂತಿಯ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆ, ವಸಂತಾಗಮನ, ಮದನ ತಾಪೋತ್ತತಿ ಇವು ಕ್ರಮವಾಗಿಯೂ ಸಹಜವಾಗಿಯೂ ಸಂಭವಿಸಿದ ರೀತಿಯು ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕದ್ದೇ ಸರಿ. ಈ ಕಥೆ ನಡೆದಾಗ ಮಾನವರಿಗೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಂಪರ್ಕವಿತ್ತು. ಹಕ್ಕಿಗಳು ಮಾನವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು, ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. "ಮಾಳ್ಳೆನಾಂ ಪ್ರಿಯಮೊಂದಂ" (೧-೧೦೭) "ನಿಮ್ಮಯ ಬಗೆವೊಕ್ಕರ್ಥಮನೀವೆಂ" (೩-೧೨೧) ಎಂಬುದಾಗಿ ನಳನಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟ ರಾಜಹಂಸವೂ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮಾತುಕೊಟ್ಟ ನಳನೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಯ ಗಳಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮದ ನೀತಿಸಾರವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಗುಣಗಳಿದ್ದುವೆಂಬುದು ಮಾನವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಪದಬಂಧ : ಪದಸಂಪತ್ತಿ ಹೇರಳವಾಗಿದೆ, ಪುಸ್ತಕಭಂಡಾರದ ಮನೆಯಾಗಿದೆ. ಯತಿ, ಗಣ, ಪ್ರಾಸಗಳು ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿವೆ. ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆಯು ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾಗಿ ಅರ್ಥಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕೆಡದಂತೆ ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. “ಅಖಂಡಲ ವೇತಂಡಶುಂಡಾ ಪ್ರಕಾಂಡನಿಭದೋದಂಡ (೧-೨೭ವ) ನಗೆಮೊಗಮಿಂದುವಂ ನಗೆ (೧-೬೧) ಇಂತು ಪವನಂ ಪವನಂ ಮಲಯದ್ರು ಕದ್ರು..... ಹಿಮಕರಂ ಮಕರಂ (೧-೧೨೫) ಗಳಗಳನೆ ಗಳಪುವರಗಿಗಳ ಕಲಗಳಗಳ (೩-೮) ಕೋಕಂ ನವ ವಿರಹೋದ್ರೇಕಂ ಕೋಕಂ ಕೋಕನದ (೩-೨೩) ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ಲೇಷಾರ್ಥ ಬರುವಂತೆ ಪದಸಂಪತ್ತಿಯ ಇಂಪೂ, ಸೊಂಪೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅರಿದರಕರನಾನಂದಿತ (೧-೧೯) ಕೇತಕಿಯಿದೊಂದೆ ಗಡ ಸಾಕೇತಕಿ (೧-೭೬) ನಳದಮನೆಳೆಯಳ ಮೆಲ್ಲೆರ್ದೆ (೩-೬) ಇತ್ಯಾದಿ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯು ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಪದ್ಯಗಳು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸರಸ್ವತಿಯ ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಕವಿಗಳು ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ರಸ : ಕಥಾ ಸ್ವಾರಸ್ಯವು ಬಹು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ, ವೀರಾದಿ ನವರಸಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶೃಂಗಾರ, ಕರುಣ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿರಸಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ಸ್ವಯಂವರಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕರೆತರುವಾಗ ಶೃಂಗರಿಸಿದ ರೀತಿ (೪-೧೩ವ) ರಾಜಹಂಸನ ಮುದ್ದುನುಡಿಗೆ ನಳನ ಕರುಣೆ (೧-೧೦೭) ನಳ ದಮಯಂತಿಯರ ವಿರಹತಾಪ (೧-೬೯ ; ೩-೩ವ) ಇವು ವಾಚಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ವಸಂತಮಾಸದಲ್ಲಿ ನಂದನೋದ್ಯಾನವನ್ನು ನೋಡಿದ ನಳನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಕ್ಕಿ ಪಕ್ಷಿ; ಗಿಡ, ಮರ, ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮದನನ ಪ್ರಭಾವವು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅಡಗಿದೆ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ (೧-೧೭ವ).

ಭಂಡಸ್ಸು : ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ. ಗದ್ಯ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯ ಬಹಳವಾಗಿದೆ. ಕಂದ, ವೃತ್ತಗಳು ನಿರರ್ಗಳವಾದ ಹೊಸ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷಾರ್ಥ ಬರುವಂತೆ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಉದಾ : ಸುಮನಸ್ವತಿಗಾಮೋದ ಮನಮರ್ಚಿ..... (೧-೯೦) ಕದನವ ಮಾಣೆನ್ನಿದಿರೊಳ್ಳದನಾ — (೩-೫೬) ಮಲೆಯೆಂಬುದರಣ್ಯದೆ (೧-೮) ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬರುವ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲದೆ ಹರಿಣಿ (೧-೧೦) ಪೃಥ್ವಿ (೧-೨೮) ವಂಶಸ್ಥ (೧-೨೫) ತೋಟಕ (೨-೨೭). ಹೀಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ವೃತ್ತಗಳು ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಅಲಂಕಾರ : ಉಪಮಾ, ರೂಪಕ ಮತ್ತು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿಯೂ, ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಉದಾ : ಅರಸಂಚೆಯ ನುಡಿ ಕಿವಿಯೊಳವೃತವೃಷ್ಟಿಯವೊಲ್ (೧-೧೩೧) ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರದಂತಿರೆ ಮುಂಬೆಳಗು (೩-೬೫) ಹರಿದಿಕ್ಕಾಂತಾಕರಾಂಚಿತ್ತುಹಿನಕರ (೩-೩೩) ಪರಿಕೆಸೆ ಕಾಲ ಸಿದ್ಧಪುರುಷಂ (೩-೩೬) ಸಿರಿಗೆ ಸರಿಮಿಗಿಲೆನಿಪ್ಪೆಳ್ಳರಿಜಿಂದಂ (೧-೬೨) ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ : ಶ್ಲೇಷೋಪಮೆ : ಹೇತುತ್ವೇಕ್ಷೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಬಹುವಿಚಿತ್ರವೂ, ಆಹ್ಲಾದಕರವೂ ಆಗಿವೆ. “ಸುಸರಾಸ್ವಾದಿಸಿ ಕಾವ್ಯರಸವ ಸೂಸುವ ಸುಖಭಾಸ್ವರಾಶ್ರುಕಂಕಣಮೆ ಕವಿಗೆ ಕಂಕಣಮಲ್ತೆ!” (ಪೀಠಿಕಾ-೨೨ನೆ ಪದ್ಯ) ಎಂಬ ಕವಿಯ ಮಾತು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸ್ತುತ್ಯರ್ಹವಾಗಿದೆ.

- ಕೆ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಯ್ಯ

ದಮಯಂತೀ ಸ್ವಯಂವರ

ಪೀಠಿಕಾ ಪ್ರಕರಣಂ

ಕಂ || ಶ್ರೀಯಂ ಮಾಳ್ವಮಗಜ ನಾ
ರಾಯಣಮುಖ ವಂದನೀಯ ಚರಣಂ ಕರುಣಾ
ತೋಯಧಿಗುಣೈಕನಿಧಿಯಾ
ಮ್ನಾಯ ಶಿರೋಗೇಯನಖಿಲ ನಾಯಕನೀಶಂ

೧

ವೃ|| ತಾಯೆ ಮುನೀಂದ್ರಗೇಯೆ ಸುಮನೋಹರಕಾಯೆ ರಮಾದಿಶಕ್ತಿ ಹೃ
ದ್ವೇಯೆ ಸದಾನಪಾಯೆ ಜಗದಾದಿಮ ಮಾಯೆ ಕರಾಸಿಕ್ಕತ್ತದೈ
ತೇಯೆ ನತಾದಿತೇಯೆ ನಿಖಿಲಶ್ರುತಿಮೇಯೆ ತಟತ್ತ್ವಭಾನಿಭ
ಚ್ಚಾಯೆ ಮಹೇಶಚಾಯೆ ಭಜಕಪ್ರಿಯೆ ಕಾಯೆಯಜೇಯೆ ಶೈಲಜೇ ೨

ಕಂ|| ಧಾತ್ರೀ ಧರೇಂದ್ರಪುತ್ರೀ
ಪುತ್ರಂ ನತಹೃದಯನಳಿನಮಿತ್ರಂ ಕರುಣಾ
ಪಾತ್ರಂ ಶುಭಗಾತ್ರಂ ಸುಚ
ರಿತ್ರಂ ಕರುಣಿಸುಗೆ ಸುಮತಿಯಂ ಕರಿವಕ್ತ್ರಂ

೩

೧. ಆದಿಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುವೇ ಮುಖ್ಯರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪವಿತ್ರಪಾದಗಳುಳ್ಳವನೂ, ಕೃಪಾಸಮುದ್ರನೂ, ಸಕಲಗುಣಗಣ ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತನೂ, ಉಪನಿಷತ್ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನೂ ಆದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಲಿ. ೨. ಮುನಿ ಮುಖ್ಯರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವಳೂ, ಸೌಂದರ್ಯವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳವಳೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವಳೂ, ಶಾಶ್ವತಳೂ, ಆದಿಮಾಯಾ ಮಹಿಮಳೂ, ಖಡ್ಗಹಸ್ತದಿಂದ ದೈತ್ಯಸಂಹಾರಕಳೂ, ಸಕಲ ಶ್ರುತಿಗೋಚರಳೂ, ಮಿಂಚಿನ ಪ್ರಭೆಯಷ್ಟು ಕಾಂತಿಯುಕ್ತಳೂ, ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯೂ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯಳೂ, ಅಜೇಯಳೂ ಆದ ಪಾರ್ವತೀ ತಾಯೀ, ನಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ೩. ಈ ಭೂಮಿಗೆ ಆಧಾರನಾದ ಹಿಮವಂತರಾಜನ ಮಗಳಾದ ಗಿರಿಜೆಯ ಕುಮಾರನೂ, ನಮಸ್ಕರಿಸುವ ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕಮಲಮಿತ್ರನಾದ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಆನಂದವನ್ನಂಟುಮಾಡುವವನೂ, ಕರುಣಾಮಯನೂ, ಮನೋಹರವಾದ ಶರೀರಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನೂ, ಒಳ್ಳೆಯ ಇತಿಹಾಸ

ಪಾಣಿ ನಖ ಶಿಖರ ಮುಖರಿತ
ವೀಣಾಸ್ವರ ಮಾಧುರೀಸುಖಾಸ್ವಾದನತಂ
ದ್ರಾಣದೃಶಿ ದೇವಿಯಸದೃಶಿ
ವಾಣಿ ಸುಧಾವಾಣಿಗಳನೊಡರ್ಚುಗೆಯೆಮ್ಮೋಳ್ ೪

ವೃ|| ಕ್ಷಿತಿಗಿದಲೇ ಮಹೋಪಕೃತಿಯೆಂದೆನೆ ಕನ್ನಡದಿಂ ನಿರ್ಮಿತ ಸ
ತ್ಯತಿಯನುಪಾತ್ರನೀತಿಯಂ ಪ್ರಕಟೀಕೃತಲೋಕಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂ
ಗತಿಯನಸೇಷ ಸೂಚಕತೆಯಿಂ ಸುಯಶೋವಪ್ಪವಿಂ ನೆಗಳ್ಳ ಸ
ನ್ನತ ಹರಿದೇವ ರಾಘವ ಷಡಕ್ಷರಿದೇವನೊಲ್ಲು ವಂದಿಪೆಂ ೫

ಹರಿನೀಲಸ್ಥಳಿಕ ಪ್ರಭರ್ಯ ಶಿಶಿರೀಷೋತ್ತರಸ ರುದ್ರತ್ವ ಭಾ
ಸುರತಾಟಂಕ ಫಣೀಂದ್ರಕುಂಡಲ ಮನೋಜ್ವರಂಕುಮಶ್ರೀವಿಭೂ
ತಿ ರುಚಿಸ್ಥಾರನಿಟಾಲರಾನತಜನಸ್ವಭೂರುಹಪಾರ್ವತೀ
ಪರಮೇಶ್ವರರುಣಿಕೈ ಚಾಮಜನ್ಯಪಾಲಂಗಾಯುಮಂ ಶ್ರೀಯುಮಂ ೬

ಕಂ|| ಶ್ರೀಯರಸನೆನಿಸಿ ನೆಗಳ್ಳಾ
ತೋಯಜಲೋಚನನದಾವ ವಂಶದೊಳೊಗೆದಂ
ಆ ಯದುವಂಶಂ ಲೋಕನಿ
ಕಾಯೈಕ ಶ್ಲಾಘ್ಯಮೆಂಬುದೇನಚ್ಚರಿಯೇ ೭

ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತನೂ ಆದ ಗಣಪತಿಯು ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ. ೪. ಕೈಯುಗುರಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಮೀಟಲ್ಪಟ್ಟ ವೀಣಾನಾದದ ಮಧುರವಾದ ಸಂಗೀತದ ರುಚಿಯಿಂದ ತಲ್ಲಿನದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಅಸದೃಶಳಾದ ಶಾರದಾಮಾತೆಯೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಧುರವಾದ ನುಡಿಗಳೇ ಹುಟ್ಟಿಬರುವಂತೆ ಕರುಣಿಸು, ತಾಯೇ! ೫. ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮಹಾಗ್ರಂಥವೆಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ನೀತಿಯುಕ್ತವಾದ, ಲೌಕಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ, ವಿಶೇಷ ಸೂಚನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕೀರ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಶರೀರಿಗಳಾದ ಹರಿಹರದೇವ, ರಾಘವಾಂಕ, ಷಡಕ್ಷರಿದೇವರೇ ಮೊದಲಾದವರುಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸುವೆನು. ೬. ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳಿಕ ರತ್ನಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇಹವುಳ್ಳವರೂ, ಬಾಲಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಬಾಗೇ ಹೂಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವರೂ, ರತ್ನಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ನಾಗರಹೆಡೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕರ್ಣಕುಂಡಲಗಳಿಂದ ಮನೋಹರರೂ, ಕುಂಕುಮ ಮತ್ತು ವಿಭೂತಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ವಿಶಾಲ ಹಣೆಯುಳ್ಳವರೂ, ಶರಣಜನರಿಗೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತಿರುವವರೂ ಆದ ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರು ನಮ್ಮ ಚಾಮರಾಜರಿಗೆ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ, ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸನ್ನೂ ಕರುಣಿಸಲಿ. ೭. ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೆನಿಸಿ ಕಮಲದಂತಹ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಯಾವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಂಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನೋ ಅಂತಹ ಯದುವಂಶವು ಈ ಲೋಕದ ಸಮಸ್ತರಿಂದಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು? ೮. ಸುಧಾ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತನಾದ

ಆ ಯದುವಂಶದೊಳೊಗೆದಂ

ಶ್ರೀ ಯದುರಾಜಾಖ್ಯಾನಮಳ ಸುಯಶೋನಿಳಯಂ

ಪೀಯೂಷಜಲಧಿಯೊಳ್ಳಾ

ಲೇಯಮಯೂಖಂ ಪಳಚ್ಚನುದಿಸಿದ ತೆರದಿಂ

೮

ಆ ಯದುರಾಜಾನ್ವಯದೊಳ್

ನ್ಯಾಯಸುರಕ್ಷಿತ ಮಹೀಶನೀಶಾರ್ಚನದೊ

ರೇಯಂ ಬುಧಪ್ರಿಯಂ ಜನ

ಗೇಯಗುಣಂ ಚಾಮರಾಜನೆಂಬಂ ನೆಗಳ್ಳಂ

೯

ಆತನ ಸತಿ ಪತಿಭಕ್ತಿ

ಖ್ಯಾತೆ ಕಳಾಮಹಿತೆ ಸತ್ಯಸೌಶಿಲ್ಯಗುಣೋ

ಪೇತೆ ಜಗದಂಬಿಕಾಪೂ

ಜಾತತ್ವರೆ ಕೆಂಪನಂಜಮಾಂಬಿಕೆಯೆಸೆದಳ್

೧೦

ವ|| ಇಂತೆಸೆವ ಕಾಂತಾಮಣಿವರಸು ಚಾಮಭೂಕಾಂತಂ ಪುಲವುಕಾಲಮರಸುಗೈವು ತ್ವಿರ್ದು
ಪುತ್ರರಿಲ್ಲದುದರಿಂದತ್ಯಂತ ಚಿಂತೆಯಾಂತು ಪಲವುಂ ಪುತ್ರಾಕಾಮನಾವೃತಂಗಳು ಮಾಡಿ, ಮತ್ತಂ
ಕುಲಗುರುಗಳಾಜ್ಞೆಯಿಂ ಕೋಟಪಂಚಾಕ್ಷರಿಪುರಶ್ಚರಣ ಸಂಕಲ್ಪಮಂ ಕೈಕೊಂಡು, ಯಥಾಕಲ್ಪಮಾಗಿ
ತದ್ವೇವತಾರ್ಚನ ತರ್ಪಣ ಹೋಮಾದಿಗಳು ನೆಗಳ್ಳು ಸಂತಮಿರ್ಪಾಗಳ್-

ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚಂದ್ರನು ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಯದುವಂಶದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಸಿದ್ಧನೂ, ಕೀರ್ತಿವಂತನೂ, ಆದ ಯದುರಾಜನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ೯. ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಯದುರಾಜ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಚಾಮರಾಜನೆಂಬ ದೊರೆಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಆತನು
ಧರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರಜಾಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಈಶ್ವರಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾಗಿ,
ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಹಿತನಾಗಿ, ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವ ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ೧೦. ಆತನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ಕೆಂಪನಂಜಮಣ್ಣಿಯಾದರೋ
ಮಹಾ ಪತಿವ್ರತಾ ಶಿರೋಮಣಿಯೂ, ಕಲನಿಪುಣೆಯೂ, ಸತ್ಯಶೀಲಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದವಳೂ, ಜಗದಂಬೆ ಶ್ರೀ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನಿಷ್ಕಳಾ
ಆಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳು. ವ|| ಹೀಗೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನಳಾದ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ
ಚಾಮರಾಜನು ಕೆಲವುಕಾಲ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಿಂದ
ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ವ್ರತಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ, ಕುಲಗುರುಗಳಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕೋಟಿ
ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರಗಳ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ, ಅನೇಕ ದೇವತಾರ್ಚನೆ, ಹವನಹೋಮಾದಿ

ವೃ|| ನಿಸದಂ ತತ್ಕೋಟಿಪಂಚಾಕ್ಷರಜಪಫಲಮೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತೆ ಸತ್ಕೋ
 ಲ್ಲಸಿತಂ ಶ್ರೀಚಾಮಭೂಮೀ ಪರಿವೃಥ ಮಹಿಸೀ ಕೆಂಪನಂಜಾಂಬಿಕಾ ಗ
 ಭಸುಧಾವಾರಾಶಿಯೊಳ್ಳಂದ್ರನೆನೆ ಜನಿಸುತ್ತೆದಬ್ಬದೊಳ್ಳಾರ್ದ ಕರ್ಣ
 ಟಸಮುದ್ರದ್ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿವಧುವೊಳೆ ಪಸೆನಿಂದಂ ಕರಂ ಕೃಷ್ಣರಾಜಂ ೧೧

ವ|| ಮತ್ತಮಾ ರಾಜೋತ್ತಮಂ ದಿನದಿನದೊಳ್ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಶುಭಾಂಶುವಂತೆ ಪಲವು
 ಕಲೆಗಳನೊಳಕೊಂಡು ವರ್ಧಿಸುತ್ತಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮಂಡಲನುಂ ಕೃಷ್ಣಕಭಾಸುರನು ಮೆನಿಸಿ
 ನೆಗಳೆವಡೆದಿದರ್ಧನಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ

ಕಂ|| ಪಲವು ಕಲೆವೆರಸು ತನಗು
 ಜ್ವಲಮೆನೆ ಕೃಷ್ಣಾಂಕನಿಂದುವೊಲ್ ಕುವಲಯಮುಂ
 ನಲವಡಿಸಿ ಬೆಳಗಿದಂ ಮುಂ
 ಜುಲಕರನಾ ಪೂರ್ಣಮಂಡಲಂ ಕೃಷ್ಣಸ್ಥಪಂ ೧೨

ತರ್ಪಣಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೧. ಹೀಗೆ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
 ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಕೋಟಿ ಜಪದ ಫಲವೇ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮೂರ್ತಿಭವಿಸಿದಂತೆ
 ಸತ್ಯಸಂಧನಾದ ಚಾಮರಾಜನ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಯಾದ ಕೆಂಪನಂಜಾಂಬಿಕೆಯ
 ಗರ್ಭಸುಧಾಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಾಜನು ಜನಿಸಿ, ಐದು
 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕರ್ಣಾಟಕ ರಾಜ್ಯವೆಂಬ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ವ||
 ಮತ್ತೆ ಆ ರಾಜನು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತಾ, ಅನೇಕ
 ವಿದ್ಯಾಕಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ
 ಶೋಭಿಸತಕ್ಕವನೂ ಆಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೊಂಡನು ೧೨. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜನು ಅನೇಕ ಕಲೆಗಳಿಂದ
 ಕೂಡಿದ ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿದನು. [ಹೇಗೆಂದರೆ] ಕಪ್ಪುಗುರುತುಳ್ಳ ಚಂದ್ರನು
 ತನ್ನ ಶೀತಳ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಕನ್ನೆದಿಲೆಯನ್ನು ಬೆಳಗುವಂತೆ ಸಮಸ್ತಕಲಾಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ
 ರಾಜನು ತನ್ನ ಕರುಣೆಯ ಕೈಯಿಂದ ದಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಭೂಮಂಡಲದ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು
 ಸಂತುಷ್ಟಿಪಡಿಸಿದನು. ೧೩. ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತವಾದ ಯದುವಂಶವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ

ಟಿಪ್ಪಣಿ :- ಕಲೆ = ವಿದ್ಯೆ ; ಚಂದ್ರನ ಕಲೆ. ಸಂಪೂರ್ಣಮಂಡಲ = ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದವನು ;
 ಪೂರ್ಣಮಂಡಲ. ಕೃಷ್ಣಾಂಕಭಾಸುರ = ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶೋಭಿಸತಕ್ಕವನು ; ಕಪ್ಪು ಚುಕ್ಕೆಯಿಂದ
 ಶೋಭಿಸತಕ್ಕವನು. (೧೦)

ವೃ|| ಶ್ರೀ ಯದುರಾಜವಂಶಕಲಶಾಂಬುಧಿ ಕೌಸ್ತುಭನಿಂದುಕುಂದಮು
ಕ್ತಾಯತಕೀರ್ತಿ ಪಾಂಡುರಿತ ದಿಕ್ಪಟನೀಶಪದಾರ್ಚನೈಕಧೌ
ರೇಯನಜೇಯ ವಿಕ್ರಮನನಮೇಯ ಗುಣಾಂಕನನೂನ ದಾನರಾ
ಧೇಯನೆನಲೈಗಳ್ಳಿವಡೆದಂ ಕರುಣಾನಿಧಿ ಕೃಷ್ಣಭೂಮಿಪಂ ೧೩

ವ|| ಮತ್ತಮಾ ಕೃಷ್ಣನೃಪಂ

ಕಂ|| ಯಾದವವಂಶದೇ ಹರಿಗೆಣೆ
ಯಾದವನೆನೆ ಸಕಲಗುಣದ ನೆಗಳ್ಳಂ ನಿರ್ದಾ
ಯಾದ ವಸುಧಾಧಿನಾಥಂ
ಯಾದವನಡಿಗೈದ ವನಧಿವೊಲ್ ಗಂಭೀರಂ ೧೪

ಆ ಕೃಷ್ಣನೃಪತಿತಿಲಕ
ಶ್ರೀಕರಪುತ್ರಂ ಕ್ಷಮಾಕರಂ ಚಾಮಧರಿ
ಶ್ರೀಕಾಂತಂ ಸುಚರಿತ್ರಂ
ಲೋಕಸ್ತುತನೇಕವಾಕ್ಯನೇಕ ಕಳತ್ರಂ ೧೫

ಕೃಷ್ಣರಾಜನು ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಯಂತೆ ಹುಟ್ಟಿದನು. ದೋಷರಹಿತನಾದ ಚಂದ್ರ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಮುತ್ತುಗಳ ಕಾಂತಿಯಂತಿದ್ದ ರಾಜನ ಕೀರ್ತಿಯು ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಹರಡಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನು ಈಶ್ವರನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಉಪಾತೀತವಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಮತ್ತು ದಾನಶೂರ ಕರ್ಣನೂ ಆಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದನು. ವ|| ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜನು ೧೪. ಯದುವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸಕಲಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗಿದ್ದನು. ಯಾವ ಶತ್ರುಗಳೂ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ, ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಂತೆ ಗಂಭೀರಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದನು. ೧೫. ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಾಜನೆಂಬ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ಮಗನಾದ ಚಾಮರಾಜನು ಕ್ಷಮಾಶೀಲನೂ, ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯುಳ್ಳವನೂ, ಸಮಸ್ತರಿಂದಲೂ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನೂ, ಆಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪದೇ ನಡೆಯುವವನೂ ಮತ್ತು ಏಕಪತ್ನೀ

ಟಿ. ಕೃಷ್ಣಾಂಕ = ಕೃಷ್ಣರಾಜ ; ಚಂದ್ರ. ಕುವಲಯ = ಭೂಮಂಡಲ ; ನೈದಿಲೆ (ರಂ)

ವೃ|| ಯದುವಂಶಾಂಬುಧಿಚಂದ್ರಮಂ ನಿಖಿಲ ವಿದ್ಯಾವಾರ್ಧಿಸಂವರ್ಧಕಂ
ಸದಯಂ ಸನ್ನಯಶಾಲಿ ಸಾಧುಹೃದಯಂ ಶ್ರೀಕಂಠಚಾಮುಂಡಿಕಾ
ಪದಸದ್ಭಕ್ತಿ ವಿಶೇಷ ಕಲ್ಪಲತಿಕಾ ಸಂಲಬ್ಧ ಸತ್ಪುತ್ರ ಸಂ
ಪದನಿರ್ಪಣಂ ಸುಕವಿಪ್ರಿಯಂ ಶುಭಯುತಂ ಶ್ರೀಚಾಮಭೂಮಿಧವಂ ೧೬

ನುತಿವೆತ್ತಿರ್ಪಾ ಮಹಾಭಾರತಗತ ನಳಚಾರಿತ್ರಮಂ ಸದ್ವೃದ್ಧರ್ ಸಂ
ಮತಿಪಂತಾತ್ತೀಯರಾಜ್ಞೇರಚಿತ ಕುಲವಧೂ ಪಾಠಶಾಲೋಪಯೋಗ
ಸ್ಥಿತಿಯಿಂ ಕಾವ್ಯಕ್ರಮಂ ತಳ್ಳಿರೆ ನೆಗಳ್ಳುದು ಕರ್ಣಾಟದಿಂ ನೀಮೆನುತ್ತಾ
ಗತಿಯಿತ್ತಂ ತನ್ನಹೀಂದ್ರಂ ಸಕಲ ಸುಗುಣಸಾಂದ್ರಂ ಬುಧಾಂಬೋಧಿಚಂದ್ರಂ
೧೭

ಕಂ|| ತನ್ನರಪಾಲೋತ್ತಂಸನ
ಸನ್ನಿಧಿ ಸಚಿವಂ ಕುಲಾಂಗನಾ ಸಮುಚಿತ ವಿ
ದ್ಯೋನ್ನತಿ ನಿಧಾನನಮಲ ಗು
ಣನ್ನರಸಿಹಾರ್ಯನುಂ ಸಮುತ್ಸಾಹಿಸಿದಂ ೧೮

ವ|| ಅನಂತರಮಾ ಚಾಮಮಹೀಕಾಂತನ ದ್ವಿತೀಯಪುತ್ರಸಂತಾನಾವಿರ್ಭಾವ ಮಹೋತ್ಸವ
ಸ್ಮಾರಕಮೆನಿಸಿ

ವ್ರತಸ್ಥನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ೧೬. ಯದುವಂಶವೆಂಬ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರನಂತಿರುವ ಆ
ಚಾಮರಾಜನು ಸಮಸ್ತ ವಿದ್ಯೆಯೆಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ವರ್ಧಿಸುವವನೂ,
ದಯಾಶಾಲಿಯೂ, ಸುಶೀಲನೂ, ಸಾಧುಹೃದಯವುಳ್ಳವನೂ, ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರ ಮತ್ತು
ಚಾಮುಂಡಾಂಬಿಕೆಯರಲ್ಲಿದ್ದ ಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಕಲ್ಪಲತೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳೆಂಬ ಸಂಪತ್ತನ್ನು
ಪಡೆದವನೂ, ಕವಿಪ್ರಿಯನೂ, ಶುಭಯುತನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ೧೭ ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು
ಸಲ ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಭರಿತನಾದ ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರೆಂಬ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರನಂತಿರುವ
ರಾಜನು, ಹೆಸರಾಂತ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ “ನಳಚರಿತ್ರೆ”ಯನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು
ಒಪ್ಪುವಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಣಿಯವರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ರಂಜಿತವಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ
ಮಹಾ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವಂತೆಯೂ ಕಾವ್ಯಕ್ರಮದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ
ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು. ೧೮. ಆ ಮಹಾರಾಜನ ಬಳಿ ಇದ್ದ
ಮಂತ್ರಿಂದ್ರನೂ, ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತನೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ
ಆದ ನರಸಿಂಹಾರ್ಯನೂ ಸಹ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟನು.
ವ|| ಅನಂತರ ಆ ಚಾಮರಾಜರ ಎರಡನೆಯ ಮಗನ ಪುತ್ರೋತ್ಸವ ಸಮಾರಂಭದ

ಕಂ	ಈ ನಳನರೇಶ್ವರೋಪಾ ಖ್ಯಾನಮನುಸಿದ್ಧಂ ಸಮಂತು ಚಾಮಮಹೀಶಾ ಸ್ಥಾನಕವಿ ಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿ ಕ ಲಾನಿಪುಣರೈಚ್ಛಿ ವಸ್ತುಕಕ್ರಮದಿಂದಂ	೧೯
	ಸರಸಕವಿರಚಿತ ಕೃತಿ ತಾ ಮರಸಂ ಸೂರ್ಯದೃತಂ ^೧ ಪ್ರಕಾಶಪ ತೆರದಿಂ ಸ್ವರುಚಿರ ಗುಣ ಪರಿಮಳಮಂ ಕರಂ ಪ್ರಕಾಶಪುದೆ ಮಂದ ^೨ ತಮರಾದೃತಿಯಿಂ	೨೦
	ಅರಸರ್ಕುಡುವಾ ಕಾರ್ತ ಸ್ವರ ಕಂಕಣಮಿರ್ಕೆ ಸರಸರಾಸ್ವಾದಿಸಿ ಕಾ ವ್ಯರಸವ ಸೂಸುವ ಸುಖ ಭಾ ಸ್ವರಾಶ್ರು ಕಂಕಣ ^೩ ಮೆ ಕವಿಗೆ ಕಂಕಣಮಲ್ಲೇ	೨೧
	ದೂರೀಕರಿಸುತೆ ದೋಷವ ಸಾರಜ್ಞಂ ಗೃಹಿಪನೊಲ್ಪು ಗುಣಮಂ ಕೃತಿಯೋಳ್ ನೀರಂ ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತಂ ಕ್ಷೀರವನಾ ರಾಜಹಂಸನಾಸ್ವಾದಿಪವೋಲ್	೨೨

ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ೧೯. ಈ ನಳಮಹಾರಾಜನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಚಾಮರಾಜಒಡೆಯರ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾದ ಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಕಲಾನಿಪುಣರು ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ವಸ್ತುಕ ಕಾವ್ಯ ಕ್ರಮದಿಂದ ರಚಿಸಿದನು. ೨೦. ರಸಿಕನಾದ ಕವಿಯು ರಚಿಸಿದ ಕಾವ್ಯವೆಂಬ ಕಮಲವು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ, ಆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಮನೋಹರವಾದ ಪರಿಮಳವನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವರು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಆ ಕಮಲವನ್ನು ಶನಿ ಮತ್ತು ರಾಹುಗಳ ಕಾಂತಿಯು ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಲಾರದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಬಲ್ಲರೇ? ೨೧. ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಜರು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಡುವ ಬಂಗಾರದ ಕಂಕಣವು ಹಾಗಿರಲಿ! ಆದರೆ ರಸಿಕರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಓದಿ ಆನಂದಿಸಿ ಸುರಿಸುವ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವೇ ಕವಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಬಂಗಾರದ ಕಂಕಣವಲ್ಲವೇ? ೨೨. ಉತ್ತಮ ರಾಜಹಂಸವು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿರುವ ನೀರನ್ನು ಬೇರೆಮಾಡಿ, ಹಾಲನ್ನೇ ಕುಡಿದು ತೃಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸಾರಜ್ಞರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿನ ದೋಷವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

೧. ಸೂರ್ಯದೃತ-ಸೂರ್ಯ ಆದೃತ. ಸೂರಿ ಆದೃತ (ರಂ) ೨. ಮಂದ-ಶನಿ, ತಮ-ರಾಹು. ಮಂದತಮ-ಬಹಳ ದಡ್ಡ (ರಂ) ೩. ಕಣ್ + ಕಣ - ಕಂಕಣ (ರಂ)

ಇರ್ಧಪುದೇಂ ನಿರ್ಗುಣಮುಂ
 ನಿರ್ದೋಷಮುಮನಿಪ ವಸ್ತುಲೋಕದೊಳದರಿಂ
 ಪೊರ್ದುವುದು ಗುಣವನೊಲವಿಂ
 ತಿರ್ದುವುದಿರೆ ದೋಷಮಮಲಮತಿಗಳ್ ಕೃತಿಯೊಳ್ ೨೩

ನೆಲದೊಳದಾವನ ಕೀರ್ತಿಸೆ
 ಕಲಿದೋಷಂ ಪೊರ್ದದಿರ್ಕುವಾ ಸತ್ಯಗುಣೋ
 ಜ್ವಲ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿ ನಳನ್ಯಪ
 ತಿಲಕನ ಕಥವೇಳೆ ಕೇಳ್ವ ಮೆಚ್ಚದರೊಳರೇ೨೪

ಬೆಸಗೊಳೆ ಧರ್ಮಸುತಂ ಸಂ
 ತಸದಿಂ ಕಲಿದೋಷಹಾರಿ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕೋ
 ಲ್ಲಸಿತ ನಳನ್ಯಪತಿ ಚರಿತಮ
 ನುಸಿದಂ ಮುನಿಮುಖ್ಯಗೇಯ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಂ ೨೫

ವ|| ಅದಂತೆದೊಡೆ

೨೩. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗುಣವಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು ದೋಷವಿಲ್ಲದ ವಸ್ತು ಯಾವುದಿದೆ ?
 ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬಂದ ದೋಷಗಳನ್ನು
 ತಿದ್ದಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ೨೪. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ
 ಯಾರ ಕಥೆಯನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳೂ
 ಪರಿಹಾರವಾಗುವವೋ ಅಂತಹ ಸತ್ಯಾತ್ಮನೂ, ಪುಣ್ಯಪುರುಷನೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ
 ಆದ ನಳಮಹಾರಾಜನ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೆಚ್ಚದವರು ಯಾರಾದರೂ ಇರುವರೆ ?
 ೨೫. ಇಂತಹ ಕಲಿದೋಷದಿಂದ ನಿರ್ಮುಕ್ತನೂ, ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕಚರಿತನೂ ಆದ
 ನಳಮಹಾರಾಜನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಧರ್ಮರಾಯನು ಸಂತೋಷದಿಂದ
 ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮಹರ್ಷಿಯು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.
 ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ :

ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸಂ

ಕಂ|| ವಸುಧಾರಮಣೀ ಹೃದಯೋ
 ಲ್ಲಸಿತ ಮಣೀಹಾರಮೆಂಬಿನಂ ಕಂಗೊಳಿಕುಂ
 ಪೆಸರಿಂದಂ ನಿಷಧಮೆನಿ
 ಪ್ಪಸದೃಶ ದೇಶಂ ಸುಧಾಶಪುರ ಸಂಕಾಶಂ

೧

ವ|| ಮತ್ತಂ

ವೃ|| ನವಫಲಶಾಲಿ ಶಾಲಿವನದಿಂ ಜನನಂದನ ನಂದನಂಗಳಿಂ
 ಕುವಲಯ ಸಾರಸಾರಸ ವಿರಾಜಿ ವಿರಾಜಿ ನದೀ ನದಂಗಳಿಂ
 ಸುವಿಮಲರೂಪಶೀಲ ರಮಣೀ ರಮಣೀಯ ನರಕಳಿಂ ಸವೈ
 ಭವ ಭವನಂಗಳಿಂ ಮೆರೆಗುಮಾ ನಿಷಧಂ ಜನಜೀವನೌಷಧಂ

೨

ಸಕಲ ಕಲಾ ನಟೀ ನಟನ ರಂಗಮನಲ್ಪ ವಿಚಿತ್ರಶಿಲ್ಪ ಕ
 ಲ್ಪಕ ಜನತಾ ನಿಧಾನಮತಿ ಶೂರಭಟಾವಸಧಂ ಜನೋಪಕಾ
 ರಕ ಪುರುಷಾಕರಂ ಧನದವದ್ಧನಿಕಾಶ್ರಯಮಾರ್ಯಧರ್ಮ ವಿ
 ನ್ನಿಕರ ನಿವಾಸಮಾ ನಿಷಧಮೆಂದೊಡೆ ದೇಶಮದೇಂ ಮನೋಜ್ಞಮೋ

೩

೧. ಭೂ ದೇವಿಯ ಹೃದಯಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಂಜಿಸುವ ರತ್ನಹಾರದಂತೆ “ನಿಷಧ”ವೆಂಬ ದೇಶವು ಅಮರಾವತಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ಭೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಂಜಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತು ೨. ಆ ನಿಷಧದೇಶವು ಫಲಭರಿತವಾದ ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಿಂದಲೂ, ಆನಂದದಾಯಕವಾದ ಉದ್ಯಾನವನಗಳಿಂದಲೂ, ಕನ್ನೆದಿಲೆಗಳ ಸಾರದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಸಾರಸಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ವಿರಾಜಮಾನವಾದ ನದೀ ನದಗಳಿಂದಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರೂಪಾತಿಶಯಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಶೀಲಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷ ರಿಂದಲೂ, ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತವಾದ ಮನೆಗಳಿಂದಲೂ, ಆಯುವೃದ್ಧಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ವನಸ್ಪತಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದಿತು. ೩. ಸಮಸ್ತ ಕಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಟ ನಟಿಯರ ರಂಗಸ್ಥಳವೂ, ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜನರ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವೂ, ಶೂರರಾದ ಭಟರ ವಾಸಸ್ಥಳವೂ, ಪ್ರಜೋಪಕಾರಿಗಳ ಗಣಿಯೂ, ಕುಬೇರನಂತೆ ಧನಿಕರಿಗೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವೂ, ಆರ್ಯ ಧರ್ಮಜ್ಞರ ನೆಲೆವೀಡೂ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಆ ನಿಷಧದೇಶವು ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದಿತೋ! ೪. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ

ಕಂ|| ಬೆರಟದೊಡುಂಗುಟದಿಂ ಪೊ
 ನೊರೆದೋರ್ಪುರ್ವರೆ ಕಡಲ್ಗೆ ಪಡಿಯೆಂಬನೆಗಂ
 ಪರಿಕಾಲೆತ್ತಂ ಪರ್ವಿರೆ
 ಸಿರಿ ಕಾಲೂರಿರ್ಪಲೆಂದುಮಾ ಜನಪದದೊಳ್ ೪

ವೃ|| ನವಮಣಿಯಿಂ ಮಹೀಧ್ರ ಕಟಕಂ ಕಟಕಂದಳದುನ್ಮದಾಂಬುಸಂ
 ಭವ ನವಗಂಧ ಗಂಧಗಜ ಸಂಚಯದಿಂ ವಿಪಿನಂ ಪಿನದ್ಧ ಸ
 ಸ್ಯವಿಭವದಿಂದಮುರ್ವರೆವರೇಣ್ಯವಧೂ ಸುತಸಂಪದಂಗಳಿಂ
 ದವೆ ಜನಮೊಪ್ಪೆ ನಾಡ ಸೊಬಗಾಡಲಶಕ್ಯಮದಾವನಾದೊಡಂ ೫

ಕುಂ|| ಮೇದಿನಿಯ ಸಗ್ಗಮನೆ ಮೆರೆ
 ವಾ ದೇಶಕ್ಕಂ ಸುರೇಂದ್ರನಾವಾಸಕ್ಕಂ
 ಪ್ರಾದೇಶ ಮಾತ್ರಮಲ್ತೆ ವಿ
 ಭೇದಂ ತಾಂ ಕೆಳಗು ಮೇಗೆನಿಪ್ಪದರಿಂದಂ ೬

ನೆಲನಾಳಿಕೆಯೊಳ್ಳಿಂದಂ
 ನೆಲಸಿರ್ಪುದು ಧರ್ಮವೆಂಬುದಡಿ ನಾಲ್ಕರಿನಾ
 ನೆಲದೊಳೆನೆ ನುಡಿವುದೇಂ ಸ
 ತ್ಯಲೋಕಕಣೆಯನಿಹುಮಲ್ತೆ ನಿಸದಂ ನಿಷಧಂ ೭

ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೆರಳಿನಿಂದ ಗೀರಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಚಿನ್ನದ ನೊರೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮಾನವೆಂಬಂತೆ ಕಾಲುವೆಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹಬ್ಬಿರಲು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸದಾ ನೆಲಸಿದ್ದಳು. ೫. ನವರತ್ನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪರ್ವತಗಳ ತಪ್ಪಲುಗಳಿಂದಲೂ, ಆ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮದೋದಕದಿಂದ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಬೀರುವ ಮದಿಸಿದ ಆನೆಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅರಣ್ಯದಿಂದಲೂ, ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಸಸ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ನೆಲದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ನರ ನಾರಿಯರ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವ ಆ ದೇಶದ ಸೊಬಗನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ೬. ಭೂಲೋಕದ ಸ್ವರ್ಗವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಮೆರೆಯುವ ಆ ದೇಶಕ್ಕೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೂ ಅದು ಕೆಳಗೆ ಇದು ಮೇಲೆ ಎಂಬ ಭೇದ ಒಂದು ಹೊರತಾಗಿ ಮತ್ತಾವ ಭೇದವೂ ಕಾಣಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ೭. ಆ ದೇಶದ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಧರ್ಮವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿಂದ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲಸಿತ್ತು. ಸತ್ಯವಾಗಿ

ಮಲೆಯೆಂಬುದರಣ್ಯದೆ ಕಾ
 ದಲೆಯೆಂಬುದು ಕೂರ್ತ ಮಡದಿಯೋಳ್ಳಲಿಯೆಂಬೊಂ
 ದುಲಿಪಭಾಸದೊಳಲ್ಲದೆ
 ತಲೆದೋರದು ನಲನ ನಾಡೊಳಿನಲೇನೆಂಬೆಂ

೮

ವ|| ಇಂತು ಧರ್ಮ್ಯಕನಿವಾಸಮಾದ ನಿಷಧದೇಶಕ್ಕಧೀಶನೆನಿಸಿ

ವೃ|| ಕರಮೆಸೆದಿದನಿಂದುಕುಲವಾರಿಧಿ ಕೌಸ್ತುಭನಬ್ಬಿಮೇಖಲಾ
 ಪರಿವೃತ ಭೂವಧೂಭರಣ ಕೋವಿದನಾರ್ಯ ಮನಸ್ಸರೋಜ ಭಾ
 ಸ್ಮರನುರು ಕೀರ್ತಿದೀಪಿತ ದಿಶಾವಲಯಂ ಸುಮಚಾಪರೂಪನೀ
 ಶ್ವರಭಜಕಂ ನೃಪಾಗ್ರಣಿ ನಲಂ ವಿಮತಕ್ಷಿತಿಭೃದ್ವನಾನಲಂ

೯

ತುರಗಹೃದಯಾಭಿಜ್ಞಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಂ ಮಹೀವರಶೇಖರಂ
 ನಿರುಪಮಗುಣೋದಾರಂ ಧೀರಂ ದಯಾರಸಪಾಗರಂ
 ಸರಸಹೃದಯಾರಾಮಂ ರಾಮಾಜನೇಷ್ಯಕಳೇವರಂ
 ವಿರಚಿತ ಸಮಸೇಷ್ಯಂ ಶಿಷ್ಯಂ ಸುಪಾಕಕಲಾವಿದಂ

೧೦

ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಆ ನಿಷಧದೇಶವು ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ೮. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಲೆ ಎಂಬುದು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಗುದ್ದಾಟ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿಸು ಎಂಬುದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಎಲವೋ! ಕಾದಾಡು ಎಂಬ ಮಾತೇ ಕಾಣಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಲಿಯೆಂಬುದು ಅಭ್ಯಾಸ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಜಗಳ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವ|| ಹೀಗೆ ಧರ್ಮದ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಆ ನಿಷಧದೇಶಕ್ಕೆ ದೊರೆಯಾಗಿ ೯. ಚಂದ್ರ ವಂಶವೆಂಬ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಸಮುದ್ರ ಪರ್ಮಂತ ಆವರಿಸಿರುವ ಭೂಮಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿಯೂ; ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಕಮಲಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯನಂತೆಯೂ ; ದಶದಿಕ್ಪುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೀರ್ತಿವೆತ್ತವನಾಗಿ ಮನ್ಮಥರೂಪನೂ, ಈಶ್ವರ ಭಕ್ತನೂ ಆದ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನಳನು ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಗಳಾದ ರಾಜರೆಂಬ ವನಸಮೂಹಕ್ಕೆ ದಾವಾನಲದಂತಿದ್ದನು. ೧೦. ಆ ರಾಜನು ಅಶ್ವಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಣನೂ, ರಾಜರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಜ್ಞಾನಿಯೂ, ಅಸಮಾನವಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ, ಧೀರನೂ, ದಯಾವಂತನೂ, ಸರಳ ಹೃದಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಾಂತಚಿತ್ತನೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮೋಹಿಸುವಷ್ಟು ಸುಂದರರೂಪನೂ, ಸಕಲರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವವನೂ,

ಕಂ|| ಕಣಿ ಸದ್ಧರ್ಮಕೆ ಮಣಿದ
ಪರ್ಣಾನಖಿಲಾಗಮಕೆ ವಿಮಲ ಮನುಸೂತ್ರಕೆ ಟ
ಪ್ಪಣಿಗರಂ ವಿತರಣಿಗಳೊಳ
ಗ್ರಣಿಯೆನೆ ನೆಗಳ್ಳಂ ನಳಂ ಯಶೋರುಚಿಧವಳಂ ೧೧

ನಳನ್ಯಪ ಚೆಲ್ವು ಮುಂದಿ
ನ್ನಿಳಿಕ್ಕಿದಪುದೆಂದನಂಗತೆಯ ಮುನ್ನಮೆ ತಾಂ
ತಳಿದನೆನೆ ಕುಸುಮಶರನಿ
ನ್ನುಳಿದರ್ ತನ್ಮಪನ ರೂಪಿಗೇನೆಂದಪರೇ ೧೨

ಆ ಸರ್ವಂಸಹೆಯಾಣ್ಣ
ಶಾಸನದೇವತೆ ಸಮಸ್ತ ಸಾಮಂತಶಿರೋ
ಗ್ರಾಸನಮನವಪ್ಪಂಭಿಸಿ
ಯಾಸುರಮೆನೆ ಪೂಜೆಗೊಂಬಳೋಚೆಯನೆಂದುಂ ೧೩

ಆ ನಳನೂನ ತೇಜೋ
ಭಾನುವಿವಿರ್ಚಿದೊಡೆ ಮಿತ್ರನಾದುದರಿಂದಂ
ಭಾನು ಬದುಂಕಿದನೆನಲಿ
ನ್ನೀ ನೆಲದೊಳಿವಿರ್ಚಿ ಬಾಳ್ವ ರಿಪುಗಳುಮೊಳರೇ ೧೪

ಶಿಷ್ಟಾಚಾರನೂ, ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ೧೧. ಆ ನಳರಾಜನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಗಣಿಯಂತೆಯೂ, ಸಮಸ್ತವೇದಗಳಿಗೆ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆಯೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮನುಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸರಳವಾದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಂತೆಯೂ, ಸಮತಾವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಎನಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಯ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಹರಡುತ್ತಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ೧೨. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ನಳರಾಜನ ರೂಪು ತನ್ನ ರೂಪನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದೆಂದು ಬಗೆದ ಮನ್ಮಥನು ಮೊದಲೇ ಅನಂಗನಾದನೋ [ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದನೋ] ಎನ್ನಲು ಇನ್ನುಳಿದ ರಾಜರು ಅವನ ರೂಪಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನರಾಗಬಲ್ಲರೆ ? ೧೩. ಆ ರಾಜನ ಶಾಸನದೇವತೆಯು ಸಾಮಂತರ ಶಿರಸ್ಸೆಂಬ ಅಗ್ರಾಸನವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಬಹಳ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿ, ತಮೋಗುಣದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು. ೧೪. ಆ ನಳರಾಜನ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ ಸಹ ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಸೂರ್ಯನು ಹೆದರಿ ತಾನು ಅವನಿಗೆ ಮಿತ್ರನಾಗಿ ಬದುಕಿದನು ಎಂಬ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈ ರಾಜನನ್ನು ಹೆದರಿಸಿ ಬದುಕಿ ಬಾಳಬಲ್ಲ ಶತ್ರುರಾಜರು

ದ್ವಿರಸನನಾಥಾಶ್ರಯಮೆನ
ಗುರಿಸದೆನುತ್ತುರ್ವಿಯೊಂದೆ ನಾಲಗೆಯಿಂದಂ
ನೆರೆದ ನಳನೃಪನ ಭುಜವಿ
ಷ್ಕರದೋಳ್ಕುಳ್ಳಿರ್ಪಳುಳಿದು ಫಣಿಪನ ಶಿರಮಂ ೧೫

ಧುರಕಿದಿರಾದರಿಧರಣೀ
ವರರ ಪುರಂದರ ಪುರೀ ಪುರಂದ್ರೀಜನದೊಳ್
ಪರಿಣಯಿಸಿದಂ ನಳೋರ್ವೀ
ವರನುಜ್ವಲಕರ ಕೃಪಾಣಧಾರಾಜಲದಿಂ ೧೬

ದಾನಕರನೆನಿಸಿ ಮೇಣ್ ಸ್ವವ
ಶಾನುಗತಸ್ಥಾಂತನೆನಿಸಿ ಪೆರ್ಮೆಗಡಪಾ
ದಾ ನಳ ಧರಣಿ ವಧೂಟೀ
ಜಾನಿಯನೇಂ ಸಾರ್ವಭೌಮನೆನೆ ಬಗೆವುಗದೇ ೧೭

ಜಡಜಜಿನ ಮುಖವನಕಟಾ
ನೆಡೆಗೊಳ್ಳುದಯುಕ್ತಮೆಂದು ಜಡತೆಯನುಳಿದಾ
ಪೊಡವಿಯೊಡೆಯನೆ ಮುಖಾಬ್ದದೆ
ಕಡುರಾಗಂಚೆತ್ತು ವಾಣಿ ಮಾಣದೆ ನಿಂದಳ್ ೧೮

ಯಾರಾದರೂ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ೧೫. ಭೂದೇವಿಯು ಎರಡು ನಾಲಗೆಯುಳ್ಳ
ಆದಿಶೇಷನ ಆಶ್ರಯವು ತನಗೆ ಸರಿಬೀಳದೆಂದು ಬಗೆದು ಅವನ ಸಿರಸ್ಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದೇ
ನಾಲಗೆಯುಳ್ಳ ಈ ನಳರಾಜನ ಭುಜಪೀಠದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲಸಿದಳು. [ಸಜ್ಜನರು ಎರಡು
ನಾಲಗೆಯುಳ್ಳ ದುಷ್ಟರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವರು]. ೧೬. ನಳನು ತನಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಎದುರಾದ ಶತ್ರುರಾಜರನ್ನು ತನ್ನ ಉಜ್ವಲವಾದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿ, ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ
ಅಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿನ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಕತ್ತಿಯ ಮೊನೆಯಲ್ಲಿನ ರಕ್ತಜಲದಿಂದ
ಧಾರೆಯೆರೆದು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ೧೭. ದಾನಶೂರನೆನಿಸಿ, ಸರ್ವತಂತ್ರ
ಸ್ವತಂತ್ರನೆನಿಸಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೇರಿದ್ದ ಭೂದೇವಿಯ ವಲ್ಲಭನಾದ ಆ ನಳರಾಜನನ್ನು
'ಸಾರ್ವಭೌಮ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ೧೮. ಶಾರದೆಯು
ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಜಡನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವುದು
ಅಯುಕ್ತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಆ ಜಡಸ್ವಭಾವವಿಲ್ಲದ ನಳರಾಜನ ಮುಖಕಮಲದಲ್ಲಿ ಬಂದು

೧. ಜಡಜ-ಕಮಲದಲ್ಲಿ, ಜ-ಹುಟ್ಟಿದವನು ಬ್ರಹ್ಮ, ಜಡಜಜ-ಜಡಪುರುಷನ ಮೊಮ್ಮಗ (ರಂ)

೨. ಆಜ್ಞಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಆಶಯ (ರಂ.)

ಅರಿದರಕರನಾನಂದಿತ

ನರನಾದ್ಯತ ವಿಬುಧಕುಲನೆನಿಪ್ಪಾ ನಲಭೂ

ವರನಂ ಹರಿಯೆಂದರಿದಿಂ

ದಿರೆಯೆರವಿಲ್ಲದೆಯಜಸ್ಯಮೊಡನೊಂದಿದರ್

೧೯

ಸಿರಿಯುರದೊಳ್ಳರೆ ಭುಜದೊ

ಳ್ಳರಸತಿ ವದನಾಬ್ಜದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರೆ ಮೆರೆದಂ

ಶರದಿಂದು ವಿಮಳಕೀರ್ತಿ

ಸ್ಫುರಿತಾಶಂ ನಲನರೇಶನಕುಲಿತ ಕೋಶಂ

೨೦

ಅಕಳಂಕಮದೋಷಾಕರ

ಮಕುಟಲತಾಶ್ರಯಮಸಾಧು ಚಕ್ರಾಬಾಧಂ

ಅಕಲಿತ ಸಂಕ್ಷಯಮೇಂ ದಿ

ಜ್ಞಕರಂ ಬೆಳಗಿದುದೊ ನಲಯಶೋನವಚಂದ್ರಂ

೨೧

ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೆಲಸಿದ್ದಳು. ೧೯. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಸಹ ನಳರಾಜನನ್ನೇ ವಿಷ್ಣುವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸದಾ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಿದ್ದಳು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಚಕ್ರ ಮತ್ತು ಶಂಖಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವನು. ನಳನು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಖಡ್ಗಹಸ್ತವುಳ್ಳವನು. ವಿಷ್ಣುವು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು. ನಳನು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಪ್ರೀತನು. ವಿಷ್ಣುವು ದೇವಸಮೂಹದಿಂದಿದ್ದರೆ ನಳನು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವನನ್ನೇ ವಿಷ್ಣುವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಇಂದಿರೆ ಬಂದು ಇವನಲ್ಲಿ ಸದಾ ನೆಲಸಿದ್ದಳು. ೨೦. ನಳರಾಜನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ, ಭುಜಗಳಲ್ಲಿ ಭೂದೇವಿಯೂ, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯೂ ನೆಲಸಿರಲಾಗಿ ಆತನು ಶರತ್ಕಾಲದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸುತ್ತಾ ಸಂಪದ್ಧರಿತನಾಗಿ ಶೋಭಿಸಿದನು. ೨೧. ಇಂತಹ ನಳನ ಯಶೋನವ ಚಂದ್ರನು ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿ ದಶದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿದನು. ಚಂದ್ರನು ಸಕಳಂಕನೂ, ದೋಷಾಕರನೂ, ಕುಟಲತೆ[ವಕ್ರ]ಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ, ವಿರಹಿಗಳಿಗೆ ಬಾಧಕನೂ ಮತ್ತು ವೃದ್ಧಿಕ್ಷಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ರಾಜನ ಯಶೋನವಚಂದ್ರನಾದರೋ ಕಳಂಕವಿಲ್ಲದವನೂ, ದೋಷವಿಮುಕ್ತನೂ, ಕುಟಲ [ವಕ್ರ] ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದವನೂ, ದುಷ್ಟರನ್ನು ಚಕ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಹಿಂಸಿಸುವವನೂ ಮತ್ತು ವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸದಾ ಒಂದೇಸಮನೆ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ೨೨. ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿನ

ತ್ರಿದಶರ್ಗಯೇ ಕುಡುವವು ಬೇ
ಳ್ವದನಾ ನಿರ್ಜರರ ಪಶುವುಮಗಮುಂ ಮಣಿಯುಂ
ಪದೆಪಿಂದೆಲ್ಲರ್ಗಂ ಬೇ
ಳ್ವದನೀವನಲಂಗವೆಂತು ಪಾಸಟಿಯೆನಿಕುಂ

೨೨

ವೃ|| ಪರಬಲಭೇದಕಂ ಶುಚಿಸುದಂಡಧರಂ ಶ್ರಿತರಕ್ಷನಾಪ್ತ ಸಿಂ
ಧುರಚಿತ ಸತ್ವನಂಚಿತ ಮಹಾಬಲನಾಶ್ರಿತ ಪದ್ಮನಾವಗಂ
ವರವ್ಯಪವಾಹಿಯೆಂದೆನೆ ನೆಗಳ್ಳ ನಳಕ್ಕಿನಾಥನಲ್ಲೆ ದಿ
ಕ್ಷರಿವೃಥರಂಶದಿಂದೊಗೆದಪಂ ನೃಪನೆಂಬುದ ನನ್ನಿಗೈದಪಂ

೨೩

ವೃ|| ಅರಿಯುವೊಡಾಂತೊಡಂತಕನುಮಲ್ಲ ಬಲಂ ಗಡೆನಿಪ್ಪ ಬಲೆ ಮೇ
ಣೆರೆದವರ್ಗೀವೊಡಾಂತೊಡೆ ಮಹಾಕನಕಾದ್ರಿಯುಮಲ್ಲಮೆಂಬದೊಂ
ದಿರವಿನ ಚಾಗಮುಂ ಪೊರೆವೊಡಾಂತೊಡೆ ತಚ್ಚತುರಂತ ಭೂಮಿಯುಂ
ನೆರೆಯದೆನಿಪ್ಪ ಶಕ್ತಿ ತನಗೊರ್ವಗೆನಲ್ಲೆಗಳ್ಳಂ ನಲಂ ವಲಂ

೨೪

ಕಾಮಧೇನು, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ಚಿಂತಾಮಣಿಗಳು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲವು. ಆದರೆ ನಳರಾಜನಾದರೋ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಈ ಲೋಕದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುವಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಹೇಗೆ ಸಮಾನವಾದಾವು ? ೨೩. ರಾಜನು ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಅಂಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು ನಳರಾಜನು ಸತ್ಯಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಶತ್ರುಬಲವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸತಕ್ಕವನೂ [ಶತ್ರುವಾದ ಬಲನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದವನು ಇಂದ್ರ]; ಶುಚಿಭೂತನೂ [ಶುಚಿ-ಅಗ್ನಿಸ್ವರೂಪ]; ಸರಿಯಾಗಿ ದಂಡನೆ ಮಾಡತಕ್ಕವನೂ [ದಂಡಧಾರಿಯಾದ ಯಮ]; ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನೂ [ರಾಕ್ಷಸರನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದವನು ನೈರುತಿ]; ಸಮುದ್ರ ಪರ್ಯಂತವಾದ ರಾಜ್ಯವುಳ್ಳವನೂ ಮತ್ತು ಸತ್ವಗುಣಯುಕ್ತನೂ [ನದಿಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾಗಿ ಜಲಚರಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯದಾತನು ವರುಣ]; ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ [ಬಲಯುತವಾದ ವಾಯು]; ಲಕ್ಷ್ಮೀಯುಕ್ತನೂ [ಪದ್ಮ ಎಂಬ ನಿಧಿಯುಳ್ಳ ಕುಬೇರ]; ಯಾವಾಗಲೂ ಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕನೂ [ಮತ್ತು ಉತ್ತಮವಾದ ವೃಷಭವನ್ನೇರಿದವನು, ಈಶಾನ] ಆಗಿದ್ದನು. ೨೪. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ನಳನು ಯಮನೇ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಮಲೆತರೂ ಸಹ ಅವನ ಶಕ್ತಿಯೇ ಅಲ್ಪವೆನ್ನಿಸಿತೆಂಬ ಅಪಾರಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು; ದಾನಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಿಂತರೆ ಮಹಾ ಕನಕಪರ್ವತವೇ ಅಲ್ಪವೆಂಬ ಮಹತ್ತರವಾದ ತ್ಯಾಗವುಳ್ಳವನು. ರಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಚತುಸ್ಸಮುದ್ರಪರ್ಯಂತವಾದ ಭೂಮಿ ಇದ್ದರೂ ಸಾಲದು ಎಂಬ ಶಕ್ತಿ ತನಗೊಬ್ಬನಿಗೆ ಇದೇಯೆಂದೆನಲು ನಳರಾಜನು

ವ್ಯ|| ವಶಾಪರೀರಂಭ ವಶಂಗಳಾಗಿರಲ್
 ದಿಶಾಗಜಂಗಳ್ ವಲಮಾದಿಶೇಷನುಂ
 ಸ್ವಶೀರ್ಷಭಾರಂಗಳದೊಲೈವೈತ್ತಿರಲ್
 ಶಶಾಂಕವಂಶಂ ನಲನಾಂತನುವಿಯಂ ೨೫

ಕಂ|| ಜಲನಿಧಿವರೆಗಂ ನೆಲಸಿದ
 ನೆಲವೆಣ್ಣನ್ನಿನ ನೃಪಾಲರೊಡನಾಟದ ಹಂ
 ಬಲವನೆ ಮರೆದೆರವಿಲ್ಲದೆ
 ನಲನೃಪನಂ ನಚ್ಚಿ ಮೆಚ್ಚಿ ನಲವಾಂತಿದಳ್ ೨೬

ಸಕಲ ವಿಬುಧಾಶ್ರಯಂ ಸು
 ಪ್ರಕಟ ಸುವರ್ಣಾಸ್ಯಾಪ್ತರಾಜ ಸುಧರ್ಮ
 ತ್ವಕಲಿತನಖಿಲೋರ್ವೀಧಾ
 ರಕನೆನಿಸಿದ ನೆಲನಮೇರುವೆನೆ ಬಗೆವುಗದೇ ೨೭

ವ|| ಮತ್ತಮಾ ಅಖಂಡ ಮಹೀಮಂಡಲೇಶ್ವರನಾಖಂಡಲ ವೇತಂಡಶುಂಡಾ
 ಪ್ರಕಾಂಡನಿಭದೋರ್ದಂಡ ಮಂಡಿತ ಚಂಡತರ ಕುಂಡಲೀಕೃತ ಕೋದಂಡಕಾಂಡ ಖಂಡಿತ

ಸಂತೋಷದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ೨೫. ಚಂದ್ರವಂಶದ ದೊರೆಯಾದ ನಳರಾಜನು
 ಹೀಗೆ ಸಮಸ್ತ ಭೂಭಾರವನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜಗಳು ತಮ್ಮ
 ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಭಾರ ಕಡಿಮೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣಾನೆಗಳೊಡನೆ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದವು.
 ಮತ್ತು ಆದಿಶೇಷನೂ ಸಹ ತನ್ನ ತಲೆಹೊರೆ ಕಡಮೆಯಾಯಿತೆಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದಿದ್ದನು.
 ೨೬. ಸಮುದ್ರ ಪರ್ಮಂತ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದ ಭೂರಮಣಿಯು ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜರ
 ಹಂಬಲವನ್ನು ಮರೆತು ನಳರಾಜನನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಚ್ಚಿಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದ
 ಇದ್ದಳು. ೨೭. ಆ ನಳರಾಜನನ್ನು 'ಮೇರುಪರ್ವತ'ವೆಂದು ಕರೆದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ
 ನಾಟದಿರುವುದೇ? ಅವನು ಸಕಲ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಆಶ್ರಯದಾತನೂ, [ಮೇರು
 ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವು] ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉತ್ತಮಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಬಾಯುಳ್ಳವನೂ,
 ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವವನೂ, ಅಪ್ತರಾದ ರಾಜರುಳ್ಳವನೂ ಮತ್ತು
 ಸುಧರ್ಮದಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ [ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಸುಧರ್ಮವೆಂಬ ದೇವಸಭೆಯಿಂದ
 ಕೂಡಿದುದು] ಸಕಲ ಭೂಪಾಲಕನೂ [ಸಕಲ ಭೂಧಾರಕವೂ] ಆಗಿದ್ದನು. ವ|| ಮತ್ತು
 ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಆ ನಳರಾಜನಿಗೆ ಇಂದ್ರನ ಐರಾವತದ
 ಸೊಂಡಿಲಿನಂತೆ ದಪ್ಪದಪ್ಪವಾದ ತೋಳುಗಳಿದ್ದವು. ಅಂತಹ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಉಗ್ರವಾದ
 ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಧನುಷ್ಯಂಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶರಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ
 ಕಿವಿವರೆಗಳೆದು ಚಿಮ್ಮಿ ಶತ್ರುರಾಜರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವು ರಭಸದಿಂದ

ರಿಪ್ರಮಂಡಲೀಂದ್ರಮಂಡಲೀ ಶಿರಃಮಂಡರೀಕಕಲಿತ ತಾಂಡವಾಲೋಕನ ಸ್ತಬ್ಧಮಾರ್ತಂ
ಡನುಂ,

ಅಹಮಹಮಿಕಾಭಿನತ ಸಮಸ್ತ ಸಾಮಂತ ಮಹೀಕಾಂತ ಮಸ್ತಕನ್ಯಸ್ತ ಮುಕುಟ ತಟಘಟಿತ
ಮಣಿಗಣಕಾಂತಿ ಸಂತಾನದಂಕುರಚರಣೋಪಾಂತನುಮಪ್ರತಿಮ ನಿಜಭುಜ ಪ್ರತಾಪ ಪ್ರವಾಳಸ್ತಂಭ
ಸಮುತ್ತಂಭಿತ ವಿಪುಳ ವಿಮಳ ಕೀರ್ತಿಮುಕ್ತಾಮಯಕಾಯಮಾನಚ್ಛಾಯ ಶೀತಲೀಕೃತ ಸಕಲ
ಭೂತಳನುಮಗಣ್ಯ ಲಾವಣ್ಯ ತಾರುಣ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪರಿಷ್ಕೃತ ನಿಜಾಂಗರುಚಿ ತಿರಸ್ಕೃತ ಕಂತು ವಸಂತ
ಜಯಂತ ನಳಕೂಬರಾಶ್ವಿನೀಯ ಪ್ರಮುಖ ಸಿಹ್ಯಸಹ್ಯನುಮಮಂದ ಮಂಧರ ಮಹೀಧರ ಕ್ಷುಬ್ಧ
ದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿ ಗರ್ಭ ಸಮಾವಿರ್ಭೂತ ತುಂಗತರ ತರಂಗ ಪರಂಪರಾಗರ್ವ ಸರ್ವಾಂಕಷ ಸರಸ ಸಾಹಿತಿ
ಸಮಂಚಿತ ವಾಗ್ವೈಖರೀ ವಿಶೇಷ ವಿಸ್ಮಾಪಿತಾಶೇಷ ವಿಬುಧ ವಿತಾನನುಂ,

ಅನಲ್ಪ ಯಾಚಮಾನಜನ ಸಂಕಲ್ಪ ಕಲ್ಪನಾಕಲ್ಪ ಪಾದಪಕಲ್ಪನುಮವಾರ್ಯಶೌರ್ಯ ಧೈರ್ಯ
ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಚಾತುರ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ಗುಣಗಣರತ್ನ ರತ್ನಾಕರನುಮಖಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಲಕ್ಷಣೋಪಲಕ್ಷಿತನುಮನಿಸಿ

ಬಂದು ಶತ್ರುಗಳ ಶಿರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಿರಲು, ಅವು ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳಂತೆ
ತೂರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಸೂರ್ಯನು ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರರೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ
ಸ್ತಬ್ಧನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅನೇಕ ಸಾಮಂತರಾಜರು ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ನಾನು ತಾನೆಂದು
ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರ ತಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಕಿರೀಟಗಳ ಕಾಂತಿಯು ರಾಜನ
ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದುವು. ರಾಜನು ಸಮಾನವಿಲ್ಲದ ಭುಜಬಲದಿಂದ ಕೂಡಿ
ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮೈಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೀರ್ತಿಯುತನಾಗಿದ್ದನು. ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲದ
ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಂತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೌಂದರ್ಯ, ಯೌವನ
ಧನಸಂಪತ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮನ್ಮಥ, ವಸಂತ, ಜಯಂತ, ನಳಕೂಬರ,
ಆಶ್ವಿನೀದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತಹ ಸಿಂಹಸದೃಶವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು.
ದೃಢವಾದ ಮಂದರಪರ್ವತದಿಂದ ಕಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಯಾವ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವುಂಟೋ ಅದರಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟಿದ ಉನ್ನತ ತರಂಗಪರಂಪರೆಗಳ ಗರ್ವವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ರಸವತ್ತಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ
ಕೂಡಿದ ವಾಗ್ವೈಖರಿಯಿಂದ ಸಮಸ್ತ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನೂ ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದನು.
ಯಾಚಿಸುವ ವಿಶೇಷ ಜನಗಳ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿ ಭೂಲೋಕದ
ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತಿದ್ದನು. ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಶೌರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ, ಗಂಭೀರತ್ವ, ಚತುರತೆಗಳೇ
ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತಗುಣ ರತ್ನಗಳಿಗೆ ಸಮುದ್ರದಂತಿದ್ದನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾದಂತಹ
ಸಮಸ್ತಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದನು. ಪಾಕಶಾಸನನಾದ ಇಂದ್ರನಂತೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ
ವೈಭವವುಳ್ಳವನೂ, ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಸಜ್ಜನರ ಆಗಮನವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸತಕ್ಕವನೂ
[ಸದಾಗತಿ-ವಾಯುವಿಗೆ ಪ್ರಿಯ] ಯಮನಂತೆ ದಂಡಧಾರಿಯೂ; ನೈರುತ್ಯನಂತೆ

ಪಾಕಶಾಸನನಂತೆ ನಾಕವಿಭವಾಂಚಿತನುಂ ಪಾವಕನಂತೆ ಸದಾಗತಿ ಪ್ರಿಯನುಂ ಧರ್ಮರಾಜನಂತೆ
 ದಂಡಧರನುಂ ನೈರುತ್ಯನಂತೆ ಪುಣ್ಯಜನಾಶ್ರಯನುಂ ವರುಣನಂತೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಹಿನೀಕನುಂ ಪವಮಾನನಂತೆ
 ಶುಚಿಹಿತನುಂ ಕುಬೇರನಂತೆ ಪದ್ಮಾಧಿಷ್ಠಿತನುಂ ಈಶಾನನಂತೆ ವೃಷಭಾಹನನುಮೆನಿಸಿ ನೆಗಳೆವಡೆದಿರೆಯಿರೆ,
 ಇತ್ತಲ್

ವೃ|| ನದೀ ನದ ವಿಶೇಷದಿಂ ಹೃದಯಹಾರಿ ಕೇದಾರದಿಂ
 ಮದಾಳಿಕುಲರುಂಕ್ರಿಯಾ ಮಧುರ ನಂದನೋದ್ಯಾನದಿಂ
 ವಿದಗ್ಧಮಹಿಳಾಮಣೀ ಪರುಷರತ್ನ ಸಂದೋಹದಿಂ
 ವಿದರ್ಭಮಣಮೊಪ್ಪುಗುಂ ಸಿರಿಗದಬ್ಬೆಯೆಂಬಂದದಿಂ ೨೮

ವ|| ಇಂತೆಸೆವ ವಿದರ್ಭದೇಶಕ್ಕಧೀಶನೆನಿಸಿ

ಕಂ|| ಶ್ರೀಮಂತನಿಲಾತಲ ಸು
 ತ್ಯಾಮಂ ಭೂಭರಣಕೋವಿದಂ ರಂಜಪನು
 ದ್ವಾಮ ಭುಜವಿಕ್ರಮಂ ರಿಪು
 ಭೀಮಂ ನರೇಂದ್ರನಿಚಯಲಲಾಮಂ ೨೯

ಪುಣ್ಯವಂತರಾದ ಜನರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನೂ [ಪುಣ್ಯಜನ-ರಾಕ್ಷಸ]; ವರುಣನಂತೆ ಸಮೃದ್ಧವಾದ
 ಸೇನೆಯುಳ್ಳವನೂ [ನದಿಗಳುಳ್ಳವನೂ]; ವಾಯುವಿನಂತೆ ಸದಾಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಹಿತಕರನೂ
 [ಶುಚಿ-ಅಗ್ನಿಗೆ ಮಿತ್ರ]; ಕುಬೇರನಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯುಕ್ತನೂ [ಪದ್ಮ ಎಂಬ ನಿಧಿಯಿಂದ];
 ಕೂಡಿದವನು ಈಶಾನನಂತೆ ಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕನೂ [ವೃಷಭವಾಹನನು] ಆಗಿದ್ದನು. ಇತ್ತ
 ಕಡೆ ೨೮. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ನದೀ ನದಗಳಿಂದಲೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ
 ಗದ್ದೆಗಳಿಂದಲೂ, ದುಂಬಿಗಳ ಗುಂಪಿನ ಮನೋಹರವಾದ ಝೇಂಕಾರನಾದವುಳ್ಳ
 ಉದ್ಯಾನವನಗಳಿಂದಲೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಮಹಿಳಾಮಣಿಗಳ ಮತ್ತು ಪುರುಷರತ್ನ
 ಸಮೂಹದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ 'ವಿದರ್ಭ' ಎಂಬ ದೇಶವು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವಾದ
 ಸಮುದ್ರವೋ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವ|| ಹೀಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ವಿದರ್ಭದೇಶಕ್ಕೆ
 ದೊರೆ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ೨೯. ಶ್ರೀಮಂತನೂ, ಭೂಲೋಕದ ಇಂದ್ರನೂ,
 ರಾಜ್ಯಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನೂ, ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ, ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಭಯಂಕರನೂ,
 ಸಮಸ್ತ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆದ 'ಭೀಮರಾಜ'ನೆಂಬ ದೊರೆಯು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ವ|| ಆ ವಿದರ್ಭಪತಿ ಪಲವುಕಾಲಮ ಸುಗೈಯುತ್ಪಿದುರ್ಮಮರ್ಭಕರಿಲ್ಲದುದರಿಂದರ್ಭರ
ಮಾದ ಚಿಂತೆಯಂತನೇಕ ಪುತ್ರಕಾಮನಾವ್ರತಂಗಳನೆಸಗುತ್ತಿಪ್ಪಿನಮೊಂದು ದಿವಸಂ

ಕಂ|| ತಮಮಂ ತವಿಸಲ್ ಬರ್ಪಾ

ದ್ಯುಮಣಿಯವೋಲ್ ನೃಪನ ಚಿಂತೆಯಂ ಪರಿಹರಿಸಲ್

ದಮನಾಭಿದಾನನೋರ್ವಂ

ಶಮಧನಕುಲತಿಲಕನೈದಿದಂ ನಲವಿಂದಂ

೩೦

ವ|| ಅಂತು ಬಂದ ಮಹರ್ಷಿಯಂ ಕಂಡಿದಿರೇಳ್ವ ಶುದ್ಧಾಂತಕ್ಕೊಡಗೊಂಡು ಬಂದು
ನಿಜರಮಣಿವರಸು ಭಕ್ತಿ ಮಿಗೆ ಮಣಿದು ಮಣಿಮಯಾಸನದೊಳ್ಳೂತ್ರಿಗೊಳಿಸಿ ಸಮುಚಿತ ಸತ್ಕಾರಂಗೆದು
ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಪುಟನಾಗಿ ಮಹೀಶನಿಂತೆಂದಂ

ಕಂ|| ದೇವ ಮುನಿನಾಥ! ಗೃಹಮಿದು

ಪಾವನವಾದುದು ಭವತ್ಪಾದನ್ಯಾಸದೊಳಾ

ನೇವೇಳ್ತಿನತಿಥಿಕುಲ ಸಂ

ಸೇವೆಯೆ ಗೃಹಿಗೀವುದೈಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕಮಂ

೩೧

ವ|| ಅಂತದರಿಂ ನೀಮೈತಂದನುಗೃಹಮಂ ನಿರವಿಸುತ್ತಮೀ ಪಾರ್ಥಿವನಂ ಕೃತಾರ್ಥನಂ
ಮಾಡಲ್ವೇಳ್ಕುಮೆನೆ ದಮನಂ ಸಾನಂದಮನನಾಗಿ ಜನಪನ ದೀನಾನನಮಂ ನಿರುಕ್ತಿ

ವ|| ಆ ವಿದರ್ಭರಾಜನು ಬಹಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿರಲು, ತನಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದುದರಿಂದ
ಬಹಳ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಪುತ್ರಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲು
ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ೩೦. ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಬರುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ
ಆ ರಾಜನ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು 'ದಮನ'ನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಋಷಿಶ್ರೇಷ್ಠನು ಅವನ
ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಬಂದ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜನು
ಎದುರುಗೊಂಡು ಬಂದು ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದು ಪರಿಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು
ರಾಣೀಸಮೇತನಾಗಿ ಋಷಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ, ಉಚಿತ
ಸತ್ಕಾರಮಾಡಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ೩೧.
“ಮುನಿನಾಥರೇ ತಮ್ಮ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಮನೆಯು ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು. ನಾನೇನು
ಹೇಳಲಿ? ತಮ್ಮಂತಹ ಅತಿಥಿಗಳ ಸೇವೆಯೇ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು
ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸದಾ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ವ|| ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು
ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆಗಮಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಈ ರಾಜನನ್ನು ಧನ್ಯನನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಬೇಕೆ”ನಲು ಆ ದಮನನು ಸಂತುಷ್ಟಚಿತ್ತನಾಗಿ ರಾಜನ ಬಾಡಿದ ಮುಖವನ್ನು

ಕಂ|| ಏನಿದವನೀಶತಿಲಕ ನಿ
ಜಾನನಮಿದೆ ಮಂಜುವೆರೆದ ಕಂಜಾತದವೋಲ್
ಮಾನಸಕಾದಳಲಿಗೆ ನಿ
ದಾನಮದೇಂ ಮಾಜದೊರೆವುದೆಮ್ಮೊಳಗಿಂದಂ ೩೨

ವ|| ಅದಂ ಕೇಳೊಡಂ ಮಿಗುವರಿವಳಲಂ ತಾಳ್ಳು

ಕಂ || ಈ ಪೊಡವಿಯೊಳೆಲ್ಲಾ ಸಿರಿ
ಗೇಪೊಳ್ಳುಂ ನೋಂತೆನಕಟ ಜನ್ಮಾತರದೋಳ್
ತಾಪನೆ ಸುತನ ಪಡೆಯುವ
ಸೈಪೊಂದಕೆ ನೋಂತುದಿಲ್ಲಮೇನದನೊರೆವೆಂ ೩೩

ವ|| ಎಂದರಸಂ ಕಂಬನಿದುಂಬೆ ಮುನೀಂದ್ರಂ ಸಂತಮಿಡುತ್ತಮಿಂತೆಂದಂ

ಕಂ || ನಯನಿಧಿಯೆ ಪುತ್ರಕಾಮೇ
ಪ್ರಿಯನೆಸಗದರಿಂದೆ ಮಕ್ಕಳಂ ಪಡೆವೈ ನಿ
ಶ್ವಯಮೆಂದು ವರವನಿತ್ತಂ
ದಯಮೀಂದ್ರಂ ನಿಜನಿವಾಸಕ್ಕೆದಿದನಿತ್ತಲ್ ೩೪

ನೋಡಿ ೩೨. “ಹೇ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನೇ, ಏನಿದು? ನಿನ್ನ ಮುಖಮಲವು ಮಂಜು ಮುಸುಕಿದ ಕಮಲದಂತೆ ಬಾಡಿರುವುದು. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ವ್ಯಥೆಗೆ ಕಾರಣವೇನು? ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳು” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ವ|| ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ರಾಜನು ಉಕ್ಕಿಬರುವ ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆದು ೩೩. “ಹೇ ತಾಪಸೋತ್ತಮರೇ, ಕೇಳಿರಿ. ಈ ಪೊಡವಿಯ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯಲು ತಕ್ಕ ಪುಣ್ಯಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ಸಹ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಪುಣ್ಯವೊಂದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಜನ್ಮಾತರದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೊಂದೇ ಚಿಂತೆ. ಅದನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ?” ವ|| ಎಂದು ರಾಜನು ದುಃಖಿಸಲು, ಋಷಿಯು ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತಾ ೩೪. “ಗುಣನಿಧಿಯೇ, ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಈಗ ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಯಿಯಾಗುವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ. ಇದು ಸತ್ಯ” ಎಂದು ಋಷಿಯು ವರವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ ತನ್ನಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ವೃ|| ಮುನಿಯೆಂದಂತೆ ವಧೂಯುತಂ ನೃಪತಿ ವಿದ್ಯುಕ್ತಂ ಕೃತು ಪೌಢವಿ
ಪ್ರನಿಕಾಯಂ ಬೆರಸಂದಮರ್ತ್ಯ ನಿಚಯಂ ಸಂತುಷ್ಟಿಯಂ ತಾಳೆ ಭೂ
ಜನರೆಲ್ಲಂ ವಸನಾಶನದ್ರವಿಣ ಭೂದಾನಂಗಳಿಂ ತೃಪ್ತರಾ
ಗೆನಿಕಾಮಂ ಮುಖಪಾವಕಂ ತಣಿಯೆ ಗೈದಂ ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿಯಂ ೩೫

ವ|| ಅನಂತರಂ ಕೃತಾವಭೃಥ ಪವಿತ್ರಗಾತ್ರನುಮಾಸ್ವಾದಿತ ಸೋಮರಸನುಮಾಶೀರ್ವಚನ
ಪೂರ್ವಕಾನೇಕ ಮುನಿಕರ ವಿಕೀರ್ಣಾರ್ಥಾಕ್ಷತ ಪೂರ್ಣೋತ್ತಮಾಂಗನುಮೆನಿಸಿ ನಿಜಾಂತಃಪುರಂಭೊಕ್ಕು
ಕಾಂತೆಯೊಡಗೂಡಿ ಸಂತಸಂಬಡೆದಿರೆಯಿರೆಯಾ ವಿದರ್ಭಾಧಿಪನರಸಿ ಗರ್ಭಮಂ ಧರಿಸಿ

ಕಂ|| ತಳೆಯೆ ಮುಖಚಂದ್ರಮಂ ಬೆ
ಳ್ಳೆಳಗವಳಿ ಪಿಂಗೆ ಬಳೆಯೆ ನೀಡುಂ ಜಠರಂ
ಬೆಳರ್ವಣ್ಣಮೊಡಲುಣೆರೆ
ಪಳುಕಿನ ಪುತ್ಥಳಿಯ ಮಾಳ್ಕೆಯಿಂ ಕಣ್ಣೆಸೆದಳು ೩೬

ವೃ|| ಅಲಸಗಮನಂ ಮಂದಾಲಾಪಂ ಜಡೀಕೃತದರ್ಶನಂ
ಲುಲಿತ ಚಕುರಂ ಮೃತ್ಯಾಮೋದಾನನಂ ಧುತಮೇಖಲಂ
ಪುಲಘವಸನಂ ವೀತಾಹಾರಂ ವಿನೀಲ ಕುಚಾನನಂ
ಬಲಿದ ಬಸುರೊಳ್ಳಣ್ಣೊಪ್ಪಿತ್ತಾ ತನೂಲತೆ ತನ್ನಿಯಾ ೩೭

ಇತ್ತ ಕಡೆ ೩೫. ಆ ಮುನಿಯು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದಂತೆ ದೊರೆಯು ಪತ್ನೀಸಹಿತನಾಗಿ
ಯಾಗನಿಪುಣರಾದ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರ ಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿ ನಿಯಮಾನುಸಾರ
ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿಯಾಗವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ದೇವತಾಸಮೂಹವು ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡಿತು.
ಲೋಕದ ಜನರು ಧನ, ಅನ್ನ, ವಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಭೂದಾನಗಳಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತರಾದರು.
ಅಗ್ನಿದೇವನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು. ವ|| ಅನಂತರ ಆ ರಾಜದಂಪತಿಗಳು ಅವಭೃಥಸ್ನಾನದಿಂದ
ಪವಿತ್ರಶರೀರವುಳ್ಳವರಾದರು. ರಾಜನು ರುಚಿಕರವಾದ ಸೋಮರಸವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದನು.
ಅನೇಕ ಮುನಿಜನಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದಪೂರ್ವಕ ಎರಚಲ್ಪಟ್ಟ ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಶಿರಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತನ್ನ ಮಡದಿಯೊಳಗೆ
ಸುಖಸಂತೋಷಗಳಿಂದ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರಲು ಆ ವಿದರ್ಭರಾಜನ ಮಡದಿಯು
ಗರ್ಭವತಿಯಾದಳು. ೩೬. ಆಗ ಅವಳ ಮುಖಕಮಲವು ಬಿಳುಪೇರಿತು. ತ್ರಿವಳಿಗಳು
ಅಳಿದು ಉದರವು ದಪ್ಪವಾಯಿತು. ಬಿಳುಪಾದ ಮೊಲೆಗಳು ದಪ್ಪವಾಗಿ ಉಬ್ಬಿರಲು
ಸ್ಥಟಿಕಶಿಲೆಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದಳು. ೩೭. ಆಕೆಯ ನಡಗೆಯಲ್ಲಿ
ಆಲಸ್ಯವೂ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿದಾನವೂ, ಸ್ತಬ್ಧವಾದ ನೋಟವೂ, ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾದ
ಮುಂಗುರುಳೂ, ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ಮುಖವೂ, [ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಮೆದ್ದ ಬಾಯಿ]
ಸಡಿಲವಾದ ನಡುಕಟ್ಟೂ, ತೆಳ್ಳನೆಯ ಹಗುರವಾದ ಬಟ್ಟೆಯೂ, ಆಹಾರದಲ್ಲಿ

ವ|| ಆಗಳ್

ಕಂ|| ಗರ್ಭೋತ್ಸವವಂ ಮಾಡಿ ವಿ
ದರ್ಭೀಶಂ ಸತಿಯ ಬಯಕೆಯಂ ಸಲಪುತ್ತಾ
ವಿಭೂತ ಕಂತುಕಭರನಿರೆ
ನಿರ್ಭರಮಾದತ್ತು ಗರ್ಭಮಾ ಶಶಿಮುಖಿಯಾ ೩೮

ವ|| ಆಗಳ್ ನವಮಾಸಂಗಳ್ ತುಂಬೆ ಸಾತಂದ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ

ಕಂ|| ಕಲಶದಲನಿಧಿಯಿನ್ನೆಂದವ
ಕಲೆಯುದಿಸಿದ ಮಾಳ್ಕೆಯಿಂದೆ ಸತಿಯುದರದಿನು
ಜ್ವಳಗಾತ್ರಿ ಪುತ್ರಿ ಪುಟ್ಟಿದ
ಳಿಳಿಯಾಣ್ಣ ಮನಕೆ ಪುಟ್ಟಿ ಸಂತಸಮಾಗಳ್ ೩೯

ನಗೆಮೊಗದಲರ್ಗಣ್ಣಳ ಸಂ
ಪಗೆಮೂಗಿನಿದೊಂಡೆದುಟಯ ತೆಳ್ಳದಪಿನ ನು
ಣ್ಣೊಗರುಗುವ ಚಾರು ಚುಬಕದು
ಮಗಳಂ ನಡೆ ನೋಡಿ ನಲಿದನಾ ಭೀಮನೃಪಂ ೪೦

ವ|| ಅನಂತರಂ ಜಾತೆಗೆ ವಿದ್ಯುಕ್ತಮೆನೆ ಜಾತಕರ್ಮಂ ಮಾಡಿ

ಕಂ|| ಕುವರಿಯದವಳಮರಿಯರುಮಂ
ದಮಿಸುವಳಾತ್ತಿಯ ರೂಪ ವಿಭವದಿನದರಿಂ
ದಮಯಂತಿಯೆನುತ್ತಂದವ
ಳ್ಳಮರ್ದಿರೆ ಪೆಸರ್ಗರೆದರೊಲ್ಲು ಜನನೀ ಜನಕರ್ ೪೧

ಅನಪೇಕ್ಷೆಯೂ, ನೀಲವರ್ಣದ ಮೊಲೆಯ ತೊಟ್ಟುಗಳೂ ಉಳ್ಳವಳಾಗಿ ಆ ತರುಣಿಯ ಶರೀರವೆಂಬ ಬಳ್ಳಿಯು ತುಂಬಿದ ಬಸುರಿನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು. ೩೮. ಆಗಲಾ ವಿದರ್ಭರಾಜನು ಆನಂದದಿಂದ ರಾಣಿಗೆ ಬಸಿರುಬಸಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಆಕೆಯ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾ ಕುತೂಹಲಯುಕ್ತನಾಗಿರಲು, ಆ ಚಂದ್ರವದನೆಯ ಗರ್ಭವು ದಿನೇ ದಿನೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ವ|| ಆಗ ಆಕೆಗೆ ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ತುಂಬಲು ಸಮೀಪವಾದ ಒಂದು ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ೩೯. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಲೆಯು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಆಕೆಯ ಜಠರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವೊಂದು ಜನಿಸಲು ದೊರೆಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಯಿತು. ೪೦ ನಗುಮುಖದ, ಅರಳಿದ ಕಣ್ಣುಗಳ, ಸಂಪಗೆಯಂತಹ ಮೂಗಿನ, ತೊಂಡೆಹಣ್ಣಿನಂತಹ ತುಟಿಯ, ತೆಳುವಾದ ಕೆನ್ನೆಗಳ, ನುಣುಪಾದ ಮತ್ತು ಮನೋಹರವಾದ ಗಲ್ಲವುಳ್ಳ ಆ ಸೌಂದರ್ಯವತಿಯಾದ ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಭೀಮರಾಜನು ನಲಿದಾಡಿದನು. ವ|| ಅನಂತರ ಆ ಮಗಳಿಗೆ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಜಾತಕರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ೪೧. ಆ ಕುವಾರಿಯು ರೂಪ, ಗುಣ, ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಂದ ಅಪ್ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ಸಹ [ದಮನ] ನಿಗ್ರಹಿಸುವಳಾದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ದಮಯಂತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆಯೆಂದು ಆ ಮಾತಾಪಿತರು ದಮಯಂತಿಯೆಂದೇ ನಾಮಕರಣೋತ್ಸವವನ್ನು

ವ|| ಅನಂತರಮಾ ಬಾಲೆ ಬಾಲೇಂದು ರೇಖೆಯಂತೆ ಬಳೆಯುತ್ತಿರ್ಪಾಗಳ್

ಕಂ|| ಲಾಲಾಜಲದಿಂ ತೀವಿದ

ಬಾಲೆಯ ಬೆಳಗೊಂಪನಾಂತ ಬಾಯ್ ಕಂಗೊಳಿಸಿ

ತ್ತಾಲೋಕಿಸೆ ತೆರೆಯೊಳ್

ಕಾಲದೆ ಬಾಯೆರೆದ ಸಜಲ ಶುಕ್ತಿಪುಟಂಬೊಲ್ ೪೨

ಅರಳೆಗಳೆಸೆಯೆ ನೊಸಲೊಳ್

ಕೊರಲೊಳ್ಳಾಗಾಯ್ಗಳೆಯೆ ಚರಣಾಂಬುಜ ನೂ

ಪುರಯುಗಳದಲಿಗೆ ಕೊರಲಂ

ತಿರುತಿರುಪುತೆ ಪರಿವಳಣುಗಿ ಮಣೆಕುಟ್ಟಮದೊಳ್ ೪೩

ಜನನೀ ಜನಕರ ಕರತಲ

ನಿನದಕೆ ನಲವೆರ್ಚೆ ಕುಣಿವ ದಯಮಂತಿ ಕರಂ

ನೆನೆಯಿಸಿದಳ್ಳನನಾದಕೆ

ನನೆಕೊನೆಯಂ ಕುಣಿವ ಸೋಗೆವರಿಯೊಂದಿರವಂ ೪೪

ಮಣೆಕುಟ್ಟಮದೊಳ್ಳಾಪ್ಪೊಳೆ

ದಣುಗಿಯನಲ್ಲರಿಜದೇಂ ವಿರಾಜಿಸಿದುದೊ ಧಾ

ರಿಣಿಯರಗುವರಿಯ ಚೆಲ್ಲಿಂ

ಗಣಮುರದೆ ಕಡಂಗಿ ಸೆಳೆದು ತಕ್ಕವಿಸಿದವೊಲ್ ೪೫

ಮಾಡಿದರು. ವ|| ಬಳಿಕ ಆ ಬಾಲೆಯು ಬಾಲಚಂದ್ರನಂತೆ ಬಳೆಯುತ್ತಿರಲಾಗಿ ೪೨. ಆ ಬಾಲೆಯ ಬಾಯಿ ಜೊಲ್ಲುರಸದಿಂದ ತುಂಬಿ, ಬಿಳುಪು ಕೆಂಪು ಮಿಶ್ರಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ತೆರೆಯೆದ್ದಾಗ ನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪೊಂದು ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ೪೩. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಅರಳೆಲೆಯಾಕಾರಾದ ಮತ್ತು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುವ ಮಾವಿನ ಕಾಯಿಗಳಾಕಾರದ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು ಮತ್ತು ಚರಣಕಮಲದಲ್ಲಿನ ಕಾಲಂದುಗೆಗಳ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕೊರಳನ್ನು ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಆ ಮಗುವು ಓಡಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ೪೪. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಕೈಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಕೇಕೇ ಹಾಕಿ ಕುಣಿಯುವ ಆ ದಮಯಂತಿಯು ಮುಂಗಾರುಮಳೆಯ ಗುಡುಗಿನ ದನಿಗೆ ನರ್ತಿಸುವ ನವಿಲುಮರಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದಳು. ೪೫. ಮಣೆಖಚಿತವಾದ ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಮನೋಹರವಾದ ದೇಹದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮಗುವಿನ ಚೆಲುವಿಗೆ ಭೂದೇವಿಯು ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗಿ ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ೪೬.

ಮರಕತಮಣಿಖಚಿತಮೆನಿ
ಪ್ಪರಳಿಲೆವೆರೆದವಳ ವಿಮಳ ಮುಖಮಂಡಳಮೇಂ
ಕರಮೆಸೆದುದೋ ತಾವರೆ ತೆರೆ
ತೆರಳಿದೆಳೆವಾಸೆಗೂಡಿ ರಾಜಪ ತೆರದಿಂ

೪೬

ಅಂಬಳಿಕೆ ನಡೆಯೊಳಾ ಹರಿ
ಣಾಂಬಕೆ ಮಣಿಕುಟ್ಟುಮದೊಳೆ ಮಾಪ್ಪೊಳೆದ ನಿಜಾ
ಸ್ಯಾಂಬುಜವ ನೋಡಿ ದಾ ! ದಾ !
ಎಂಬಳ್ ಪೆರತೆಂದು ಬಗೆದು ನಗೆಮಿಗೆ ಮೊಗದೊಳ್

೪೭

ಸುರಿತರ್ಪ ಲಾಲದಿಂದೊಡ
ವೆರೆದಣುಗಿಯ ಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುದು ಗಡಮೊಂ
ದೆರಡು ಮುಗುಳ್ಳನನೆ ಭಾ
ಸುರತೆಯನೊಳಕ್ಕಿದುವಂದಮುಗೆ ಮೊಳೆವಲ್ಲಳ್

೪೮

ವಿನೊಂದರ್ಥಮುಮಿಲ್ಲದೆ
ಜೇನೆಯೋನೆಯ ಕೊಡಂಕೆಗೆರೆದತ್ತು ಮಹೀ
ಜಾನಿಯಣುಗಿಯ ತೊದಲ್ ವೀ
ಣಾನುಗತ ಸ್ವರದಿತಾನ ತಾನದ ತೆರದಿಂ

೪೯

ಮರಕತಮಣಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಅರಳಿಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅವಳ ಮುಖಮಂಡಲವು, ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ತಾವರೆಯು ಪಾವಚೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ೪೭. ಅಂಬೆಗಾಲಿಟ್ಟು ನಡೆಯುವ ಆ ಜಿಂಕೆಯಂತಹ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ ಬಾಲಿಕೆಯು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿರಲು, ಅವಳ ಮುಖಕಮಲವು ಮಣಿಖಚಿತವಾದ ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಬೇರೆಂದು ಬಗೆದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ದಾ! ದಾ!! ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕೇ ಕೇ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ೪೮. ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಜೊಲ್ಲುರಸದೊಂದಿಗೆ ಆ ಬಾಲಿಕೆಯ ನಗೆಯು ಎರಡು ಬಿಳಿಯ ಮೊಗ್ಗುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿತೋ ಎಂಬಂತೆ ಎದುರಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಕಾಣಬರುವ ಎರಡು ಹಲ್ಲುಗಳು ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ೪೯. ಆ ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ತೊದಲ್ಲುಡಿಯು ಸೋರುತ್ತಿರುವ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಸವಿಯಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ವೀಣಾನಾದದ ಸುಸ್ವರದಂತೆಯೂ

ಅಂತವುರಂ ಕಮಲಾಕರ

ದಂತಿರಲದರತರದೊಳೆ ದಟ್ಟಡಿಯಿಡುತಂ

ತಂತೊಲೆಯುತೆ ಚರಿಯಿಪ ದಮ

ಯಂತಿ ಕರಂ ತಳರ್ವ ಬಾಲಹಂಸಿವೊಲೆಸೆದಳ್

೫೦

ವ|| ಇಂತು ದಮಯಂತಿ ತನ್ನ ಬಾಲಲೀಲೆಯಿಂ ಜನನೀ ಜನಕರ ಮನಮಂ ಸಂತಸಂ
ಬಡಿಸುತ್ತಿರೆಯಿರೆ

ಕಂ || ಕ್ರಮದಿಂ ಪುಟ್ಟಿದರಾ ಭೀ

ಮಮಹೀಪಾಲಕನ ಸತಿಯ ಪುಣ್ಯೋದರದೋಳ್

ದಮ ದಾಂತ ದಮನನೆಂಬಾ

ಕುಮಾರಕರ್ಮೂರ್ತವರಧಿಕ ತೇಜೋಮಹಿತರ್

೫೧

ವ|| ಇಂತೊಗೆದ ಮೂವರನುಜರೊಡನೆ ತನುಜೆ ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿರೆ, ಮನುಜೇಂದ್ರಂ ನೋಡಿ
ಸತಿಯೊಡನೆ ಸಂತಸಗಡಲೊಳೋಲಾಡಿ ಬಳಿಕವರ್ಗೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸಮಯಂ ಸಾರ್ಥಕದುದನರಿದು
ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದರೆನಿಪ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಂ ಬರಿಸಿ ಪಿರಿದು ಮನ್ನಣೆಗಳಿಂ ಮನ್ನಿಸಿ ನಾಲ್ವರುಮಂ
ಮಕ್ಕಳನೋದಲಿಟ್ಟಾಗಳ್

ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕೇಳಬರುತ್ತಿತ್ತು. ೫೦. ಮನೋಹರವಾದ ಸರೋವರದಂತಿರುವ ಆ
ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ದಮಯಂತಿಯು
ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವ ಎಲೆಯ ಬಾಲ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದಳು. ವ||
ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ದಮಯಂತಿಯು ತನ್ನ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳಿಂದ ಮಾತಾಪಿತರನ್ನು
ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ೫೧. ಕೆಲವು ಕಾಲಾನಂತರ ಆ ಭೀಮರಾಜನ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಯ
ಗರ್ಭಸುಧಾಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ದಮ, ದಾಂತ ಮತ್ತು ದಮನನೆಂಬ ಮೂವರು
ತೇಜೋವಂತರಾದ ಸುಪುತ್ರರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ವ|| ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೂರು ಮಂದಿ
ತಮ್ಮಂದಿರೊಂದಿಗೆ ಆ ದಮಯಂತಿಯು ಬಳಿಯುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ರಾಜ ರಾಣಿಯರು ಅವರನ್ನು
ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದರು. ಬಳಿಕ ಅವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಕಾಲವು
ಸಮೀಪವಾಗಲು, ಸಮಸ್ತವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದರಾದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚು
ಮನ್ನಣೆಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ, ಆ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಅವರ ವಶಕ್ಕೊಪ್ಪಿಸಿದರು.

ಕಂ || ಕನ್ನಡಿಯೊಳಕೊಂಡಂತಾ

ಜೊನ್ನೊಡಲನ ಕಲೆಯ ಕಲೆಯನೊಳಕೊಂಡತ್ತಾ

ಕನ್ನೆಯ ಸನ್ನತಿ ಗುರುವುಸಿ

ವರ್ಣಮೆ ತನ್ನಿರ್ಮಲತೆಯನೇಂ ಬಣ್ಣಿಪುದೋ

೫೨

ವ|| ಅಂತಾ ದಮಯಂತಿಯುಂ ದಮ ದಾಂತ ದಮನರುಂ ವಿದ್ಯಾವಿಚಕ್ಷಣರಾದು
ದನುಪಾಧ್ಯಾಯರಿನರಿದು ವಿದರ್ಭಾಧಿಪಂ ಪರಿಮಿತ ವಿಬುಧಗೋಷ್ಠಿವರಸವರಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲ್ಪಗೆದಂದಾಗಳ್

ಕಂ|| ವೇದಂ ವೇದಾಂಗಂ

ಮೊದಲಾದುದರೊಳಾಜನೀತಿಯೊಳ್ಳಾಡೆ ಧನು

ವೇದದೊಳಂ ನೈಪುಣ್ಯಮು

ನಾ ದಮನುಂ ದಾಂತ ದಮನರುಂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರ್

೫೩

ವ|| ಅನಂತರಂ ದಮಯಂತಿ ದರ್ಶಿತ ವಿನಯೆಯಾಗಿ

ಕಂ|| ಜೇಯನೆ ವಿಬುಧಾವಳಿ ರಾ

ಮಾಯಣ ಮುಖ್ಯೇತಿಹಾಸ ಕಥನಂಗಳೊಳಂ

ಸ್ತ್ರೀಯೋಗ್ಯವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿ

ಕಾಯದೊಳಂ ಕನ್ನೆ ತೋರಿದಳ್ಳೊಲಮಂ

೫೪

೫೨. ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ವಿದ್ಯೆಯೆಲ್ಲವೂ ಆ ದಮಯಂತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಕನ್ನಡಿಯೊಳಗೆ ಮೂಡಿದ ಚಂದ್ರಕಲೆಯಂತೆ ಮೂಡಿತು. ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿಕೊಡುವುದೇ
ತಡ, ಆ ಕನ್ನೆಯು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು ಎಂದ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯ ಬುದ್ಧಿನೈರ್ಮಲವನ್ನು ಏನೆಂದು
ವರ್ಣಿಸಲಿ! ವ|| ಹೀಗೆ ದಮಯಂತಿಯೂ, ದಮ, ದಾಂತ ಮತ್ತು ದಮನರೂ
ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನರಾದುದನ್ನು ರಾಜನು ಗುರುಮುಖೇನ ತಿಳಿದು, ಸಮಸ್ತ ವಿದ್ವಾಂಸರ
ಸಮೂಹವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ
೫೩. ಆ ಮೂವರು ಸುಪುತ್ರರೂ ವೇದ ವೇದಾಂಗಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ,
ರಾಜನೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪಾರಂಗತರಾಗಿರುವುದನ್ನು
ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ವ|| ಅನಂತರ ದಮಯಂತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯ ಸಂಪನ್ನಳಾಗಿ
೫೪. ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಮೂಹವೆಲ್ಲ 'ಭೇಷ್' ಎಂದು ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ರಾಮಾಯಣವೇ
ಮೊದಲಾದ ಇತಿಹಾಸದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ
ಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶದವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ತನ್ನ ಕುಶಲತೆಯನ್ನು

ವ|| ಮತ್ತಂ

ಕಂ|| ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತಿ ಹೃದ
ಯಂಗಮ ಶಿಲ್ಪಾದಿ ಕಲೆಗಳೊಳ್ ನೈಪುಣ್ಯಂ
ಸಂಗಳಿಸೆ ಬಾಲೆ ಮೆರೆದಳ್
ಸಂಗತಮಾದಂತೆ ಕನಕದೊಳ್ ಸೌರಭ್ಯಂ

೫೫

ವ|| ಮತ್ತಂ ಮುನ್ನಮೆ ಶ್ರುತಿಗೈದ ತನ್ನ ಚೆನ್ನಮಾಣಿಕ ಬೀಣೆಯನುರಸ್ಥಲದೊಳ್ಳಳಿದು

ಕಂ|| ವೀಣಾರಂಗದೆ ನರ್ತಿಪ
ವಾಣಿಯ ಪೊನ್ನಂದುಗೆಗಳ ಮೆಲ್ಲುಲಿಯೆನೆ ನಿ
ಕ್ಷಾಣಂ ಬಗೆಯಂ ಸೆರೆಗೊಳೆ
ಜಾಣಂ ಕಲವಾಣಿ ಬೀಣೆಯಂ ಬಾಜಿಸಿದಳ್
ಬೀಣೆದನಿಗಿಂಗೊರಲ್ವನಿ
ಗೂಣೆಯಮಿಲ್ಲೆನೆ ನೆಗಲ್ವ ವಾಣೀಸ್ವಪಮಂ
ಜಾಣಂ ಪಾಡಿದಳಾ ಕಲ
ವಾಣಿ ಸುಧಾವೃಷ್ಟಿ ಸೂಸೆ ಕೇಳ್ವರ ಕಿವಿಯೊಳ್

೫೬

೫೭

ವ|| ಬಳಿಕಮಾ ಭೀಮನೃಪಾಲಂ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾನೈಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸಂತಸಂ ಮಿಗೆ
ತಕ್ಕವಿಸಿ ಪಿರಿದು ಮನ್ನಣೆಗಳಿಂದಪಾಧ್ಯಾಯರಂ ಮನಂದಣಿಯೆ ಮನ್ನಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಕನ್ನೆಗೆ

ತೋರ್ಪಡಿಸಿದಳು. ೫೫. ಅಲ್ಲದೆ ಸಕಲ ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯಾದಿ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ
ಒಪ್ಪುವ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ತನ್ನ ನಿಜವಾದ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ತೋರಿ ಆ ಬಾಲೆಯು
ಬಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧವು ಬೆರೆತಂತೆ ಮೆರೆದಳು. ವ|| ಮತ್ತೆ ಆಕೆಯು ಮೊದಲೇ
ಶ್ರುತಿಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಟ್ಟ ತನ್ನ ಸೊಗಸಾದ ಮಣಿಖಚಿತವಾದ ವೀಣೆಯನ್ನು ತನ್ನ
ಎದೆಗೆ ಒರಗಿಸಿಕೊಂಡು ೫೬. ಆ ವೀಣೆಯೆಂಬ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸರಸ್ವತಿಯ ಬಂಗಾರದ ಕಾಲಂದುಗೆಗಳ ಸುಸ್ವರವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ
ಕಲಾನಿಪುಣೆಯಾದ ಆ ಜಾಣೆಯು ವೀಣೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಿರಲು, ಆ ವೀಣಾನಾದವು
ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಸೂರೆಗೊಂಡಿತು. ೫೭. ಆ ವೀಣಾಧ್ವನಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ
ನ್ಯೂನತೆ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ತನ್ನ ಕಂಠಧ್ವನಿಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ, ಆ ಕಲವಾಣಿಯು
ಜಾಣತನದಿಂದ ಸರಸ್ವತೀಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಾಡುತ್ತಿರಲು, ಕೇಳುವವರ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ
ಅಮೃತಧಾರೆಯನ್ನೇ ಸುರಿಸಿದಂತೆ ಆನಂದದಾಯಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ವ|| ಬಳಿಕ ಆ
ಭೀಮರಾಜನು ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಚತುರತೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷ ಉಕ್ಕಲು ಪಾಠ
ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು ಗುರುಗಳನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುವಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಮನ್ನಣೆಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ
ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಅನಂತರ ಆ ಕನ್ಯೆಗೆ ಬೇರೊಂದು ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ,

ಪೊನ್ನ ಕನ್ನಮಾಡಮನ್ನೊಡರ್ಚಿ ಕನ್ಯಾಶತಮಂ ಪರಿಚರ್ಯೆಗೆ ನೇಮಿಸಿ ಕಾಂತೆಯುಂ ತಾನುಂ
ಕನ್ನಯೇ ಕಣ್ಣಾಗಿ ಸಲಪ್ರತಿರೆಯಿರೆ

ವೃ|| ನಗೆಮೊಗದಲ್ಲಿ ಬಲೊಡವಿ ಮೂಡಿದುವುಳ್ಳಲರಾದವಕ್ಕಿಗ
ಳ್ಳಗಮಗಿಸಿತ್ತು ತೋಳ್ಳೊಡಲೊಡಲ್ಪಡವಾದುದು ನುಣ್ಣನಾಳ್ವವೊ
ರುಗಳೆಡೆಯಿಂಬುವೆತ್ತುದು ನಿತಂಬಯುಗಂ ನಿಡಿದಾಯ್ತು ಬಾಸೆ ಬ
ಲುಗುಳ್ಳೆಣೆಯಾಯ್ತುರೋಜಯುಗಳಂ ಪೊಸ ಜೌವನದೊಳ್ಳುಗಾಕ್ಷಿಯಾ
೫೮

ಕಂ || ಚೆಂದುಟ ಕೆಂದಳಿರೆಂದೆನೆ
ಮಂದಸ್ಥಿತಮುಳ್ಳರಲ್ಪ ಸುಮಮೆಂದೆನೆ ಪೆಂ
ಪೊಂದಿರ್ಪ ಬಾಸೆ ಲತೆಯೆನೆ
ಬಂದುದು ಜೌವನಮೊ ವನಮೊ ಪೇಳಿನಲೆಸೆಗುಂ ೫೯

ಬಗೆ ಲಜ್ಜೆಯೊತ್ತುಗೊಂಡುದು
ನಗೆ ಕದಪನಲರ್ಚಿದತ್ತು ನಡೆ ಕೊಂಕಿತು ನಾ
ಲಗಿವಾತು ಕಣ್ಣೊಳಾದುದು
ಬಿಗುಪಾಂತುದು ಪುರ್ವ ಪರ್ವ ಶಶಿಮುಖಿಗಾಗಳ್ ೬೦

ಆಕೆಯ ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಸಖಿಯರನ್ನು ನೇಮಿಸಿ, ಆ ರಾಜದಂಪತಿಗಳು
ಮಗಳನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೫೮. ಕೆಲವು
ಕಾಲಾನಂತರ ಆ ಹರಿಣಾಕ್ಷಿಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಯೌವನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ನಗುಮುಖದಲ್ಲಿ
ಮೊಡವೆಗಳು ಮೂಡಿ ಬಂದವು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೂವಿನಂತೆ ಅರಳಿ ವಿಶಾಲವಾದವು.
ಭುಜಗಳು ಮಗಮಗಿಸುತ್ತಾ ಮನೋಹರವಾದವು. ಉದರವು ಬಡವಾಯಿತು.
ನುಣುಪಾಗಿರುವ ತೊಡೆಗಳು ದಪ್ಪವಾದವು. ಎರಡು ನಿತಂಬಗಳೂ ವಿಶಾಲವಾದವು.
ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲಿನ ರೋಮಾವಳಿಗಳು ಉದ್ದವಾದವು ಮತ್ತು ಎರಡು ಸ್ತನಗಳೂ
ಮೊಗ್ಗುಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ೫೯. ಆಕೆಯ ಸೊಗಸಾದ ತುಟಿಗಳು ಕೆಂಪಾದ
ಚಿಗುರುಗಳೋ, ಹುಸಿನಗುವು ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಅರಳಿದ ಹೂವೋ,
ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಶರೀರದ ಮೇಲಿನ ರೋಮಾವಳಿಗಳು ಬಳ್ಳಿಗಳೋ ಎನ್ನುವಂತೆ
ತೋರಿ ಆಕೆಯ ಯೌವನವು ಒಂದು ವನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ೬೦. ಆ
ಚಂದ್ರಮುಖಿಯ ಮನಸ್ಸು ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ನಾಚಿಕೆಯನ್ನು ತಾಳಿತು. ನಗುಮುಖವು
ಕೆನ್ನೆಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸಿತು. ನಡಗೆಯು ಬಿಂಕವಾಯಿತು. ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಾಡುವ ಮಾತು

ವೃ|| ನಗೆಮೋಗಮಿಂದುವಂ ನಗೆ ಕುರುಳುಗಿಲಂ ನಗೆ ಶಂಖಮಂ ಗಳಂ
ನಗೆ ನಯನದ್ವಯಂ ಕುಮುದಮಂ ನಗೆ ಪುರ್ವಗಳಿಕ್ಕುಚಾಪಮಂ
ನಗೆ ತುಟ ತೊಂಡೆಯಂ ನಗೆ ಸುನಾಸಿಕೆ ಚಂಪಕ ಪುಷ್ಪಕೋಶಮಂ
ನಗುವಳಮರ್ತ್ಯಕಾಂತೆಯರುಮಂ ದಮಯಂತಿಯದೊಂದು ಚೆಲ್ವಿನಿಂ

೬೧

ಕಂ|| ಸಿರಿಗೆ ಸರಿಮಿಗಿಲೆನಿಪ್ಪೊ
ಳ್ಳರಿಜಂದಂ ಸೊಬಗಿನಿಂದ ಮೈಸಿರಿಯಿಂದಂ
ಸುರುಚರ ಯೌವನಲಕ್ಷ್ಮಿ
ಪರಿಷ್ಕೃತಾವಯವೆ ಭೀಮತನುಭವೆ ಮೆರೆದಳ್

೬೨

ವ|| ಇಂತಾ ದಮಯಂತಿಯಗಣ್ಯ ತಾರುಣ್ಯ ಲಾವಣ್ಯ ನೈಪುಣ್ಯವತಿಯೆನಿಸಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರ್ಪಾಗಳ್

ವೃ|| ನಳನ ಮನೋಜ್ಞ ರೂಪ ಕುಲ ವಿಕ್ರಮ ಶೀಲ ವಯೋವಿಶೇಷ ಕೌ
ಶಲ ಚತುರಂತಭೂಮಿ ವಿಭುತಾದಿಗಳಂ ಕಿವಿಯಾರೆ ಕೇಳ್ವ ಪೊಂ
ಪುಳಿಗೊಳೆ ಮೆಯ್ಯಡಂಗೆ ಬಗೆ ಬಲ್ಲಲಮುವಿದ ನೇಹದಿಂದೆ ಕೋ
ಮಳೆ ನಳರಾಜನಂ ಬರೆದಳೊಪ್ಪರೆ ತನ್ನಯ ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿಯೊಳ್

೬೩

ಕಣ್ಣನ್ನೆಯಲ್ಲಾಯಿತು. ಹುಬ್ಬುಗಳು ಬಲು ನಿಡಿದಾದುವು. ೬೧. ಆ ದಮಯಂತಿಯ ನಗುಮುಖವು ಚಂದ್ರನನ್ನೂ, ಗುಂಗುರು ಕೂದಲುಗಳು (ಮುಂಗುರುಳು) ಕಪ್ಪಾದ ಮೋಡವನ್ನೂ, ಕುತ್ತಿಗೆಯು ಶಂಖವನ್ನೂ, ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡೂ ಕುಮುದಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ, ಹುಬ್ಬುಗಳು ಕಬ್ಬಿನ ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನೂ, ತುಟೆಗಳು ತೊಂಡೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ, ಮೂಗು ಸಂಪಗೆಹೂವಿನಾಕೃತಿಯನ್ನೂ ಹೋಲಿ ನಗಿಸುವಂತಿದ್ದುವು. ಆಗ ಆ ದಮಯಂತಿಯು ಅಪ್ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವಷ್ಟು ಸೌಂದರ್ಯವತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ೬೨. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಗೆ ಮಿಗಿಲಾದ ರೂಪು, ಸೊಬಗು ಮತ್ತು ಮೈಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಯೌವನವತಿಯಾದ ಆ ಭೀಮರಾಜನ ಮಗಳು ಮನೋಹರವಾದ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದಳು. ವ|| ಹೀಗೆ ಆ ದಮಯಂತಿಯು ಅಸದೃಶವಾದ ಪ್ರಾಯದ ಲಾವಣ್ಯ ನಿಪುಣತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರಲಾಗಿ ೬೩. ನಳರಾಜನ ರೂಪು, ಕುಲ, ಪರಾಕ್ರಮ, ಶೀಲ, ಯೌವನ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ವೈಭವದ ಕುಶಲತೆಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಚತುರ್ದಶ ಭೂಮಂಡಲದ ಒಡೆತನವನ್ನೂ ಈ ದಮಯಂತಿಯು ಕಿವಿಯಾರೆ ಕೇಳಿ ರೋಮಾಂಚಗೊಂಡಳು. ಮನವೊಲಿದು ಸ್ನೇಹ ಗಾಢವಾಯಿತು. ಆಗ ಆ ಕೋಮಲೆಯು ನಳರಾಜನ ರೂಪವನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನೋರಂಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ವ|| ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆ ಕಾಂತೆಯು ನಳನ ರೂಪಿನಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ

ವ|| ಇಂತು ಕಾಂತೆ ನಳನೃಪಾಕ್ಷಾಂತಸ್ತಾಂತೆಯೆನಿಸಿ

ವ್ಯ|| ಸೀಯೆನೆ ಬರ್ಪ ನುಣ್ಣರದೊಳಂಟರೆ ಮಿಂಟಿದ ತಂತಿಯಿಂಚರಂ
ತೋಯಜಗರ್ಭನಂಗನೆಯಿವಳ್ಳಿಜಮೆಂದೆನೆ ಬಾಜಪಳ್ಳಯೋ
ಜಾಯತನೇತ್ರ ಜಾಣೆಸೆಯೆ ಬೀಣೆಯೊಳಾ ನಳ ಸದ್ಗುಣೋಲ್ಲಸ
ದ್ವೇಯಮನಾರ್ಯ ಕರ್ಣಪುಟಪೇಯಮನಂಚಿತ ರಾಮಣೀಯಮಂ ೬೪

ಕನಸಿನೊಳಾ ನಳಾವನಿಪನುಜ್ವಲಮೂರ್ತಿಯನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೆ ಸಂ
ಜನಿತ ಸುಖಾಶ್ರುವಿಂ ನೆನೆವಳೆಚ್ಚರಮಾಗೆ ಕಡಂಗಿ ಕಾಣದೊ
ಯ್ಯನೆ ಪಲುಬುತ್ತಳಲ್ವೊಡನಾತನ ರೂಪನೊಡರ್ಚಿ ಭತ್ತಿಯೊ
ಳ್ಳನೆಕೊನೆವೆತ್ತು ನೋಡಿ ನಲಿವಳ್ ಪಲವೊರ್ಮೆ ಕಡಂಗಿ ಕೀರ್ತಿಪಳ್ ೬೫

ಎನ್ನಯ ಚೆಲ್ವ ತನ್ನ ಚೆಲುವಿಂದಿಳಿಕ್ಕಿದವನಲ್ಲಿ ನಣ್ಣನೀ
ಕನ್ನೆಗಡಾಂತಳೆಂದು ಮುನಿಸಾಂತೆಲೆ ಕಂತುವೆಯೆನ್ನನಂತು ನೀಂ
ಬನ್ನಬಿಡೆಪ್ಪೆಯಾ ಎನುತ ಪಂಬಲಿಪಳ್ ಮಲಯಾನಿಲಂಗಮಾ
ಚೊನ್ನೊಡಲಂಗಮಂತು ಸುಗಿವಳ್ ದಮಯಂತಿ ಮನೋಜತಾಪದಿಂ ೬೬

ಚಿತ್ರವುಳ್ಳವಳಾಗಿ ೬೪. ಆ ಕಮಲದಳ ವಿಶಾಲನೇತ್ರೆಯು ಹಾಡುತ್ತ ವೀಣೆಯನ್ನು ನುಡಿಸುವಾಗ 'ಸಾ' ಎಂಬ ಸುಸ್ವರವನ್ನು ತೆಗೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದು ತಂತಿಯ ಸುನಾದದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸರಸ್ವತಿಯೇ ವೀಣೆಯನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಿರುವಳೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರಲು, ಆ ಜಾಣೆಯು ನಳನ ಸಮಸ್ತ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಸಂಗೀತ ಸಾರದಿಂದ ಕರ್ಣಾನಂದಕರವೂ, ಬಹು ರಮ್ಯವೂ ಆಗಿರುವಂತೆ ನುಡಿಸಿದಳು. ೬೫. ಆಕೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ನಳರಾಜನ ಮನೋಹರವಾದ ಸುಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಬಾಷ್ಪವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಆತನನ್ನೇ ಮನಸಾ ಸ್ಮರಿಸುವಳು. ಅನಂತರ ಎಚ್ಚರವಾಗಲು ಅವನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾ ಅಳುವಳು. ಆ ಕೂಡಲೇ ಚಿತ್ರಪಟದಲ್ಲಿ ಆತನ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ನಲಿವಳು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವನ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸಿ ಹೊಗಳುವಳು. ೬೬. "ಮನ್ಮಥನು ತನ್ನ ಚೆಲುವಿಕೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ಆ ನಳರಾಜನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಈಕೆಯು ಮನಸೋತಿದ್ದಾಳೆಂದು ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ತನಗೆ ಮದನತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರುವನೆಂದು" ದಮಯಂತಿಯು ಬಗೆದು "ಎಲೋ ಮನ್ಮಥನೇ! ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಇಷ್ಟು ಘಾಸಿಪಡಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಾ?" ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುವಳು ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿರುವ ಮಂದಮಾರುತನನ್ನೂ, ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನನ್ನೂ

ವ|| ಇಂತು ಕಾಂತಾಮಣಿ ನಳಮಹೀಕಾಂತನಂ ಮಚ್ಚಿ ಕಂತುಸಂತಪ್ತಸ್ಥಾಂತೆಯೆನಿಸಿರೆಯಿರೆ
ಇತ್ತಲ್ ನಳನೃಪನ ಮಂತ್ರಿಗಳ್ತಣಂಗೊಂಡು

ಕಂ|| ವಿವರಿಸೆ ವಿದರ್ಭಪುತ್ರಿಯ
ನವರೂಪ ವಯೋವಿಲಾಸ ವಿದ್ಯಾಗುಣ ವೈ
ಭವಮಂ ನಳನೃಪನಾಲಿಸಿ
ಕಿವಿವೇಟಂಗೊಂಡು ತರಳ ಮಾನಸನಾದಂ ೬೭

ವ|| ಆ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳ್

ಕಂ|| ಗೆಳೆದಾಳಿವಿಲ್ಲ ಕೊಪ್ಪಿಂ
ಗಲಿದಿರುವಂ ತೊಡಿಸಿ ಕೂರ್ಗಣೆಗಳಿಂದೆಚ್ಚಂ
ನಳನನಿವಂ ನಿಜರೂಪದಿ
ನಿಳಿಕ್ಕಿದಪನೆಂಬ ಮುಳಿಸಿನಂ ಕಂದರ್ಪಂ ೬೮

ವ|| ಆಗಳ್

ಕಂ|| ಪಾರಿತು ಧೃತಿ ಪೌವನೆ ತಲೆ
ದೋರಿತು ತಾರಳ್ಳಮೊಡನೆ ಪೀರಿತು ತೇಜ
ಸ್ಸಾರವನಂಗಜಶಿಖಿ ಮಿತಿ
ಮೀರಿತು ಸಂತಾಪಮಾಗಳಾ ನಳನೃಪನಾ ೬೯

ವ|| ಅಂತು ಕಂತುಸಂತಾಪಿತಸ್ಥಾಂತನಾದೊಡಂ ಧೀರೋದಾತ್ತನಾದುದರಿಂ ಮೆಲ್ಲನೆ
ಸಂತೈಸಿಕೊಂಡು

ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ವ|| ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆ ಕಾಂತಾಮಣಿಯು ನಳರಾಜನನ್ನು
ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮದನ ವಿರಹಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರಲು, ಇತ್ತಕಡೆ ನಳರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಗಳು
ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಗೊಂಡು ೬೭. ವಿದರ್ಭ ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಮನೋಹರವಾದ ರೂಪು,
ಯೌವನ, ವೈಖರಿ, ವಿದ್ಯಾ ವಿನಯಗುಣ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು. ನಳರಾಜನು
ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಿವಿಯಾರ ಕೇಳಿದನು. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಯಿತು. ವ|| ಆ
ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ೬೮. ತನ್ನ ರೂಪನ್ನು ಈ ನಳನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂಬ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ
ಮನ್ಮಥನು ತನ್ನ ಕಬ್ಬಿನ ಬಿಲ್ಲಿನ ಮೊನೆಗೆ ದುಂಬಿಗಳ ಸಾಲಿನಿಂದ ಹೆದೆಯೇರಿಸಿ ಕ್ರೂರವಾದ
ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ನಳನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ವ|| ಆಗ ೬೯. ನಳರಾಜನಿಗೆ
ಧೈರ್ಯವು ಕುಗ್ಗಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಂಚಲತೆ ತಲೆದೋರಿತು. ಮನ್ಮಥನ ವಿರಹಾಗ್ನಿಯು
ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹೀರಿತು, ಸಂತಾಪ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ವ|| ಹಾಗೆ ತನಗೆ ಮನ್ಮಥನಿಂದ
ವಿರಹಸಂತಾಪ ಜಾಸ್ತಿಯಾದರೂ ಸಹ ಅವನು 'ಧೀರೋದಾತ್ತನಾಯಕ'ನಾದುದರಿಂದ

ಕಂ|| ದಮಯಂತೀ ಭ್ರೂಚಾಪ

ಕೃಮರ್ಚ ತದಪಾಂಗತರದಿನಿಸೆ ಕಾಮಂ ತು

ತುಮುರಾದುದೆನ್ನ ಕಲ್ಪಿದೇ

ಯುಮಲ್ಲದಲರಂಬನಂಬದೇಗೆಯಲಕ್ಕುಂ

೭೦

ವ|| ಎಂದು ನಳನರೇಂದ್ರಂ ತನ್ನೊಳೆ ತಾನೆ ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತಮಾ ದಮಯಂತೀ ಕರಗೃಹಣ ವ್ಯಗ್ರಮಾನಸನೆನಿಸಿರಿಯಿರೆ

ವೃ|| ಪಳೆ ಎಲೆ ಜಾರೆ ಪಾದರಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮೊಗ್ಗೆಯನೂರೆ ಮಾಮರಂ

ತಳಿಗಳ ಪೇರೆ ಕೋಗಿಲೆಗೆ ಸಣ್ಣಸರಂ ತಲೆದೋರೆ ತೀಡಿದಂ

ಮಲಯಮಹೀದ್ರ ಕುಂಜ ವಿಚರತ್ನಚರೀ ಕಚ ಪುಲ್ಲ ಮಲ್ಲಿಕಾ

ಗಳಿತ ಮರಂದ ಬಂಧುರ ಸುಗಂಧ ದುರಂಧರ ದಕ್ಷಿಣಾನಿಲಂ ೭೧

ವ|| ಮತ್ತು

ವೃ|| ಬಾರದೆ ಮಾಮರಕ್ಕೆ ಪೊಸ ಕೆಂದಳಿರಿಂದುಗೆ ಬಾರದೊಳ್ಳದಿರೆ

ಬಾರದೆ ಮೊಗ್ಗೆ ಮಾಧವಿಗೆ ಬಾರದೆ ಕೋಗಿಲೆಗಳ್ಳೆ ನುಣ್ಣರಂ

ಬಾರದೆ ಮಾರುತಂಗೆ ನರುಗಂಪು ವಿಯೋಗಿಜನಕ್ಕೆ ದಂದುಗಂ

ಬಾರದದೊಂದೆ ಬಂದುದೆ ವಿರಕ್ತ ದುರಂತ ವಸಂತ ವಾಸರಂ ೭೨

ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡನು. ೭೦. “ಮನಛನು ದಮಯಂತಿಯ ಹುಬ್ಬುಗಳೆಂಬ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಆಕೆಯ ಕಟಾಕ್ಷವೆಂಬ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿ ಬಿಡಲಾಗಿ, ನನ್ನ ಕಲ್ಲೆದೆಯು ತುಮುರು ತುಮುರಾಗಿ ಒಡೆದುಹೋಯಿತು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಆ ಪುಷ್ಪಬಾಣನ ಬಾಣಗಳು ಏನು ತಾನೇ ಮಾಡಬಲ್ಲವು?” ವ|| ಎಂದು ನಳರಾಜನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾ ಆ ದಮಯಂತಿಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಕುಲಚಿತ್ತನಾಗಿರಲಾಗಿ ೭೧. [ವಸಂತಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು] ಪಾರಿಜಾತ ಮರಗಳಲ್ಲಿನ ಹಣ್ಣೆಲೆಗಳು ಉದುರಿದುವು. ಮಲ್ಲಿಗೆಗೆ ಮೊಗ್ಗುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಮಾವಿನ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಎಳೆಯ ಚಿಗುರು ಮೂಡಿತು. ಕೋಗಿಲೆಗೆ ಸಣ್ಣ ಸುಸ್ವರವು ತಲೆದೋರಿತು. ಮಲಯಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿನ ಲತಾಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೂದಲುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅರಳಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಕರಂದದಿಂದ ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ ತೆಂಕಣಗಾಳಿಯು ಬೀಸತೊಡಗಿತು. ವ|| ಮತ್ತು ೭೨ ಮಾವಿನ ಮರಗಳಿಗೆ ಕೆಂಪಾದ ಹೊಸ ಚಿಗುರು ಹುಟ್ಟಿದೆ ಇರುವುದೇ? ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಕಿರಣಗಳು ತೋರದಿರುವುದೇ? ಮಾದವೀಲತೆಗೆ ಮೊಗ್ಗು ಕಾಣಿಸದಿರುವುದೇ? ಕೋಗಿಲೆಗಳಿಗೆ ಸುಸ್ವರವು ಬಾರದಿರುವುದೇ? ವಾಯುವು ಸುಗಂಧವನ್ನು ತೀಡದಿರುವುದೇ? ವಿರಹಿಗಳಿಗೆ ವಿರಹಾವಸ್ಥೆಯ ದುಃಖ ಉಂಟಾಗದಿರುವುದೇ? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತರದೆ ವಿರಕ್ತರಿಗೆ ದುರಂತವೆನಿಸುವ ಈ ವಸಂತಕಾಲವು ತಾನೊಂದೇ

ವ|| ಅಂತು ಬಂದ ವಸಂತರ್ತುವಿನೊಳ್ಳಿರ್ಚಿದ ಕಂತುಸಂತಾಪಮಂ ಸೈರಿಸಲಾರದೆ
ನರ್ಮಸಚಿವಂಬೆರಸು ನಳಮಹೀಕಾಂತಂ ನಿಜಾಂತಃಪುರದ ಪಿಂತಣ ನಂದನೋದ್ಯಾನಮಂ
ಪುಗುತರ್ಪಾಗಳ್

ಕಂ|| ಆ ವನಮೆಸೆದುದು ನೋಡಿದೊ
ಡಾವನ ಬಗೆಗೊಳ್ಳದುಳಿಗುಮೆಂದೆಂಬಿನಮಾ
ಕಾವನ ರತಿಯ ವಿವಾಹದ
ಕಾವಣಮನೆ ಶುಕಪಿಕಾಳಿಕೃತ ಶುಭಗೀತಂ

೭೩

ವ|| ಮತ್ತಮಾ ನಂದನವನಮಂದಂ ಮಿಗೆ ಬೆಳೆದ ಜಂಬು ಜಂಬೀರ ಲುಂಗ ಲವಂಗ
ನಾರಂಗ ನಾರಿಕೇಳ ಕದಳೀ ಖರ್ಜೂರ ಸರ್ಪಕ ಸರಳ ಸಹಕಾರ ಪನಸ ಪಟೀರ ಕುಟಜ ಕುರವ
ಕಾಶೋಕ ಸಂಪಕಾದ್ಯನೇಕಾನೋಕಹ ನಿವಹಂಗಳೊಳಂ, ದರದಳಿತ ಕುಮುದ ಕಲ್ಪಾರ ಬಕುಳ
ಮಂದಾರ ತಿಲಕ ಕುಂದಾರವಿಂದ ಮಲ್ಲಿಕಾಮಂದ ಮಧುರ ಮಕರಂದ ರಸಾಸ್ವಾದನಾನಂದ
ಕೂಜನ್ನಿಲಿಂದ ಸುಂದರೀಬ್ಬಂದ ಕಲಿತ ಝಂಕಾರ ಮುಖರ ನೀಹಾರ ಶಿಶಿರ ಕಾಸಾರ ವಿಮಳ
ಕಾಸಾರ ಪರಂಪರೆಗಳೊಳಂ, ನೂತನಮೆನೆ ತಳಿರ್ತ ತರುಣ ಚೂತ ಮಹೀಜಾತ ಜಾತಂಗಳ
ಕಿಸುರಿದಿದ ಕಿಸಲಯಪ್ರಸರಮಂ ಮಿಂಚುವ ಚಂಚುವಿದುದಿದೊಸರ್ವ ರಸಾಸಾರಮಂ ಸವಿದು

ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತೇ? (ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಭವಿಸಿದುವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ). ವ|| ಹಾಗೆ ಬಂದ
ವಸಂತಯುತುವಿನಲ್ಲಿ ನಳನು ಹೆಚ್ಚಾದ ಮನಸ್ಸು ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ತನ್ನ
ಆಪ್ತಮಂತ್ರಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ ತನ್ನ ಅಂತಃಪುರದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಉದ್ಯಾನವನಕ್ಕೆ
ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ೭೩. ಅಲ್ಲಿ ಗಿಣಿ, ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದಂಟಾದ ಸುಸ್ವರದ
ಶುಭಗೀತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ರತಿ ಮನಸ್ಸರ ಮದುವೆಯ ಮಂಟಪವೋ
ಎನ್ನುವಂತೆ ನೋಡುವವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆ ವನವು ಕಂಗೊಳಿಸಿತು.
ವ|| ಮತ್ತು ಆ ಉದ್ಯಾನವನವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸೊಬಗು ಹೆಚ್ಚಾಗುವಂತೆ ಬೆಳೆದಿರುವ ನೇರಿಳೆ,
ನಿಂಬೆ, ಸುತ್ತವರಿದ ಲವಂಗ, ಕಿತ್ತಿಳೆ, ತೆಂಗು, ಬಾಳೆ, ಖರ್ಜೂರ, ಸಾಲವೃಕ್ಷ,
ದೇವದಾರು, ಸಿಹಿಮಾವು, ಹಲಸು, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಕೊಡಸು, ಗೋರಂಟಿ, ಅಶೋಕ,
ಸಂಪಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಮರಗಳ ಗುಂಪುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ, ಅರೆಬಿರಿದ ಕುಮುದ,
ಕಲ್ಪಾರ, ಬಕುಳ, ಮಂದಾರ, ತಿಲಕ, ಮೊಲ್ಲೆ, ಅರವಿಂದ, ಮಲ್ಲಿಗೆಗಳ ಸಾಂದ್ರವೂ
ಮಧುರವೂ ಆದ ಮಕರಂದರಸವನ್ನು ಹೀರಿ ಆನಂದದಿಂದ ಹೆಣ್ಣುದುಂಬಿಗಳ ಗುಂಪು
ಮೈಯುಬ್ಬಿ ಝೇಂಕಾರನಾದ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮಂಜಿನಂತೆ ತಂಪಾದ
ಜಲಧಾರೆಗಳಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಸರೋವರಗಳ ಸಾಲುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ, ಇದು
ಹೊಸದೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಚಿಗುರಿರುವ ಎಳೆಯ ಮಾವಿನ ಮರಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಾದ
ಚಿಗುರುಗಳ ವಿಶಾಲವಾದ ಕೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಮಿಂಚುವ ಕೊಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಪಕ್ಷಿ

ಸೋರ್ಕಿ ಸಂಚುಮಿಗಲಿಂಚರಂಗೈವ ಚಂಚತ್ಪಂಚಶರಸುಂದರೀ ನಖಾಂಚಲ ನಿಹತ ವಿಪಂಚಿಕಾ ವಿಕಸ್ತರ ಪಂಚಮಸ್ತರ ಪ್ರಪಂಚ ಮಾಧುರೀ ಧುರಂಧರ ಕಲಕಂಧರ ಕಲಿತ ಕಾಕಲೀ ಲಲಿತ ಕೋಕಿಲಾಂಗನೆಯರೊಳಂ, ಮತ್ತು ತಳಿತ ತಮಾಲ ತರುಕುಲಮಂ ನೆಲಕಳಿದ ಕಾರ್ತುಗಿಲ್ಲೆತ್ತು ಕೂರ್ಮವೆತ್ತು ಬಿರ್ಚದ ಪಸುವಿಜ್ಜಣೆಗೆಯೆನೆ ಲೀಲೆ ಮಿಗೆ ಪೀಲಿಗೆದರಿ ನೀಳ್ ಕಂಠದಿಂ ರಾಗಂ ಮಿಗೆ ಕೇಗುಗಳಾಗಿಪ ಸೋಗಿನವಿಲ್ಲೊಳಮೆಜ್ಜುವಿಕ್ಕದ ಕೆಂಬರಲ ಸಿರಿಯನೊಳಕೊಂಡು ಬೀಡೆವರಿದ ದಾಡಿಮದ ಬೀಜರಾಜಿಯಂ ಕೋರ್ಕ ಕುರ್ಕ ಸೋರ್ವ ತನಿರಸಮನೀಂಟಿ ಸೋರ್ಕ ಬನಸಿರಿ ಬಿನದಂ ಮಿಗೆ ಬಾಜಪ ಸರವೊತ್ತಿನಂತೆ ಬಿತ್ತರಂ ಮಿಗೆ ಪಿಂಡುಗೊಂಡು ತೊಂಡುಗೆಡೆವ ಪಂಡಿತವಕ್ಕಗಳ ತಂಡದೊಳಂ ಕಣ್ಣೆ ಮಂಗಳಮಾಗಿ ಮನಕ್ಕೆ ಮಂಜುಳಮೆನಿಸಿ ಮೆರೆದಿದುರ್ದಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ

ಕಂ|| ಲಸದಪ್ಪರೋ ವಿಲಾಸೋ

ಲ್ಲಸಿತಂ ಮೇಣ್ ಸುರಭಿ ಮರುದುಪಾಶ್ರಿತಮೆನಿಪಾ

ವಸುಧೇಂದ್ರನ ನಂದನವನ

ಮೆಸೆದುದು ನಂದನವನಂ ಬೊಲಾಯಿಂದಿರನಾ

೭೪

ಸಂಕುಲವು ಎಳೆಯ ಚಿಗುರುಗಳನ್ನು ತಿವಿತಿವಿದು, ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ರಸವನ್ನು ರುಚಿ ನೋಡಿ ನೋಡಿ, ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಮೈಯುಬ್ಬಿ ಮದವೇರಲು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮನೋಹರಳಾದ ರತಿಯು ಉಗುರಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಮಿಂಟುವ ವೀಣಾನಾದದ ಪಂಚಮಸ್ವರಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಮಾಧುರ್ಯ ಮತ್ತು ಬಂಧುರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಕಲಕಂಠಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಚಿಗುರಿದ ಹೊಂಗೆಯ ಮರಗಳ ಗುಂಪು ನೆಲದವರೆಗೂ ಬಗ್ಗಿರಲಾಗಿ, ಸೊಗಸಾದ ಮಳೆಯ ಮೋಡದಂತೆಯೂ, ಹರಡಿರುವ ಹಸಿರು ಬೀಸಣೆಗೆಗಳಂತೆಯೂ ಆನಂದದಾಯಕವಾಗಿರಲು ಹೆಣ್ಣು ನವಿಲುಗಳು ಗರಿಗೆದರಿ ತಮ್ಮ ಕಂಠಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕಿತ್ತಿ ಪ್ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಲು ಕೇಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೆಂಪು ಹೂಗಳಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ಅರೆಬಿರಿದ ದಾಳಿಂಬರೆ ಬೀಜದ ರಾಶಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೊಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಕುಕ್ಕಿ, ಸೋರುವ ರುಚಿಕರವಾದ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿದು ಗಿಣಿಗಳು ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆ ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಿನೋದ ವೈಭವವು ಹೆಚ್ಚಿ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳ ಸುನಾದದಂತೆ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡು ಗಿಣಿವಿಂಥು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಂಗಳಕರವೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಹ್ಲಾದಕರವೂ ಆಗಿ ರಂಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ೭೪. ಆ ರಾಜನ ಉದ್ಯಾನವನವು ಇಂದ್ರನ ನಂದನವನದಂತಿತ್ತು. ಹೇಗೆಂದರೆ: ನಂದನವನವು ಅಪ್ಸರೆಯರ ವಿಲಾಸದಿಂದಲೂ, ಕಾಮಧೇನು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿತ್ತು. ರಾಜನ ಉದ್ಯಾನವನವಾದರೋ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ನೀರುಳ್ಳ

ವ|| ಇಂತೆಸೆವ ನಂದನವನಮಂ ನಳನೊಳಪುಗುವಾಗಳ್

ಕಂ|| ಇದಿಗೊಂಡನಿಳಾಪತಿಯಂ

ವಿದಳಿತ ವಿಚಕಿಲ ಮರಂದ ಶೀಕರ ಕಿರನು

ನೃದ ಮಧುಕರಕಲ ನಿನದ

ಪ್ರದರ್ಶಿತ ಪ್ರಣಯ ವಚನನುಪವನ ಪವನಂ

೭೫

ವ|| ಅಂತು ಬಂದ ಮಂದಮಾರುತಂಗೆ ಮೈಗೊಟ್ಟು ನಿಜೋಪವನಾಲೋಕನದೊಳ್
ಕೂರ್ಮಮಿಗೆ ನರ್ಮಸಚಿವ ಪ್ರಸಾರಿತ ಹಸ್ತಾವಲಂಬನಾಗಿ ನಳನೃಪಂ ನಡೆತರ್ಪಾಳು ಪವನದ
ಸುತ್ತುಂ ಕೋದಂತಿರಿರ್ಪ ಕೇದಗೆವೇಲಿಯಂ ನೋಡಿ ನರ್ಮಸಚಿವಂಗಿಂತೆಂದಂ

ಕಂ|| ಕೇತಕಿಯಿದೊಂದೆ ಗಡ ಸಾ

ಕೇತಕಿವೃಳಿದಂಬು ವಿರಹಿ ಜಯಕೆಂದಾವಂ

ಪಾತಕಿ ಮದನನಿದರ ಸಂ

ಪಾತಕಿವಿರ್ಚಿದ ವಿಯೋಗಿಯೆದ್ದೆ ಬಿರಿಯದೆ ಪೇಳ್

೭೬

ವಿಕಚಂ ವಿಯೋಗಿಹೃದಯ

ಕೃಕಚಂಬೊಲೈವ ಕೈತಕಂ ಮಧುಪಾನೋ

ತ್ಸುಕ ಚಂಚರೀಕನಿಚಿತಂ

ಸುಕಚಂ ತಾನೆನೆ ವಿರಾಜಿಕುಂ ಬನಸಿರಿಯಾ

೭೭

ಸರೋವರದ ವಿಲಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು ಮತ್ತು ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು.
ವ|| ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಆ ಉದ್ಯಾನವನ್ನು ನಳನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ೭೫.
ಅರೆಬಿರಿದ ಸೂಜಿಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಕರಂದವನ್ನು ತುಂತುರು ತುಂತುರಾಗಿ ಎರಚುವ,
ಮದಿಸಿದ ದುಂಬಿಗಳ ಝೇಂಕಾರನಾದವೆಂಬ ಪ್ರೀತಿಯ ವಚನವುಳ್ಳ ಆ ವನದ ತಂಪಾದ
ಗಾಳಿಯು ರಾಜನನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡಿತು ವ|| ಹಾಗೆ ಬಂದ ಮಂದಮಾರುತನಿಗೆ
ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ತನ್ನ ಉದ್ಯಾನವನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಚ್ಚಲು ; ತನ್ನಾಪ್ತ
ಮಂತ್ರಿಯ ಚಾಚಿದ ಹಸ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಳರಾಜನು ಬರುತ್ತಿರಲು ; ಆ ಉಪವನದ
ಸುತ್ತಲೂ ಪೋಣಿಸಿದಂತೆ ಬೆಳೆದಿರುವ ಕೇದಗೆ ಬೇಲಿಯನ್ನು ಕಂಡುತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯೊಡನೆ
ಹೀಗೆಂದನು : ೭೬. 'ಮನ್ಮಥನು ವಿರಹಿಜನಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಈ ಕೇದಗೆ ಒಂದೇ ಸಾಲದೇ ?
ಇನ್ನು ಉಳಿದ ಪುಷ್ಪಬಾಣಗಳು ಏತಕ್ಕೆ ? ಇದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ ವಿರಹಿಗಳ ಹೃದಯವು
ಸೀಳದೆ ಇರುತ್ತದೆಯೇ ?' ಹೀಗಿರುವಾಗ ಪಾಪಿಷ್ಠನಾದ ಮನ್ಮಥನು ಇತರ ಅಂಬುಗಳನ್ನೇಕೆ
ತೊಡಲು ಆಶಿಸುತ್ತಾನೆ ? ೭೭. ಅರಳಿದ ಕೇದಗೆ ಹೂ ವಿಯೋಗಿಜನರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ
ಗರಗಸದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಮಧುಪಾನಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡ ದುಂಬಿಗಳಿಂದ
ತುಂಬಿದ್ದರಿಂದ ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೇಶಪಾಶದಂತೆಯೂ ಸಹ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. [ಟಿಪ್ಪಣಿ :-
ಕೇದಗೆಯು ವಿಕಚವೂ=ಕೇಶರಹಿತವೂ; ಸುಕಚವೂ=ಕೇಶ ಸಹಿತವೂ ಆಗಿತ್ತೆಂದು ವಿರೋಧ.

ವಾತಾವಧೂತ ನೂತನ
 ಕೈತಕಮಂಗಜನ ಕೇತುಪಟವನೆ ಮಧುನಿ
 ಪ್ಲಾತಿಮದ ಚಂಚರೀಕ
 ಪ್ರಾತಂ ಬರೆದವನ ಬಿರುದಮಾಲೆಯನಿಕ್ಕುಂ ೭೮

ವ|| ಎಂದೈತರ್ಪಾಳ್ಳಟ್ಟದಿರೋಳೆವ ಬಾಲರಸಾಲಮಂ ನೋಡಿ

ಕಂ|| ಕಿಸುರಿದಿದ ಕಿಸಲಯಂಗಳ್
 ಮುಸುಂಕೆ ಕರಮೆಸೆವ ಮಾಮರಂ ಕಂಗೊಳಿಕುಂ
 ಕುಸುಮಾಸ್ತ್ರನ ಜಯಯಾತ್ರೈಗೆ
 ಬಸಂತನೆತ್ತಿಸಿದ ಮಿಸುನಿ ಗೂಡಾರಂಬೊಲ್ ೭೯

ಕಲತಂಪ್ರೀರವಮನೆ ಕೋ
 ಮಳ ಪಲ್ಲವ ರಸನಿಷೇವಿ ಕೋಕಿಲ ನಿನದಂ
 ಕಲಿತ ಪ್ರವಾಳಮೇಂ ಬಗೆ
 ಗೊಳಿಪುದೊ ಮಧು ನುಡಿಪ ಬೀಣೆಯನೆ ತರುಣಾಮ್ಬಂ ೮೦

ಭೃತ ಕುಸುಮವಿಸರ ಧವಳೀ
 ಕೃತಮೇನೆಸೆವುದೊ ರಸಾಲಮಳಿಕುಲರವಬ್ಬಂ
 ಹಿತಮುಪವನ ವನಧಿ ಸಮು
 ತ್ಥಿಮೈರಾವತಮೆನಲ್ ವಸಂತೇಂದಿರನಾ ೮೧

ವಿಕಚ=ಅರಳಿದ; ಸುಕಚ=ಕೇಶಪಾಶ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಿಂದ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ. ೭೮. ಗಾಳಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಾಡುವ ಈ ಹೊಸ ಕೇದಗೆಗರಿಯು ಮನ್ಮಥನ ಧ್ವಜಪಟದಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ಮಧುಸೇವನೆಯಿಂದ ಮತ್ತವಾದ ಭ್ರಮರಗಳ ಗುಂಪು ರಾಜನ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳನ್ನು ಬಲೆದಂತೆಯೂ ತೋರುತ್ತದೆ. ವ|| ಎನ್ನುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರಲು ಎದುರಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಎಳೆಯ ಮಾವಿನ ಮರವನ್ನು ನೋಡಿ ಹೀಗೆಂದನು : ೭೯. “ಎಳೆಯ ಕೆಂಪಾದ ಚಿಗುರುಗಳಿಂದ ಮುಸುಕಲ್ಪಟ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಮಾವಿನ ಮರರು, ಮನ್ಮಥನ ಜೈತ್ರಯಾತ್ರೈಗೆ ವಸಂತನು ರಚಿಸಿರುವ ಚಿನ್ನದ ಗೂಡಾರವೋ ಎಂಬಂತೆ ಮನೋಹರವಾಗಿ ರಂಜಿಸುತ್ತಿದೆ. ೮೦. ಕೋಮಲವಾದ ಚಿಗುರುರನ್ನು ತಿಂದು ಸುಸ್ವರದಿಂದ ಹಾಡುವ ಕೋಗಿಲೆಯ ಕಂಠಧ್ವನಿಯು ವೀಣೆಯ ತಂತಿನಾದದಂತೆಯೂ, ಚಿಗುರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಎಳೆಮಾವಿನ ಮರವು ವಸಂತನು ನುಡಿಸುವ ವೀಣೆಯಂತೆಯೂ ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ. ೮೧. ಹೂಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಭರಿತವಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ಆ ಮಾವಿನ ಮರವು ದುಂಬಿಗಳ ಗುಂಪಿನ ಝೇಂಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿ, ಉದ್ಯಾನವನವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದ ವಸಂತನೆಂಬ ಇಂದ್ರನ ಐರಾವತವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ

ವ|| ಎಂದ ನಳನೃಪಂಗೆ ನರ್ಮಸಚಿವನಂತೆಂದಂ

ಕಂ || ನೂತನ ಕಿಸಲಯ ಕುಸುಮ
ವ್ಯಾತದೊಳಂ ಪಕ್ಷಪಲದೊಳಂ ನೃಪ ನಿನಗೊ
ಲ್ಪಾತಿಥ್ಯವನೇಸಪವೊಲಿದೆ
ಚೂತಂ ಕಲಮಧುರ ಶುಕ ವಚಃಸ್ವಾಗತದಿಂ ೮೨

ವ|| ಅದಂ ಕೇಳ್ವ ಸಂತಸಂದಾಳ್ವ ನರ್ಮಸಚಿವಂಗೆ ನಳನೃಪನಂತೆಂದಂ

ಕಂ|| ತನಗೆ ತಳಿರಂಬ ಮೇಣ್ ಶಿಂ
ಜಿನಿಯಾದಳಿಗಲರ ರಸವನೇರುವ ಗಿಳಿಗಂ
ತನಿವಣ್ಣಂ ಕುಡಲಿನಿವಿಲ್ಲ
ನಿನಾದುದು ಗಡಮಿದಕ್ಕೆ 'ಸಹಕಾರಾಖ್ಯಂ' ೮೩

ವ|| ಎಂದೈತರುತ್ತಮಿರೆ

ಕಂ|| ಶುಕ ಚಂಚೂಸನ್ನಿಭ ಕಿಂ
ಶುಕ ಮುಕುಳಾವಳಿ ವಿರಾಜಿಸಿದುದು ವಿಯೋಗಿ
ಪ್ರಕರಮನಾರ್ಥಿಸೆ ಕಾಸಿದ
ಮಕರಧ್ವಜನರ್ಧಚಂದ್ರಬಾಣಂಗಳವೋಲ್ ೮೪

ಬನಸಿರಿ ಬಸಂತನೈತರೆ
ನನೇಕೊನೆವೆತ್ತೊಡನೆ ಕೆದರ್ದ ಮುಕ್ತಾಂಜಲಿಯೆಂ
ಬಿನೆಗಂ ಮಲ್ಲಿಗೆವಳ್ಳಿಯ
ಕೊನೆವರೆಗಂ ಕೋದ ನನಗಳೇಂ ಮಿನುಗಿದುವೋ ೮೫

ಎನು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದೆಯೋ!” ವ|| ಎಂದು ಹೇಳಿದ ನಳರಾಜನಿಗೆ ಆಪ್ತಮಂತ್ರಿಯು ಹೀಗೆಂದನು; ೮೨. “ದೊರೆಯೇ! ಈ ಮಾವಿನ ಮರವು ಚಿಗುರುಗಳಿಂದಲೂ, ಹೂಗಳಿಂದಲೂ, ಕಳಿತ ಹಣ್ಣುಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಮನೋಹರವಾದ ಗಿಳಿಗಳ ಕೂಗುವಿಕೆಯ ಸ್ವಾಗತದಿಂದಲೂ ನಿನಗೆ ಆದರಾತಿಥ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ”. ವ|| ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಳರಾಜನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ತನ್ನ ಆಪ್ತಮಂತ್ರಿಯೊಡನೆ ಹೀಗೆಂದನು : ೮೩. “ಈ ಮಾವು ಚಿಗುರೆಯ ಬಾಣವನ್ನು ಮನ್ಮಥನಿಗೂ, ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆಯಾದ ದುಂಬಿಗೆ ಹೂವನ್ನೂ, ಹರೆಯದ ಗಿಳಿಗಳಿಗೆ ರಸಭರಿತವಾದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿರಲು, ಇದಕ್ಕೆ ಮನ್ಮಥನಿಂದ ‘ಸಹಕಾರ’ವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು!” ವ|| ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರಲು ೮೪. ಗಿಳಿಗಳ ಕೊಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾದ ಕೆಂಪು ಮುತ್ತುಗದ ಮೊಗ್ಗುಗಳ ಗುಂಪು ವಿರಹಿಜನಗಳನ್ನು ಭಯಪಡಿಸಲು, ಮನ್ಮಥನು ಕೆಂಪಿಗೆ ಕಾಯಿಸಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವ ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕೃತಿಯ ಬಾಣಗಳೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು. ೮೫. ವಸಂತಮಾಸವು ಬರಲು, ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಚೆಲ್ಲಿದ ಬೊಗಸೆಯ ಮುತ್ತುಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ

ತುಂಬಿಗಳೊಳ್ಳಂಪಗೆಗಂ

ಪುಂಬೊಡೆ ಕೊಂಬೆಗಳ ನೆರ್ಮಿ ತಪಮಿಪ್ಪುವೊ ಪೇ

ಳೆಂಬಿನಮೇಂ ಬೆಡಗಾಂತುದೊ

ಜಂಬೂಶಾಖಾವಲಂಬಿ ಫಲ ನಿಕುರುಂಬಂ

೮೬

ವನ ವನಧಿ ತೀರದೊಳ್ಳಂ

ಜನಿಸಿದ ಚೆಂಗುಡಿಯ ಕುಡಿಗಳೆಂಬನೆಗಮಣಂ

ಮಿನುಮಿನನೆ ಮಿನುಗುತ್ತಿದುವು

ನನೆದೀವಿದ ಪಾಟಲೀದ್ರಮಂಗಳ ಕೊನೆಗಳ್

೮೭

ಬನಸಿರಿ ಮಾಧವನೈತರೆ

ಮನದೊಲವಿಂದಂದು ಬೆಳಗಲೆತ್ತಿದ ನೀರಾ

ಜನದ ಸೊಡಗುಡಿಗಳೆನಲೇಂ

ಮಿನುಗಿದುವೋ ಸೊಂಪುಗರೆವ ಸಂಪಗೆನನೆಗಳ್

೮೮

ಸುರಿದೋಕುಳಿಯೆಂದನೆ ಬನ

ಸಿರಿಗಾ ಪ್ರಥಮಾರ್ತು ವಿಭವದೊಳ್ಳರೆದ ಲತಾಂ

ತರುಚಿ ಲತಾಂಗನೆಯರ್ ಕೈ

ಪರೆಗುಟ್ಟುತ ಪಾಡುವವೊಲಿಧ್ವತಿ ಮೆರೆಗುಂ

೮೯

ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಯ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಪೋಣಿಸಿದ ಮೊಗ್ಗುಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದುವು. ೮೬. ದುಂಬಿಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಪಗೆ ಹೂವಿನ ಮಕರಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನೇರಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಫಲಭರಿತವಾದ ನೇರಿಲೆ ಮರಗಳಲ್ಲಿರುವ ನೇರಿಳೆ ಹಣ್ಣುಗಳು ಏನು ಸೊಬಗಿನಿಂದ ಕಾಣಿಸುವುವೋ! ೮೭. ವನವೆಂಬ ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೆಂಪು ಹವಳದ ಕುಡಿಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಮೊಗ್ಗುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಪಾದರೀ ಮರಗಳ ಕುಡಿಗಳು ಮಿರುಮಿರನೆ ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ೮೮. ವಸಂತಮಾಸವು ಬರಲು ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆರತಿ ಬೆಳಗಲು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿರುವ ದೀಪಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಸೊಂಪಾದ ಸಂಪಗೆಯ ಮೊಗ್ಗುಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ೮೯. ಆ ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಋತುಮತಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಬಳ್ಳಿಗಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿನ ಚಿಗುರಿನ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣವು ಸುರಿದಿರುವ ಓಕುಳಿಯೋ ಎಂಬಂತಿರಲು, ಲತಾಂಗಿಯರು ಕೈಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುತ್ತಾ ಹಾಡುವರೋ ಎನ್ನುವಂತೆ

ಸುಮನಸ್ತತಿಗಾಮೋದಮ
ನಮರ್ಚ ಕಮಲಾಕರಗ್ರಹಂ ಶೋಭಿಸೆ ತ
ಳ್ಳು ಮದನಜನಕತೆಯಿಂ ಸಂ
ತಮಸೆವ ಮಧುರುಚಿತಮಲ್ಲೆ ಮಾಧವ ನಾಮಂ

೯೦

ವ|| ಎಂದು ನಳನೃಪಂ ಬರೆವರೆ ಕಟ್ಟಿದಿರಲ್ಲಿ

ವೃ|| ಸ್ಫುಟಾಬ್ಜ ಪಟಲೀರಟನೃಧು ಮದಾಳಿ ವಾಚಾಲಿತಂ
ನಟತೃಲಶಿಖಾವಲಂ ಸ್ಫಟಿಕಬದ್ಧ ಸೋಪಾನಕಂ
ತಟೀಘಟಿತ ಮಲ್ಲಿಕಾ ಬಕುಳ ಮಾಲತೀ ವಾಸಿತಂ
ತಟಾಕಮೆಸೆದತ್ತದೊಂದುರು ತಟೀಕಮಚ್ಛೋದಕಂ

೯೧

ವ|| ಮತ್ತಮಾ ಸರೋವರಂ

ಕಂ|| ಅನುಳಿನ ಜೀವನದೆ ಸದಾ
ಳಿಮೋದಕಾರಿತೆಯಿನನಿಮಿಷಾ ಸೇವೆಯಿಂ
ಕಮಲಾಕರಮಾಯು ಸರಂ
ಸಮನಿಸೆ ಸಿರಿ ಗುಣಮೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಮಲ್ಲೇ

೯೨

ಝೇಂಕಾರ ಮಾಡುವ ದುಂಬಿಗಳ ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಬಂದಿತು. ೯೦. ೧) ವಸಂತ ಋತುವಾದರೋ ಹೂಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಸರೋವರದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಶೋಭೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಕಾಮೋದ್ರೇಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಮಕರಂದದಿಂದ ಶೋಭಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ೨) ಮಾಧವ ಎಂಬ ಹೆಸರು ದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಶೋಭಿಸುವ ಮದನ [ಮನಫ್ರ]ನ ತಂದೆ ಎನಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಮಧುವಿನಂತೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹೆಸರು ರುಚಿಕರವಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ವ|| ಎನ್ನುತ್ತಾ ನಳರಾಜನು ಬರುತ್ತಿರಲು ಎದುರುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ೯೧. ಅರಳಿದ ಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳ ಚಪ್ಪರದಲ್ಲಿ ಮಧುವನ್ನು ಕುಡಿದು ಮದಿಸಿ ಝೇಂಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದುಂಬಿಗಳಿಂದಲೂ, ನಾಟ್ಯಮಾಡುವ ನವಿಲುಗಳಿಂದಲೂ; ಸ್ಫಟಿಕಶಿಲೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿಂದಲೂ, ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಬಕುಳ, ಮಾಲತೀ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಲೂ; ಸೊಗಸಾದ ದಡಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ನೀರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸರೋವರವೊಂದು ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ವ|| ಮತ್ತು ಆ ಸರೋವರವು ೯೨. 'ಕಮಲಾಕರ'ವೆನಿಸಿತು. ಕಮಲಗಳಿಗೆ ಆಕರ [ಗಣಿ] ಮತ್ತು ಕಮಲೆ [ಲಕ್ಷ್ಮಿ]ಗೆ ಆಕರ. ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ನೀರಿನಿಂದಲೂ, ಯಾವಾಗಲೂ ದುಂಬಿಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, 'ಮಿಾನುಗಳ ಆವಾಸದಿಂದಲೂ, ಕೂಡಿದ್ದು ಸರೋವರವು. ಅನುಳಿನ-ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಜೀವನ [ಬಾಳ್ವೆ]ಯಿಂದಲೂ; ಸದಾಳಿ-ಸಜ್ಜನರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ದೇವತೆಗಳ [ಅನಿಮಿಷ] ಸೇವೆಯಿಂದಲೂ

ಅರುಣಾಂಬುಜಮಂತರದೊಳ್

ಮಿರುಗುವ ಕೆಂಬರಲ ತರಲದಂತಿರೆ ಸಸಿಗಳ್

ಸರಮಾದುದು ಬನಸಿರಿಗಾ

ಸರಸಿಯದಲ್ಲದೊಡದಕ್ಕೆ ಸರವೆಸರೆಂತೋ

೯೩

ವಿಮಲತೆಯಿಂ ವೃತ್ತತೆಯಿಂ

ಕುಮುದಾಪ್ತೆಯಿಂದಮೆಸೆವ ಶಶಿಯಾಸರದಿಂ

ದಮೆ ಸಂಜನಿಸಿದನಕ್ಕುಂ

ಸಮನಿಕುಮಲೆ ಕಾರಣದ ಗುಣಂ ಕಾರ್ಯದೊಳಂ

೯೪

ವೃ|| ಅಲದರ್ಬುಜಂ ಮೊಗಂ ಶಫರಮಂಬಕಮುನ್ನದಭೃಂಗಸಂಚಯಂ
ಚಲದಳಕೋತ್ಥರಂ ಕಮಲ ಕೋಶಮುರೋರುಹಮೂರ್ವಿಸಂಕುಲಂ
ವಳಿ ಸುಳಿನಾಭಿ ಪಾವಸೆಯೆ ಬಾಸೆಯದಾಗಿ ಪರಾಗವಾಸೆ ಕಂ
ಗೊಳಿಸಿದುದಾಗಳಾ ಸರಸಿ ಸುಂದರಿಯಂದದೆ ಮುಂದೆ ಭೂಪನಾ ೯೫

ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಗುಣವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಲ್ಲವೇ? ೯೩. ಆ ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಸರೋವರವು ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆಯ ಹಾರವಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಕೆಂದವರೆಯು ಹಾರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಮಾಣಿಕ್ಯದ ಮಣಿಯಂತೆ ರಂಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೇಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಸರವಾದದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸರ [ಸರೋವರ] ವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸರೋವರವೆಂದು ಹೇಳಲು ಕಾರಣವಾದರೂ ಏನು? [ಟೀ|| ತರಲ-ಹಾರದ ಮಧ್ಯಮಣಿ] ೯೪. ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯಿಂದಲೂ, ವೃತ್ತಾಕಾರದಿಂದಲೂ, ಕಮಲದ ಪುಷ್ಪಗಳ ಸ್ನೇಹದಿಂದಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಚಂದ್ರನು ಪರಿಶುದ್ಧವೂ, ವೃತ್ತಾಕಾರವೂ, ಕುವಲಯದಾಕರವೂ ಆದ ಆ ಸರಸ್ವಿನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು! ಏಕೆಂದರೆ ಕಾರಣದ ಗುಣವು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಲ್ಲವೇ? [ಸರೋವರದ ಈ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬಂದಿವೆ ಎಂದರ್ಥ.] ೯೫. ರಾಜನಿಗೆ ಆ ಸರೋವರವು ಒರ್ವ ಸುಂದರಾಂಗಿಯಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ಅರಳಿರುವ ಕಮಲಗಳೇ ಮುಖವೂ, ಚಲಿಸುವ ಮೀನುಗಳೇ ಕಣ್ಣುಗಳೂ, ಮದಿಸಿದ ದುಂಬಿಗಳ ಸಮೂಹವೇ ಮನೋಹರವಾದ ಮುಂಗುರುಳುಗಳೂ, ಕಮಲ ಪುಷ್ಪದ ಮೊಗ್ಗುಗಳೇ ಮೊಲೆಗಳೂ, ಅಲೆಗಳ ಸಮೂಹವೇ ಹೊಕ್ಕಳಿನ ತ್ರಿವಳಿಗಳೂ, ಸುಳಿಯೇ ನಾಭಿಯೂ, ಕಟ್ಟಿದ ಪಾಚಿಗಳೇ ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಕೂದಲುಗಳೂ, ಆಗಿ ಪುಷ್ಪಗಳ ಪರಾಗದ ವಾಸನೆಯು ಘಮಘಮಿಸಿ ದೊರೆಯ ಮುಂದೆ

ವ|| ಇಂತಸೇವ ಸರಸಿಯ ಸಿರಿಯನರಸಂ ನಿರುಕಿಸುತ್ತಿರೆಯಿರೆ

ಕಂ|| ವಾತಾವಧೂತಮಭ್ರ
ಸ್ನೋತಸ್ತಿನಿಯಮಳ ಫೇನ ಪಿಂಡೌಘಂ ಧಾ
ತ್ರಿತಳಕೆ ಕೆಡೆದುದೆಂಬಿನ
ಮೈತಂದುದು ಹಂಸವಿತತಿ ಸರಕಾಗಸದಿಂ

೯೬

ವ|| ಅಂತಿಳಿದ ಕಲಹಂಸಕುಲದಲ್ಲಿ

ಕಂ|| ದಮಯಂತೀ ಸಂಘಟನ
ಕ್ಷಮನನುರಾಗಾನನಂ ದ್ವಿಜಂ ನಳರಾಜೋ
ತ್ತಮನ ಬಳಿವರ್ಪವೋಲ್ಲನ
ಕಮಯಂ ಕಲಹಂಸನೊಂದು ಸುಳಿದತ್ತಿದಿರೋಳ್

೯೭

ವ|| ಅಂತು ಸುಳಿದ ನಂತರಂ

ಕಂ || ಕಮಲಜನ ಯಾನಮೆನಿಸಿ
ದ್ ಮರಾಳಮದಾತನಂತೆ ತಾನುಂ ಪದಪಿಂ
ಕಮಲಾಸನನಾಗೆಸೆದುದು
ಕಮಲಾಕರದೊಳ್ಳನೋಜ್ಜಕಮಲಾಕರದೊಳ್

೯೮

ವ|| ಅಂತು ಕುಳಿರ್ಪ ಕನಕಪಕ್ಷ ಕಲಹಂಸನಂ ಕಂಡು ಕೌತುಕಂಗೊಂಡು

ಅದು ಸುಂದರಿಯಂತೆ ತೋರಿತು. ವ|| ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಆ ಸರೋವರದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಆರಸನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ೯೬ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯ ಶುಭ್ರವಾದ ನೊರೆಯ ರಾಶಿಯು ಗಾಳಿಯಿಂದ ಹಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತೊ ಎನ್ನುವಂತೆ ರಾಜಹಂಸಗಳ ಸಮೂಹವೊಂದು ಆ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಬಂದಿತು. ವ|| ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇಳಿದು ಬಂದ ಆ ಕಲಹಂಸಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ೯೭. ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ನಳರಾಜನಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಸಲು ಸಮರ್ಥನೂ, ಅನುರಾಗಯುಕ್ತವಾದ ಮಾತನ್ನಾಡತಕ್ಕವನೂ ಆದ ದ್ವಿಜನೊಬ್ಬನು ಆ ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಬಂಗಾರದಂತಹ ಗರಿಗಳುಳ್ಳ ಕೆಂಪು ಕೊಕ್ಕಿನ ಒಂದು ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸುಳಿದಾಡಿತು. [ಟೀ|| ಅನುರಾಗಾನನ=ಪ್ರೇಮದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕವನು; ಕೆಂಪಾದ ಕೊಕ್ಕು ಉಳ್ಳವನು. ದ್ವಿಜ=ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಪಕ್ಷಿ (ರಂ)] ವ|| ಹೀಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ೯೮. ಬ್ರಹ್ಮನ ವಾಹನವೆನಿಸಿದ ಆ ಹಂಸವು ತಾನೂ ಸಹ ಕಮಲಾಸನನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಂತೆಯೇ ತಾವರೆಗಳಿರುವ ಸರಸ್ವಿನ ಒಂದು ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿತು. ವ|| ಹಾಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಚಿನ್ನದ ಗರಿಗಳುಳ್ಳ ಆ

ಕಂ|| ಸುಳಿದುಲಿಪುದೋರದಂತಾ
ಕಲಹಂಸನ ನೆಗೆಯದಂತು ಕರದಿಂ ಪಿಡಿದಂ
ನಳನಾ ದಮಯಂತಿಯ ಕೋ
ಮಳಪದಕಲಹಂಸಕಮನೆ ಪಿಡಿದಂತಾಗಳ್ ೯೯

ಕರಮಂ ಕೊಕ್ಕಿಂ ಕುರ್ಕಿದು
ದೇರಂಕೆಯಂ ಬಡಿದುದಡಿಗಳಿಂ ಪರಚಿದುದು
ಬ್ಬರಿಸಿದುದೆಂಟುಂ ದೆಸೆಗಳ
ನಿರುಕಿಸಿದುದು ಪದರ್ದುದಾದುದಾ ಕಲಹಂಸಂ ೧೦೦

ವ|| ಆಗಲ್

ಕಂ|| ಅಕ್ಕಟ ನಳನ ಕರಾಗ್ರದೆ
ಸಿಕ್ಕಿದ ರಾಯಂಚೆಯುಳಿದು ಪೋಗದೆ ನಭದೊಳ್
ಮಿಕ್ಕಂಚಿವಿಂಡೊರಲ್ಪುದು
ಪಕ್ಕಿಗಳುಮನುಳಿಯದಲೆ ಸಜಾತ್ಯಭಿಮಾನಂ ೧೦೧

ವ|| ಆಗಲಾ ನಳನೃಪಂ ನಿಜಕರದೆ ಸಿಲ್ವ ತಳಮಳಿಪ ಕಲಹಂಸನಂ ನೋಡಿ ಮರುಕಂ
ಗೂಡಿಯಂಗೈಯಿಂದದರ ಪೊಂಗರಿಗಳಂ ಸಮರಿ ಸಂತಮಿರಿಸಿ ನರ್ಮಸಚಿವಂಗಿತೆಂದಂ

ಕಂ|| ಅರಸಂಚೆಗಳ್ಳಮೇನೀ
ಧರೆಯೊಳ್ಳೊಂಗರಿಗಳಮಮ! ಮೂಡಿದರ್ಪವ
ಚ್ಚರಿಯಂ ಪೆರ್ಚೆ ಕುಮಾರೆಯೆ
ವಿರಿಂಚಸೃಷ್ಟಿಯೊಳದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಮಿದಲ್ಲೇ ೧೦೨

ಕಲಹಂಸವನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜನು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ೯೯. ನಳನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಸದ್ದು ಮಾಡದಂತೆ ಆ ರಾಜಹಂಸವನ್ನು ದಮಯಂತಿಯ ಕೋಮಲವಾದ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲಂದುಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಂತೆ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಹಾರಿಹೋಗದಂತೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ೧೦೦. ಆಗ ಅದು ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಕುಕ್ಕಿತು. ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಪಟಪಟನೆ ಬಡಿಯಿತು. ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಪರಚಿತು. ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡಿತು. ಪತರುಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಕೂಗಿಕೊಂಡಿತು. ವ|| ಆಗ, ೧೦೧. ಅಯ್ಯೋ! ಆ ನಳನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಆ ರಾಜ ಹಂಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರದೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿನ ಉಳಿದ ಹಂಸಗಳ ಗುಂಪು ಕೂಗಿಕೊಂಡಿತು. ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ 'ಸಜಾತೀಯ' ಅಭಿಮಾನವು ಇರುವುದಲ್ಲವೇ? ವ|| ಆಗಲಾ ನಳರಾಜನು ತನ್ನ ಕೈಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ತಳಮಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ಕಲಹಂಸನನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಕಗೊಂಡು, ತನ್ನ ಅಂಗೈಯಿಂದ ಅದರ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಗರಿಗಳನ್ನು ಸವರಿ, ಸಂತೈಸಿ, ತನ್ನ ಆಪ್ತಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ೧೦೨. "ಅಬ್ಬಾ! ಈ ರಾಜಹಂಸಗಳಿಗೆ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಗರಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿರುವುದು ತುಂಬಾ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಅಪೂರ್ವವಲ್ಲವೇ?" ಎಂದನು.

ವ|| ಎಂದು ನುಡಿದ ನಳನಂ ನೋಡಿ ಹಂಸಂ ಹಿಂಸಾಭಯಂಗೂಡಿ ನಾಗರಿಕವಾಕ್ಯದಿಂ
ನುಡಿದುದದೆಂತೆಂದೊಡೆ

ಕಂ || ಆನಲ್ತೆ ರಾಜಹಂಸಂ

ನೀನೆಂತೊರೆ ರಾಜಹಂಸನೆಂದೆನ್ನದೇಂ

ಭೂನಾಥ ಪಿಡಿದೆಯೇನಭಿ

ಮಾನಂ ಮಿಗೆ ನಾಂ ದ್ವಿಜಂ ಗಡುಳಿದಪ್ಪದೆನ್ನಂ ೧೦೩

ಪಿರಿಗೆರೆಯನಾಗಿಯುಂ ನೀ

ನರಸಾ ನಿನಗೆನ್ನ ಪೊನ್ನ ಗರಿಯೊಳಮಿನಿತಾ

ದರಮಾಯ್ತೆ ಸಾಕು ತೆಗೆಯಿದ

ಪರಿದುಕೊಳಲ್ ನಿನ್ನ ಕೋಶಮೇಂ ತೀವುಗುಮೇ ೧೦೪

ಆರುಮನಳಲಿಸದಿಳಿಯ ವ

ನಾರಾಮ ಸರೋವರಂಗಳೊಳ್ ಫಲ ಸಲಿಲಾ

ಹಾರದೆ ಚರಿಪೀ ದ್ವಿಜನಂ

ಬಾರಿಸೆ ದೋಷಮಲೆ ನಿನಗೆ ಶೂರೋತ್ತಂಸಾ ೧೦೫

ಎನಗಾಗೊರಲ್ಪುದದೊ ಬಂ

ಧುನಿಕಾಯಂ ನೋಡು ಮೇಣ್ಣದಂಬಿಕೆಯದೊ ಲೋ

ಚನಜಲವಂ ಕರೆದಪಳೆ

ನ್ನಿನಿಯಳ ಮರುಕಂತುಟಂತುಟೆಂಬುದಶಕ್ಯಂ ೧೦೬

ವ|| ಆ ಮಾತು ಹೇಳಿದ ನಳನನ್ನು ನೋಡಿ ಹಂಸವು ಹಿಂಸೆಯ ಭಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ
ನಾಗರಿಕನಂತೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿತು : ೧೦೩. “ಹೇ ಭೂನಾಥ! ನಾನು ರಾಜಹಂಸನು
ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನೀನೂ ಸಹ ರಾಜಹಂಸ [ಶ್ರೇಷ್ಠ]ನು ಹೇಗಾದೆ ಹೇಳು? ಎಂದು
ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಹಿಡಿದೆ ಏನು? ಆದರೆ ನಾನು ಪಕ್ಷಿಯಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ
ರಕ್ಷಿಸು! ೧೦೪. ದೊರೆಯೇ! ನೀನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ನನ್ನ ಈ
ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಗರಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟು ಆಸೆಯಾಯಿತೆ? ಸಾಕು ಬಿಡು. ಇವುಗಳನ್ನು
ಹರಿದುಕೊಂಡರೆ ನಿನ್ನ ಭಂಡಾರವೇನು ತುಂಬುವುದೇ? ೧೦೫. ಶೂರಾಗ್ರಣಿಯೇ!
ನಾವು ಯಾರಿಗೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡದೆ ಭೂಮಿ, ವನ, ತೋಟ ಮತ್ತು ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ
ಹಣ್ಣು ಹಂಬಲುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ನೀರು ಕುಡಿದು ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮಂತಹ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು
ಹೀಗೆ ಹಿಂಸೆಪಡಿಸಿದರೆ ಅದು ನಿನಗೆ ದೋಷವಲ್ಲವೇ? ೧೦೬. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು! ನನಗಾಗಿ
ನನ್ನ ಬಂಧುವರ್ಗ ಕೂಗಿ ಗೋಳಿಡುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ತಾಯಿಯಾ ಸಹ ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.
ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಮರುಕವನ್ನಂತೂ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ೧೦೭. ಸಹೃದಯನೇ!

ಅದರಿಂದೆನ್ನಂ ಬಿಡು ಸ
 ದ್ವೈದಯ ದಯಾವಾರ್ಧಿ ಮಾಳ್ವನಾಂ ಪ್ರಿಯಮೊಂದಂ
 ಇದಕಾಂ ತಪ್ಪಿದೊಡಲೆ ಭೂ
 ಸುದತೀಪತಿಯಾಂ ಕೃತಘ್ನನಘಕಡೆಯವೊಂ

೧೦೭

ವ|| ಎಂದರಸಂಚಿಯೆಂದುದಂ ಕೇಳು ನಳನರೇಂದ್ರಂ ಕಾರುಣ್ಯದಾಳ್ವ ಇದೋ ಬಿಟ್ಟಿ
 ನೀನೆನಗೆ ಮಾಳ್ವ ಪ್ರಿಯಮಾವುದುಸುರೆನೆ ಹಂಸಂ ನಳರಾಜಶೇಖರನಿಂ ಬಂಧಮುಕ್ತಿಯೊಂದಿ
 ಸಂತಸಂ ಮಿಗೆ ಒಡನಾಡಿಯಂಚಿವಿಂಡಿನೆಡೆಗೈದಿ ನಸುಪೊಳ್ಳು ಸಡಗರಿಸುತಿದುರ್ ಮಗುಳೆ ನಳನೃಪನ
 ಕರಕಮಲಮಂ ಸಾರ್ದು ದಮಯಂತಿಯ ವೃತ್ತಾಂತಮಂ ಪೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದುದೆಂತೆನೆ

ಕಂ|| ಭೂಮಿಶ ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ
 ಭೀಮಮಹೀಪತಿಯ ಸುತೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವನಾ
 ಭಾಮೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಸು
 ತ್ರಾಮಾಚಾರ್ಯಂಗಮೋರ್ಮೆ ಬಣ್ಣಿಸಲಳವೇ

೧೦೮

ದಮಮುನಿಯ ವರದಿನಾ ಭೀ
 ಮಮಹೀಶನ ಸತಿಯ ಗರ್ಭದುಗ್ಧಾಂಬುಧಿಯೊಳ್
 ಹಿಮಕರಕಲೆಯಂತುದಿಸಿದ
 ಳಮಮಾ ದಮಯಂತಿಯೆಂಬ ಕನ್ನಿಕೆಯೊರ್ವಳ್

೧೦೯

ದಯಾಸಮುದ್ರನೇ!! ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ನಾನು ನಿನಗಾಗಿ ಒಂದು
 ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವೇನು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ನಾನು ತಪ್ಪಿದೆನಾದರೆ ಕೃತಘ್ನರ ಪಾಪಕ್ಕೆ
 ಪಡುವ ನರಕಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದೀತು”. ವ|| ಎಂದು ಆ ರಾಜಹಂಸವು
 ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಳರಾಜನು ಕರುಣೆಯಿಂದ “ಇದೋ ಬಿಟ್ಟೆನು. ಆದರೆ ನೀನು
 ನನಗೆ ಮಾಡುವ ಉಪಕಾರವಾದರೂ ಏನು? ಹೇಳು” ಎಂದು ಕೇಳಲು; ಆ ಹಂಸವು
 ರಾಜನಿಂದ ಬಂಧವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ತನ್ನ ಜೊತೆಯ ಹಂಸಗಳ ಗುಂಪಿನ
 ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಇದ್ದು, ಪುನಃ ನಳರಾಜನ ಕೈಗೆ ಬಂದು
 ಕುಳಿತು, ದಮಯಂತಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಏನೆಂದರೆ :
 ೧೦೮. “ದೊರೆಯೇ! ಕೇಳು. ಭೀಮರಾಜನ ಮಗಳ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನೀನು
 ಕೇಳಿರುವೆಯಾ? ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಇಂದ್ರಗುರುವಾದ
 ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಾದರೂ ಸಹ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ೧೦೯. ದಮನ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ವರದಿಂದ
 ಭೀಮರಾಜನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯ ಗರ್ಭವೆಂಬ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಕಲೆಯಂತೆ
 ದಮಯಂತಿ ಎಂಬ ಕನ್ನಿಕೆಯೊಬ್ಬಳು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ೧೧೦. ಆ ವಿದರ್ಭರಾಜನ ಮಗಳಾದ

ವೃ|| ಆಕೆ ಮನೋಜರಾಜನ ಪತಾಕೆ ಮುಖದ್ವೈತಿ ಧಿಕ್ಕೈತೆಂದುನಾ
ಳೀಕೆ ಕುಚದ್ವಯೀ ಹಸಿತ ಕೋಕೆ ನಿಜಾಧರಕಾಂತಿ ದೂತ ಬಂ
ಧೂಕೆ ಪರಾಜಿತಾಮರ ವಧೂಕೆ ತಟತುಲಿತ ಪ್ರತೀಕೆ ಸಾ
ಲೋಕವಿಲೋಕಿಯಾದಿ ರಸಸೂತ್ರದ ಟೀಕೆ ವಿದರ್ಭಕನ್ಯಕೇ ೧೧೦

ಕಂ|| ಭೂಮಧ್ಯದೆ ಮೆರೆದಪುದಾ
ಸೋಮಾಸ್ಯೆಗೆ ಪಿಪ್ಪು ಭಾಗ್ಯಸೂಚಕಮಮಲಂ
ಕಾಮಕರಕಲಿತ ಚಾಪಲ
ತಾ ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಿತ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಗವೆಂಬೊಲ್ ೧೧೧

ರತಿದೇವಿ ರೂಪದೊಳ್ಳಾ
ರತಿ ವಿದ್ಯೆಯೊಳಬ್ಬನಾಭಸತಿ ಸೌಭಾಗ್ಯ
ಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗಾ ಭೀಮಮಹೀ
ಪತಿಸುತೆ ದಮಯಂತಿಯೆಂದೊಡಂ ಕಿರಿದಕ್ಕುಂ ೧೧೨

ರಾಜೀವಾಕ್ಷಿಯ ಹಾಸವಿ
ರಾಜತಮೆಂದೆನಿಪ ವಿಮಲ ಮುಖಮಂಡಲಕಂ
ಭೋಜಾರಿಬಿಂಬಮಂ ನೀ
ರಾಜನಭಾಜನಮದೆಂದೊಡಂ ತೀರ್ದಪುದೇ ೧೧೩

ದಮಯಂತಿಯು ಮನ್ಮಥನ ಧ್ವಜದಂತೆಯೂ, ಚಂದ್ರನನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕಮಲವನ್ನೂ
ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ಮುಖಕಾಂತಿಯಿಂದಲೂ, ಕೋಕಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವ
ಸ್ತನದ್ವಯಗಳಿಂದಲೂ, ಬಂದೂಕ ಪುಷ್ಪದಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ತುಟಿಗಳಿಂದಲೂ,
ಅಪ್ಪರಕನ್ನಿಕೆಯರನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ರೂಪಿನಿಂದಲೂ, ಮಿಂಚಿನಂತಹ ಶರೀರದಿಂದಲೂ
ಕೂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಆಕೆಯು ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವಳು. ಶೃಂಗಾರ ರಸಸೂತ್ರದ ಟೀಕೆಯಂತೆ
ಮನೋಹರಳಾಗಿ ಇರುವಳು. ೧೧೦. ಆ ಚಂದ್ರವದನೆಯ ಹುಬ್ಬುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಮಚ್ಚಿಯೊಂದು, ಮನ್ಮಥನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಧನುಸ್ಸಿನ ಮಧ್ಯೆ
ಹೂಡಿರುವ ಮಲ್ಲಿಗೆಹೂವಿನ ಬಾಣದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ೧೧೨ ಆ ಭೀಮರಾಜನ
ಮಗಳಾದ ದಮಯಂತಿಯು ರೂಪಿನಲ್ಲಿ ರತಿದೇವಿ, ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ, ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ
ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಬಹು ಸ್ವಲ್ಪವೇ! ೧೧೩. ಆ ಕಮಲನೇತ್ರೆಯ ನಗೆಯಿಂದ
ಕೂಡಿದ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮುಖಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವನ್ನೇ ಆರತಿ ಎತ್ತುವ

ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತು ಹಾಕತಕ್ಕದ್ದು ದಮಯಂತೀ ಸ್ವಯಂವರ

ಸಮುದಾನೆ ಜಡಜಜಂ ಮೇ
 ಣ್ಣಮೆದಂ ವಲಮೆಂಬುದವಳ ಕಣ್ಣಮನಂಭೋ
 ಜಮುಮಂ ನಗೆಮೊಗಮುಮನಾ
 ಹಿಮಕರನುಮನೊಡಲ ಲತೆಯುಮಂ ನೋಳ್ ಜನಂ ೧೧೪

ಪಡೆದಂಬುಜಮಂ ಬನ್ನಂ
 ಬಡಿಸದೆ ಬಿಡನೆಂಬುದೊಂದು ಮತ್ಸರದಿಂದಾ
 ಮಡದಿಯ ಮೊಗಮಂ ನಿರ್ಮಿಸಿ
 ಕಡಿಸಿದನಾ ಚಂದ್ರಬಿಂಬಮಂ ಕಮಲಭವಂ

ವದನಂ ಲಾವಣ್ಯಶ್ರೀ
 ಸದನಂ ನೇತ್ರಂ ವಿನೀಲ ಕುವಲಯಜೈತ್ರಂ
 ರದನಂ ಕೃತ ಕುಂದ ಮುಕುಳ
 ಕದನಂ ಸ್ಮರ ನೀಲ ಮುಕುರಮಾಕೆಯ ಚಕುರಂ

ನಡೆಯೆ ನಡೆಗೆಡಿಪಳೆಮ್ಮ
 ನುಡಿಯಲ್ಲುರುಳಿಗಳುಮಂ ಪುರುಳೆಡಿಸಿದಪಳೆ
 ಮಡದಿಮಣಿ ಪಾಡೆ ಪೆರತೇಂ
 ಕುಡುವಳ್ಳಡ ಮೂಕಭಾವಮಂ ಕೋಕಿಲೆಗಂ ೧೧೭

ಪರಾಮರ್ಶ ವಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತು

ತಟ್ಟಿಯೆಂದರೂ ಸಹ ಸೌಂದರ್ಯದ ವರ್ಣನೆಯಾಗದು. ೧೧೪. ದಮಯಂತಿಯ ಕಣ್ಣನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕಮಲವನ್ನೂ; ನಗುಮುಖವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನನ್ನೂ; ಬಳುಕುತ್ತಿರುವ ಶರೀರವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಿಯನ್ನೂ ನೋಡುವ ಜನಗಳು, ಜಡನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದನ್ನೇ ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನಲ್ಲವೇ! ಎನ್ನುವರು. ೧೧೫. ಬ್ರಹ್ಮನು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನೋ ಆ ಕಮಲವನ್ನು ಚಂದ್ರನು ಭಂಗಪಡಿಸಲೇ ಬಿಡನೆಂಬ ಮಾತ್ಸರ್ಯದಿಂದ ಈಕೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೋಮಲವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಆ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದನು. ೧೧೬. ಈಕೆಯ ಮುಖವು ಲಾವಣ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮನೆ, ಕಣ್ಣುಗಳು ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕನ್ನದಿಲೆಗಳನ್ನು ಜೈಸುತ್ತವೆ. ಹಲ್ಲುಗಳು ಮೊಲ್ಲೆಯ ಮೊಗ್ಗುಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತವೆ. ಕೇಶಪಾಶಗಳು ಮನ್ಮಥನ ನೀಲವರ್ಣದ ಹೊಳೆಯುವ ಕನ್ನಡಿ. ೧೧೭. ಆ ನಾರೀರತ್ನವು ನಡೆದರೆ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳಾದ ನಮ್ಮ ನಡಿಗೆಯನ್ನೂ, ನುಡಿದರೆ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗಳ ತಿರುಳ್ನುಡಿಯನ್ನೂ ಹದಗೆಡಿಸುವಳು ಮತ್ತು ಹಾಡಿದರೆ ಕೋಗಿಲೆಗಳಿಗೂ ಸಹ

ಗಿಳಿ ಕುರ್ಕದ ಪಣ್ಣೆಜ್ಜಂ

ಗೊಳಿಸದ ಮುತ್ತಳಿ ಮುಸುಂಬನಿಕ್ಕದ ಕುಸುಮಂ

ಬಳಸದ ನಿಧಿ ಬಹುಪುಣ್ಯದ

ಫಲಮಾ ವಧು ಸೇರೆ ಸಾರಮಲೆ ಸಂಸಾರಂ

೧೧೮

ಅವಳೆ ಗಡ ತಕ್ಕವಂ ನೀ

ನವನೀಪತಿ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕವಳಾರಯಲಾ

ಯುವತಿಯ ವರಿಸದಿರಲ್ತಾ

ನವೇಂದ್ರ ನಿನ್ನೀ ಸುರೂಪ ವಿಭವಂ ವಿಫಲಂ

೧೧೯

ಸಿರಿಗಾಕೆ ಸರಿಯನಿಪ್ಪಳ್

ಪರಿಜಿಂದಂ ಭಾಗ್ಯದಿಂದಮೊಳ್ಳೊಬಗಿಂದಂ

ವರಿಸಿದೊಡಾ ವಧುವಂ ನೀಂ

ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂಬುದಂದು ನನ್ನಿಯನಿಕ್ಕುಂ

೧೨೦

ವ|| ಎಂದು ನುಡಿದ ರಾಜಹಂಸನ ವಚನಮಂ ನಳರಾಜ ಹಂಸಂ ಕೇಳ್ದು ಸಂತಸಂ ದಾಳ್ತು ಕೆಂದಳದಿಂದಾ ಅರಸಂಚೆಯ ಪೊಂಗರಿಗಳಂ ನೀವಿ ಹರುಸಂದೀವಿ

ಮೂಕಭಾವವನ್ನು ಮಾಡುವಳು. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವರ್ಣಿಸುವುದೇನು? ೧೧೮. ಗಿಳಿಯು, ಆಸ್ವಾದಿಸದ ಹಣ್ಣು, ರಂಧ್ರವನ್ನು ಕೊರೆಯದ ಮುತ್ತೂ, ದುಂಬಿಯು ಮುಸುರದ ಹೂವೂ, ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಕೂಡಿಟ್ಟ ಹಣವೂ, ಬಹಳ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಫಲವೂ ಆಗಿರುವ ಆ ವನಿತೆಯು ಸೇರಿದರೆ ಸಂಸಾರವು ಬಹು ಸಾರವತ್ತಾದುದಲ್ಲವೇ? ೧೧೯. ಹೇ ದೊರೆಯೇ, ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ನೀನು ಅವಳಿಗೆ ತಕ್ಕನಾದ ವರನು. ಅವಳು ನಿನಗೆ ತಕ್ಕವಳಾದ ವಧು. ಆ ಯುವತಿಯನ್ನು ನೀನು ವರಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಈ ನಿನ್ನ ರೂಪೂ ವೈಭವವೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಪಲವೇ ಸರಿ. ೧೨೦. ದೇಹಸೌಂದರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಲೂ, ಸೌಭಾಗ್ಯದಿಂದಲೂ ಆಕೆಯು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಸಮಾನಳು. ಅಂತಿರುವ ಆಕೆಯನ್ನು ನೀನು ವರಿಸಿದೆಯಾದರೆ ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನಾರಾಯಣನಂತೆ 'ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠ'ನೆಂಬುದು ಸತ್ಯವೆನಿಸುವುದು." ವ|| ಎಂದು ಹೇಳಿದ ರಾಜಹಂಸನ ಮಾತನ್ನು ನಳರಾಜ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ತನ್ನ ಅಂಗೈಯಿಂದ ಆ ರಾಜಹಂಸನ

ಕಂ|| ಅರಸಂಚೆ ನಿನ್ನ ಗರಿಯೊಳೆ
ಮೊರೆಯೊಳಮೆಸೆಗುಂ ಸುವರ್ಣ ಸಂಪದಮಾದಂ
ದೊರೆದೆ ಗಡ ಪೂರ್ದಪುಣ್ಯದ
ಪರಿಪಾಕದೊಳೆನಗೆ ಸುವಿಮಲಂ ಸತ್ಪಕ್ಷಂ ೧೨೧

ವ|| ಎಲೆ ಕುಲಹಂಸವೇ

ವೃ|| ಕಣಿ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಂತಮಣಿ ಸಕಲ ರಾಜನ್ಯ ಕನ್ಯಾಜನಕ್ಕೆ
ಗೃಣಿ ಕಾಂತಾಸೃಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳಿಪ್ಪಣಿ ಮನಸಿಜಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಜಾಂಬೂನದಾಂಚೆ
ತ್ಸುಣಿ ಧೀರೋದಾತ್ತ ಚಿತ್ತದ್ವಿಪಕೆ ವಿಪಣಿ ಸದ್ವಿಭ್ರಮಂಗಳ್ಳಿ ಮುಂಗೈ
ಗಿಣಿ ಮಾರಸ್ತ್ರೀಗೆನಿಪ್ಪಳ್ಳದೆ ಬಗೆವೊಡಾ ಭೈಮಿಯೆಂದಾಲಿಸಿರ್ಪೆಂ ೧೨೨

ಕಂ|| ಕೇಳಿಸಿದೆ ನೀನುಮಾ ಭೈ
ಮಿಲಾವಣ್ಯಾದಿ ಸದ್ಗುಣಂಗಳನೀಗಳೆ
ಕೇಳಿಸಿದನಂಗಜನುಮಾ
ಭೀಳಕರಾಳಾಶುಗಾಸ ಗುಣಟಂಕೃತಿಯಂ ೧೨೩

ವೃ|| ಧೃತಿಯಂ ಪಾಳೈವ ವೈದರ್ಭಿಯ ಪಟುಕುಟಲಭೂಕುಟೀಚಾಪಮಂ ಕೊಂ
ಡು ತದಾಕರ್ಣಾಂತರಿಂಗತ್ಸಿತ್ತ ಲಸಿತಸಿತಾಪಾಂಗ ಪುಷ್ಪಾಸ್ತ್ರದಿಂದಂ
ರತಿಕಾಂತಂ ರೋಷವಾಂತೆನ್ನೆದೊ ತುಮುರ್ತುಮುರಪ್ಪಂತೆ ಪೊಯ್ದಪ್ಪನತ್ತು
ದ್ವತ ವೃತ್ತಂ ಪಕ್ಷಪಾತಂ ಮಿಗೆ ಪತಗಕುಲೋತ್ತಂಸ ನೀಂ ಕಾವುದೆನ್ನಂ ೧೨೪

ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಗರಿಗಳನ್ನು ಸವರಿ ಹರ್ಷಭರಿತನಾಗಿ ೧೨೧. “ಎಲೈ ರಾಜಹಂಸವೇ! ನಿನ್ನ ಗರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಸಂಪತ್ತು, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವರ್ಣಸಂಪತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುವು. ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಪಕ್ಷವಾದ ನೀನು ನನ್ನ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯದ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ವ|| ಎಲೈ ಕುಲಹಂಸವೇ, ೧೨೨. ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆ ಭೀಮಪುತ್ರಿಯು ಸ್ತ್ರೀಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಅಗ್ರೀಸರಳೂ, ಕಾಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಯೂ, ಧೀರೋದಾತ್ತರ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಆನೆಗೆ ಹರಿತವಾದ ಚಿನ್ನದ ಅಂಕುಶವೂ, ಅನೇಕ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಲಾಸಗಳಿಗೆ ಅಂಗಡಿಯೂ, ರತಿಯು ಮುಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಗಿಳಿಯೂ ಎನ್ನಿಸಿರುವಳೆಂದು ಕೇಳಿರುವೆನು. ೧೨೩. ಈಗ ನೀನೂ ಸಹ ಆಕೆಯ ಲಾವಣ್ಯಾತಿಶಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಮನಃಪ್ರಸಾದ ಸಹ ತನ್ನ ಭಯಂಕರವಾದ ಧನುಸ್ಸಿನ ರೈಂಕಾರವನ್ನು ಕೇಳಿಸಿದೆನು. ೧೨೪. ಅತ್ಯುದ್ಧತನಾದ ಮನಃಪ್ರಸಾದ ಕೋಪದಿಂದ, ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವ ವಿದರ್ಭರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಚಮತ್ಕಾರವೂ, ವಕ್ರವೂ ಆದ ಹುಬ್ಬುಗಳೆಂಬ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಕೊಂಡು ಕಿವಿಯವರೆಗೆ ಎಳೆದು ಠಂಕಾರ ಮಾಡಿ, ಆಕೆಯ ಹುಸಿನಗೆಯೆಂಬ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟವೆಂಬ ಪುಷ್ಪಬಾಣದಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆಯು ತುಮುರು ತುಮುರಾಗುವಂತೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವನು. ಪಕ್ಷಿಕುಲಶ್ರೇಷ್ಠನೇ!

ತಪಿಸುಗುಮೆನ್ನನಿಂದು ಪವನಂ ಪವನಂ ಮಲಯದ್ರು ಕದ್ರು ಭೂ
ಲಪನ ವಿನಿರ್ಗತಂ ಹಿಮಕರಂ ಮಕರಂ ಮಕರಾಲಯೋದ್ಭವಂ
ಸುಪರಿಮಳಾಂಕ ಪಂಕಜವನಂ ಜವನಂತೆವೊಲಾದಮಾದನೀ
ಕುಪಿತ ಮನೋಭವಂ ಸಕಲಹಂ ಕಲಹಂಸವಧೂಪ್ರತಾನಮುಂ ೧೨೫

ಕಂ|| ವನಜಾಸನನುಂ ಚತುರಾ
ನನನುಂ ಸನ್ಮಾಸೋತ್ಕನುಮೆನಿಪ ನೀನಿಂ
ದೇನಗೆ ವಿಧಿಯಲ್ಲೆ ವಿಧಿವಾ
ಹನ ಮಾಳ್ವದು ಜವದೆ ತದ್ವಧೂಯೋಜನಮುಂ ೧೨೬

ವ|| ಎಂದು ನಳನೃಪಂ ನುಡಿಯೆ

ಕಂ|| ಸುರ ಕಿನ್ನರ ಗಂಧರ್ವಾ
ದ್ವರುಮಂ ಲೋಕದ ನೃಪಾಲಸುತರುಮನೆಲ್ಲಂ
ನಿರುಕಸಿದೆನೊರ್ವನುಂ ನಿನ
ಗೊರೆವರ್ಪವನಿಲ್ಲ ನಳನರೇಂದ್ರಲಲಾಮಾ ೧೨೭

ಕಾಂತಾರತ್ನವಲಾ ದಮ
ಯಂತಿ ವಲಂ ಪುರುಷರತ್ನವಲೆ ನೀಂ ನಿನ್ನಂ
ಸಂತಂ ವರಿಸದೆ ಮಾಣ್ಣಳೆ
ಕಂತುವನುಳಿದಿನ್ನದಾವನಂ ರತಿ ವರಿಸಳ್ ೧೨೮

ನೀನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ೧೨೫. ಎಲೈ ರಾಜಹಂಸವೇ! ಈ ಉಪವನವು ನನ್ನನ್ನು ತಾಪಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ವಾಯುವು ಚಂದನವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ಪನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದಲೂ; ಚಂದ್ರನು ಮೊಸಳೆಗಳುಳ್ಳ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದುದರಿಂದಲೂ ಕಮಲವನವು ಪರಿಮಳದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ಯಮನಂತೆ ಆಗಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಸಮೂಹವು ಸಹ ತಾಪಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕೋಪಗೊಂಡ ಮನಃಸ್ಥಾನು ಸಕಲವನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವ ಯಮನಂತಾದನು. ೧೨೬. ಎಲೈ ವಿಧಿವಾಹನನಾದ ಹಂಸವೇ! ನೀನೇ ನನಗೆ ವಿಧಿ [ಬ್ರಹ್ಮ]ಯಾದೆಯಲ್ಲವೇ? ನೀನು ಕಮಲಾಸನ, ಚತುರಾಸನ-ಚತುರವಾದ ಮಾತನ್ನಾಡುವವನು. [ನಾಲ್ಕು ಮುಖವುಳ್ಳವನು] ಸನ್ಮಾಸ-ಉತ್ತಮವಾದ ಮಾನಸ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವುಳ್ಳವನು [ಸಜ್ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಾದವನು]” ವ|| ಎಂದು ನಳರಾಜನು ಹೇಳಲಾಗಿ ೧೨೭. [ಹಂಸವು ಹೀಗೆಂದಿತು] “ಹೇ ನಳರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನೇ? ಸುರರು, ಕಿನ್ನರರು, ಗಂಧರ್ವರೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನೂ, ಈ ಭೂಮಂಡಲದ ರಾಜಕುಮಾರರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನೋಡಿದೆನು. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೂ ನಿನಗೆ ಸಮಾನನಾದವನು ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ೧೨೮. ಆ ದಮಯಂತಿಯು ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವಲ್ಲವೇ? ನೀನು ಪುರುಷರತ್ನವಲ್ಲವೇ? ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವಳು ಮತ್ತಾರನ್ನೂ ವರಿಸಳು. ನಿನ್ನನ್ನೇ ಸಂತೋಷದಿಂದ ವರಿಸದೇ ಇರುವಳೇ! ರತಿಯು

ಜಳಜಿನಿಗೆ ರವಿಯನಾ ವು
 ತ್ತಳಿನಿಗೆ ಚಂದ್ರಮನ ಯೋಜಿಸಿದ ವಿಧಿಯಾ ಕೋ
 ಮಳೆಗಂ ನಿನ್ನಂ ಯೋಜಿಸ
 ದುಳಿವನೆ ಸಂದೆಗಮನುಳಿ ನಳಾವನಿನಾಥಾ ೧೨೯

ಇಂದ್ರನುಮನುಪೇಂದ್ರನುಮಂ
 ಚಂದ್ರಾನನೆ ನಿನ್ನನುಳಿದು ವರಿಸಿದವೋಲ್ ಧಾ
 ತ್ರೀಂದ್ರನೆ ಮಾಳ್ವೆ ನಿನ್ನಯ
 ಪಾಂದ್ರಗುಣಂಗಳನವಳ್ಳೆ ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತಾಂ ೧೩೦

ವ|| ಎಂದು ಕಲಹಂಸಂ ನುಡಿಯೆ

ಕಂ|| ಆರಸಂಚೆಯ ನುಡಿ ಕಿವಿಯೊ
 ಳ್ಳುರಿದಂತೆವೊಲಾಗಲಮೃತವೃಷ್ಟಿಯ ಬಗೆಯೊಳ್
 ಹರುಸಂ ಮಿಗೆ ನುಡಿದನಿದಂ
 ನೆರಪಿದೊಡೆನಗಲ್ತೆ ನೀಂ ಪ್ರಿಯಂಕರನೆನುತಂ ೧೩೧

ವ|| ಎಂದಾ ಕಲಹಂಸನಂ ನಳನೃಪಂ ಸಮುಚಿತ ವಚನಂಗಳಿಂ ಸಂತಸಂಬಡಿಸಿ ನೀಂ
 ಬರ್ಪನ್ನೆಗಮಿಲ್ಲಿಯೆ ಸಂತಮಿರ್ಪೆನೆಂದು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟಾ ನಂದನವನದೊಳೆ ನಿಜ ಮನೋ
 ವಿನೋದನವ್ಯಾಪಾರದಿಂದಿರೆಯಿರೆ

ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತಾರನ್ನು ವರಿಸಬಲ್ಲಳು, ಹೇಳು. ೧೨೯. ಬ್ರಹ್ಮನು ಕಮಲಿನಿಗೆ
 ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ, ಕನ್ಯಾದಿಲೆಗೆ ಚಂದ್ರನನ್ನೂ ಜೋಡಿಸಿರುವಂತೆ ಆ ಕೋಮಲೆಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು
 ಜೋಡಿಸದೇ ಬಿಡುವೆನೆ? ನಳರಾಜನೇ! ನಿನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ಬಿಡು. ೧೩೦. ದೊರೆಯೇ!
 ನಿನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಆಕೆಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ, ಆ ಚಂದ್ರಮುಖಿಯು
 ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಂದ್ರನನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಉಪೇಂದ್ರನನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ವರಿಸದಂತೆ
 ಮಾಡುವೆನು.” ವ|| ಎಂದು ಕಲಹಂಸವು ಹೇಳಲು ೧೩೧. ಆ ರಾಜಹಂಸನ ಮಾತುಗಳು
 ತನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕರೆದಂತಾಗಲು, ರಾಜನು ಅಧಿಕ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು
 “ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನಂತಹ ಪ್ರಿಯಕರನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.
 ವ|| ಎಂದು ನಳರಾಜನು ಆ ರಾಜಹಂಸನನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸಿ,
 “ನೀನು ಪುನಃ ಬರುವವರೆವಿಗೂ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದನ್ನು

ಕಂ|| ನಲನ್ಯಪವರನಂ ಬೀಳ್ಕೊಂ

ಡೊಲವಿಂದುಳಿದಂಚೆವಿಂಡುವೆರಸನುಕೂಲಾ

ನಿಲ ಶಕುನಕೆ ಶಕುನೇಂದ್ರಂ

ನಲವೆರ್ಚಿ ವಿದರ್ಭದತ್ತ ತಳರ್ದುಡು ನಭದೊಳ್

೧೩೨

ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು, ಆ ನಂದನವನದಲ್ಲಿಯೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿನೋದವಾದ ಕ್ರೀಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದನು. ೧೩೨. ಪಕ್ಷಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಆ ರಾಜಹಂಸವು ನಳರಾಜನಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಅನುಕೂಲವಾದ ಗಾಳಿಯೂ ಮತ್ತು ಶುಭಶಕುನಗಳೂ ತನಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು, ಅದು ತನ್ನಳಿದ ಹಂಸಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬೆರೆತು ವಿದರ್ಭದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿತು.

ದ್ವಿತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ

ವೃ|| ಕೊಡಹುತ್ತೊರ್ಮೊರ್ಮೆ ಚಿಂಬೊನ್ನೆರಕೆಗಳನದೊರ್ಮೊರ್ಮೆ ಮುಂಬಾಯ್ ಬಾನ
ಲ್ಲಡಗುತ್ತೊರ್ಮೊರ್ಮೆ ಕರ್ಮೊಡದೊಳೆ ಪೊಳೆದ ಬಲ್ಲಿಂಚದೆಂಬಂತಣಂ ಕ
ಣ್ಣೆಡೆಯಾಗೊರ್ಮೊರ್ಮೆ ಮಿಟ್ಟಂ ಮಿಡುಕದಿರೆ ಗರುಡ್ಕಚ್ಚಮುಚ್ಚಾಂಶುಕಲ್ಪಂ
ನಡೆಪಾರಿತ್ತಾತ್ಮವೇಗಾಪಹಸಿತ ಸುಮರುದ್ರಂ ಹಸಂ ರಾಜಹಂಸಂ ೧

ವ|| ಇಂತು ಶಕುಂತರಾಜನಂತ ಕಾಂತಾರ ನಗ ನದೀ ನದ ಸಂತಾನಮಂ ದಾಂಟಿ
ಬರ್ಪಾಗಳ್ ಕಣ್ಣೊಡ ವಿದರ್ಭದ ವಿಮಲ ವಿಭವಮಂ ನೋಡುತ್ತಂ ಬರೆವರೆ ಮುಂದೆಸೆಯೊಳಂದಂ
ಮಿಗೆ

ವೃ|| ಕರಮೆಸೆತ್ತು ಕಣ್ಣೆ ನಲವಿತ್ತು ಮನೋಜ್ಞತೆವೆತ್ತು ತಳ್ಳ ಸಿಂ
ಗರಗಳ ಬಿತ್ತು ವೈಭವದ ಗೊತ್ತುವಧರ್ಮದ ಮಿತ್ತು ಲೋಕವೇ
ಳರ ತಲೆಗುತ್ತು ಭೂವನಿತೆ ತಾಳಿದ ಮೂಗುತಿ ಮುತ್ತು ನೋಡಲ
ಚ್ಚರಿಯನೆ ತೆತ್ತು ಕುಂಡಿನೀಪುರಂ ಮಣಿಮಂಡನಧರ್ಮಗೋಪುರಂ ೨

ವ|| ಮತ್ತಮಾ ಪುರಂ ಪುರಂಧರ ನೀಲಮಣಿ ಬೃಂದ ಬಂಧುರ ಹಿರಣ್ಮಯ
ದೀಪ್ಯಾಕಾರಂಗಳೆನಿಸಿದ ಪ್ರಾಕಾರಂಗಳೊಳಂ; ಅತಿನೂತ್ನ ನವರತ್ನ ನಿಕರ ಖಚಿತ ಮಕರತೋರಣದಿಂ

೧. ತನ್ನ ವೇಗದಿಂದ ವಾಯುವನ್ನು ಮೀರಿಸಿದ ಆ ರಾಜಹಂಸವು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ
ಹೋಗುವಾಗ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ತನ್ನ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಹುತ್ತಾ,
ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಮುಂಬರಿದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಡಗುತ್ತಾ, ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಕಪ್ಪಾದ
ಮೋಡಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹೊಳೆವ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾ, ಒಂದೊಂದು ಸಲ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು
ಅಲ್ಲಾಡಿಸದೇ ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ವ|| ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆ ಪಕ್ಷಿರಾಜನು ಅನೇಕ
ಕಾಡು, ಬೆಟ್ಟ, ನದಿಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ದಾಟಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ
ವಿದರ್ಭದೇಶದ ಬಹುಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರಲು ಅದು ಹೇಗೆ
ಶೋಭಿಸಿತ್ತಿತ್ತೆಂದರೆ ೨. ಮಣಿಖಚಿತವಾದ ಬಂಗಾರದ ಗೋಪುರಗಳುಳ್ಳ ಆ ಕುಂಡಿನ
ಪುರವು ಶೃಂಗಾರಗಳಿಗೆ ಬೀಜದಂತೆಯೂ, ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ನೆಲೆವನೆಯಂತೆಯೂ, ಅಧರ್ಮಕ್ಕೆ
ಮೃತ್ಯುವಿನಂತೆಯೂ, ಏಳು ಲೋಕಗಳೂ ತಲೆತಗ್ಗಿಸುವಂತೆಯೂ, ಭೂರಮಣಿಯು
ಧರಿಸಿದ ಮೂಗುತಿಯ ಮುತ್ತಿನಂತೆಯೂ, ನೋಡುವವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ,
ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಸೊಗಸನ್ನೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾ ವಿಶೇಷವಾಗಿ
ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವ|| ಮತ್ತು ಆ ಪುರವು ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿ
ಮನೋಹರವಾದ ಬಂಗಾರದ ಸಾಲುಗಳೆನ್ನಿಸಿದ ಪೌಳಿಯ ಗೋಡೆಗಳಿಂದಲೂ,
ಹೊಸದಾದ ನವರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ಮಕರ ತೋರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಬಹು ಶೀತಳವೂ

ತಳ್ತೋರಣಂಗಳೊಂಡ ತೋರಣದೊಳಂ; ಅಧಿಗತ ಶೈತ್ಯ ಸೌರಭ್ಯಮಾಂದ್ಯ ಗುಣಾಭಿನಂದ್ಯ ಸಂವಲನ ಪವನಂಗಳೆನಿಸಿದುಪವನಂಗಳೊಳಂ; ಅನವಧ್ಯ ಹೃದ್ಯತರೋದ್ಯಾನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೃದಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿತ ಮುಕ್ತಾಸರಂಗಳೆನಿಸಿದ ಸರಂಗಳೊಳಂ; ಅನುಪದ ರಣನ್ನೂಪುರ ಚರತ್ತುರ ಪುರಂಧ್ರೀಜನ ವಿಮಳ ಮುಖಮಂಡಲ ಪರಂಪರಾನಿರ್ಮಿತ ರಾಜವೀಧಿಗಳೆನಿಸ ರಾಜವೀಧಿಗಳೊಳಂ; ಅದಭ್ಯ ಶರದಭ್ಯ ಶಕಲ ವಿಭ್ರಮಾವಹಶುಭ್ರಾಂಶುಕಾಂತ ಶಿಲಾಕಾಂತ ನಿರ್ಮಿತ ಹರ್ಮ್ಯಾಗ್ರನಿಬದ್ಧ ಭರ್ಮಮಯ ಕೇತನಂಗಳೆನಿಸಿದ ನಿಕೇತನಂಗಳೊಳಂ; ಅಮಂದ ಮಂದರ ಮಹೀಧರ ಮಧ್ಯಮಾನ ಪಯೋರಾಶಿ ರಿಂಗತ್ತರಂಗಂಗಳಂತೆ ತರಂಗೊಂಡ ತುರಂಗಗಳೊಳಂ; ಅತಿ ವಿಪುಲ ಕಪೋಲತಲ ನಿರರ್ಗಳ ನಿರ್ಗಳನ್ನದಾಂಬು ಪರಿಚುಂಬಿ ರೋಲಂಬ ಕದಂಬ ಶಂಬಕರ ಮಣಿಮಾಲಾ ಮನೋರಮಂಗಳೆನಿಸಿದ ಸ್ತಂಬೀರಮಂಗಳೊಳಂ; ಅಖಿಲ ಕಲಾವಿಲಾಸ ನಯ ವಿನಯ ಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧಿಭಾಜನಂಗಳೆನಿಸಿದ ಪೌರಜನಂಗಳೊಳಂ ಕಣ್ಗೆ ಮಂಗಳಮಾಗೆಸೆದಿದುರ್ದುರ್ದಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ

ಕಂ|| ಸುಮಹಾದ್ವನಿಚಿತಮತ್ತು

ತ್ವಮ ಸಂಪದ್ರಾಜಮಾನಮೆಂದೆನಿಪ ವಿಧ

ಭರಮಹೀಪತಿ ಪುರಮವನೀ

ರಮಣೀಮಣಿ ನೂಪುರಂಬೋಲೇನೊಪ್ಪಿದುದೋ

೩

ಸುವಾಸನೆಯೂ ಮಂದವೂ ಗುಣಭರಿತವೂ ಆಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಂದಮಾರುತನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉಪವನಗಳಿಂದಲೂ, ದೋಷವಿಲ್ಲದ ಮನೋಹರವಾದ ಉದ್ಯಾನವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಹೃದಯಮಧ್ಯದಲ್ಲಿನ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರಗಳಂತಿರುವ ಸರೋವರಗಳಿಂದಲೂ, ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಝಣತ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಕಾಲ್ಕಡಗಗಳುಳ್ಳ ಸಂಚರಿಸುವ ಪುರಗಳಂತಿರುವ ಪತಿವ್ರತೆಯರ ನಿರ್ಮಲಮುಖಮಂಡಲಗಳ ಸಾಲಿನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಚಂದ್ರಬೀದಿಗಳೋ ಎಂಬಂತಿರುವ ರಾಜಬೀದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಮೋಡವಿಲ್ಲದ ಶರತ್ಕಾಲದ ಆಕಾಶದ ಒಂದು ಭಾಗದಂತೆ ಹವಳದಂತೆ ಶುಭ್ರವಾದ ಕಾಂತಿಯ ಶಿಲೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವ ಬಂಗಾರದ ಬಾವುಟಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮನೆಗಳಿಂದಲೂ. ಬಹು ರಭಸವಾಗಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಮಂದರಪರ್ವತದಿಂದ ಸಮುದ್ರಮಥನ ಮಾಡಿದಾಗ ಶಬ್ದ ಮಾಡುವ ಅಲೆಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸುವ [ಬಿಳಿಯ] ಕುದುರೆಗಳ ಸಾಲುಗಳಿಂದಲೂ, ಕಪೋಲಗಳಿಂದ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮದೋದಕಕ್ಕೆ ಮುಸುರುವ ದುಂಬಿಗಳ ಸಮೂಹವೆಂಬ ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಮಾಲೆಯಿಂದ ಭೂಷಿತವಾದ ಆನೆಗಳಿಂದಲೂ, ಸಮಸ್ತ ಕಲಾವಿಲಾಸ ಹಾಗೂ ಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧ ನಯ ವಿನಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಪುರಜನಗಳಿಂದಲೂ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಮಂಗಳಕರವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ೩. ಒಳ್ಳೆಯ ಮಹತ್ತರವಾದ ರಾಜಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ, ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ರಾರಾಜಿಸುವ ಆ ವಿದರ್ಭರಾಜನ ಪಟ್ಟಣವು ಭೂರಮಣಿಯು ಇಟ್ಟಿರುವ

ವೃ|| ಅಂತಃಸೇವಾ ಪುರಾಂತರದೊಳೊಪ್ಪಿದುದಂಬರಚುಂಬಿ ಶೀತರು
 ಕಾಂತಶಿಲಾನಿಬದ್ಧ ಕಲಧೌತ ಕನತ್ಕಲಶಾವಳಿ ಪ್ರಭಾ
 ದಂತುರ ಕೇತು ಶೇಖರಿತ ಸೌಧಸಿತದ್ಯುತಿ ನಿರ್ಮಲೀಕೃತಾ
 ಭೃಂತರ ಚಂದಿರಾ ನಿವಸದಿಂದಿರಮಾ ಧರಣೀಶಮಂದಿರಂ ೪

ವ|| ಇಂತು ರಾಜಹಂಸ ವಿಹಾರೋಚಿತ ರಾಜೀವಾಕರಮೆಂಬಂತೆ ರಾರಾಜಿಸಿ ರಾಜ
 ಗೃಹದೊತ್ತಿನೊಳ್ವತ್ತರಂಬಡೆದ ಪೊನ್ನಕನ್ನೆವಾಡದ ಪಿಂಡೆಸೆಯೊಳಂದಂಮಿಗೆ ಮೆರೆವ ದರ ದಳಿತ
 ಕಮಲ ಕಲ್ಹಾರ ಕುಂದ ಮಂದಾರ ಪಾಟಲ ಪಾರಿಜಾತ ಮುಖ ಕುಸುಮ ಬೃಂದ ಕಂದಳನ್ನರಂದ
 ರಸಾಸ್ವಾದನಾನಂದ ಕೂಜನ್ನಿಳಿಂದ ಸುಂದರೀ ಝಂಕಾರ ಸಂಕಲಿತ ಸಂತತ ವಸಂತ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಭವ
 ಭವನಮೆನಿಸಿ ಕೇಳೀವನದೊಳಾಳೀಗಣಂಬೆರಸು ಮಧುಮಂಟಪದೊಳ್ ಮಧುಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆನೆ
 ಮನೋವಿನೋದಂ ಮಿಗೆ ಕುಳಿರ್ಪ ವಿದರ್ಭರಾಜನಂದನೆಯಂ ಕಂಡು ಕಲಹಂಸಂ ಕೌತುಕಂಗೊಂಡು

ಕಂ|| ವನಮಿದು ನಂದನಮಕ್ಕುಮೊ
 ವನಿತೆಯರಿವರಪ್ಪರಸೆಯರಕ್ಕುಮೊ ವನಿತಾ
 ಜನಮಧ್ಯದೆ ಕುಳಿರ್ಪೀ
 ವನಜಾಸೈ ಪುಲೋಮಜಾತೆಯಕ್ಕುಮೊ ಬಗೆಯಲ್ ೫

ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಾಲ್ಕಡಗವೋ ಎಂಬಂತೆ ಏನು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತೋ! ೪.
 ಹಾಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ನಗರದ ಒಳಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿವಾಸವೆನಿಸಿದ ಅರಮನೆಯು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು.
 ಅದು ಅಂಬರಚುಂಬಿಯಾಗಿ ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲಾ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಸುವರ್ಣಕಲಶಗಳ
 ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಧ್ವಜಪಟಗಳು ರಮ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಅರಮನೆಯ ಉನ್ನತವಾದ
 ಶುಭ್ರಸೌಧವು ಚಂದ್ರನ ಮಧ್ಯಭಾಗವೂ ಬಿಳುಪಾಗುವಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು.
 ವ|| ಹೀಗೆ ರಾಜಹಂಸಗಳ ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಸರೋವರದಂತೆ
 ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ, ಆ ಅರಮನೆಯ ಒತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಉದ್ಯಾನವನವುಂಟು.
 ಅಲ್ಲಿನ ಬಂಗಾರದ ಕನ್ಯಕಾಂತಃಪುರದ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಪುಷ್ಪವಾಟಿಕೆ ಇರಲು,
 ಅಲ್ಲಿ ಅರೆ ಅರಳಿದ ಕಮಲ ಕಲ್ಹಾರ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಂದಾರ ಪಾಟಲ ಪಾರಿಜಾತ ಮೊದಲಾದ
 ಹೂಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದಲೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ರಸಾಸ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಾ ಝೇಂಕರಿಸುವ
 ಹೆಣ್ಣುದುಂಬಿವಿಂಡಿನಿಂದಲೂ, ವಸಂತ ಲಕ್ಷ್ಮೀಭವನದಂತಿರುವ ಆ ಕೇಳೀವನದ
 ಮಾಧವೀಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ವಿದರ್ಭರಾಜಕನ್ಯೆಯು ಸಖಿಯರಿಂದೊಡಗೂಡಿ
 ವಸಂತಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಕಮಲಹಂಸವು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು
 ೫. ಇದೇನು! ಈ ವನವು ಇಂದ್ರನ ಉದ್ಯಾನ ವನವೋ! ಈ ಸಖಿಯರು ಅಪ್ಸರೆಯರೋ?

ವ|| ಎಂದು ಶಕುಂತರಾಜಂ ಭ್ರಾಂತಿಗೊಂಡನಂತರಂ ದಮಯಂತಿಯೆಂದು ತರಿಸಂದು

ಕಂ|| ಇಳಿತಂದುದಭ್ರದಿಂದಾ

ಕಳಹಂಸಮೆರಂಕೆಯಳಲೆಯಂಚಿಗಳೊಡನು

ಜ್ವಲಮೆನಿಪ ಭೈಮಿಯುಪವನ

ಕಿಳಿದಂತಿರೆ ಶಾರದೇಂದುಮಂಡಲಮಾಗಳ್

೬

ಅಂತಿಳಿತಂದೊಡನಾ ದಮ

ಯಂತಿಯಿದಿರ್ ನಡೆಬೆಡಂಗು ಮಿಗೆ ಸುಳಿದುದು ವಿ

ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳೆ ಕೆಳದಿಯರ್ ಶಶಿ

ಕಾಂತನಿಭಂ ಕನಕಪಕ್ಷಮಾ ಕಲಹಂಸಂ

೭

ವ|| ಅಂತು ಸುಳಿದ ಕನಕಮಯ ಕಲಹಂಸನಂ ಕಂಡು ಕುಂಡಿನೇಂದ್ರಸುತೆ
ಪಿಡಿಯಲ್ಪವಕಂಗಳೊಂಡು ಕೆಳದಿಯರಂ ಬಳಸವೇಳ್ಳು

ಕಂ|| ಅಂದುಗೆ ಘಲ್ಲೆನೆ ಚರಣದೊ

ಳಂದುಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೊಗ್ಗುಗಳ್ ಸೋಮುಡಿಮಿಂ

ಕೆಂದಳಮನೀಯೆ ಕೆಳದಿಯ

ರಂದಂ ಮಿಗೆ ಭೈಮಿ ಭವಪೀಠದಿನೆಳ್ಳಳ್

೮

ಈ ಸಖೀಜನರ ಮಧ್ಯೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಈ ಕಮಲಮುಖಿಯು ಶಚೀದೇವಿಯೋ?" ಎಂದು ಭ್ರಾಂತಿಪಟ್ಟಿತು. ವ|| ಹೀಗೆ ಆ ರಾಜಹಂಸವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆಶ್ಚರ್ಯಭರಿತವಾಗಿದ್ದು, ಅನಂತರ ಆಕೆಯು ದಮಯಂತಿಯೇ ಸರಿಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ೬. ಆ ಕಲಹಂಸವು, ಚಂದ್ರಗರಿಗಳು ಜೋಲಾಡುತ್ತಿರಲು, ಇತರ ಜೊತೆಯ ಹಂಸಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ರಂಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ದಮಯಂತಿಯ ಉಪವನಕ್ಕೆ ಶರತ್ಕಾಲದ ಚಂದ್ರನೋ ಎಂಬಂತೆ ಇಳಿದು ಬಂದಿತು. ೭. ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಸಮಾನವೂ ಬಂಗಾರದ ರಕ್ಕೆಗಳುಳ್ಳದ್ದು ಆದ ಆ ರಾಜಹಂಸವು ಹಾಗೆ ಇಳಿದು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ದಮಯಂತಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾದ ನಡಿಗೆಯ ರೀವಿಯಿಂದ ಸುಳಿದಾಡಿತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಖಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆರಗಾದರು. ವ|| ಹಾಗೆ ಸುಳಿದಾಡಿದ ಬಂಗಾರಮಯವಾದ ಆ ರಾಜಹಂಸನನ್ನು ಕುಂಡಿನಪುರದ ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ಕಂಡು, ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ತವಕದಿಂದ ತನ್ನ ಸಖೀಜನರನ್ನು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟುವಂತೆ ಹೇಳಿ ೮. ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿನ ಕಾಲಂದುಗೆಗಳು ಘಲ್ ಎಂದು ಶಬ್ದಮಾಡಲು, ತುರುಬಿನ ಮಲ್ಲಿಗೆಮೊಗ್ಗುಗಳು ಉದುರಲು, ಸಖಿಯರು ತಮ್ಮ ಚಿಗುರಿನಂತಹ ಅಂಗೈಯನ್ನು ನೀಡಲು, ಭೀಮರಾಜಸುತೆಯ ಸೊಬಗು ಹೆಚ್ಚುವಂತೆ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಆಸನದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದಳು.

ವ|| ಅಂತೆಳ್ಳು ಮುಂಜೆರಗನಳವಡಿಸಿ ನೀಳ್ಳುಡೆ ನಿರಿಯನುಡೆನೂಲೊಳ್ಳೊಡರ್ಚಿ

ವೃ|| ಎನಿತ್ತೆನಿತ್ತಾ ಅರಸಂಚೆಯಂ ಘನ
ಸ್ತನಂ ಕುಲುಂಕಲ್ತುಡುಕಲ್ಕೆ ಬರ್ಪಳಾ
ಜನೇಶ್ವರಾತ್ಮೋದ್ಭವೆ ಸಾರ್ಕೆಗೀಕ್ಷಿಸು
ತನಿತನಿತ್ತೆನ್ನಿದುಂದಂಚೆ ದೂರಮಂ

೯

ವ|| ಇಂತು ಶಕುಂತರಾಜಂ ದಮಯಂತಿಯಂ ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದಂತು ವನಾಂತಮೆಲ್ಲಮಂ
ಸುತ್ತಿಸೆ

ಕಂ|| ಧಡಧಡಿಸಿದವೊಳ್ಳೊಡೆಗಳ್
ನಿಡುಸುಯ್ ಪೊಣ್ಣೆದುದು ಮೊಗದೆ ಬೆಮರ್ವನಿಯೊಗದ
ತ್ತುಡುಗಿದುದಳವು ನಡುಂಗಿದು
ದೊಡಲ್ದಿದರ್ಭಜೆಗೆ ವಿಪಿನಗಮನಶ್ರಮದಿಂ

೧೦

ವ|| ಇಂತು ನೀಡುಂ ಬಳಲ್ದಡಿಯಿಡಲಾರದೆ ನಿಜತನುಚ್ಚಾಯಾದ್ವಿತೀಯೆಯೆನಿಸಿ ನಿಂದ
ಮಡದಿಮಣಿಯಂ ನೋಡಿ ಕಲಹಂಸಂ ಮರುಕಂಗೂಡಿ ಮನುಷ್ಯವಾಕ್ಯದಿಂ ನುಡಿದುದದೆಂತೆಂದೊಡೆ

ವ|| ಹಾಗೆ ಮೇಲೆದ್ದು ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಸೆರಗನ್ನು ನೀವಿ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಉದ್ದವಾದ
ನೆರಿಗೆಯನ್ನು ಎಳೆದು ಡಾಬಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದಳು. ೯. ಆ
ರಾಜಹಂಸವು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಆಕೆಯು ಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ
ಅದು ಅಷ್ಟುಷ್ಟು ದೂರ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಆಕೆಯ ಸ್ತನಗಳು ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ
ಕುಲುಕಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ವ|| ಹೀಗೆ ಆ ಪಕ್ಷಿರಾಜನು ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದಂತೆ
ಆ ವನದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬಹಳವಾಗಿ ಸುತ್ತಾಡಿಸಲು ೧೦. ಆಕೆಯ ತೊಡೆಗಳು ಧಡಧಡಿಸಿದುವು.
ನಿಟ್ಟುಸಿರುಂಟಾಯಿತು, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬೆವರುಹನಿ ಮೂಡಿತು, ಧೈರ್ಯಗಟ್ಟಿತು, ದೇಹವು
ಕಂಪಿಸಿತು. ವನದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಆಯಾಸವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ವ|| ಹೀಗೆ
ಆಕೆಯು ಬಹಳವಾಗಿ ಬಳಲಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅಡಿಯಿಡಲಾರದೇ ತನ್ನ ಶರೀರದ ನೆರಳಿನೊಡನೆ
ಮಾತ್ರವೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು.* ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಹಂಸವು ಮರುಕಗೊಂಡು ಮನುಷ್ಯರ
ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲುಪಕ್ರಮಿಸಿತು. ೧೧. “ಎಲೌ ಬಾಲೇ! ಏತಕ್ಕಿಷ್ಟು ಬಳಲುವೆ?

* ಅವಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಖಿಯರು ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ (೧೦).

ಕಂ|| ಬಾಲೆಯದೇಕೆ ಬಳಲಪೆ
ಯಾಲಿಸು ನಾಂ ಗಗನಚಾರಿ ನೀನಬಲೆಯಲಾ
ಮೇಲರಿಯದಾಟಪರೆ ತೆಗೆ
ಬಾಲಕಿಯಾಟಪವೊಲಿಂದುಬಿಂಬಮಂ ಪಿಡಿಯಲ್ ೧೧

ವ|| ಇದುಮಲ್ಲದೆ

ಕಂ|| ಮಾನಿನಿ ನಾವು ವಿರಿಂಚನ
ಯಾನೋತ್ತಮ ಹಂಸವರನ ವಂಶೋದ್ಭೂತರ್
ಮಾನಸ ಸರೋನಿವಾಸರ್
ಕಾನಕ ಪಂಕಜಮೃಣಾಳಮಮಗಾಹಾರಂ ೧೨

ವ|| ಮತ್ತಂ

ವೃ|| ವಾಣೀಪಾಣಿ ಪಯೋಜರಾಜಶುಕಮುಂ ನಾವುಂ ಸಹಾಧ್ಯಾಯಿಗಳ್
ಜಾಣುಂಟನ್ನಮಗಾಗಮಾಖಿಲ ಪುರಾಣಾಖ್ಯಾಯಿಕಾ ಬೃಂದದೊಳ್
ಮೇಣಾ ಬೊಮ್ಮಗದೊರ್ಮೆಯಾನಮೆನಿಸುತ್ತಂ ಮೆಚ್ಚನಾಂತಿರ್ಪೆವೊ
ಕ್ಲೋಣೀದರ್ಶನಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂ ತಳರ್ದೆವಾ ವೇಣೀವಿಲೋಲಾಂಬಕೇ ೧೩

ಕಂ|| ಬಳಲಿದೆಯೆನಗಾಗೆಲೆ ಕೋ
ಮಳೆ ನೀನದರಿಂದಮೆಸೆವೆ ನಾಂ ಪ್ರಿಯಮೊಂದಂ
ಕುಳಿತಾಲಿಪುದೆಂದುಸಿದುರ್ದದು
ನಳರಾಜೇಂದ್ರನ ಗುಣಂಗಳಂ ಕಲಹಂಸಂ ೧೪

ನಾನೊಬ್ಬ ಗಗನಸಂಚಾರಿ ಮತ್ತು ನೀನೊಬ್ಬ ಅಬಲೆಯಲ್ಲವೆ? ಮೇಲಿರುವ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಬಾಲಿಕೆಯಂತೆ ವೃಥಾ ಆತುರಪಡುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ, ಸಾಕು ಬಿಡು! ವ|| ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ೧೨. ಎಲೊ ಮಾನಿನಿ! ಕೇಳು. ನಾವು ಬ್ರಹ್ಮನ ವಾಹನವಾದ ಹಂಸಶ್ರೇಷ್ಠನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಮಾನಸಸರೋವರದ ನಿವಾಸಿಗಳು. ಮತ್ತು ಬಂಗಾರದಂತಹ ತಾವರೆದಂಟೇ ನಮಗೆ ಆಹಾರವು. ೧೩. ಹೇ ಹರಿಣಾಕ್ಷಿಯೇ! ಸರಸ್ವತಿಯ ಹಸ್ತಕಮಲದಲ್ಲಿರುವ ಗಿಳಿಯೂ ನಾವೂ ಸಹಪಾಠಿಗಳು. ನಮಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಶ್ರಮವುಂಟು. ನಾವು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ವಾಹನವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವೆವು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ನಾವು ಹೊರಟಿರುವೆವು. ೧೪. ಎಲೊ ಕೋಮಲಾಂಗಿಯೇ! ನೀನು ನನಗಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಆಯಾಸಗೊಂಡೆಯಲ್ಲವೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವೊಂದನ್ನುಂಟುಮಾಡುವೆನು. ಕುಳಿತು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳು”

ಭೀಮಸುತೆ ಕೇಳ್ಬಲೈ
ಭೂಮಿಶಲಲಾಮನೆನಿಪ ನಳನ್ಯಪವರನು
ದ್ವಾಮಗುಣಗಣಮನದನಾ
ತಾಮರಸೋದ್ಭವನುಮೆಣಿಸೆ ಕೊನೆಗಂಡವನೇ

೧೫

ವೃ|| ಕೇವಳನಲ್ಲ ತನ್ನಳನ್ಯಪಂ ಚತುರಬ್ಧಿಪರೀತ ಭೂತಧಾ
ತ್ರೀವನಿಶಾಧರಂ ಧವಳಕೀರ್ತಿ ಮರೀಚಿ ಸುಧಾಭಿಚರ್ಚಿತಾ
ಶಾವಲಯಂ ಮನೋಜಸಮರೂಪನುದಾರಗುಣಾಂಬುರಾಶಿ ದೀ
ನಾವನಕೋವಿದಂ ನಯವಿದಂ ನಿಗಮಾಗಮಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಗಂ

೧೬

ಕಂ|| ತರುಣಿ ಕರೆಗಳೆದ ಶಶಿ ಖರ
ಕರನಲ್ಲದ ಭಾನು ಪುಷ್ಪಧನುವಿಡಿಯದ ಶಂ
ಬರರಿಪು ಪಲಗಣ್ಣೊಂದದ
ಸುರೇಂದ್ರನೆಂದಪುದು ಲೋಕಮಾ ನಳನ್ಯಪನಂ

೧೭

ವೃ|| ಕುಲಮಂ ಪೇಳ್ವೊಡೆ ಚಂದ್ರವಂಶತಿಳಕಂ ಸೌಂದರ್ಯಮಂ ಪೇಳ್ವೊಡು
ಜ್ವಲಲಾವಣ್ಯ ಮನೋಹರಾಂಗರುಚಿ ಲೇಶಾಕ್ಷಪುಷ್ಪಾಶುಗಂ
ಬಲಮಂ ಪೇಳ್ವೊಡೆ ನಿರ್ಜಿತಾಖಿಲ ರಿಪುವ್ಯೂಹಂ ದಲೈಶ್ವರ್ಯದೊಂ
ದಳವಂ ಪೇಳ್ವೊಡೆ ಸರ್ವಭೂಮಿರಮಣಂ ರಾಕೇಂದುಬಿಂಬಾನನೇ

೧೮

ಎಂದು ಆ ಕಮಲಹಂಸವು ನಳರಾಜನ ಗುಣಾತಿಶಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ೧೫. “ದಮಯಂತಿ, ರಾಜರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸಿರುವ ನಳರಾಜನ ಉತ್ತಮ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಬಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ! ಅದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಸಹ ವಿವರಿಸಿ ಕೊನೆ ಮುಟ್ಟಿಸಬಲ್ಲನೇ? ೧೬. ಆ ನಳರಾಜನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ, ಚತುಸ್ಸಮುದ್ರ ಪರ್ಯಂತ ಇರುವ ಈ ಭೂಮಂಡಲದ ಒಡೆಯನು. ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಕೀರ್ತಿಕಿರಣಗಳೆಂಬ ಅಮೃತವನ್ನು ದಶದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಚೆಲ್ಲುವವನು. ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ರೂಪುಳ್ಳವನು. ಉದಾರವಾದ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಮುದ್ರನು. ದೀನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವನು. ನೀತಿವಂತನು, ವೇದಾಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನೂ ಆಗಿರುವನು. ೧೭. ತರುಣೀಮಣಿ, ಆ ನಳರಾಜನನ್ನು ರಾಜರು ಕಳಂಕರಹಿತನಾದ ಚಂದ್ರನೆಂದೂ, ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದದ ಸೂರ್ಯನೆಂದೂ, ಪುಷ್ಪಬಾಣವಿಲ್ಲದ ಮನ್ಮಥನೆಂದೂ, ಸಹಸ್ರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಲ್ಲದ ದೇವೇಂದ್ರನೆಂದೂ ಹೇಳುವರು. ೧೮. ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರಬಿಂಬದಂತೆ ಮುಖವುಳ್ಳವಳೇ, ಅವನ ಕುಲವನ್ನು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಚಂದ್ರವಂಶದವನು. ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲವೂ ಮನೋಹರವೂ ಆದ ದೇಹಕಾಂತಿಯಿಂದ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಮೀರಿಸಿದವನು. ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸಿದವನು. ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲದ ಸಂಪತ್ತಿನ ಒಡೆಯನೂ

ಕಂ|| ನಳನಾಳ್ವಿಳೆಯೊಳಗೆಂದುಂ
ನೆಲಸಿರ್ಪುದು ಧರ್ಮಮೆಂಬುದಡಿನಾಲ್ವರೊಳಂ
ಪಲವನುಸುದೇನವಂ ಭೂ
ತಲದೊಳ್ಳಾಜರ್ಷಿಯೆಂಬ ಪೆಸರಾಂತಿರ್ಪಂ ೧೯

ಸಿರಿಯೊಳ್ ಮೆಯ್ಸಿರಿಯೊಳ್ಳೆಲ
ಸಿರಿಯೊಳ್ ಮೇಣ್ ಬೀರಸಿರಿಯೊಳಂ ನೆರೆ ಮೆರೆವಂ
ಸರಿದೊರೆಯದಾರುಮಿಲ್ಲೆನೆ
ಸರೋಜರಿಪುವಂಶದೀಪನಾ ನಳಭೂಪಂ ೨೦

ವೃ|| ನಳನ ಗುಣಂಗಳಂ ಕಥಿಸೆ ಚಾರಣರಾತ್ಮಸಭಾಂತರಾಳದೊಳ್
ಬಳರಿಪು ಕೇಳುವಂದು ನಯನಂಗಳವೋಲ್ ಪಲವುಂ ಕೊಡಂಕೆಯಂ
ನಳನಜನೇಕೆ ನಿರ್ಮಿಸದೆ ಮಾಣ್ವನೆನುತ್ತೆ ಪಲುಂಬಿ ಕರ್ಣಪೂ
ರಳಸಿತ ಪಾರಿಜಾತಮುಗೆ ತಾಂ ತಲೆದೂಗುವನಂಬುಜಾಂಬಕೇ ೨೧

ಕಂ|| ನರರಿರ್ಕೆ ದಿವಿಜವಿದ್ಯಾ
ಧರರಕ್ಕೋ ನಾಗ ಯಕ್ಷ ಗಂಧರ್ವರೊಳಂ
ಸರಸಿಜಮುಖಿ ನಳನೃಪತಿಗೆ
ಸರಿದೊರೆಯಾದನುಮನೊರ್ವನುಂ ಕಂಡರಿಯೆಂ ೨೨

ಆಗಿರುವನು. ೧೯. ಆ ನಳರಾಜನಾಳುವ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ಯಾವಾಗಲೂ
ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿಂದ ಭದ್ರವಾಗಿ ನೆಲಸಿರುವುದು. ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳುವುದೇನು? ಆತನು
ನಿಜವಾಗಿಯೂ 'ರಾಜರ್ಷಿ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು. ೨೦. ಚಂದ್ರವಂಶಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ
ಆ ನಳರಾಜನು ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಭೂಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ
ಮತ್ತು ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ, ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ಮೆರೆಯುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ
ಎನ್ನುವಂತೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು. ೨೧. ಹೇ ಕಮಲನಯನೇ, ಆ ನಳರಾಜನ ಸಕಲ
ಗುಣಗಳನ್ನೂ ದೇವಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಪಾಠಕರು ಹೊಗಳುತ್ತಿರಲು, ದೇವೇಂದ್ರನು ಕೇಳಿ
“ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಮೈತುಂಬಾ ಕಣ್ಣುಗಳಂತೆಯೇ ಅನೇಕ ಕಿವಿಗಳನ್ನೇಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಸದೆ
ಹೋದನೋ!” ಎಂದು ಹಲುಬಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದ ಪಾರಿಜಾತಪುಷ್ಪವು ಕೆಳಗೆ
ಬೀಳುವಂತೆ ತಲೆದೂಗುವನು. ೨೨. ಕಮಲಮುಖಿ, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಹಾಗಿರಲಿ!
ದೇವತೆಗಳು, ವಿದ್ಯಾಧರರು, ಯಕ್ಷರು, ನಾಗ ಮತ್ತು ಗಂಧರ್ವಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಆ

ಅಂಚೆ ಗಡಾಂ ನಳನೃಪತಿಗೆ
ಚಂಚಲತರನೇತ್ರೈ ನಿಖಿಲ ನರಪತಿ ಕನ್ನಾ
ಸಂಚಯದ ವಂಶರೂಪಸ
ಮುಂಚಿತ ವೃತ್ತಾಂತದಿರವನರಿಪುವ ಪದದೊಳ್ ೨೩

ನಾರೀರತ್ನಂ ಜಗದೊಳ
ಗಾರಯೆ ನೀಂ ಪುರುಷರತ್ನವಾ ನಳರಾಜಂ
ಸೇರಲ್ಲಿವೀರ್ವರುಮಾ
ವಾರಿಜಸಂಭವನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಫಲಮೆನಿಕ್ಕುಂ ೨೪

ಇಂತೆನೆ ಶಕುಂತಪತಿ ದಮ
ಯಂತಿ ಸುಧಾವೃಷ್ಟಿ ಸೂಸಿದಂತಿರೆ ಕಿವಿಯೊಳ್
ಸಂತಸಮನಾಂತು ಚಿತ್ತದೊ
ಳಂತಿಂತೆಂದುಸಿರದುಸಿಕನಿರ್ದಳ್ಳಾಣಿಂ ೨೫

ವ|| ಅಂತು ಲಚ್ಚೆಯಿಂದುಸಿಕನಿರ್ಪ ದಮಯಂತಿಯಂ ನೋಡಿ

ಕಂ|| ಪಲವಾಲಾಪದೊಳೇನೆಲೆ
ಲಲನಾಮಣಿ ನಳನ ವರಿಸಿದೊಡೆ ನೀಂ ನಿನ್ನೀ
ಕುಲ ರೂಪ ಗುಣ ಕಲಾಕೌ
ಶಲಮೆಲ್ಲಂ ಸಫಲಮಕ್ಕುಮಲ್ಲದೊಡಫಲಂ ೨೬

ನಳರಾಜನಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನರಾದ ಒಬ್ಬರನ್ನೂ ನಾನು ಇದುವರೆವಿಗೂ ಕಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ೨೩. ಚಂಚಲಾಕ್ಷಿಯೇ, ನಾನು ನಳರಾಜನಿಗೆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ದೂತನೆಂದು ತಿಳಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಭೂಮಂಡಲದ ಸಮಸ್ತ ರಾಜಕನ್ಯೆಯರ ವಂಶ, ವೈಭವ, ರೂಪಾದಿ ಗುಣ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ೨೪. ವಿಚಾರಮಾಡಿದರೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವು. ಆ ನಳರಾಜನು ಪುರುಷರತ್ನವು, ಅಲ್ಲವೇ! ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿದರೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ಮವು ಸಫಲವೆನಿಸುವುದು.” ೨೫. ಆ ರಾಜಹಂಸವು ಇಷ್ಟು ಕಥೆಯನ್ನೂ ಹೇಳಲು, ದಮಯಂತಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತಧಾರೆಯನ್ನೇ ಎರೆದಂತಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೋಷಗೊಂಡಳು. ಆದರೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ವ|| ಹೀಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರುವ ಆ ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ೨೬. “ಎಲಾ ಲಲನಾಮಣೀ! ಎಷ್ಟು ಹೇಳುವುದರಿಂದೇನು ಫಲ? ಆ ನಳರಾಜನನ್ನು ನೀನು ವರಿಸಿದೆಯಾದರೆ ಈ ನಿನ್ನ ರೂಪು ಗುಣಾದಿ ಕಲಾಕೌಶಲಗಳು ಸಫಲವಾಗುವುವು.

ವ|| ಆದೊಡೆ ನಿನ್ನಿಷ್ಟಮೆಂತನೆ ದಮಯಂತಿಯತಿಲಜ್ಜೆ ಮಿಗೆ ಕಲಹಂಸನಂ ಕುರಿತು

ಕೋಟಕ ವ್ಯ|| ಕಲಹಂಸ ಶಕುಂತವತಂಸ ಭವ
 ಲ್ಲಲಿತಾಕೃತಿ ಸೂಕ್ತಿ ಚಮತ್ಕೃತಿ ಮೇಣ್
 ಕಲಧೌತ ಸುವಕ್ಷತಿಯೆಂಬಿವು ಗ
 ಲ್ಲನಿತ್ತವು ಮನ್ಮಥದ್ಭುತಮಂ ೨೭

ವ|| ಮತ್ತಂ

ಕಂ|| ದೊರೆದೆ ಗಡ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯದ
 ಪರಿಪಾಕದೊಳೆನ್ನದೊಂಬಭೀಷ್ಠವನೊಲವಿಂ
 ನೆರವೇರಿಸಲೊರೆದಪೆನೇಂ
 ಪರೇಂಗಿತಜ್ಞಾನ ನಿಪುಣನೆನಿಸಿದ ನಿನಗಾಂ ೨೮

ಆನಾಲಿಸಿರ್ಪೆನಾ ನಳ
 ಭೂನಾಥೋತ್ತಂಸನಮಲತರ ಗುಣಗಣಮಂ
 ನೀನುಸಿದ್ಧ ಪಾಂಗನದನಿ
 ನ್ನೇನೆಂಬೆಂ ನಳನೃಪತಿಯ ಕಂಡಂತಾದೆಂ ೨೯

ಎನಗಾ ನಳನ ಗುಣಂಗಳ
 ನನುನಯದಿಂದರಿಪಿದಂತಿರೆನ್ನಿರವುಮನಾ
 ಜನಪತಿಗುಸಿದ್ಧನೊಳ್ಳಪೆ
 ಜನಿಪಂತುಟು ಮಾಡಿ ಮಾಳ್ವದೆನ್ನೀ ಹಿತಮಂ ೩೦

ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಪಯೋಜನ! ವ|| ಆದರೆ ಈಗ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟವೇನು? ತಿಳಿಸು” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ದಮಯಂತಿಯು ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಆ ಕಲಹಂಸನ್ನು ಕುರಿತು ೨೭. “ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಕಮಲಹಂಸನೇ! ನಿನ್ನ ಮನೋಹರವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವೂ, ಮಾತಿನ ಚಮತ್ಕಾರವೂ ಮತ್ತು ಚಿನ್ನದಂತೆ ಮೃದುವಾದ ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಬುಡವೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದುವು. ವ|| ಮತ್ತೆ ೨೮. ನನ್ನ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯದ ಸುಕೃತದಿಂದ ನೀನು ನನಗೆ ದೊರಕಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ನನ್ನ ಮನೋಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ನೀನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡಲು, ಪರೇಂಗಿತಜ್ಞಾನಿಯೂ ಮತ್ತು ನಿಪುಣನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೇಳುವುದೇನಿದೆ? ೨೯. ಆ ನಳರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನ ಗುಣಾತಿಶಯಗಳನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲೇ ಕೇಳಿರುವೆನು. ನೀನು ವರ್ಣಿಸಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ? ನಾನು ಆ ರಾಜನನ್ನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಕಂಡಂತಾದೆನು. ೩೦. ಈಗ ನೀನು ನನಗೆ ಆ ರಾಜನ ಗುಣಾತಿಶಯಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ, ನನ್ನ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಸಹ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಆತನ ಕೃಪೆಯು ನನ್ನ ಮೇಲುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನನಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟು

ವ|| ಎನೆ ಕಲಹಂಸಂ ಸಂತಸಂಗೊಂಡು

ಕಂ|| ನೀನೆಳೆಯಳ್ಳೆಣ್ಣನಕಾ
ಧೀನೆಯದಲ್ಲದೆ ವಿಚಾರಿಪೊಡೆ ಮಡದಿಯರಾ
ಮಾನಸಮೆ ಚಂಚಲಂ ನುಡಿ
ಮಾನಿನಿ ನಿನ್ನೊಂದು ಮಾನಸದ ತರಿಸಲವಂ ೩೧

ವ|| ಎನೆ ದಮಯಂತಿಯಂತಸ್ತಿಯಾಗಿ

ಕಂ|| ನಳರಾಜೇಂದ್ರನನುಳಿದಿ
ನ್ನಿಳೆಯೊಳದಾವರಗುವರನ ವರಿಸಲ್ಪಯವೆಂ
ಕಲಹಂಸನೆ ಭಾಸ್ವಂತನ
ನುಳಿದಾ ಪದ್ಮಿನಿಯದಾರ ವರಿಸಲ್ವೇಳ್ಕುಂ ೩೨

ನಳನೆ ಪತಿಯಲ್ಲದೆಯೆನಗಿ
ನ್ನಳಿದರ್ ಭೀಮಕ್ಷಿತಿಶ್ವರಂಗೆಣೆಯೆಂದಾಂ
ತಿಳಿದಿರ್ಪೆಂ ಪಲವರಿನೇಂ
ನಳನೆನ್ನಂ ವರಿಸದುಳಿದೊಡನಲನ ವರಿವೆಂ ೩೩

ವ|| ಎನೆ ಹಂಸಂ ಕೇಳ್ವು ಸಂತಸಂದಾಳ್ವು

ಕಂ|| ರತಿಯಂ ಮನಸಿಜನಾಭಾ
ರತಿಯಂ ವಿಧಿ ಸಿರಿಯನಬ್ಜನಯನಂ ಶೋಭಾ
ವತಿ ನಿನ್ನುಮನಾ ನಳಭೂ
ಪತಿ ವರಿಸದೆ ಮಾಣ್ವುದುಂಟೆ ಪೇಳ್ವಮಲಾಕ್ಷೀ ೩೪

ಮಾಡು” ವ|| ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕಮಲಹಂಸನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ೩೧. “ಹೇ ಮಾನಿನಿ, ನೀನಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವಳು ಮತ್ತು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವವಳು. ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸು.” ವ|| ಎನಲು ದಮಯಂತಿಯು ಒಳಗೊಳಗೇ ಮುಗುಳುನಗೆ ನಗುತ್ತಾ ೩೨. “ಎಲೈ ಕಮಲಹಂಸ! ನಾನು ನಳರಾಜನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವ ದೊರೆಯ ಮಗನನ್ನು ವರಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು? ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತಾವರೆಯು ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರನ್ನು ವರಿಸುವುದು, ಹೇಳು. ೩೩. ಆ ನಳರಾಜನೇ ನನಗೆ ಪತಿಯಲ್ಲದೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ನನಗೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಭೀಮರಾಜನಿಗೆ ಸಮಾನರೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆನು. ಅನೇಕ ಮಾತುಗಳಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಆ ನಳರಾಜನು ನನ್ನನ್ನು ವರಿಸದೇ ಹೋದರೆ ನಾನು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವೆನು” ವ|| ಎಂದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಹಂಸವು ಸಂತೋಷವನ್ನು ತಾಳಿ ೩೪. “ಹೇ ಕಮಲಾಕ್ಷಿ! ರತಿಯನ್ನು ಮನ್ಮಥನೂ, ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ನಾರಾಯಣನೂ ವರಿಸಿದಂತೆ ಸುಂದರಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆ ನಳರಾಜನು ವರಿಸದೇ ಬಿಡುವುದುಂಟೇ?

ವ್ಯ|| ಸಮಯವಿದಬ್ಜಜಂಗನನುರೂಪ ವಧೂವರ ಯೋಜನ ಪ್ರಭೂ
ತಮಹಿಜನಾಪವಾದ ಜಲರಾಶಿಯನುತ್ತರಿಸಲ್ಪದಂತರಿಂ
ಸಮಗುಣಸಂಪದರ್ಥಳೆನಿಸಿ ನಿನಗಂ ನಳಭೂಮಿಜಾನಿಗಂ
• ಸಮದಪನಲ್ಪಿ ಸಂಘಟನಮಂ ಸಲೆ ನಂಬಿದನಂಬುಜಾಂಬಕೇ ೩೫

ವ|| ಇದಲ್ಲದೆಯುಂ

ಕಂ|| ಸುದತೀಮಣೀ ಕೇಳಿನ್ನಯ
ಸದಮಲ ಸೌಂದರ್ಯಗುಣವಿಶೇಷಗಳನೊ
ಮೊದಲೆ ತಿಳಿಪಿರ್ಪೆನೌ ನಿಜ
ಹೃದಯೇಶನೆನಿಪ ನಳನೃಪಗಾಂ ಪದಪಿಂದಂ ೩೬

ಅಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ನಳನಾ
ಕಂದರ್ಪನ ಬಾರಿಗಕಟ ಸಿಲ್ವಿದ್ವಪನೇ
ನೆಂದಪೆನೊ ನಿನ್ನನಲ್ಲದ
ದೊಂದುಮನೆಳಸಂ ನಿಜಾಂತರಂಗದೊಳರಸಂ ೩೭

ವ್ಯ|| ಕಾಂತೆಯದೆಂತು ನೋಂತೆಯೊ ಭವಾಂತರದೋಳ್ವನಿಸಲ್ಪಿನಿತ್ತು ರೂ
ಪಾಂತು ಧರಿತ್ರಿಯೊಳಮಮ ಕಂತು ವಸಂತ ಜಯಂತ ದೇವತಾ
ಕಾಂತರನಂತದೊಂದು ಚೆಲುವಿಂದಿಳಿಕ್ಕಿದ ನಳಾವನಿಶ್ಚರಂ
ಸ್ಥಾಂತದೆ ನಿನ್ನನಲ್ಲರಿಜ ಜಾನಿಸಿ ವಿಸ್ಮಯವಾಂತು ಬಣ್ಣಿತಂ ೩೮

ಹೇಳು. ೩೫. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮಸಂಕಲ್ಪವಲ್ಲವೇ! ಬ್ರಹ್ಮನು ಜನಾಪವಾದದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು
ಅನುಕೂಲವಾದ ವಧೂವರರ ಯೋಜನೆಗೆ ಇದೇ ತಕ್ಕ ಸಮಯವೆಂದು ಸಮಾನಗುಣ
ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಿನಗೂ ನಳರಾಜನಿಗೂ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವನಲ್ಲವೆ!
ಇದನ್ನು ನೀನು ನಂಬು! ವ|| ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ೩೬. ಸ್ತೀರತ್ವವೇ, ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ಅಪಾರವಾದ
ಸೌಂದರ್ಯ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ನಿನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ
ನಳರಾಜನಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ೩೭. ಆ ದಿನ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಆ
ನಳನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಹಳವಾಗಿ ನೊಂದಿರುವನು. ಏನು ಹೇಳಲಿ! ಅವನು
ನಿನ್ನನ್ನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸನು. ಸದಾ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವನು.
೩೮. ನೀನು ಇಷ್ಟೊಂದು ರೂಪಾತಿಶಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಜನಿಸಲು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ಎಷ್ಟು ವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದೆಯೋ? ಆಹಹಾ! ಆ ಮನಃಪೂರ್ವಕ, ವಸಂತ, ಜಯಂತ,
ಇಂದ್ರರೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಆ ನಳರಾಜನು
ನಿನ್ನ ಸುಂದರರೂಪವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ನಿನ್ನನ್ನೇ

ಕರತಲದಿಂದೆ ಸೆಜ್ಜೆವನೆಯೋಳ್ಳಲೆ ಚಿತ್ರಿಸಿ ನಿನ್ನ ರೂಪನ
ಚ್ಚರಿಮಿಗೆ ನೋಳ್ಳನಂತುಚೆಮೆವೊಯ್ದುದುಮಂ ಮರೆದಂತೆ ಬಣ್ಣಿಪಂ
ಸುರಿವ ಸುಖಾಶ್ರುವಿಂದೆ ನನೆವಂ ನೆನೆವಂ ಭವದೀಯ ಸದ್ಗುಣೋ
ತ್ರಕವನೊರಲ್ಪ ಪಂಬಲಿಪನಂಗನೆ ನಿನ್ನಯ ವಿಪ್ರಲಂಭದಿಂ ೩೯

ನಳನ ಮನೋಭವಾನಳನ ತಾಪವನೇಂ ಕಳೆಯಲೈ ಸಾಲ್ತವೇ
ಕುಳಿವ ಕೊಳಂಗಳುಂ ಸುಳಿವ ತಣ್ಣೆಲರುಂ ಪುಳಿನಸ್ಥಳಂಗಳುಂ
ಮಳಯಜಲೇಪಮುಂ ತಳಿರ ಪಾಸುಗಳುಂ ಬೆಳಪಚ್ಚಜೊನ್ನಮುಂ
ತಳಿವ ಹಿಮಾಂಬುವುಂ ಕುಳಿವ ಪಂಕಜನೀದಳ ವೀಜನಂಗಳುಂ ೪೦

ಕಂ|| ಸುಕರಮೆನಗಂತರಿಂದೆಲೆ
ಶುಕವಾಣಿ ನಳಂಗೆ ನಿನ್ನನೊಂದಿಪ ಕಜ್ಜಂ
ಸುಕಮಿಪ್ಪದೆಂದು ಪೇಳ್ವಾ
ಶಕುಂತಲರಮೈದಿದತ್ತು ನಳನೆಡೆಗೊಲವಿಂ ೪೧

ವ|| ಇತ್ತಲ್ ನಳಂ ದಮಯಂತೀ ವಿಷಯಕ ಚಿಂತಾನಳ ಸಂತಪ್ಯಮಾನ ಮಾನಸಂ
ನಿಜೋದ್ಧಾನ ಮಧ್ಯದ ಶಶಿಕಾಂತ ಸರೋವರದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ

ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವನು. ೩೯. ದಮಯಂತಿಯೇ! ನಳನು ನಿನ್ನ ವಿರಹದಿಂದ ಶಯ್ಯಾಗೃಹದಲ್ಲಿ
ನಿನ್ನ ರೂಪನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ ರೆಪ್ಪೆ ಹೊಡೆಯದಂತೆ ಅದನ್ನೇ ನೋಡುವನು
ಮತ್ತು ವರ್ಣಿಸುವನು. ಸುರಿಯುವ ಆನಂದಬಾಷ್ಪದಿಂದ ತೊಯ್ದು ನಿನ್ನನ್ನೇ ನೆನೆಯುವನು.
ಆಪಾರರಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿ ಹಂಬಲಿಸುವನು. ೪೦.
ಈ ರೀತಿಯಾದ ನಳನ ಮದನತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ತಂಪಾದ ಕೊಳಗಳೂ,
ಮಂದಮಾರುತವೂ, ಮರುಳುದಿಣ್ಣೆಗಳೂ, ಶ್ರೀಗಂಧದ ಲೇಪನವೂ, ಚಿಗುರಿನ
ಹಾಸಿಗೆಗಳೂ, ಬೆಳ್ಳಗೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳೂ, ಚಿಮುಕಿಸಲ್ಲಟ್ಟು ತಂಪಾದ ನೀರೂ,
ಎಳೆಯ ತಾವರೆಯ ದಂಟೂ, ಈ ಸೇವಕ ಜನಗಳೂ ಸಾಕಾಗಬಲ್ಲವೇ? ೪೧. ಆದ್ದರಿಂದ
ಎಲೈ ಶುಕವಾಣಿಯೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ಆ ನಳನಿಗೆ ಹೊಂದಿಸುವ ಕೆಲಸವು ನನಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿದೆ.
ನೀನು ಸುಖವಾಗಿರಬಹುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಕಲಹಂಸವು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಳನ
ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿತು. ವ|| ಈ ಕಡೆ ನಳನು ದಮಯಂತಿ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚಿಂತಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ
ಬೆಂದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ, ತನ್ನ ಉದ್ಧಾನವನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಚಂದ್ರಕಾಂತ

ಕಂ|| ಪಚ್ಚಪಸಿಯಲೆಯ ಪಾಸಂ
ಬೆಚ್ಚನೆ ಪೊರಪಾಯ್ವ ಸುಯ್ಯಳಿಂ ಬಾಡಿಸುತಂ
ಕೆಚ್ಚನೆಸೆವಸುಗೆ ಬುಡದೊಳ್
ಮಚ್ಚದಳಂ ಮನದೆ ಬೆರಸಿ ಬೆಚ್ಚನ್ನೊಲಿದಂ ೪೨

ನಳಸ್ಯಪತಿಯ ಹೃತ್ತಾಪಂ
ಗಳೆಯಿಪದೊಂದಿಂದುವಿದನೆಲೆಂ ಬಾಂದಳದಿಂ
ದಿಳಿತಂದುದೊ ನಳಸ್ಯಪತಿಯ
ಬಳಿಗಾ ಕಳಹಂಸನಮಳರುಚಿ ಶುಭಶಂಸಂ ೪೩

ವ|| ಇಂತಾ ಶಕುಂತರಾಜಂ ಬಳಿವರೆ ನಳಂ ಕಂಡು ಕೌತುಕಂಗೊಂಡು ದಮಯಂತಿಯ
ವೃತ್ತಾಂತಮೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಳೆ

ಕಂ|| ಅರಸ ನಿಜಗುಣಮನೊರೆಯ
ಲರಸಿ ಮುದಂಬೆರಸು ಕೇಳ್ತೊಡಂ ಮಾನಸದೊಳ್
ವರಿಸಿದಳೊಲವಿಂ ನಿನ್ನಂ
ಸ್ಮರಾಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಕಮೆನಲೆ ರಾಜಮರಾಳಂ ೪೪

ಅದನಾಲಿಸಿದೊಡನೆ ಸುಧಾ
ಹೃದದೊಳುಳುಗಿದವೊಲಾಗೆ ಹೃದಯಂ ಸಮೋ
ದದೊಳಂಚೆಯ ಮನ್ನಿಸಿದಂ
ವಿದರ್ಭಜಾ ಪರಿಣಯೋತ್ಸುಕಂ ನಳರಾಜಂ ೪೫

ಶಿಲಾನಿರ್ಮಿತ ಸರೋವರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ೪೨ ಅಚ್ಚ ಹಸಿರೆಲೆಗಳ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು
ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊರಡುವ ತನ್ನ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನಿಂದ ಬಾಡಿಸುತ್ತಾ, ಕೆಂಪಾಗಿ
ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿದವಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೆರಸಿ
ಬೆಸುಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡವನಂತಿದ್ದನು. ೪೩. ನಳರಾಜನ ಹೃದಯ ತಾಪವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ
ಸಲುವಾಗಿ ಚಂದ್ರನೇ ಆಕಾಶದಿಂದ ಇಳಿದನೋ ಎಂಬಂತೆ ಆ ನಳರಾಜನ ಬಳಿಗೆ
ಕಮಲಹಂಸವು ಉಜ್ವಲಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿ ಶುಭಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುವ
ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದಿತು. ವ|| ಹೀಗೆ ಆ ಪಕ್ಷಿಯು ಇಳಿದು ಬರಲು ನಳನು
ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ದಮಯಂತಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನೆಂದು ಕೇಳಲು, ೪೪.
“ದೊರೆಯೇ! ನಿನ್ನ ಗುಣಾತಿಶಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಆ ರಾಜಕುವರಿಯು
ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಮದನತಾಪಾಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ವರಿಸಿದಳು”
ಎಂದು ರಾಜಹಂಸವು ಹೇಳಲು ೪೫. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಅಮೃತದ
ಮಡುವಿನಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಹೃದಯವು ಮುಳುಗಿದಂತಾಗಲು, ನಳರಾಜನು

ವ|| ಆಗಲೇ ನಳನೃಪಂಗೆ ನರ್ಮಸಚಿವನಿಂತೆಂದಂ

ಕಂ|| ನೀರಂ ಗಡ ನೀಂ ನಳಧಾ
ಪ್ರೀರಮಣನೆ ನಿನ್ನ ಪಾಲ್ಗಡಾ ಭೈಮಿ ವಲಂ
ನೀರಕ್ಷೀರ ವಿಭೇದಕ
ಮೀ ರಾಜಮರಾಳನೊಂದಿಸಿತ್ತಿದು ಚಿತ್ರಂ

೪೬

ಆ ನರ್ಮಸಚಿವನುಕ್ತಿಯೊ
ಳಾನಂದಮನಾಂತು ನೀಡುಮಾ ನಳ ಧರಣೀ
ಜಾನಿಯ ಬೀಳ್ಕೊಂಡೊಡನಾ
ಮಾನಸ ಸರದತ್ತ ತಳದುದಾ ಕಳಹಂಸಂ

೪೭

ವಿದರ್ಭರಾಜಪುತ್ರಿಯ ವಿವಾಹಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದನು. ವ|| ಆಗಲೇ ನಳರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಿತ್ರನಾದ ವಿದೂಷಕನು ಹೀಗೆಂದನು: ೪೬. “ನಳರಾಜ, ಈಗ ನೀನು ಪ್ರಿಯತಮನಲ್ಲವೇ; ಭೀಮಪುತ್ರಿಯು ನಿನ್ನ ಪಾಲಲ್ಲವೇ; ನೀನು ನೀರು ಆಕೆ ಹಾಲು!” ಹಾಲಿಗೆ ನೀರು ಬೆರೆಸಿದಾಗ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಈ ರಾಜಹಂಸವು ಹಾಲು ನೀರುಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ!” ೪೭. ಹಾಗೆ ಆ ಆಪ್ತಸಚಿವನ ಮಾತಿನಿಂದ ಬಹಳ ಆನಂದಗೊಂಡ ಆ ನಳರಾಜನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಕಮಲಹಂಸವು ಕೂಡಲೇ ಮಾನಸಸರೋವರದತ್ತ ಹೊರಟಿತು.

ತೃತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ

ಕಂ|| ಇತ್ತಲ್ ನಳನ ಗುಣಂಗಳ
ಬತ್ತರಿಸಿ ಮರಾಳನ್ನೆದೆ ಭೀಮಧರತೀ
ಭೃತ್ವನುಜೆ ನಳನೃಪಂಗದೇ
ದೆತ್ತು ಕರಂ ಚಿತ್ತಭವನ ಬಾರಿಗೆ ಬಂದಳ್ ೧

ಆರೋಗಿಸಳೊಡನಾಡಿಗ
ಳಾರುಮನೇನೆನ್ನಳಾಟಪಾಟಮನೊಲ್ಲಳ್
ಸಾರಿಕೆಯ ನಲ್ಲುಡಿಯುಮಂ
ಕೂರಳ್ಳೆಣಾವ ಭೋಗಕುಂ ಬಗೆದಾರಳ್ ೨

ಇರ್ಪುದುಗಿತಧರಮೊಡನೆ ಬೆ
ಳರ್ಪಾಂತುದೊಡಲ್ಪದಂಪು ಬಡವಾದುದು ಸುಯ್
ಕರ್ಪಾಗಿಸಿತೊಳ್ಳೆದೆಯನ
ದಾರ್ಪೇಳ್ವಪರವಳ ಬೇಟವೆಂಕಿಯ ಬಿಸುಪಂ ೩

ವ|| ಅಂದವಳಂದಂಗುಂದಿದಂದವಂ ಕಂಡು ಕೆಳದಿಯರ್ ಕಳವಳಂಗೊಂಡು ಗಳಿಲನೆ
ಶಿಶಿರೋಪಚಾರಂಗೆಯ್ಯಲೆಂದು ಸಸಿಗಲ್ಲ ಸರದೆಡೆಗೊಡಗೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬೆಂದೊಡಲೆ ಕುಳಿರ್ವ

೧. ಹೀಗೆ ನಳರಾಜನ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಆ ಕಲಹಂಸವು ಹೊರಡಲು ಇತ್ತಲಾಗಿ
ವಿದರ್ಭದೇಶದ ದೊರೆ ಭೀಮರಾಜನ ಮಗಳಾದ ದಮಯಂತಿಯು ಆ ನಳರಾಜನಿಗೆ
ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಮದನಬಾಧೆಗೆ ಗುರಿಯಾದಳು. ೨. ಆಕೆ
ಊಟ ಮಾಡಳು. ಒಡನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ಏನೆಂದು ವಿಚಾರಸಳು. ಆಟ ಪಾಟಗಳನ್ನು
ಒಲ್ಲಳು. ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಯ ವೃದ್ಧಮಾತನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಳು. ಯಾವ ವಿಧವಾದ
ಸುಖಭೋಗಗಳಿಗೂ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಳು. ೩. [ಹೀಗಿರಲು] ತುಟಿಯು ಒಣಗಿತು.
ಶರೀರವೆಲ್ಲವೂ ಬೆಳ್ಳಗಾಯಿತು. ಕೆನ್ನೆ ಬಡವಾಯಿತು. ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಒಳ್ಳೆಯ ಹೃದಯವನ್ನೂ
ಕಪ್ಪಾಗಿಸಿತು. ಆಕೆಯ ವಿರಹಾಗ್ನಿಯ ಬಿಸಿಯನ್ನು ಯಾರು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲರು. ವ||
ಆಗ ಅವಳ ಅಂದಗೆಟ್ಟ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಖಿಯರು ಕಳವಳಗೊಂಡು ಬೇಗನೆ
ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆಯ ಸರೋವರದೆಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು,
ಆ ಬೆಂದ ಶರೀರಕ್ಕೆ ತಂಪಾದ ಹಿಮಜಲವನ್ನು ಚೆಮುಕಿಸಿದರೂ, ಸ್ಫಟಿಕ ಮತ್ತು

ಹಿಮಾಂಬುವಂ ಸೂಸಿಯುಂ ಪಳುಕುಗಪ್ಪರವೆರಸಿ ತೇದ ಬಾವನ್ನಮಂ ಪೂಸಿಯುಂ ನಳನಳಿಪೆಳೆದಳಿರ
ಬಿಡ್ವಣೆಗೆಯಿಂ ಬೀಸಿಯುಂ ಚಿತ್ತಜಾನಲಾರ್ಚಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪೆರ್ಚಿ ಬರೆ

ಕಂ|| ತಾಪವನಾರಿಸೆ ಕೆಳದಿಯು
ರೋಪಳ ಕುಚಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಚಿದ ಶಶಿರೇ
ಖಾಪಾಂಡು ಮೃಣಾಳಗಣಂ
ದೀಪಂದಗಟ್ಟಂತೆ ಕರಿಕುವರಿದತ್ತಾಗಳ್

೪

ವ|| ಮತ್ತಂ

ಕಂ|| ಪಚ್ಚಪಸಿಗಪ್ಪರವ ಕ
ಣ್ಣೆಚ್ಚೊಡೆ ಕಾಡಿಗೊಲಾದುದೆಚ್ಚಳ ಬೆರಳುಂ
ಕಿಚ್ಚುದಗುಳ್ಳಂತಿರಾಯ್ತೇ
ನುಚ್ಚಿರಿಪೆಂ ದೇಹದಾಹಮಂ ಭೀಮಜೆಯಾ

೫

ನಳದಿಮನೆಳೆಯಳ ಮೆಲ್ಲೆದೇ
ಗಿಳುಪೆನೆ ಸಖಿಗೋರ್ವಳರಸಿ ಕೇಳ್ವೆಳುತೊಡಂ
ನಳದನದಾರೆನಗೆಂದರೆ
ಕಳವಳಿಪಳುಶೀರಮೆನಲುಸಿರ್ಮಿಗೆ ಸುಯ್ಯಳ್

೬

ಇಳಿತಂದುದು ಬಾಪ್ಪಜಳಂ
ಬೆಳಗ್ಗಣ್ಣುಕ್ಕುಳಿಸಿದತ್ತು ತನಿಗೊಂಪಂ ಕೋ
ಮಳೆಗದರಿದೇಂ ನಳಂ^೧ ಕಂ

ಗಳ ಪೊಕ್ಕರೆ ಕಳಲದಿರ್ಪವೇ ಕಂಬನಿಗಳ್

೭

ಕರ್ಪೂರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ತೇದ ಶ್ರೀಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿದರೂ, ಕೋಮಲವಾದ ಎಳೆ
ಚಿಗುರಿನ ಬೀಸಣೆಗೆಯಿಂದ ಬೀಸಿದರೂ ಮದನತಾಪವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ
ಹೆಚ್ಚಿತು. ೪. ಆಗ ಕೆಳದಿಯರು ಆ ತಾಪವನ್ನಾರಿಸಲು ಆ ಪ್ರಿಯಳ ಸ್ತನಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟ
ಚಂದ್ರಕಿರಣದಂತಿರುವ ಬಿಳಿಯ ತಾವರೆದಂಟಿನ ಸಮೂಹವು ಸಹ ದೀಪ ತಗುಲಿದಂತೆ
ಉರಿದು ಕರುಕಾಗಿ ಹೋಯಿತು! ವ|| ಮತ್ತೆ ೫. ಅಚ್ಚ ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ
ಹಚ್ಚಿದರೆ ಅದೂ ಕಾಡಿಗೊಯಂತೆ ಕಪ್ಪಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ಹಚ್ಚಿದವಳ ಬೆರಳೂ ಸಹ ಉರಿ
ತಾಕಿದಂತಾಯಿತು. ಆ ದಮಯಂತಿಯ ದೇಹದ ತಾಪವನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ೬.
ನಳದವನ್ನು (ಲಾವಂಚವನ್ನು) ಆಕೆಯ ಮೃದುವಾದ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಇರಿಸೆಂದು ಒಬ್ಬ
ಸಖಿಯು ಹೇಳಲು, ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ರಾಜಕುವರಿಯು ದಿಗ್ಗನೆದ್ದು ನಳನನ್ನು
ಕೊಡುವವರು ಯಾರೆಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಕಳವಳಿಸುವಳು. ಆಗ ನಳದವೆಂದರೆ
ಲಾವಂಚವೆಂದು ಹೇಳಲು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುವಳು. ೭. ಆಗ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು.
ಅಚ್ಚಕಣ್ಣುಗಳು ಪೂರ್ಣ ಕೆಂಪಾದುವು. ಆ ಕೋಮಲೆಗೆ ಅದೇನೂ ಆಗಬಾರದುದಲ್ಲ.

^೧ ನಳದ=ನಳನನ್ನು ಕೊಡುವವನು; ಲಾವಂಚ. ನಳ=ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹುಲ್ಲು; ನಳರಾಜ.

ಗಳಗಳನೆ ಗಳಪುವರಗಿಳಿ

ಗಳ ಕಲಗಳ ಗಳ ಮದಾಳಿಗಳ ಕಳಕಳಕಂ

ತಳವಿಗಳೆದಳಲನೊಳಕೊಂ

ಡೆಳೆಯಳ್ಳಳವಳಿಸೆ ಬಳಿಯ ಕೆಳದಿಯರೇವರ್

೮

ಯೋಪಾಮಣಿಯ ಮನೋರುಜೆ

ಗೌಷಧಮಾ ನೈಷಧಂ ಸಖೀಜನಮದಮಾ

ಣ್ಣೀಪದ್ಧಿಮೋಪಚಾರವಿ

ಶೇಷಮನೆಸಗಿದಡವಳ್ಳದೇಂ ಮಾಣ್ಣಪ್ಪುದೇ

೯

ಶೀತಾಂಶುವೃಮಂ ತವಿಸಿದ

ಚೇತೋಭವ ವಿಶಿಖ ಶಿಖಿಯ ತಾಪವ ತವಿಸಲ್

ಶೀತೋಪಚಾರಮೆನಿತಂ

ಶಾತೋದರಿಗೆಸಗೆ ತಂಪನೇನಾಗಿಕುಮೇ

೧೦

ವ|| ಇಂತು ದಮಯಂತಿ ಕಂತುಸಂತಾಪ ಸಮಾಕ್ರಾಂತಸ್ತಾಂತೆಯೆನಿಸಿರ್ಪಾಗಳ್

ಕಂ|| ಹಂಸಂ ಗಡೆಸಗಿತಂಗಜ

ಹಿಂಸೆಯ ಸುತೆಗೆಂದು ಬಾರಿಪನೊ ಭೀಮನೆನು

ತ್ತಂ ಸದೃಶನಾಮಭಯದಿಂ

ದಂ ಸರಿದವೊಲಸ್ತಗಿರಿಯ ರವಿ ಮರೆಗೊಂಡಂ

೧೧

ಏಕೆಂದರೆ, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನಳನೇ ಹೊಕ್ಕಿರಲು ಕಣ್ಣೀರು ಬಾರದಿರುವುದೇ? ೮. ಗಳಗಳನೆ ಪ್ರಲಾಪಿಸುವ ಅರಗಿಳಿಗಳ ಕೋಮಲ ಕಂಠಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮತ್ತು ಮದಿಸಿದ ದುಂಬಿಗಳ ಕಲಕಲ ಧ್ವನಿಯನ್ನಾರಿಸಿ ದಮಯಂತಿಯು ದುಃಖಸಂತಪ್ತೆಯಾಗಿ ಮಿತಿಮೀರಿ ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿರಲು, ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಕೆಯ ಸಖಿಯರು ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು? ೯. ಆ ಮಾನಿನೀಮಣಿಯ ಮನೋರೋಗಕ್ಕೆ ನಿಷಧನೃಪನೊಬ್ಬನೇ ಔಷಧವು. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಸಖೀಜನರು ಅಲ್ಪವಾದ ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಅವಳಿಗೆಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ಆ ರೋಗವು ವಾಸಿಯಾಗಬಲ್ಲದೇ? ೧೦. ಶೀತ ಕಿರಣಗಳುಳ್ಳ ಚಂದ್ರನನ್ನೇ ಸುಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಆ ಮನ್ಮಥನ ಬಾಣಜ್ವಾಲೆಯ ತಾಪವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಸಖಿಯರು ಎಷ್ಟು ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರವನ್ನು ಆ ತಳೋದರಿಗೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅವು ಆಕೆಗೆ ತಂಪನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಲ್ಲವೇ? ವ|| ಹೀಗೆ ದಮಯಂತಿಯು ಮನ್ಮಥನ ತಾಪಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಕ್ಕಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವಳಾಗಿ ಪರಿತಾಪಪಡುತ್ತಿರುವಾಗ ೧೧. ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಮದನತಾಪವನ್ನು ಆ ಹಂಸ [ಪಕ್ಷಿ]ವು ಉಂಟುಮಾಡಿತೆಂದು ಭೀಮರಾಜನು ಎಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ದಂಡಿಸುವನೋ ಎಂದು, ಸಮಾನ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಹಂಸ [ಸೂರ್ಯ]ನು ಭಯದಿಂದ

ಇನ ವಿರಹಾನಲನಿಂ ಪ
 ದ್ವಿಯುದರಮದುರಿದು ಕರಿಕುವೋದತ್ತನೆ ಭೋಂ
 ಕನೆ ಮುಗಿವ ವನಜಮಧ್ಯದೊ
 ಕೆನಸುಂ ಸಿಲ್ಕಿದ ಮದಾಳಿಯೇನೊಪ್ಪಿದುದೋ ೨೦

ಇನನಗಲಿ ಪೋದೊಡಾ ಪ
 ದ್ವಿಜೀವನಮೈದೆ ಕೊರಲವರೆಗಂ ಕರೆದಂ
 ಜನಮಿತ್ರಬಾಷ್ಪಬಿಂದುಗ
 ಕೆನೆ ಮುಗಿದಂಬುಜದೆ ಸಿಲ್ಕಿದಳಿಕುಲಮೆಸೆಗುಂ ೨೧

ಮಿತ್ರನ ತೇಜಂ ಕಿಡಲತಿ
 ಮಾತ್ರಂ ಮರುಗುತ್ತೆ ಮುಗಿದುದೆನೆ ತಾವರೆ ದಲ್
 ಮಿತ್ರಾಪದಕಳಲದವಂ
 ಧಾತ್ರಿಯೊಳದರಿಂದ ಮುಂ ಕರಂ ಕಡೆಯಲ್ಲೇ ೨೨

ಕೋಕಂ ನವವಿರಹೋದ್ರೇ
 ಕೋಕಂ ಕೋಕನದ ಸರದೊಳರಸರಸುತ್ತಂ
 ಕೋಕಿಯನಳಲ್ಲದಾದಂ
 ಕೋಕಿಲಕುಲ ನೀಲ ನಿಬಿಡ ತಮದೊಳ್ತಮದೊಳ್ ೨೩

ಪದ್ಧಿ [ಕಮಲ]ಯು ವಿರಹಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಅವಳ ಹೃದಯವು ಉರಿದು ಕರುಕಾಗಿ ಹೋಯಿತೋ ಎಂಬಂತೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಕಮಲಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಭ್ರಮರಗಳ ಗುಂಪು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು. ೨೦. ಸೂರ್ಯನು ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಲು ಪದ್ಧಿಯ ಜೀವನವೇ ದುಃಖಮಯವಾಯಿತು. ಅವಳು ಕೊರಗಿ ಕೊರಳವರೆಗೂ ಸುರಿಸಿರುವ ಅಂಜನಮಿಶ್ರವಾದ ಕಣ್ಣೀರಿನಂತೆ ಅದರ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ದುಂಬಿಗಳ ಗುಂಪು ಕಾಣಿಸಿತು. ೨೧. ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸು ಅಡಗಲು, ತಾವರೆಯು ಬಹಳ ವೃಥೆಪಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ದಳಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತೋ ಎನ್ನಲು, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರನ ಆಪತ್ತಿಗೆ ವೃಥೆಪಡದೇ ಇರುವವನು ತಾವರೆಗಿಂತಲೂ ಕಡೆಯಲ್ಲವೇ? ೨೨. ಚಕ್ರವಾಕವು ವಿರಹೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಚಿನ್ನದಿಲೆಗಳ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ, ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಸಮೂಹದಂತೆ ದಟ್ಟವಾದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ಚಕ್ರವಾಕಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಾಡುತ್ತ ಬಹಳ ದುಃಖಿಸಿತು.

೧ ಮಿತ್ರ = ಸೂರ್ಯ ; ಸ್ನೇಹಿತ.

ವ|| ಆಗಳ್

ಕಂ|| ಅನುರಾಗದ ವನನಿಧಿ ಬಿ
 ದ್ವಿನಂಗೆ ಸಲೆ ಬೆಳಗಿ ಕೆಲಕೆ ಚೆಲ್ಲಿದ ನೀರಾ
 ಜನ ಪರ್ಯಾಣದ ಕೆಂನೀ
 ರೆನಿಸಿತ್ತು ಮಿನುಂಗುತಿರ್ಪ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗಂ ೧೬

ಪಡುಗಡಲೊಳಗವಗಾಹಕೆ
 ನಡೆತಂದಾ ವೃದ್ಧಹಂಸ* ನೊಡಲಿಂ ತೆಗೆದೇಂ
 ಮಡಗಿರ್ಪ ಕಾವಿಯುಡೆಯೆಂ
 ಬೆಡೆಗಡೆಯಾಯ್ತಿದಿದು ತೋರ್ಪ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗಂ ೧೭

ವೃ|| ಹರನೃತ್ಯಾರಂಭ ಸಂರಂಭದ ಕೆದರ್ದ ಜಪಾಗುಚ್ಚಮೋ ಮೇಣ್ಣಿಯತ್ತಿಂ
 ಧುರ ಶೀರ್ಷೋಪಾತ್ತ ಸಿಂಧುರಮೊ ರವಿತುರಗಕ್ಕುಣ್ಣ ಪೂರ್ವೇತರೋರ್ವೀ
 ಧರ ಶೋಣಿಗ್ರಾವ ರೇಣುವೃಜಮೊ ಬಗೆಯೆ ರಾಜಾಗಮಾಬದ್ಧ ಶೋಭಾ
 ಕರ ಮಾಣಿಕ್ಯಾವಳೀ ತೋರಣಮೊ ಎನೆ ಬೆಡಂಗಾಯ್ತು ಸಂಧ್ಯಾಂಶುಜಾಲಂ ೧೮

ಕಂ|| ಮುಗಿದವು ತಾವರೆಗಳ್ಳಿ
 ಮುಗಿವಂತಿರೆ ಸಂಧ್ಯೆಗಾ ಸರೋಜನಿಯೆಣೆವ
 ಕಿಗಳಗಲಿ ಸುತ್ತಿ ಸುಳಿದವು
 ಬಗೆ ಮಿಗೆ ಬಲವರ್ಪ ತೆರದೆ ತಿಳಿಗೊಳದೆಡೆಯೊಳ್ ೧೯

ಕೆಳಗೆ ಬೀಳದಿರುವನೇ! ಎನ್ನುವಂತೆ ಪಶ್ಚಿಮಾಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು. ವ|| ಆಗ ೧೬. (ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ) ಬಿದ್ದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಮುದ್ರನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿ ತಟ್ಟೆಯಿಂದ ಚೆಲ್ಲಿದ ಓಕುಳಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಆಕಾಶದ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ೧೭. ಆ ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ವೃದ್ಧಸೂರ್ಯನು ಬಂದು ತನ್ನ ದೇಹದ ಮೇಲಿನ ಕೆಂಪು ಕಾಮಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ದಡದಲ್ಲಿಡಲು, ಆ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲವೂ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಸಂಜೆಗೆಂಪು ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ೧೮. ಈಶ್ವರನು ತಾಂಡವನೃತ್ಯ ಮಾಡುವ ಸಡಗರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಜಟೆಯಲ್ಲಿ ಚದುರಿದಂತೆ ಧರಿಸಿದ್ದ ಕೆಂಪು ದಾಸವಾಳದ ಹೂವೋ ಅಥವಾ ಆಕಾಶವೆಂಬ ಆನೆಯ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಕೆಂಪು ಸಿಂಧೂರವೋ, ಸೂರ್ಯನ ಕುದುರೆಗಳ ತುಳಿತದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದ ಪಶ್ಚಿಮಾದ್ರಿಯ ಕೆಂಪುಕಲ್ಲು [ಮಾಣಿಕ್ಯ] ಧೂಳಿನ ಸಮೂಹವೋ ಮತ್ತು ರಾಜರ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕಾಗಿ ಸುಖಾಗಮನವನ್ನು ಕೋರಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಂತಿಯುತವಾದ ರತ್ನಾವಳಿಯ ತೋರಣವೋ ಎಂಬಂತೆ ಆ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗವು ರಂಜಿಸಿತು. ೧೯. ತಾವರೆಗಳು ಸಂಜೆವೆಣ್ಣಿಗೆ ಕೈಮುಗಿಯುವಂತೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡವು. ಕಮಲದಲ್ಲಿನ ಚಕ್ರವಾಕಗಳು ಅಗಲಿದ ವಿರಹದಿಂದ ಆ ಸಂಜೆವೆಣ್ಣನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸರೋವರದ ಬಳಿ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ೨೦. ಸೂರ್ಯನು ಮರೆಯಾಗಲು

* ಹಂಸ=ಸೂರ್ಯ; ಸಂನ್ಯಾಸಿ (ರಂ)

ವ|| ಮತ್ತಂ

ಕಂ|| ಅಂಬರಮೆಂಬಂಭೋಜಾ
 ತ್ತಾಂಬಕನ ವಿಶೀರ್ಣ ರಶ್ಮಿ ಕೌಸ್ತುಭಮುರುಳ್ಳ
 ತ್ತೆಂಬಿನಮಸ್ತನಿತಂಬಾ
 ಲಂಬಿಯನಂತಮಣಿಬಿಂಬಮೆಸೆದುದಳುಂಬಂ ೧೨

ಅಸ್ತಮಹೀಧರ ಸಾನುಶಿ
 ರಸ್ತುಟ ಸಂರೂಢ ವಿಕಸಿತಾರುಣ ಬಂಧೂ
 ಕಸ್ತುಬಕದಂತಿರಹಿಮ ಗ
 ಭಸ್ತಿ ವಿರಾಜಿಸಿದುದರುಣಕಿರಣಸ್ಥಗಿತಂ ೧೩

ಪರಿಕಲಿತ ಶೋಣಪಟದಂ
 ತಿರೆ ನೀಳ್ವರುಣಾಂಶುಲೇಖ ಮೆರೆದತ್ತು ಕರಂ
 ಚರಮಾಂಬುರಾಶಿಯೆಡೆಯೊಳ್
 ತರಣಿಯೆನಲ್ಲರಣಿ ಕಾಲ ಸಾಂಯಾತ್ರಿಕನಾ ೧೪

ಅನುದಿನಮುಂ ಕುವಲಯಪೀ
 ಡನೆಯೊಡರಿಸಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಕ್ಷರನೆನಿಪ್ಪನನೇಂ ತಾ
 ಳನೆ ಘನಪದ ಪತನಮನೆಂ
 ದನೆ ಬಾನಿಂದುರುಳ್ಳನರ್ಕನಪರಾಂಬುಧಿಯೊಳ್ ೧೫

ಸರಿದನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಸೂರ್ಯನು ಪಶ್ಚಿಮಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು. ವ|| ಮತ್ತೂ, ೧೨. ಆಕಾಶವೆಂಬ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹರಡಿದ ಕಿರಣಗಳುಳ್ಳ ಕೌಸ್ತುಭ ಮಣಿಯು ಕೆಳಗುರುಳಿತೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಸೂರ್ಯಬಿಂಬವು ಅಸ್ತಗಿರಿಯ ಇಳುಕಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸಿತು. ೧೩. ಹಾಗೆ ಪಶ್ಚಿಮಾದ್ರಿಯ ತಪ್ಪಲಿನ ತುದಿಯನ್ನಡರಿದ ಕೆಂಪಾದ ಕಿರಣಗಳುಳ್ಳ ಸೂರ್ಯಬಿಂಬವು ಅರಳಿದ ಕೆಂಪು ದಾಸವಾಳದ ಹೂಗೊಂಚಲಿನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ೧೪. ಕಾಲವೆಂಬ ನಾವಿಕನಿಗೆ ಸೂರ್ಯನೇ ದೋಣಿ. ಸೂರ್ಯನ ಕೆಂಪಾದ ಕಿರಣಗಳು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ದೋಣಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾರಾಡುವ ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವು ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶೋಭಿಸಿತು. ೧೫. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಕನ್ನೆದಿಲೆಗೆ ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ [ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಪೀಡಿಸಿ] ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಕಿರಣಗಳುಳ್ಳವನೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ [ಉಗ್ರವಾದ ಕರಭಾರವನ್ನು ಹೇರತಕ್ಕ] ಸೂರ್ಯನು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಿಂದ [ಉನ್ನತ ಪದವಿಯಿಂದ]

ಇರುಳರಸಿ ಸಿಂಗರಂಗೊಳೆ
ಪರಿಣತಿ ರವಿ ದೀಪಮಿಟ್ಟು ಬಾಸಣಿಸಿದೊಡಂ
ಬರ ಪೃಥುಶರಾವಮಂ ಕುಡಿ
ಪರಿದುದೊ ಕಾಡಿಗೈನಲೈ ಪರೆದುದು ತಿಮಿರಂ ೨೪

ಇರುಳರಸಿಗಮಿಂದುವಿಗಂ
ತರಿಸಂದ ಕರಾಗ್ರಹಣಕೆ ಕಾಲಂ ನೀಲಾಂ
ಬರದೆ ವಿತಾನಂಗಳ್ಳಿದ
ಪರಿಯಿಂದಂ ಸುತ್ತಮಿಡಿದ ಕಳ್ಳಲೆ ತೋರ್ಕುಂ ೨೫

ವಿಪುಲ ವಿಯನ್ನಣಿದೂರ
ಪ್ರಪತನ ಸಂಕ್ಪುಬ್ಬ ಪಶ್ಚಿಮಾಶೋದನ್ನ
ಚ್ಚಪಲೋರ್ಮೀರ್ಣಶೈವಾ
ಲ ಪರಂಪರೆಯೆನಿಸಿ ಮರ್ಬು ಪರ್ಬತ್ತಾಗಳ್ ೨೬

ತಮಮುಂ ಪರಿಕಿಸೆ ದುರ್ಜನ
ತಮನುಂ ತಾಮೊಂದೆ ತೆರನದೆಂತೆನಲಾ ಲೋ
ಕ ಮಹಾವಿಘಾತಿಕರಣೋ
ದ್ಯಮದಿಂ ಮೇಣ್ಣಾಧುಚಕ್ರಬಾಧನದಿಂದಂ ೨೭

೨೪. ರಾತ್ರಿರಾಣಿಯು ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಕಾಡಿಗೈಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವೃದ್ಧರವಿಯೆಂಬ ದೀಪವನ್ನು ಆಕಾಶವೆಂಬ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮುಚ್ಚಳದಿಂದ ಮುಚ್ಚಲು, ಕಾಡಿಗೈಯ ಕುಡಿಯೊಡೆಯಿತೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿಯಿತು. ೨೫. ಆ ಕತ್ತಲೆ ಎಂಬ ಸ್ತ್ರೀಗೂ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನಿಗೂ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸಲಾಗಿ ಕಾಲಪುರುಷನು ನೀಲಿಯ ಆಕಾಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮೇಲುಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಸುತ್ತಲೂ ಕತ್ತಲೆಯು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ೨೬. ದೊಡ್ಡದಾದ ಸೂರ್ಯಬಿಂಬವು ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲು, ಅಲೆಗಳು ಮಾಲೆ ಮಾಲೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಆಗ ಅದರಿಂದ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾವಸೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಕತ್ತಲು ಕ್ರಮೇಣ ಕವಿಯುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ೨೭. ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಕತ್ತಲೆಯೂ, ದುರ್ಜನನೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಉಪಹತಿ ಮಾಡುವ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿದುದು ಕತ್ತಲು, ಪ್ರಸಿದ್ಧಪುರುಷರಿಗೆ ಉಪಟಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನು ದುರ್ಜನ. ಹಾಗೆ ಸಾಧುವಾದ ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ವಿರಹತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು ಕತ್ತಲು ಮತ್ತು ಸಜ್ಜನರ ಗುಂಪಿಗೆ ಬಾಧೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವನು ದುರ್ಜನ. ೨೮. ಮನ್ಮಥನ

ಮದನನ ಜಯಯಾತ್ರಾರಂ
ಭದೆ ಪದಪಿಂ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ ಸಾವತ್ಸರಿಕಂ
ಕೆದರ್ಧ ಧವಳಾಕ್ಷತವ್ಯಾ
ತದವೋಲ್ಲುರುಗಿತ್ತು ನಭದೆ ತಾರಾವಾರಂ

೨೮

ವೃ|| ಗಗನಾಂಭೋರಾಶಿ ಮುಕ್ತಾನಿಕರಮೋ ವಿಯದುತ್ತುಂಗ ಮಾತಂಗಕಂತ
ಸ್ಥಗಿತೋದ್ಯದ್ರೌವ್ಯ ಘಂಟಾಸರಮೋ ಬಗೆಯೆ ತಾರಾದ್ವತಾ ಪಿಂಚವಲ್ಲೀ
ಪ್ರಗತವ್ಯಾಕೋಚ ಪುಷ್ಪೋಷಮೋ ಖತಲ ಕಳಿಂದಾತ್ಮಜಾ ಪೀನ ಫೇನಾ
ಳಿಗಳೋ ಪೇಳೆಂಬಿನಂ ಕಣ್ಣೆಸೆದುದಮಳಿನದೋತ ತಾರಾಪ್ರತಾನಂ ೨೯

ಜಾರೆ ತಮಂ ನಭೋಂಗಣದೆ ತಾರೆ ಕರಂ ತಲೆದೋರೆ ಕೈರವಂ
ಸೇರೆ ವಿಕಾಸಮಂ ಜಲಮನೂರೆ ವಿಧೂಫಲಮಬ್ಬಿ ಮೇರೆಯಂ
ಮೂರೆ ಚಕೋರಿ ಪೇರೆ ಮುದಮಂ ಸಲೆ ಬೀರಮನಾರೆ ಮನ್ಮಥಂ
ತೋರಿದುದೈಂದ್ರಿಯಿಟ್ಟಮಲ ಚಂದನ ಬಿಂದುವೊಲಿಂದುಮಂಡಲಂ ೩೦

ಕಂ|| ಕೆಂಬೆಳಗಿಡಿದುದಯಾಚಲ
ಮೆಂಬಾಸ್ತಂಭೇರಮಾನನಮುರಿವೆತ್ತೊ
ಕೊಂಬೆಂಬಿನಮೆಸೆದುದು ಶಶಿ
ಬಿಂಬಂ ಕರೆ ತಳ್ತ ತನ್ಮದಾಂಬುವೆನಿಕ್ಕುಂ

೩೧

ಜೈತ್ರಯಾತ್ರೆಯ ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವೆಂಬ ಜೋಯಿಸನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಶುಭವನ್ನು ಕೋರಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎರಚಿರುವ ಅಕ್ಷತೆಯ ಕಾಳುಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲೆ ಹರಡಿದ್ದಿತು. ೨೯. ಅದು ಆಕಾಶವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಮುತ್ತುಗಳ ರಾಶಿಯೋ, ಆಕಾಶವೆಂಬ ಎತ್ತರವಾದ ಆನೆಯ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ ಪ್ರಕಾಶವೂ ಆದ ಘಂಟೆಗಳ ಸಾಲೋ, ಆಕಾಶವೆಂಬ ಹೊಂಗೆಯ ಮರದಲ್ಲಿ ಅರಲಿದ ಮೊಗ್ಗುಗಳ ಪುಷ್ಪರಾಶಿಯೋ, ಆಕಾಶ ಯಮುನೆಯ ದೊಡ್ಡ ಬಿಳಿಯ ನೊರೆಗಳೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ನಕ್ಷತ್ರ ಸಮೂಹವು ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ೩೦. ಕ್ರಮೇಣ ಕತ್ತಲು ಜಾರುತ್ತಿರಲು ಚಂದ್ರೋದಯವಾಯಿತು. ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮೂಡಿದವು. ಬಿಳಿ ನೈದಿಲೆಗಳು ಅರಳಿದವು. ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆಯು ನೀರೂರಿತು. ಸಮುದ್ರವು ಮೇರೆ ಮೀರಿತು. ಚಕೋರಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಮನ್ಮಥವಿಕಾರ ಚೇಷ್ಟೆಯು ಬಹಳವಾಯಿತು. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಯು ಧರಿಸಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಚಂದನದ ಬೊಟ್ಟಿನಂತೆ ಚಂದ್ರಮಂಡಲವು ಕಾಣಿಸಿತು. ೩೧. ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಉದಯಾದ್ರಿಯೆಂಬ ಗಜಾನನನ ಮುರಿದ ಒಂದು ಕೋರೆದಾಡೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವೂ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಳಂಕವೇ ಸುರಿಯುವ ಮದೋದಕದಂತೆಯೂ ಕಾಣಿಸಿತು. ೩೨. ಆ ಚಂದ್ರನ ಬಿಳಿಯ

ಸಸಿಗದಿರ್ಗಲಿಂ ಬೆಳರ್ತಾ

ಗಸಮಿಂಗಡಲಾಗೆ ಬಟ್ಟಸಸಿ ಪಾಸಿಗೆಯಾ

ದ ಸರೀಸ್ವಪವರನಂತಿರೆ

ಯೆಸೆದುದು ಕರೆಯದರೊಳೊರಗಿದಬಾಕ್ಷನವೊಲ್

೩೨

ವೃ|| ಹರಿದಿಕ್ಕಾಂತಾ ಕರಾಂಚತ್ತುಹಿನಕರ ಶಿಲಾದರ್ಪಣಂ ದರ್ಪಕಕ್ಷಾ
ವರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಸ್ಥಟಿಕ ಕಲಶಮಾಕಾಶ ಕಾಸಾರ ಹಂಸಂ
ವಿರಹಿವ್ಯಾತಾಹಿತಾಕ್ಷ್ಮಂ ತಿಮಿರ ಗಜಘಟಾಟೋಪ ಸಂಹಾರಸಿಂಹಂ
ಕರಧೌತಾಶಾಕದಂಬಂ ಸೊಗಯಿಸಿದುದಳುಂಬಂ ಸುಧಾಸೂತಿಬಿಂಬಂ ೩೩

ಕಂ|| ರಜನೀಮುಖನಟದುಕ್ಷ

ಧ್ವಜಚರಣ ಸ್ವಸ್ತರಜತ ನೂಪುರಮೆಂಬೋಲ್

ದ್ವಿಜರಾಜಬಿಂಬಮೆಸೆದುದು

ನಿಜಕಾಂತಿ ವಿಶೇಷಪೂರಿತಾಂತರಮಾಗಳ್

೩೪

ವೃ|| ಸೂಸಿದ ಸೇಸೆಯಕ್ಕಿಗಳವೋಲಿರೆ ಮೂಡಿದ ತಾರಕಾಳಿಯು

ಲಾಸಿಪ ನೈದಿಲೆವೊಲೊರೆವಳಿದ್ದನಿ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಮಾಗೆ ತೇ

ರೈಸಿದ ಸಂಜೆಯೋಸರಿಸೆ ಕಾನಕ ಕಾಂಡಪಟಂಬೊಲಾಗಳು

ದ್ವಾಸಿತ ರಾಗನಿಂದು ಪಸೆನಿಂದನುದಂಚಿತ ರಾತ್ರಿಕನೈಯೋಳ್

೩೫

ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಆಕಾಶವೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಂತಾಗಲು, ದುಂದಾದ ಚಂದ್ರನೇ ಹಾಸಿಗೆಯಾದ ಆದಿಶೇಷನಂತಿರಲು, ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿರುವ ಕಳಂಕವೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮನಾದ ನಾರಾಯಣನಂತೆ ಚಂದ್ರಮಂಡಲವು ಶೋಭಿಸಿತು. ೩೩. ಇಂದ್ರದಿಕ್ಕೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಅಮೃತಶಿಲೆಯ ಕನ್ನಡಿಯೋ, ದರ್ಪದಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾಜನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಸ್ಥಟಿಕದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಲಶವೋ, ಆಕಾಶವೆಂಬ ಮಾನಸಸರೋವರದ ಹಂಸವೋ, ವಿರಹಿಗಳ ಸಮೂಹವೆಂಬ ಸರ್ಪಗಳಿಗೆ ಗರುಡನೋ, ಕತ್ತಲೆಂಬ ಮದಿಸಿದ ಆನೆಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹವೋ ಎಂಬಂತೆ ಬಿಳಿಯ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಬೆಳಗಿದ ಚಂದ್ರಮಂಡಲವು ಸೊಗಸಿತು. ೩೪. ರಾತ್ರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಈಶ್ವರನ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಜಾರಿಬಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಾಲ್ಕಡಗವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತನ್ನ ಕಾಂತಿವಿಶೇಷದಿಂದ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವು ಶೋಭಿಸಿತು. ೩೫. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಸಮೂಹವು ಎರಚಿದ ಅಕ್ಷತೆಯ ಕಾಳುಗಳಂತಿರಲು, ಅರಳಿದ ನೈದಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಝೇಂಕಾರ ಮಾಡುವ ದುಂಬಿಗಳ ಧ್ವನಿಯೇ ಮಂಗಳವಾದ್ಯವಾಗಿರಲು, ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡಿರುವ ಸಂಜೆಗೆಂಪೇ ವಧೂವರರ ಮಧ್ಯೆ ಹಿಡಿದಿರುವ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ತೆರೆಯಂತಿರಲು, ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾದ ಚಂದ್ರನು ಸುಂದರಿಯಾದ

ಪರಿಕಿಸೆ ಕಾಲಸಿದ್ಧಪುರುಷಂ ರಜನೀಕರ ರೌಪ್ಯಪಿಂಡಮಂ
ಪೊರೆದಮದ್ದೆಂಬ ಸಿದ್ಧರಸದಿಂ ನವ ಸಾಂಧ್ಯವಿಭಾನಲಾರ್ಚೆಯೊಳ್
ನೆರೆಪುಟವಿಕ್ಕುತೂದಲೊಡನಾಯ್ತು ಸುವರ್ಣಮದೆಂಬ ಮಾಳ್ಕೆಯಿಂ
ದರುಣಮರೀಚಿ ಕಂಚುಕತಮೊಪ್ಪಿದುದುತ್ಪಲ ಬಂಧುಮಂಡಲಂ ೩೬

ಕಂ|| ಜೀವಂ ಜೀವಂ ನೆಲವಿಡ
ಲೋವಿಕರಂ ಕುಮುದಮಂ^೧ ವಿಕಾಸಿಸಿ ಸನ್ಮಾ
ರ್ಗವಸಥನೆನಿಸಿ ನಡೆವ ವಿ
ಭಾವರಿಯಾಣ್ಣಿಗೆ ತಕ್ಕುದಲೆ ರಾಜಾಖ್ಯಂ ೩೭

ಕರಿವಟ್ಟೆಯ ಬತ್ತಿಯವೋ
ಲಿರೆ ಕರೆಯಿಡಿದಮದ್ದ ತೈಲಮನೆ ಕಿರಣಶಿಖಾ
ಪರಿಹೃತ ತಮಃಪತಂಗಂ
ಕರಮೆಸೆದುದು ದೀಪದಿಂದನೆ ಶಶಿರೋದಸಿಯಾ ೩೮

ಅಸಮಶರಂ ವಿರಹಿಯನಿಸೆ
ಮಸೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಿತನೀರಜಾಶುಗಮನೆ ತ
ಳ್ಳಿಸಿದ ಕರೆಚಂದ್ರಮಂಡಲ
ಮೆಸೆದುದು ಕಿಸುಗಲ್ಲ ಬಟ್ಟಸಾಣೆಯ ಪಾಂಗಿಂ ೩೯

ರಾತ್ರಿಯೆಂಬ ಕನ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಹಸೆಗೆ ಬಂದನು. ೩೬. ಕಾಲಪುರುಷನು ಚಂದ್ರನೆಂಬ ಬೆಳ್ಳಿಯ ತುಂಡನ್ನು ಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಅಮೃತವೆಂಬ ಸಿದ್ಧರಸವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗವೆಂಬ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟವಿಕ್ಕಿ ಊದಲು, ಬಂಗಾರವೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕೆಂಪಾದ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಚಂದ್ರಮಂಡಲವು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು. ೩೭. ಪ್ರಪಂಚದ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ಭೂಮಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗಪ್ರವರ್ತಕನೆನಿಸಿದ ರಾಜನಂತೆ ಚಂದ್ರನು ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ನೈದಿಲೆಯನ್ನರಳಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ, ಸನ್ಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತಕನೆನಿಸಿದ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ರಾಜ (ದೊರೆ-ಚಂದ್ರ) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಯೋಗ್ಯವಾಯಿತಲ್ಲವೇ? ೩೮. ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿರುವ ಕಳಂಕವೇ ಕಪ್ಪುಬಟ್ಟೆಯ ಬತ್ತಿಯಂತಿರಲು, ತುಂಬಿದ ಅಮೃತವೇ ಎಣ್ಣೆಯೆನಲು, ಕಿರಣವೆಂಬ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಕತ್ತಲೆಯೆಂಬ ಪತಂಗವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಭೂಮ್ಯಂತರಿಕ್ಷಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ದೀಪದಂತೆ ಚಂದ್ರನು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು. ೩೯. ಮನ್ಮಥನು ವಿರಹಿಗಳಿಗೆ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲು ಮಸೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಟ್ಟ ನೀಲೋತ್ಪಲ ಪುಷ್ಪಬಾಣವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಳಂಕವಿರಲು, ಅಗಲವಾದ ಕೆಂಪು ಸಾಣೆಯ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಚಂದ್ರಮಂಡಲವು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಟಿ: ^೧ ಕುಮುದ = ನೈದಿಲೆ; ಭೂಮಿಗೆ ಸಂತೋಷ (ರಂ)

ಕುಡುವಿಲ್ಲಂ ವಿರಹಿಗಳಂ
ಸುಡೆ ತೆಗೆದಾಗ್ಗೆಯಬಾಣಮೆನೆ ಪೆರೆ ಕರೆ ಸಂ
ಗಡಿಸಿದ ಧೂಮಾಂಕುರಮೆನೆ
ಕುಡಿವರಿದುರಿಯಂತೆ ಶಶಿಯ ಮುಂಬೆಳಗೆಸೆಗುಂ ೪೦

ಸ್ಮರಕೃತ ವಿರಹಿಸ್ತಂಭನ
ಕರರಾಜತಪತ್ರಯಂತ್ರಮೆನೆ ಪೆರೆ ಮಸಿಯಿಂ
ಬರೆದೋಂಕಾರಮಿದೆನೆ ಕರೆ
ಕರಮೆಸೆದುದು ತಳಿದ ಬೂದಿಯಂತಿರೆ ಜೊನ್ನಂ ೪೧

ವ|| ಇಂತೊಗೆತಂದ ಚಂದ್ರಮಂಡಲಮನಾ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಿ ಪುಂಡ್ರೇಕ್ಷುಕೋದಂದನ
ಕುಂಡಲಿತ ಕುಸುಮಕೋದಂದಂಗೆತ್ತು ನೋಡಿ ಬಾಡಿ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಪೆರ್ಚಿದ ವಿರಹಾನಲಾರ್ಚಿ
ಗಾದಾದಂ ಬೆರ್ಚಿ ಬೆರಳಂ ಕರ್ಚಿ ಬಿದಿಗೆ ಪುಯ್ಯಲ್ಲಿ ಬಿದುವುಂ ಬೈಯಲ್ದಿರ್ಚಿ

ಕಂ|| ಎಲೆ ಎಲೆ ಕಳಂಕಿ ದಾವಾ
ನಲಸನ್ನಿಭಕಿರಣನೆನಿಸಿದೀ ನಿನ್ನಂ ಶೀ
ತಲಕಿರಣನೆಂಬ ಪೇಳ್ವರ
ತಲೆಗಾದಂ ಪಿತ್ತಮಹಹ ಪತ್ತಿರವೇಳುಂ ೪೨

೪೦. ಮನ್ಮಥನು ವಿರಹಿಗಳನ್ನು ಸುಡಲು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಅಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರವೊ ಎನ್ನುವಂತೆ
ಚಂದ್ರನೂ, ಹೊಗೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಳಂಕವೂ, ಹಬ್ಬಿದ ಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕೂ
ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದವು. ೪೧. ಮನ್ಮಥನು ವಿರಹಿಗಳನ್ನು ಸ್ತಂಭೀಭೂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ
ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಗಡಿನ ಯಂತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಚಂದ್ರನನ್ನೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮಸಿಯಿಂದ ಪ್ರಣವಮಂತ್ರವಾದ
“ಓಂ” ಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ಕಳಂಕವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲೂ ಆವರಿಸಿರುವ
ಬೆಳದಿಂಗಳೇ ಊದಿದ ಬೂದಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿದಂತೆ ಚಂದ್ರನು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು.
ವ|| ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಆ ಚಂದ್ರಮಂಡಲವನ್ನು ಕಂಡಾ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಿ
ದಮಯಂತಿಯು ಮನ್ಮಥನ ದುಂಡಾದ ಹೂವಿನ ಬಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಾಡಿ ಬಸವಳಿದು
ವಿರಹಾಗ್ನಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಬೆದರಿ ಬೆರಳುಕಚ್ಚಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟು ಚಂದ್ರನನ್ನು
ಬೈಯಲುದ್ದುಕ್ತಳಾದಳು. ೪೨. “ಎಲೆ ಎಲೋ! ದೋಷಯುಕ್ತನಾದ ಚಂದ್ರನೇ! ಕಾಳ್ಕಿಚ್ಚಿಗೆ
ಸಮಾನವಾದ ಕಿರಣಗಳುಳ್ಳವನು ಎನಿಸಿದ ನಿನ್ನನ್ನು ಶೀತಲಕಿರಣನೆಂದು ಯಾರು
ಹೇಳುವರು? ಅಂತಹವರ ನೆತ್ತಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಿತ್ತ ಹತ್ತಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ? ೪೩. ಎಲೊ

ಭಾಷಿಸಿದರ್ಗಡ ಸಸಿಯಂ

ದೋಷಾಕರನೆಂದು ಬಲ್ಲರೆಲೆ ಸಖಿಯೊ ದೈ

ಗೋಷಾಜನಹಿಂಸೈಕಮ

ನೀಷಿಗೆ ನಿರ್ದೋಷಭಾವಮೆತ್ತನೆಕ್ಕಂ

೪೩

ಪರಿಕಿಸೆ ದಕ್ಷನ ಶಾಪಕೆ

ಗುರಿಯಾಗಿಯುಮುಳಿದೆ ರಾಹು ವದನಂಚೊಕ್ಕಂ

ಮರಳ್ವೆಯಸುವರಸು ಪಾಪಿ

ಚಿರಾಯು ಎಂದೆಂಬ ನೀತಿ ನಿಜಮೆಲೆ ಚಂದ್ರಾ

೪೪

ನಿರುಕಿಸಿದೊಡಮಿವನಂ ಸೀ

ಕರಿಯಾದಪ್ಪುವೆವೆಗಳಕ್ಕಟಾ ಪೇಳೆನ್ನೀ

ದುರುಳನ ಖರಕರ ಪಾತಕೆ

ತರಹರಿಪೆನೆ ಕೆಳದಿ ವಾರಿಸುಡೆ ಸೆರಗಿಂದಂ

೪೫

ಕ್ಷತ್ರಪತಿಯಾದವಂಗಾ

ತೃತೀಯಪರತ್ವಮಿಪ್ಪುದಲೆ ಶಶಿ ನೀಂ ನ

ಕ್ಷತ್ರಪತಿ ನಿನಗಭಿಷ್ಠಾ

ಮಾತ್ರಂ ರಾಜಪದಮಲ್ಲದನ್ನರ್ಥಮೆ ಪೇಳೆ

೪೬

ಸಖಿಯೇ! ಈ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ದೋಷಾಕರನೆಂದು ಹೇಳುವರಲ್ಲವೇ? ಏಕೆಂದರೆ ಈ ರೀತಿ ಸ್ತ್ರೀಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾದ ಇವನಿಗೆ ನಿರ್ದೋಷಭಾವನೆಯು ಎತ್ತನೆಂದ ಬರಬೇಕು? ಹೇಳು. ೪೪. ಹೇ ಚಂದ್ರನೇ! ಹಾಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ನೀನು ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದರೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡೆ ಮತ್ತು ರಾಹುವಿನಿಂದ ನುಂಗಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಪ್ರಾಣಸಹಿತ ಉಳಿದುಬಂದೆ! ಇದರಿಂದ “ಪಾಪಿಗಳು ಚಿರಾಯುಗಳು” ಎಂಬ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾಯಿತಲ್ಲವೇ? ೪೫. ಎಲೈ ಕೆಳದಿಯೇ! ಇವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುರೆಪ್ಪೆಗಳು ಸೀದುವಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಅಯ್ಯೋ! ಈ ದುಷ್ಟನ ಕ್ರೂರವಾದ ಕಿರಣಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನೀನಾದರೂ ಈ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಈ ಉರಿಯ ತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು. ೪೬. ಎಲೋ ಚಂದ್ರನೇ! ರಾಜ ನೆನಿಸಿಕೊಂಡ ನಿನಗೆ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿ ಇರಬೇಕು. ನೀನು ಉಡುರಾಜನೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಸಹ ‘ರಾಜ’ ಎಂಬ ಪದವು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ

ಸ್ವಕಿರಣ ದಂಪ್ತಾಕಾಂಡದೊ
 ಳಕಟಾ ಸಖಿ ಸಾರ್ಚ ನುಚುನುರಿಯೆನೆ ವಿರಹಿ
 ಪ್ರಕರಮನಗಿವ ಪಯೋನಿಧಿ
 ಮಕರಮಿದಂ ಕಾಣದಕಟ ಹಿಮಕರನೆಂಬರ್ ೪೭

ಪಡೆದಂಗಂ ಭಂಗಿಮಸಂ
 ಗಡಿಪಂ ಸೋದರಿಯ ಮನೆಗಮಣಿಪಂ ಕೇಡಂ
 ನುಡಿ ಕೆಳದಿಯುಳಿದರಂ ಗೋ
 ಳ್ಲದಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟಪನೆ ಪಾಪಿಯೊ ರಜನೀಪಂ ೪೮

ಅನ್ನೆವರಮೆಲೆ ಕಳಂಕಿಯೆ
 ಬನ್ನಂಬಡಿಸೆಡೆಗೆ ಬರ್ಕೆಯೆನ್ನಯ ನೀರಂ
 ತನ್ನಿರ್ಮಳಮುಖಬಿಂಬದೆ
 ನಿನ್ನಯ ಸೊರ್ಕಡಗಿಸದೆ ವಲಂ ಮಾರ್ಗಪೆನೇ ೪೯

ವ|| ಎಂದಾ ಅರವಿಂದಮುಖಿ ಚಂದಿರನಂ ಪಲವಂದದಿಂ ನಿಂದಿಸಿ ಮತ್ತಂ ದಂದುಗಂ
 ಬಡಿಪ ಕಂದಪನಂ ಕುರಿತು

ಅಸ್ವರ್ಥವಾಗುವುದೇ ಹೇಳು. ರಾಜ=ಚಂದ್ರ; ದೊರೆ) ೪೭. ಎಲೈ ಸಖಿಯೇ, ಇವನು
 ಹಿಮಕರನೇ ಅಲ್ಲ! ಏಕೆಂದರೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿನ ಮೊಸಳೆಯಂತೆ ತನ್ನ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ
 ಕಿರಣಗಳೆಂಬ ದಾಡೆಯಿಂದ ವಿರಹಿಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ನುಚ್ಚುನುರಿಯಾಗುವಂತೆ ಅಗಿಯುತ್ತಿರುವ
 ಇವನನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಹಿಮಕರನೆನ್ನಬಹುದೇ? ೪೮. ಹೇ ಕೆಳದೀ! ಈ ಚಂದ್ರನು
 ಎಂತಹವನೆಂದರೆ, ತನ್ನನ್ನು ಪಡೆದ ಸಮುದ್ರರಾಜನಿಗೇ ಅಲೆಗಳ ಬಡಿದಾಟದಿಂದ
 ಪರಾಜಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸಹೋದರಿಯ ಮನೆಯಾದ
 ತಾವರೆಹೂಗಳ ಬನಕ್ಕೆ ಕೇಡುಂಟುಮಾಡಿ ಬಾಡಿಸಿದನು ಎನ್ನುವಾಗ ಈ ಪಾಪಿ ಚಂದ್ರನು
 ಉಳಿದವರನ್ನು ಗೋಳಾಡಿಸದೆ ಬಿಡುವನೇ? ಹೇಳು. ೪೯. ಎಲೋ ಕಳಂಕಿ ಚಂದ್ರನೇ!
 ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವ ತನಕ ಈ ಪರಿತಾಪವನ್ನುಂಟು ಮಾಡು.
 ರೂಪವಂತನೂ, ಪರಿಶುದ್ಧನೂ ಆದ ಆತನ ಮುಖಬಿಂಬದಿಂದ ನಿನ್ನೀ ಸೊಕ್ಕನ್ನು ಅಡಗಿಸದೆ
 ಬಿಡುವೆನೇ! ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರು.” ವ|| ಎಂಬುದಾಗಿ ಆ ಕಮಲಮುಖಿಯು
 ಚಂದ್ರನನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ದೂಷಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ವಿರಹ ತಾಪವನ್ನುಂಟು

ಕಂ ಸೌಂದರ್ಯಲೇಶದಿಂದೆ ನಂದಂಗೆಡಿಸಿದನ ಕೂರ್ತಳೆಂಬೊಮ್ಮಳಿಸಿಂ ದಂದ ಗವಡಿಪೆ ಗಡೆನ್ನಂ ಕಂದರ್ಪನೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲು ತಕ್ಕಗಸೂಯಂ	೫೦
ಸುಮನೋಧರ್ಮನುಮನಿಸುಂ ಸುಮಾಸ್ತ್ರ ಪೇಳಬಲೆಯರ್ಕಳಂ ಹಿಂಸಿಪುದೇಂ ಸಮುಚಿತಮೆ ನಿನಗೆ ತೆಗೆಯ ಕ್ರಮ ಕರ್ಮೋದ್ಯೋಗಮುಚಿತವಲ್ಲಾವಂಗಂ	೫೧
ಪುಲ್ಲಶರನೆಂದು ನಿನ್ನಂ ಸೊಲ್ಲಿಸಿದವರನೃತವಚನರಲ್ಲದೊಡೆನ್ನೀ ಕಲ್ಲೆರ್ದೆಯಂ ಪೂಗಣೆಯಿಂ ರುಲ್ಲೆನೆ ಪೊಡೆಂತು ನುರ್ಚುಗೈದಪೆ ಕಂತೂ	೫೨
ಸುಡುವೈ ಜಡೋಪಕರಣದಿ ನೊಡಲಂ ಮೇಣಿರೆ ದೃಢೋಪಕರಣದೇಂ ಗೋ ಳ್ಗಡಿಸುವೆಯೊ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕುದ ನಡಸಿದನಾ ಮೃದನದೇಕೆ ಪಡೆದನೊ ಬಳಿಯಂ	೫೩

ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಕುರಿತು ೫೦. “ಹೇ ಮನ್ಮಥನೇ! ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಸೊಗಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದಂಥವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದಳಲ್ಲಾ ಎಂದು ಕೋಪದಿಂದ ನನಗಿಷ್ಟು ತಾಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲವೇ? ಈ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಯೋಗ್ಯನಾದಂಥ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ! ೫೧. ಮನ್ಮಥನೇ! ನೀನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮನೋಧರ್ಮವುಳ್ಳವನೆನಿಸಿದರೂ ಅಬಲೆಯರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವುದು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವೇ? ತೆಗೆ ತೆಗೆ! ಕ್ರಮವಲ್ಲದ ಈ ಕಾರ್ಯೋದ್ಯೋಗವು ನಿನ್ನಂತಹವನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯಾರಿಗೂ ಯೋಗ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ೫೨. ಮನ್ಮಥನೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ಪುಷ್ಪಬಾಣನೆಂದು ಕರೆದವರು ಸುಳ್ಳರು. ಏಕೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಇಂತಹ ಕಲ್ಲೆರ್ದೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಪುಷ್ಪಬಾಣಗಳಿಂದಲೇ ಬಿರುಸಾಗಿ ಹೊಡೆದು ಹೀಗೆ ನುಚ್ಚುನುರಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಅವು ಕ್ರೂರಾಸ್ತ್ರಗಳೇ ಸರಿ. ೫೩. ನಾನು ಆಲಸ್ಯಕರವಾದ ಜಡವಸ್ತುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸುಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ದೃಢವಸ್ತುಗಳ ಉಪಕರಣವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಗೋಳಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆಯೋ ಕಾಣೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆ ಶಿವನೂ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯನ್ನೇ

೧. ಸುಮನೋಧರ್ಮ=ಒಳ್ಳೆಯ ಮನೋಧರ್ಮವುಳ್ಳವನು; ಮನೋಧರ್ಮನೆನಿಸಿದ ಮನ್ಮಥ (೮೦)

ಆವಂಗವಿದಿಡುವೆಂ ಸಖಿ

ಭಾವಜ ವಿಶಿಖಾನಲೋಗ್ಯತಾಪದನಿನಿ

ನ್ನಾವಂ ಪರಿಹರಿಸಿದಪಂ

ಕಾವನೆ ಕೊಲಲೆಳಸೆ ಕಾವಿರಾರಿನ್ನಿಳೆಯೋಳ್ .

೫೪

ಮನಸಿಜನೆನಿಸಿಯುಮಹಹಾ

ಮನಮಂ ಸುಡುವೀ ಪ್ರಸೂನವಿಶಿಖಂ ಸಖಿ ಕಾ

ನನದೊಳಗೊಗೆದಾ ಕಾನನ

ಮನೆ ಸುಡುವನಲಂಗನುಜನೊ ಮೇಣಗ್ರಜನೋ

೫೫

ಕದನಮ ಮಾಣೆನ್ನಿದಿರೊ

ಳ್ಳದನಾ ಮದ್ವೈದಯಸದನದೊಳ್ಳಿಲಸಿರ್ಪಂ

ಪದಪು ಮಿಗೆ ರಾಜಶೇಖರ

ನಿದ ನೀ ಯೋಚಿಸದಿದಿರ್ಚಲೇನಪ್ಪೆಯೊ ಪೇಳ್

೫೬

ವೃ|| ಫಣಿವೇಣಿ ಸಾಮದಿಂ ಸಾಧಿಸೆ ಮಧುಪಗುಣಂ ದಾನದಿಂ ಕೂರಿಸಲ್ ಶ್ರೀ
ಯಣುಗಂ ಮೇಣ್ ಭೇದದಿಂ ಭೇದಿಸುವೆನೆ ಮಹಾಭೇದವಿಚ್ಛಂಬರೋನ್ನಾ
ರಣದಕ್ಷಂದಂಡದಿಂಬಾರಿಪೆನೆನಲುಮನಂಗಂ ವಲಂ ಪಾಪಿಯೀ ಪೂ
ಗೇಣೆಯಂ ಪೇಳಿನ್ನಜಯಸ್ವರನನೆಲೆ ಸಖೀ ಜೈಸಲಿನ್ನೇನುಪಾಯಂ

೫೭

ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಮತ್ತೇಕೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೋ ಕಾಣೆ! ೫೪. ಹೇ ಸಖಿ! ನಾನು
ಯಾರಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡಲಿ? ಮನ್ಮಥನ ಈ ಬಾಣವೆಂಬ ಬೆಂಕಿಯ ಭಯಂಕರ ತಾಪವನ್ನು
ಇನ್ನಾರು ಪರಿಹರಿಸುವರು? ರಕ್ಷಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ ಮನ್ಮಥನೇ ಕೊಲ್ಲಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ
ಇನ್ನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡುವವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ೫೫. ಹೇ ಸಖಿಯೇ!
ಪುಷ್ಪಬಾಣವುಳ್ಳ ಈ ಮನ್ಮಥನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದವನೆನ್ನಿಸಿ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ
ಸುಡುತ್ತಿರುವನಲ್ಲ! ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕಾಡನ್ನೇ ಸುಡುವ ಕಾಳ್ಕಿಚ್ಚಿಗೆ ಇವನು ತಮ್ಮನೋ
ಅಥವಾ ಅಣ್ಣನೋ ಆಗಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ೫೬. ಹೇ ಮದನಾ! ನನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಡು. ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಹೃದಯವೆಂಬ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಶೇಖರನು
(ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠ ನಳನೂ-ಈಶ್ವರನೂ) ಸೊಗಸಾಗಿ ನೆಲಸಿರುವನು. ಇದನ್ನು ಯೋಚಿಸದೇ
ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರೆ ಏನಾಗುವೆಯೋ ಹೇಳು! ೫೭. ಹೇ ಸಖಿ ಫಣಿವೇಣಿಯೇ!
ಈ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಸಾಮೋಪಾಯದಿಂದ ಸಾಧಿಸೋಣವೆಂದರೆ, ಅವನೇ ಮದ್ಯಪಾಯಿಯ
ಗುಣವುಳ್ಳವನು. ದಾನದಿಂದ ಗೆಲ್ಲೋಣವೆಂದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುತ್ರನು.

೧೮ - ಕಾವ = ಕಾಪಾಡತಕ್ಕವನು; ಕಾಮ. ೨ ಮಧುಪಗುಣಂ = ಮದ್ಯಪಾಯಿಯ ಗುಣವುಳ್ಳವನು ;
ದುಂಬಿಗಳೇ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆಯಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು. (ರಂ.)

ವ|| ಇಂತು ಕಾಂತ ಕಂತುವಂ ಪಳೆಯುತ್ತಿರೆಯಿರೆ

ವೃ|| ಊದಿದುದಾಗಳಂಗಳ ಮಹಾಶಿಖಿ ಮೊತ್ತೆ ಪಟೀರ ಭೂಮಿಭೃ
ತ್ತಾದ ವನಾಂತಚಾರಿ ಶಬರೀ ಕಬರೀ ಪರಿಪುಲ್ಲ ಮಲ್ಲಿಕಾ
ಮೋದರುರೀ ಧುರೀಣನನುಯಾತ ಮಧುವೃತ ಗೀತನಿಸ್ತನೋ
ತ್ತಾದಿತ ವಿಪ್ರಯುಕ್ತ ವನಿತಾ ಶ್ರವಣವೃಣನಾ ಸಮೀರಣಂ ೫೮

ವ|| ಅಂತು ದಕ್ಷಿಣ ಸಮೀರಣಂ ತೀಡಿದ ಕ್ಷಣಮೆ ಪರ್ಚಿದಿಕ್ಕುಚಾಪಶರಾನಲನ ಕ್ಷೀಣ
ತಾಪಮನಾ ಹರಿಣಾಕ್ಷಿ ಸೈಸದಾ ಅನಿಲನನಾಕ್ಷೇಪಿಸಲೊಡರ್ಚಿ

ಕಂ|| ಕಾಣೆನದಾರಿವನ ಜಗ
ತ್ಪ್ರಾಣನೆನುತ್ತುಸಿದರೋ ಸಖೀ ತಾಗಲೊಡಂ
ಬಾಣದವೊಲೆರ್ದೆಗೆ ತಾಪವ
ಕಾಣೆಪನಿವಗುಚಿತಮೆನಿಕುಮಾರುಗ ನಾಮಂ ೫೯

ಭುವನದೊಳತಿಬಲನೆಂಬೊಂ
ದು ವಿಶೇಷಾಭಿದೆಯನಾಂತುಮಬಲಾಜನಮಂ
ಪವಮಾನ ತವಿಸಲ್ಕೆಕ
ಪವಮಾನಮನೆಂತು ಕಳೆವೆಯದನರಿಪೆನ್ನೊಳ್ ೬೦

ಭೇದೋಪಾಯದಿಂದಲಾದರೂ ಭೇದಿಸೋಣವೆಂದರೆ ಭೇದಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಶಂಭರಾಸುರನನ್ನೇ
ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದ ದಕ್ಷತೆಯುಳ್ಳವನು. ದಂಡೋಪಾಯದಿಂದ ದಂಡಿಸೋಣವೆಂದರೆ
ಶರೀರವಿಲ್ಲದವನು. ಜಯಿಸಲಸಾಧ್ಯನಾದ ಇವನನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಇನ್ನಾವ ಉಪಾಯವಿದೆ?
ಹೇಳು.” ವ|| ಹೀಗೆ ಆ ದಮಯಂತಿಯು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಂದಿಸುತ್ತಿರಲು; ೫೮. ಮನಃಪೂರ್ವಕ
ತಾಪವೆಂಬ ಮಹಾಜ್ವಾಲೆ ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆಯೂ; ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ
ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿರುವ ವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಬೇಡತಿಯರ ತುರುಬಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ
ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂಗಳ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ, ದುಂಬಿಗಳ
ಸಂಗೀತಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವಿರಹಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಗಾಯವನ್ನಂಟು
ಮಾಡುವಂತೆಯೂ ಆ ಮಲಯಮಾರುತವು ಬೀಸಿತು. ವ|| ಹಾಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನ ಗಾಳಿಯು
ಬೀಸಿದಾಕ್ಷಣವೇ ಹೆಚ್ಚಿದ ಮನಃಪೂರ್ವಕ ಬಾಣಾಗ್ನಿಯ ಹೆಚ್ಚು ತಾಪವನ್ನು ಆ ದಮಯಂತಿಯು
ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಆ ವಾಯುವನ್ನಾಕ್ಷೇಪಿಸಲು ಉದ್ಯಕ್ಕಳಾಗಿ ೫೯. “ಹೇ ಸಖಿ! ಈ ಗಾಳಿಗೆ
ಜಗತ್ಪ್ರಾಣನೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳಿದರೋ ಕಾಣೆ! ಇವನು ನನ್ನನ್ನು ಸೋಂಕಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ
ಬಾಣದಂತೆ ಎದೆಗೆ ಪರಿತಾಪವನ್ನಂಟುಮಾಡುವನು. ಇಂತಹವನಿಗೆ ಆಶುಗ (ವಾಯು
ಮತ್ತು ಬಾಣ) ವೆಂದು ಯಾರು ಹೆಸರಿಟ್ಟರೋ? ವಾಯುವಲ್ಲ, ಬಾಣವೆಂಬುದೇ
ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ೬೦. ಹೇ ವಾಯುವೇ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೀನು ಅತಿಬಲನೆಂಬ
ವಿಶೇಷವಾದ ಒಂದು ಸಂಕೇತಾರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವೆ. ಆದರೂ ಅಬಲೆಯರನ್ನು

ಉರಗಾಸ್ವವನೊಳಪೊಕ್ಕುಂ
ಬರುವುದುಮಂ ವಿರಹಿಜನರ ಗೋಳೊಲಿಪುದುಮಂ
ನೆರೆ ರಜನೀಕರನಿಂ ಕ
ಲಿರದೇಳುಮದಲ್ಲದನಿಲ ನಿನಗೆಂತಕ್ಕುಂ

೬೦

ಕಾವನೆ ಕೊಲದೊಡಗಿದೊಡಿ
ನ್ನೇವೇಳ್ವೆಂ ನೀಂ ಪ್ರಭಂಜನಂ ಗಡ ಮೇಣಾ
ವಾವಕಸಖನಾರಯಲಿ
ನ್ನೀವುದು ವಿಸ್ಮಯಮೆ ಮನಕೆ ತಾಪವ ಪವನಾ

೬೧

ಪಳಿದಿಂತು ಕಂತುಚಂದ್ರಾ
ನಿಳರಂತದ್ವಾಧೆಗಾರದಳವಳಿಯುತ್ತಂ
ನಳ ಹಾಹಾಯೆನುತಂ ಕೋ
ಮಳೆ ತಾಂ ಕರುವಿಟ್ಟು ಕರುಣಮೆಂಬವೊಲಿದರ್ಳಾ

೬೨

ಹಿಂಸಿಸಲು ಬರುತ್ತಿರುವೆ. ಈ ಅವಮಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ಅದನ್ನಾದರೂ ಹೇಳು. ೬೦. ಹಾವಿನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಹೊರಬರುವುದನ್ನೂ ಮತ್ತು ವಿರಹಿಜನಗಳನ್ನು ಗೋಳಾಡಿಸುವುದನ್ನೂ ನೀನು ಚಂದ್ರನಿಂದ ಕಲಿತಿರಬೇಕು. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಈ ಯೋಗ್ಯತೆ ಎಲ್ಲಿಯದು? ವಾಯುವೇ! ೬೧. ಹೇ ಪವನಾ! ರಕ್ಷಿಸುವವನೇ ಕೊಲ್ಲಲು ಉದ್ಯೋಗಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೇನು ಹೇಳುವುದು? ನೀನು ಮೊದಲೇ ಸಿಕ್ಕಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಬಿರುಗಾಳಿಯು! ಇದರ ಮೇಲೆ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ಅಗ್ನಿಯೂ ಸಹ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿರುವನು ಎಂದ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿದೆ?” ೬೨. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆ ಕೋಮಲವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳ ದಮಯಂತಿಯು ಮನ್ಮಥ, ಚಂದ್ರ, ವಾಯು ಇವರ ತಾಪವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಶಕ್ತಿಗುಂದುತ್ತಾ “ಅಹಹಾ! ನಳರಾಜನೇ!” ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾ ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಎರಕಹೊಯ್ದು ಕರುಣರಸದಂತೆ ಮೌನವಾಗಿದ್ದಳು. ವ|| ಆ

ಟಿ:- ಚಂದ್ರನನ್ನು ನುಂಗುವ ರಾಹು ಹಾವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಕಾವ-ರಕ್ಷಿಸುವನು; ಮನ್ಮಥ (ರಂ)

ವ|| ಆಗಳ್

ವೃ|| ತೀಡೆ ವಿಭಾತವಾತಮಿರದೋಡೆ ತಮಂ ನಗೆಗೂಡೆ ಪಂಕಜಂ
ಪಾಡೆ ಮದಾಲಿ ಬಾಡೆ ಕುಮುದಾವಳಿ ಕೂಡೆ ರಥಾಂಗಯುಗ್ಮಮ
ಳ್ಳಾಡೆ ಚಕೋರಿ ಮೂಡೆ ಬೆಳಗೊಂಪಿಳೆಗೆಳ್ಳರ ಮಾಡೆ ಮೂಡಲೇಂ
ಮೂಡಿದನೋ ಸಮೂಢಘೃಷ್ಣಿ ಪ್ರಕರಾಭಕರಂ ವಿಭಾಕರಂ ೬೪

ಕಂ|| ಧರಿಸಿದ ನವಕಾಷಾಯಾಂ
ಬರದಂತಿರೆ ಮುಂಬೆಳಗಿನಿಡಿದಂಬರಮಾ
ಹರಿದಿಕ್ಕಿಖರಸ್ಥಿತನೇರಂ
ಕರಮೆಸೆದನೊ ಪರಮಹಂಸನೆನೆ ಪದ್ಮಾಪ್ತಂ ೬೫

ಶಾಸಿಸೆ ತಮಸ್ಸುರಾರಿಯು
ಗೋಸಣಿಗೈಯಿನುಗಿದ ಕಾಲಹರಿ ಚಕ್ರಮೆನ
ಲೋಸರಿಸೆ ಸಂಜೆಗೊಂಪೇಂ
ಭಾಸುರಮಾದತ್ತೊ ವಾಸರೇಶ್ವರಬಿಂಬಂ ೬೬

ಘನಮಾರ್ಗಚಾರಿ ತೇಜೋಂ
ಕನಿಳಾಮಿತ್ರಂ ಸುರಕ್ತಮಂಡಲನೆನಿಪಾ
ಯಿನನಭ್ಯುದಯಂಬಿತ್ತಿರೆ
ನನಕೊನೆಯಂ ತಾಳದಿಕ್ಕುಮೇಂ ಸಚ್ಚಕ್ರಂ ೬೭

ಸಮಯದಲ್ಲಿ ೬೪. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ತಂಗಾಳಿಯು ಬೀಸಿತು. ಕತ್ತಲು ಹರಿಯಿತು. ಕಮಲಗಳು ಅರಳಿದುವು. ದುಂಬಿಗಳು ರೈಂಕರಿಸಿದುವು. ಕನ್ಯಾದಿಲೆಗಳು ಬಾಡಿದವು. ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿ ದಂಪತಿಗಳು ಕೂಡಿಕೊಂಡವು. ಚಕೋರಿಗಳು [ಜೊನ್ನವಕ್ಕಿ] ಆಗಲಿದವು. ಅರುಣೋದಯವಾಯಿತು. ರಾಶಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿಯ ಸಮೂಹದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ಸೂರ್ಯನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಲು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ೬೫. ಆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಧರಿಸಿದ ಹೊಸದಾದ ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರದಂತೆ ಅರುಣಕಾಂತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದ ಆಕಾಶವು ತೋರಿತು. ಪೂರ್ವಪರ್ವತ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪರಿವ್ರಾಜಕನೋ (ಸಂನ್ಯಾಸಿ) ಎಂಬಂತೆ ಸೂರ್ಯನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು. ೬೬. ಕತ್ತಲೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲು ಕಾಲನೆಂಬ ಹರಿಯು ಚೀಲದಿಂದ ತೆಗೆದ ಚಕ್ರವೋ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಾತಃಸಂಧ್ಯಾರುಣವು ಹರಡಿರಲು ಆ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವು ಏನು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿತ್ತೋ? ೬೭. ಯೋಗ್ಯರ ಕೈಲಿರುವ ವಸ್ತುವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲೇ ಬೇಕು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಸೂರ್ಯನು ಗಗನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವನು, ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳವನು, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮಿತ್ರನು ಮತ್ತು ರಕ್ತವರ್ಣಯುಕ್ತನು. ಇಂತಹವನ ಅಭ್ಯುದಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರಲು ದಿಬ್ಬಿಡಲವೂ ಮತ್ತು ಸಜ್ಜನ ಸಂಘವೂ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದದೆ

ಇನನೈತರೆ ಪದ್ವಿನಿ ನನೆ
ಕೊನೆಯಲರೆ ಸಮತು ತತ್ಕರಗ್ರಹಣಾಮೋ
ದಿನಿ ತುಳ್ಳಿದ ಸಂತಸಗಂ
ಬನಿಯನೆ ದಳದಬ್ಬ ಗಳಿತ ಮಧುಕಣಮೆಸೆಗುಂ

೬೮

ಜಾರೆ ಸಿರಿ ಪೋದುದೈತರೆ
ಸಾರಿದುದು ಮಗುಳ್ಳಡೆನ್ನನೆಂದೇಳಿಕುಮಂ
ಭೋರುಹಮೆಂದೆನಿಸದೆ ಮುಸು
ದಾರಡಿ ತಾನದರಿನಲ್ಲಿ ಬಂಡುಗಿಯೆನಿಕುಂ

೬೯

ಪ್ರಮದಾಳಿ ಶೋಭಿಸುತರಂ
ಗಮನಂತಮಗೇ ವಸುಪ್ರಕಾಶಿತ ಕೋಶಂ
ಕಮಲಾಕರಮೇನೆಸೆದುದೊ
ಕಮಲಾಕರಗ್ರಹಮಿದೆನೆ ದಿನೇಶೋದಯದೊಳ್

೭೦

ವೃ|| ಪ್ರಾಚೀಮಾಣಿಕ್ಯ ತಾಟಂಕಮೊ ದಿವಸರಮಾ ಪಾಣಿಪಂಕೇಜಗವ್ಯಾ
ಕೋಚಸ್ವರ್ಣಾಬ್ಜಮೋ ಪುಷ್ಪರ ಮುರಹರ ಹಸ್ತಾಬ್ಜ ವಿನೈಸ್ತ ಚಂಚ
ದ್ರೋಚಿತ್ಮೀಚಕ್ರಮೋ ಮೇಣ್ಣಲಯ ಶಿಖರಿ ಬಂಧೂಕಮೋ ಪೇಳಿಮೆಂಬಂ
ತಾಚಾಂತದ್ವಾಂತ ವಾರಾಕರಮೆಸೆದುಳುಂಬಂ ದಿನಾಧೀಶಬಿಂಬಂ

೭೧

ಇರುವುದೆ? ೬೮. ಸೂತನವಧು ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವನ್ನು ಸುರಿಸುವಳು. ಹಾಗೆ ಸೂರ್ಯನೆಂಬ ವರನು ಬರಲು ನಳಿನಿಯು ಅರಳಿದಳು. ಅವಳು ರವಿಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಉದುರಿದ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಅರಳಿದ ಕಮಲದಿಂದ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುವ ಮಕರಂದದ ಹನಿಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದವು. ೬೯. 'ನನ್ನ ಸಂಪತ್ತು ಜಾರಲು ಈ ದುಂಬಿಯು ಹೊರಟುಹೋಯಿತು. ಪುನಃ ಸಂಪತ್ತು ಬರಲು ಅದು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು' ಎಂದು ಕಮಲವು ಹೀಯಾಳಿಸುವುದನ್ನೂ ಎಣಿಸದೆ ಮುಸುರುವ ದುಂಬಿಯು ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ (ಬಂಡುಗಿ - ಬಂಡತನದಿಂದ ಉಣ್ಣುವುದು) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆಯಿತಲ್ಲವೇ? ೭೦. ಮದಿಸಿದ ದುಂಬಿಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ರತ್ನಾದಿ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಭಂಡಾರದಂತಿರುವ ಸರೋವರವು ಸೂರ್ಯನ ಮನೆಯಂತೆ (ಅಧಿಕವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ಮನೆ) ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸಿತು. ೭೧. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕೆಂಬ ಕನ್ಯೆಯು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ರತ್ನದ ಓಲೆಯೋ! ದಿನಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೈಯೆಂಬ ಕಮಲದಲ್ಲಿರುವ ವಿಕಸಿತವಾದ ಬಂಗಾರದ ಹೂವೋ! ಅಕಾಶವೆಂಬ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹಸ್ತಕಮಲದಲ್ಲಿದ್ದಲ್ಲ ಮನೋಹರವಾದ ಕಿರಣಗಳುಳ್ಳ ಶ್ರೀಚಕ್ರವೋ! ಮಲಯಪರ್ವತದ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೆಂಪು ದಾಸವಾಳದ ಹೂವೋ! ಎನ್ನುವಂತೆ ಅಧಿಕವಾದ ಕತ್ತಲನ್ನು

ವ|| ಆಗ್ಲೆ ನಿರಾಘ ತಪನಾತಪ ಪ್ರತಪ್ತ ತರುಣ ತಮಾಲಲತೆಯಂತೆ ನೀಡುಂ
ಬಾಡುತ್ತಮಿರ್ಪ ದಮಯಂತಿಯ ಶರೀರಸ್ವಸ್ಥತೆಯಂ ಸಖಿಯರವಳ ಮಾತೆಗರಿಪಿದೊಡಾ
ಮಾತಿಗಾಕೆಯಾಕುಲಿಸುತ್ತಮಾತ್ಮಜೆಯೆಡೆಗೈತಂದು

ವೃ|| ಉಗುವ ಕದುಷ್ಣಬಾಷ್ಪಜಲಕೀ ನಗೆಗಣ್ಣಿಸುಪಾಂತ ಸುಯ್ಯ ಸೋಂ
ಕಿಗೆ ತನಿದೊಂಡೆವಣ್ಣುಟ ಬೆಡಂಗಳಿದಿದ್ವಪುವೇಕೆ ಮಜ್ಜನಂ
ಬೊಗದೆಯದೇನುಮಾರೊಗಿಸದೋವೋ ನಿರಾಘಖರಾಂಶುತಪ್ಪವ
ಲ್ಲಿಗೆ ದೊರೆಯಾಗಿ ತೋರ್ದಪೆಯದೇಂ ದುಗುಡಂ ಬಗೆಗಾಯ್ತು ಪುತ್ರಿ ಪೇಳ್ ೭೨

ವ|| ಎಂದು ಮಾತೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಪುಸಿಮಾತನಾಡಲಮ್ಮದೆಯುಂ, ನಾಣೆಂ ನಿಜಮ
ನಾಡಲಮ್ಮದೆಯುಂ ನೆಲನನುಂಗುಟದಿಂ ಬರೆಯುತ್ತಮಾ ದಮಯಂತಿಯುಸಿಕನಿರ್ಪನ್ನೆಗಮೆ
ಭೀಮಮಹೀಕಾಂತಂ ಸಖೀಮುಖವಿದಿತ ನಿಜಸುತಾವೃತ್ತಾಂತಂ ಕನ್ಯಕಾಂತಃಪುರವಂ ಪುಗುತರ್ಪುರಂ

ಕಂ|| ಒಡನೆಳ್ಳು ಭೈಮಿ ಭಕ್ತಿಯಿ
ನಡಿಗಳ್ಳಿರಗಲೈ ನಲವು ಮಿಗೆ ಕರತಲದಿಂ
ಮುಡಿದಡವಿ ತಕ್ಕ ವರನಂ
ಪಡೆ ಪುತ್ರಿಯನುತ್ತೆ ಪರಸಿದಂ ಭೀಮನೃಪಂ ೭೩

ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಸೂರ್ಯಬಿಂಬವು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು. ವ|| ಆಗ ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪದಿಂದ
ಸುಡಲ್ಪಟ್ಟು ಬಾಡಿ ಬತ್ತಿದ ಎಳೆಯ ಹೊಂಗೆಯ ಮರದಂತೆ ಬಹಳ ಬಾಡುತ್ತಿರುವ ಆ
ದಮಯಂತಿಯ ಶರೀರಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡಾ ಸಖಿಯರು ಹೋಗಿ ಅವಳ ತಾಯಿಗೆ
ತಿಳಿಸಿದರು. ಆಗ ಆಕೆಯು ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಮಗಳ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೀಗೆಂದಳು.
೭೨. “ಹೇ ಮಗಳೇ! ಉಕ್ಕಿಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಬಿಸಿಯಾದ ಕಣ್ಣೀರಿಗೆ ಹೊಳಪಾದ
ಕಣ್ಣುಗಳೂ, ಬಿಸಿಯಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಗೆ ಮಾಗಿದ ತೊಂಡೆಹಣ್ಣಿನಂತಹ ತುಟಿಗಳೂ ತಮ್ಮ
ಸೊಬಗನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಸ್ನಾನಮಾಡದೆಯೂ ಮತ್ತು ಏನನ್ನೂ ಊಟ ಮಾಡದೆಯೂ
ಇರುವೆ. ಏಕೆ? ಈ ಬೇಸಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಬಾಡಿದ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ
ತೋರುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ! ಈ ಮನೋವೃಥೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಉಂಟಾಯಿತು ಹೇಳು,
ಮಗಳೇ.” ವ|| ಎಂದ ತಾಯಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲಾರದೆಯೂ ಮತ್ತು
ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ನಿಜಾಂಶವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಲಾರದೆಯೂ ದಮಯಂತಿಯು ತನ್ನ ಉಂಗುಷ್ಠದಿಂದ
ನೆಲವನ್ನು ಗೀರುತ್ತಾ ಸುಮ್ಮನಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಭೀಮರಾಜನು ಕನ್ಯಕಾಂತಃಪುರದ ಸಖಿಯರ
ಮುಖೇನ ತನ್ನ ಮಗಳ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದು ಆ ಕೂಡಲೇ ಕನ್ಯಕಾಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.
೭೩. ಕೂಡಲೇ ದಮಯಂತಿಯು ಎದ್ದು ತಂದೆಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು,
ಭೀಮನೃಪನು ಸಂತೋಷವು ಹೆಚ್ಚಲು ಅಂಗೈಯಿಂದ ಮುಡಿಯನ್ನು ಸವರಿ, “ಮಗಳೇ!
ಯೋಗ್ಯನಾದ ವರನನ್ನು ಪಡೆ!” ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದನು. ವ|| ಆ ಪ್ರಕಾರ ಹರಸಲು

ವ|| ಅಂತು ಪರಸಲೊಡಂ ಹರಿಸಂ ಮಿಗೆ ತಲೆವಾಗಿ ಸಾರೆಯೊಳ್ ನಿಂದಿದೇರುಂ
ಜವ್ವನೆಯಾದ ಕುಮಾರಿಯ ವದನಾರವಿಂದಮಂ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂ ನೀಡುಂ ನೋಡಿಯಣುಗಿ ವರವಣಕೆ
ನೆರೆದಳೆಂದರಿದು ನಿಜಕಾಂತೆಯೊಡನೆ ಮಂತಣಂಗೆಯೊಡನಾಸ್ಥಾನಮಂಟಪಕ್ಕೆ ತಂದು ಮಂತ್ರಿ
ಪುರೋಹಿತ ಪ್ರಮುಖರಂ ಬರಿಸಿ ದಮಯಂತಿಯ ಸ್ವಯಂವರಮಹೋತ್ಸವಾರ್ಥಂ
ನಳನರೇಂದ್ರಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಪಾರ್ಥಿವಪ್ರತಾನಂ ಬರ್ಪಂತೆ ಶುಭಪತ್ರಿಕೆಯಂಬರೆಯ ಪೇಳೊಡನೆ
ಪುರಮಂ ಸಿಂಗರಿಸಲುಂ ಸ್ವಯಂವರಮಂಟಪಮಂ ನಿರ್ಮಿಸಲುಂ ವಿದರ್ಭರಾಜನಾಣತಿಯನಿತ್ತಾಗಳ್

ಕಂ|| ಸಿಂಗರಿಸಿದರಮರಾವತಿ

ಯಂ ಗೆಲೆ ತತ್ಪರಮಮಾತ್ಮನಾಣತಿಯಿಂದು

ತ್ತುಂಗ ನವಶಿಲ್ಪ ನಿಪುಣರ್

ಮಾಂಗಲ್ಯಕರಂಡಮಿದೆನೆ ಕುಂಡಿನಪುರಮಂ

೭೪

ವೃ|| ಕರಮೆಸೆದಿದುರ್ದೋರಣದೆ ಕಟ್ಟಿದ ರನ್ನದ ತೋರಣಂಗಳಿಂ

ತರತರದಿಂದೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಚಿತ್ರತರೋಜ್ವಲ ಮಂಟಪಂಗಳಿಂ

ಕುರುಜುಗಳೋಳಿಯಿಂ ಮುಗಿಲ ಮುಟ್ಟುವ ಪಚ್ಚೆಯ ಪಂದರಂಗಳಿಂ

ಸುರುಚಿ ಸುಧಾನುಲೇಪ ಪರಿಪಾಂಡು ಸಮುನ್ನತ ಗೋಪುರಂ ಪುರಂ ೭೫

ಆಕೆಗೆ ಬಹು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ತಲೆಬಾಗಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಆ
ಪ್ರಾಯಸಮರ್ಥೆಯಾದ ಕುವರಿಯ ಮುಖಕಮಲವನ್ನು ಭೀಮರಾಜನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ
'ಈಕೆಯು ಇನ್ನು ವರನನ್ನು ವರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಯಸ್ಸುಳ್ಳವಳು' ಎಂದು ತಿಳಿದು, ತನ್ನ
ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಿದನು. ಆ ಕೂಡಲೇ ಆಸ್ಥಾನಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದು
ಮಂತ್ರಿ ಪುರೋಹಿತರೇ ಮೊದಲಾದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನು ಬರಮಾಡಿದನು. ದಮಯಂತಿಯು
ಸ್ವಯಂವರ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲು ನಳರಾಜನೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ರಾಜರ
ಸಮೂಹವೂ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಆಸ್ಥಾನಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು.
ಪಟ್ಟಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶೃಂಗರಿಸಲು ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂವರಮಂಟಪವನ್ನೂ ಸಹ ನಿರ್ಮಿಸಲು
ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನಿತ್ತಾಗ ೭೪. ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಆ ಪಟ್ಟಣವು ಅಮರಾವತಿಯನ್ನು
ಗೆಲ್ಲುವಂತೆ ನಿಪುಣರಾದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಆಗಲಾ ಕುಂಡಿನಪುರವು
ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿ ರಂಜಿಸಿತು. ೭೫. ಅಲ್ಲದೆ
ಒಪ್ಪವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ರತ್ನದ ತೋರಣಗಳಿಂದಲೂ ನಾನಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ
ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಮಂಟಪಗಳಿಂದಲೂ, ಬುರುಜುಗಳ ಸಾಲುಗಳಿಂದಲೂ,
ಆಕಾಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಪಚ್ಚೆನೆಗಳ ಚಪ್ಪರಗಳಿಂದಲೂ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ
ಸುಣ್ಣದಿಂದ ಬಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಹೊಳಪಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗೋಪುರಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ

ಎಸೆದತ್ತಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪೂವಲ್ಲಿಗಳಿನೆಸೆವ ಪೊಮ್ಮಾಡವಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೈಗೆ
 ದ ಸಭಾಸಂವೇಶಮಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಪುಳ ಕದಳೀಮಂಟಪವ್ಯಾತಮಲ್ಲ
 ಲ್ಲಿ ಸದುದ್ಯಾನಪ್ರತಾನಂ ಪಥಿಕಜನ ಮನೋಜ್ಞ ಪ್ರಪಾಶಾಲೆಯಲ್ಲ
 ಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವಾಂಚಾಲಿಕಾಂಚತ್ಪರಿಚರಣ ಸುಖಾಗಾರಮಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೋಡಲ್ ೨೬

ವ|| ಮತ್ತಂ

ವೃ || ಮಗಮಗಿಸಿತ್ತು ಕತ್ತರಿಯ ಸಾರಣೆಯಿಂದ ನರುಗಂಪೆತ್ತಲುಂ
 ಮಿಗೆ ಪಸರಿಪ್ಪ ಕಪ್ಪುರದ ನೀರ್ಚಿಳೆಯಂಗಳಿನಪ್ಪುಗೈದ ಮ
 ಲ್ಲಿಗೆ ಕಿಸುಜಾಜಿ ಸಂಪಗೆ ಸರಂಗಳ ಮಂಗಳ ತೋರಣಂಗಳಿಂ
 ದುಗುವಲದೂಳ ರಂಗವಲಿಯಿಂದ ಶುಭಮಂಡನಮಾಂತು ಕುಂಡಿನಂ ೨೭

ವ|| ಇಂತೆಸೆವ ಕುಂಡಿನಪುರದ ಬಹಿರ್ವನೋಪಾಂತದೊಳ್ಳತುರಶ್ರಮಾಗಿ ನೆಲನಂ ನೇರ್ಪುಗೈದು

ವೃ|| ಪಳುಕಿನ ಕಂಬದಿಂದ ಕನಕವೇದಿಕೆಯಿಂದ ಹರಿದೀಲ ಭತ್ತಿಯಿಂದ
 ತೋಳಪ ಸುಧಾಕರೋಪಲದ ಕುಟ್ಟಿಮದಿಂದ ಮನೆತೋರಣಂಗಳಿಂ
 ವಿಲಸಿತ ಮುಕ್ತಿಕಾಂಕಿತ ವಿಶಾಸದ ಮೇಣುವಿಚಿತ್ರ ಚಿತ್ರಪು
 ತ್ತಳಿಕೆಗಳಿಂದ ಸ್ವಯಂವರ ಮಹೋತ್ಸವ ಮಂಟಪಮಂ ನಿರ್ಮಿಚದರ್ ೨೮

ಆ ಪಟ್ಟಣವು ಬಹು ರಮ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು. ೨೬. ಹೂವಿನ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ
 ಚಿನ್ನದ ಕರುಮಾಡಗಳೂ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಭಾಭವನಗಳೂ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾದ
 ಬಾಳೆಯ ಮಂಟಪಗಳೂ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದ್ಯಾನ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಸ್ಥರಿಗೆ
 ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅರವಟ್ಟಿಗಳೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ
 ಚಿನ್ನದ ಬೊಂಬೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೃಹಗಳೂ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮನೋಹರವಾಗಿ
 ಕಂಗೊಳಿಸಿದುವು. ವ|| ಮತ್ತೂ, ೨೭. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಸಾರಣೆಯಿಂದ
 ಘಮಘಮಿಸುವ ಸುವಾಸನೆಯಿಂದಲೂ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರದ ನೀರನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ
 ಚಿಮ್ಮುಕಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಜಾಜಿ, ಸಂಪಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸುವಾಸನಾ ಕುಸುಮಗಳ
 ತೋರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಹೊರ ಹೊರಡುವ ಪರಾಗದ ರಂಗೋಲೆಗಳಿಂದಲೂ,
 ಅಲಂಕೃತವಾದ ಆ ಕುಂಡಿನ ಪುರವು ಸುವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು. ವ|| ಈ
 ರೀತಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಕುಂಡಿನಪುರದ ಹೊರವಲಯದ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ
 ಚಚ್ಚೌಕವಾಗಿ ನೆಲವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪವನ್ನು ಶೃಂಗಾರಮಾಡಿ, ೨೮.
 ಸ್ವಟಿಕದ ಕಂಬಗಳಿಂದಲೂ, ಬಂಗಾರದ ಜಗಲಿಗಳಿಂದಲೂ, ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ
 ಗೋಡೆಗಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟುಗಳಿಂದಲೂ, ರತ್ನಗಳ
 ತೋರಣಗಳಿಂದಲೂ ಮನೋಹರವಾದ ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಪೋಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚಪ್ಪರದಿಂದಲೂ,
 ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಗೊಂಬೆಗಳ ಸಾಲುಗಳಿಂದಲೂ ಆ ಸ್ವಯಂವರಮಂಟಪವನ್ನು

ರಗಳೆ|| ಮತ್ತಮದು ಕತ್ತರಿಯ ಕೆಸರ ಸಾರಣೆಗಳು
 ಭತ್ತಿಯೊಳ್ಗೆದ ಕುಂಕುಮದ ಕಾರಣೆಗಳಿಂ
 ಮುತ್ತಿನಿಂ ತೆತ್ತಿದ ಮಕರತೋರಣಂಗಳಿಂ
 ಸುತ್ತಲುಂ ಕಟ್ಟಿದ ಮುಕುರದೋರಣಂಗಳಿಂ
 ಸುತ್ತಲುಂ ಸೂರ್ಪ ಮಿಸುವೊವಲಿಗಳಿಂ
 ಬತ್ತರದೆ ಬಟ್ಟ ರತ್ನದ ರಂಗವಲಿಗಳಿಂ
 ತರವಿದಿದು ಕಟ್ಟಿದ ಭೃಂಗಾರು ನಿಚೆಯದಿಂ
 ನಿರಿವಿದಿದು ಬಳಸಿ ಬಟ್ಟ ಸುವರ್ಣ ನಿಚೆಯದಿಂ
 ಮಗಮಗಿಪ ಮರುಗ ಮಲ್ಲಿಗೆವೊಸರಂಗಳಿಂ
 ದುಗುವ ಸಾವಕೆಮುಸುವಾರಡಿ ಸರಂಗಳಿಂ
 ಪೊಚ್ಚಪೊಸ ಪಚ್ಚೆವಣಿಗುಚ್ಚುಗಳ ಪಾಳಿಯಿಂ
 ದುಚ್ಚರಿಸಲಚ್ಚರಿಯೆನಿಪ್ಪ ಸಚಿತ್ತಾಳಿಯಿಂ
 ಕುಸುಮವೃಷ್ಟಿಯ ಕರೆವ ಜಂತ್ರದ ಮುಗಿಲ್ಲಳಿಂ
 ಕುಸುರಿಗೆಲಸದ ಪಲವು ಮಿಸುವಾಗಿಲ್ಲಳಿಂ
 ನೆಗಪಿ ನಿಲಿಸಿದ ಕನಕ ಕದಳಿಕಾ ಕಾಂಡದಿಂ
 ಸೊಗಸು ಮಿಗೆ ಬಟ್ಟ ತಳಿರುಚ್ಚುಗಳ ತಂಡದಿಂ
 ಚಲಪಟೇ ಘಟತ ದಿವಿಜ ನಿಕೇತನಂಗಳಿಂ
 ಕಲಿತ ಕಲಧೌತ ನೂತನ ಕೇತನಂಗಳಿಂ

ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ೭೯. ಮತ್ತು ಕಸ್ತೂರಿಯ ಕೆಸರಿನ ಸಾರಣೆಯಿಂದಲೂ, ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿನ ಕುಂಕುಮದ ಪಟ್ಟಿಗಳಿಂದಲೂ, ಮುತ್ತಿನ ತೋರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಸುತ್ತಗಟ್ಟಿದ ಕನ್ನಡಿಗಳ ಸಾಲುಗಳಿಂದಲೂ ಜೋಡಿಸಿದ ಬಂಗಾರದ ಹೂವಿನ ಸಾಲುಗಳಿಂದಲೂ, ವಿಸ್ತಾರವಾದ ರತ್ನದ ರಂಗೋಲಿಗಳಿಂದಲೂ, ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಬಂಗಾರದ ಕಲಶಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದಲೂ, ಸುತ್ತಲೂ ನೆರಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಬಣ್ಣಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದಲೂ, ಘಮಘಮಿಸುವ ಮರುಗ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನ ಸರಗಳಿಂದಲೂ, ಅವುಗಳ ಸುವಾಸನೆಗೆ ಮುತ್ತುವ ದುಂಬಿಗಳಿಂದಲೂ, ಹೊಸ ಪಚ್ಚೆಮಣಿಯ ಕುಚ್ಚುಗಳ ಸಾಲುಗಳಿಂದಲೂ, ವರ್ಣಿಸಲು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನ್ನಿಸುವ ಚಿತ್ರಾವಳಿಗಳಿಂದಲೂ, ಹೂಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಯಂತ್ರಗಳ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟುಗಳಿಂದಲೂ, ಕಸೂತಿ ಮಾಡಿದ ಚಿನ್ನದ ಬಾಗಿಲುಗಳಿಂದಲೂ, ನೆಟ್ಟಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಚಿನ್ನದ ಬಾಳೆಯ ಕಂದುಗಳಿಂದಲೂ, ಸೊಗಸಾಗಿ ಇಳಿಯಬಿಟ್ಟಿರುವ ಚಿಗುರಿನ ಕುಚ್ಚುಗಳಿಂದಲೂ,

ಬಳಸಿ ಕೀಲಿಸಿದ ಪೊಂಗಳಸಗಳ ಪಾಳಿಯಿಂ
ತೊಳಗುತಿರ್ಪ ವಿಚಿತ್ರ ರತ್ನದೀಪಾಳಿಯಿಂ
ದೆಸೆದಿದುರ್ದಾ ಸ್ವಯಂವರ ವರಮಹಾಮಂಟಪಂ
ಪೊಸ ಮಿಸುನಿವೆಟ್ಟಿದೆನೆ ಹಸಿತ ತ್ರಿವಿಷ್ಣುಪಂ

೭೯

ವ|| ಮತ್ತಮಾ ಭದ್ರಮಂಟಪದಲ್ಲಿ

ಕಂ|| ಸಸಿಗಲ್ಲಿನ ಕುಟ್ಟಮಮೇ
ನೆಸೆದುದೊ ಪೊಸತಪ್ಪ ಘಂಟಾಕರಸ ರಂಗವಲಿ
ಪ್ರಸರದೆ ಕೌಸ್ತುಭರುಚಿಯಿಂ
ಮುಸುಕಿದ ಪಾಲ್ಗಡಲೊಳ್ಳಲಗಿದ ಹರಿಯಾ

೮೦

ಹರಿ ನೀಲಭತ್ತಿಯೊಳ್ ಕ
ಪುರರಸದಿಂ ಬಳಸಿ ತೆಗೆದ ಕಾರಣೆಗಳುಮೇಂ
ಕರಮೆಸೆದವೊ ಕರ್ಮುಗಿಲಂ
ತರದೊಳ್ಳೊಳತೊಳಪ ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚುಗಳೆಂಬೋಲ್

೮೧

ಬೆಳಗಿದ ದೀಪಾವಳಿ ಮಾ
ಪೊಳೆದಿರೆ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಪಳುಕುಗಂಬಂಗಳದೇಂ
ಪೊಳೆದುವೊ ಬಾಲಾರುಣರುಚಿ
ಗಳನೊಳಕೊಂಡೆಸೆವ ಪಾಲ್ಗಡಲೆರೆಗಳವೊಲ್

೮೨

ಹಾರಾಡುವ ಬಾವುಟಗಳ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇವಮಂದಿರಗಳಿಂದಲೂ, ಅಚ್ಚಬಿಳಿಯ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಧ್ವಜ ಪತಾಕೆಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟು, ತಗುಲಿಹಾಕಿದ ಬಂಗಾರದ ಕಳಸಗಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ದೀಪಗಳ ಸಾಲುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಆ ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪವು ಹೊಸ ಚಿನ್ನದ ಬೆಟ್ಟವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವಂತಿತ್ತು. ವ|| ಪುನಃ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಆ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ; ೮೦. ಹೊಸದಾದ ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿಯಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರೆಂಗೋಲೆಯ ಸಮೂಹವೆಂಬ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಯ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನ ಹಾಸಿಗೆಯಾದ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಆ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲೆಯ ಜಗುಲಿಯು ಏನು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿತ್ತೋ? ೮೧. ನೀಲ ಸ್ಫಟಿಕ ಮಣಿಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕರ್ಪೂರರಸದಿಂದ ಕಾರಣೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿದ್ದರು. ಅವು ಕಪ್ಪಾದ ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚುಗಳು ಹೊಳೆದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದುವು. ೮೨. ಬಾಲಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನೊಳಕೊಂಡ ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ದೀಪಗಳ ಸಾಲುಗಳು ಸ್ಫಟಿಕದ ಕಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿರಲು, ಏನು

ಎತ್ತಿದ ಪಳವಿಗೆಗಳ ತುದಿ

ತುತ್ತಮುರಪ್ಪಂತೆ ಚುರ್ಚಲುಡುಮಂಡಲಮೇ

ನಿತ್ತಲುದುರ್ದತ್ತೋ ಪೇಳೆನೆ

ಮುತ್ತಿನತೋರಣಗಳಿತ್ತವೊರ್ಬತ್ತರಮಂ

೮೩

ವೃತ ವಿಪುಲ ಕಾನಕಾಂಬರ

ವಿತಾನ ಕಲ್ಯಾಣಮಂಟಪಂ ಕರಮೆಸೆದ

ತ್ತತಿಶಯಮೆನೆ ಬಾಲಾರ್ಕ

ದ್ಯುತಿಕವಚತ ಕನಕ ಧರಣಿಧರಮೆಂಬನೆಗಂ

೮೪

ವ|| ಇಂತೆಸೆವ ಭದ್ರಮಂಟಪಂ ಭೈಮೀಸ್ವಯಂವರಾರ್ಥಮೈತರ್ಪ ಪಾರ್ಥಿವರ ಬರವಂ ಪಾರ್ಥಿರಲಿತ್ತಲ್ ಭೀಮನ್ಯಪಾಮಾತ್ಯಪೇಷಿತಂ ಚರಮುಖ್ಯನೋರ್ವಂ ನಿಷಧಗೈತಂದು ರಾಜಾವಸಥಮಂ ಪೊಕ್ಕು ನಿಜಾಗಮನಕಾರ್ಯಮಂ ಕಂಚುಕಿಗರುಪಲವಂ ತೋಷಂ ಮಿಗೆ ನೃಪಾಸ್ಥಾನಮಂ ಪೊಕ್ಕು

ಕಂ|| ಈಷದ್ವರ್ತಿತ ಶೀಷೋ

ಪ್ಲೀಷಂ ಸಿತಚೇಲಬದ್ಧಕಟಿ ವೇತ್ರಲತಾ

ಭೂಷಿತ ಹಸ್ತಂ ನಿರ್ಮಲ

ವೇಷಂ ಕಂಚುಕಿ ನೃಪಂಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದೆಂದಂ

೮೫

ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ತೋರಿದುವೋ? ೮೩. ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಿದ ಬಾವುಟಗಳ ತುದಿಯು ಆಕಾಶದವರೆಗೂ ಹೋಗಿ ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲವನ್ನು ಚೂರು ಚೂರಾಗುವಂತೆ ಚುಚ್ಚಲು, ಅವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಉದುರಿದುವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಮುತ್ತಿನ ತೋರಣಗಳು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ೮೪. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸುತ್ತವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಬಂಗಾರದ ಬಟ್ಟೆಯುಳ್ಳ ಆ ಕಲ್ಯಾಣಮಂಟಪವು ಬಾಲಸೂರ್ಯನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಮೇರುಪರ್ವತವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ವ|| ಹೀಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಮಂಟಪವು ದಮಯಂತಿಯ ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬರುವ ರಾಜರುಗಳ ಆಗಮನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲು, ಈ ಕಡೆ ಭೀಮರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಮಂತ್ರಿಯಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಬ್ಬ ಮುಖ್ಯನಾದ ಸೇವಕನು ನಿಷಧಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅರಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು, ತಾನು ಬಂದಿರುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾವಲು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಂಚುಕಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅವನು ಆ ಕೂಡಲೇ ಸಂತೋಷದಿಂದ ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ; ೮೫. ರುಮಾಲು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಕಂಚುಕಿಯು ನಡುವಿಗೆ ಬಿಳಿಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಗಿದಿದ್ದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆತ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ವೇಷಭೂಷಣದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ

ಕ್ಷಿತಿಪತಿಲಲಾಮ ನಳನರ

ಪತಿಯವಧರಿಪುದು ವಿದರ್ಭನಾಯಕಸಂಪ್ರೇ

ಷಿತಚರನೋರ್ವಂ ದ್ವಾರ

ಸ್ಥಿತನಿರ್ವಂ ಭದ್ರಪತ್ರಿಕಾನ್ವಿತ ಹಸ್ತಂ

೮೬

ವ|| ಎನೆನಳಂ ಕುತೂಹಲಂ ಮಿಗೇಯಾತನನೀಗಳೆಯೊಳಪೊಗಿಸೆಂಬುದು ಕಂಚುಕಿ ಮರಲ್ವಾ
ಚರಮುಖ್ಯನನೊಡಗೊಂಡು ಬಂದು ಮಾರಾಯನಂ ಕಾಣಿಸಲ್ಪವನೊಸಗೆವತ್ತಲೆಯಂ ಮುಂದಿಟ್ಟು
ಪೊಡಮಟ್ಟು ನಿಲೆ ರಾಯನವಂಗಂಚಿತ್ತವನಿತ್ತು ಕಳುಪುವಂತೆ ಕಂಚುಕಿ ಗಾಣತಿಸಿ ನಿಜಾಮಾತ್ಮವದನಮಂ
ನೋಡಲರಸನಿಂಗಿತಮನರಿದಮಾತ್ಮಂ ತತ್ತತ್ರಿಕೆಯಂ ಕೊಂಡು ವಾಚಿಸಿದನದೆಂತೆಂದೊಡೆ

ವೃ|| ಮೇದಿನಿಯಾಣ್ಣರೊಳುಡಿಯ ಮಾಣಿಕನೆಂದೆನಿಸಿರ್ಪ ನೈಷಧ

ಕ್ಷಾ ದ್ವಯಿತಂಗೆ ಭೀಮನೃಪನಟ್ಟಿದ ಪತ್ರಮಿದಸದ್ವೀಯ ವಂ

ಶೋದಧಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯಪ್ಪ ದಮಯಂತಿಗೆ ಸಂಗಡಿಕುಂ ಸ್ವಯಂವರಂ

ಸಾದರಮೀ ಮಹೋತ್ಸವಕೆ ಬೇಗನೆ ನೀಮ್ ನಡೆತಪ್ಪದೆನ್ನುತಂ ೮೭

ಕಂ|| ರಾಯಂಗದು ನಿಜಕರ್ಣರ

ಸಾಯನಮಾಗಲ್ಕೆ ಕೇಳ್ವು ಹರಿಸಂ ಮಿಗೆ ಸೇ

ನಾಯುತನಾ ನಳಧಾತ್ರೀ

ನಾಯಕನೈತರುತಮಿರೆ ವಿದರ್ಭಕೆ ಬೇಗಂ

೮೮

ರಾಜನಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಈ ರೀತಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು. ೮೬. “ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನಳರಾಜನೇ!
ಕೇಳು. ವಿದರ್ಭರಾಜನ ಕಡೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ಚಾರನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಕರವಾದ
ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದವನಾಗಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂದಿರುವನು.” ವ|| ಆಗ ಆ
ನಳರಾಜನಿಗೆ ಕುತೂಹಲವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ‘ಆತನನ್ನು ಈ ಕೂಡಲೇ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಿಡು’
ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು. ಅಂತೆಯೇ ಕಂಚುಕಿಯು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಆ ಚಾರನನ್ನು ಸಂಗಡ
ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ರಾಜದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅವನು ರಾಜನ ಎದುರಿಗೆ ತಾನು
ತಂದಿದ್ದ ಒಸೆಗೆ ಓಲೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಲು, ಆಗ ದೊರೆಯು ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ
ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಕಂಚುಕಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ತನ್ನ
ಮಂತ್ರಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲು, ದೊರೆಯ ಮನೋಗತವನ್ನರಿತ ಮಂತ್ರಿಯು
ಓಲೆಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಓದಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ೮೭. [ಏನೆಂದರೆ] “ಈ ಭೂಮಂಡಲದ
ರಾಜರಲೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನಿಷಧಭೂಪಾಲನಿಗೆ, ಭೀಮರಾಜನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ ಏನೆಂದರೆ,
ನನ್ನ ವಂಶವೆಂಬ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ವರೂಪಳಾಗಿರುವ ದಮಯಂತಿಯ ಸ್ವಯಂವರ
ಮಹೋತ್ಸವವು ನಡೆಯುವುದಿದೆ. ಈ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ನೀವು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ
ದಯಮಾಡಿಸುವುದು.” ೮೮. ಈ ವಾರ್ತೆಯು ರಾಜನಿಗೆ ಕರ್ಣರಸಾಯನವಾಗಲು,

ವೃ|| ಇತ್ತಲ್ ವೃತ್ತಾರಿ ಸಂದರ್ಶನದೊಳತಿ ಮುದಂಬೆತ್ತು ತಾರಾಧ್ವನೀಸಾ
ಯತ್ತಂ ಸಗ್ಗಕ್ಕೆ ತತ್ಪರ್ವತಮುನಿವೆರಸುತ್ತೈದಿದಂ ಮೌನಿ ಲೋಕೋ
ದಾತ್ತಂಶಶ್ಯನ್ಮರುತ್ತಾಡಿತಕರ ಮಹತೀ ಸಾಧುತಂತ್ರೀ ನಿನಾದೋ
ಪಾತ್ಮಾನಂದಾಟ್ಟಹಾಸಸ್ಪುಟ ವಿಮಳರದಂ ನಾರದಂ ಪಾರದಾಂಗಂ ೮೯

ಚಾರಣರಂದು ನಾರದ ಸಮಾಗಮಮಂ ತಿಳಿದೈದಿಪೇಳೆ ಜಂ
ಭಾರಿಗೆ ಕೇಳ್ವೊಡಂ ಹರಿಸವಾಂತಿದಿಗೊಂಡನಪಾರಭಕ್ತಿಯಿಂ
ನಾರದನಂ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ವಿಶಾರದನಂ ಹಸಿತಾಂಶುಧೂತ ಸ
ತ್ಪಾದನಂ ನಿಜಾಂಗಜಿತ ಶಾರದನೀರದನಂ ಪುರಂದರಂ ೯೦

ವ|| ಅಂತಿದಿಗೊಂಡವರ್ಗರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳನಿತ್ತು ಮಣಿಪೀಠದೊಳ್ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಸಂತಸಂ
ಮಿಗೆ ಸತ್ಕರಿಸಿ

ಕಂ|| ಆವೆಡೆಯಿಂದಂ ಬಂದಿರಿ
ದೇವರ್ಷಿಗಳಿರ ಭವತ್ತಪಂ ವರ್ಧಿಸುಮೇ
ನೇವಾರ್ತೆ ಪೊಸತು ಧರೆಯೊಳ್
ತಾವದನೆನಗುಸುವುದೆಂದನಿಂದಿರನೊಲವಿಂ ೯೧

ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆ ಕೂಡಲೇ ಸಮಸ್ತ ಸೇನಾಸಹಿತವಾಗಿ ನಳರಾಜನು
ವಿದರ್ಭಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರಲು, ೮೯. ಇತ್ತ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಯು ಇಂದ್ರನ
ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಲು ಬಹಳ ಕುತೂಹಲಗೊಂಡವನಾಗಿ ಪರ್ವತ ಮುನಿಯೊಡನೆ
ಹೊರಟನು. ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹತೀ ಎಂಬ ವೀಣೆಯು ಗಾಳಿಗೆ ತಾಕಿ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.
ಅದನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾರದನು ಆನಂದದಿಂದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಬೀರುತ್ತಿರಲು, ಆತನ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ
ದಂತಪಂಕ್ತಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ದೇಹ ಪಾದರಸದಂತೆ ಶುಭ್ರವಾಗಿತ್ತು. ೯೦. ಹೀಗೆ
ನಾರದರು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸಿದ್ಧಚಾರಣರು ತಿಳಿದು ಆ ಕೂಡಲೇ ಹೋಗಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ
ಹೇಳಲು, ಆಗ ಇಂದ್ರನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತಸಗೊಂಡು ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಾರದನೂ,
ನಗುವಿನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಪಾದರಸವನ್ನು ಮೀರಿಸಿದವನು, ತನ್ನ
ದೇಹಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶರತ್ಕಾಲದ ಮೇಘವನ್ನು ಜೈಸಿದವನೂ ಆದ ನಾರದನನ್ನು ಬಹಳ
ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಎದುರುಗೊಂಡನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಎದುರುಗೊಂಡು ಅವರಿಗೆ
ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ರತ್ನವಿಚಿತವಾದ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಸಂತೋಷವು
ಹೆಚ್ಚಲು ಸತ್ಕರಿಸಿ ೯೧. “ದೇವರ್ಷಿಗಳಿರಾ! ನೀವು ಯಾವ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದಿರಿ?
ನಿಮ್ಮ ತಪಸ್ಸು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವುದೇ? ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ
ವರ್ತಮಾನವೇನು? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವ ಕೃಪೆಮಾಡಿರಿ”

ವ|| ಎನೆ ನಾರದಂ ನಲವಾಂತು

ಕಂ|| ಎವಗೆ ತಪಂ ನಿರ್ವಿಘ್ನದೆ

ವಿವರ್ಧಿಕುಂ ತ್ರಿಭುವನೈಕಪತಿ ಕುಶಲಿಯೆ ನೀಂ

ಭವದೀಯರ್ಕುಶಲಿಗಳೇಂ

ವಿವರಿಪುದೇ ಪೊಸತು ವಾರ್ತೆಯಂ ನಿನಗುಸಿರ್ವೆಂ

೯೨

ವ|| ಎಂದ ನಾರದನುಕ್ತಿಯಂ ಕೇಳ್ವು

ವೃ|| ನಾರದ ಬಿನ್ನಪಂ ನಿಜಭುಜಾಸಿ ವಿಭಿನ್ನ ಖರಾಂಶುಮಂಡಲ

ದ್ವಾರದೆ ವೀರ ಪಾರ್ಥಿವಕುಮಾರಕರಮ್ಮ ಪುರಕ್ಕೆ ಮುನ್ನಿನಂ

ತಾರಯೆ ಬಾರದಿಪ್ಪುದಕೆ ಕಾರಣಮೇನಿಳಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟರೋ

ವೀರಕರೀರಮೆನ್ನುತೆ ಶಚೀರಮಣಂ ಬೆಸಗೊಂಡನಳ್ಳರಿಂ

೯೩

ಕಂ|| ಅವರಂ ಸತ್ಕರಿಪುದಕಲೆ

ದಿವಿಜದ್ರುಮಧೇನು ಸುಧೆಗಳತಿಥಿವ್ರಜಮಂ

ತವೆ ಹರುಸಂಬಡಿಸದ ವೈ

ಭವಮೇಕೆ ಮುನೀಂದ್ರ ಬೆಸಸಿಮಾ ಕಾರಣಮಂ

೯೪

ಎಂದು ಇಂದ್ರನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ನಾರದನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ೯೨. “ತ್ರಿಭುವನಕ್ಕೊಡೆಯನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನೇ! ನಮ್ಮ ತಪಸ್ಸು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ನೀನು ಕುಶಲಿಯಷ್ಟೆ! ನಿನ್ನವರೂ ಸಹ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿರುವರೇ? ಈಗ ಹೊಸ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವೆನು.” ವ|| ಎಂದ ನಾರದರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರನು ಹೀಗೆಂದನು : ೯೩. “ನಾರದಮಹರ್ಷಿಗಳೇ! ನನ್ನದೊಂದು ವಿಜ್ಞಾಪನೆ! ವೀರ ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಮಾರರು ಭೂಲೋಕದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕತ್ತಿಗಳಿಂದ ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ, ಕಾರಣವೇನು? ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲವೆ? ಹೇಳಿ. ೯೪. ಅಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆ ಬಂದಂಥಾ ಅತಿಥಿಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಈ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಕಾಮಧೇನು ಮತ್ತು ಅಮೃತಗಳು ಇವೆಯಲ್ಲವೆ? ಅತಿಥಿಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸದ ಈ ವೈಭವವಿದ್ದೇನು ಸುಖ? ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿರಿ.”

ವ|| ಎನೆ ನಾರದಂ ಕೇಳ್ವ ಸಂತಸಂದಾಳ್ವ

ವೃ|| ನಾಕಪತೀ ವಿದರ್ಭಸಲಿಲಾಕರದೊಳ್ಳಮಯಂತಿಯೆಂಬ ಕ
ನ್ಯಾಕುಲರತ್ನಮೊಂದೊಗೆದುದಂಚಿತ ಯೌವನ ಚಾರುಶೋಭೆಯಿಂ
ಲೋಕದ ಪಾರ್ಥಿವಪ್ರಭವರಂ ಭ್ರಮಣಂಗೊಳಿಸುತ್ತಮಿರ್ಪುದಾ
ಲೋಕಿಸೆ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಸದಳಂ ವಲಮಾಕೆಯ ರಾಮಣೀಯಕಂ ೯೫

ಕಂ|| ಆ ಪೆಣ್ಣಣಿಯೋರ್ವ ಧರಿ
ಪ್ರೀಪಾಲಕಸುತನಜಾತ ರೂಪಶ್ರೀಯೊ
ಳ್ಳಾಪಿಸಿ ಸುಮರೋಪಾನಲ
ತಾಪಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಮರುಗುತಿರ್ಪಿನಮಾಗಳ್ ೯೬

ವೃ|| ತುರಿಪದೆ ತತ್ಸ್ವಯಂವರ ಮಹೋತ್ಸವಮಂ ರಚಿಸಲೊಡರ್ಚಿ ತ
ದ್ವರುಭರದಿಂದೆ ನಾಡೆರೆಯರಂ ಬರವೇಳ್ವೊಡೆ ಭದ್ರಪತ್ರಿಕಾ
ಚರಮುಖದಿಂ ತದುತ್ಸುಕತರಾಶಯರುರ್ವಿಯ ರಾಜನಂದನರ್
ತೆರಳ್ವಪರಂತರಿಂದವರ್ಗೆ ಸಂಗರಮೆಂಬುದು ಸಂಗರೋಪಮಂ ೯೭

ಕಂ|| ರಣಮಿಲ್ಲದುದಕಿದೇ ಕಾ
ರಣಮಕ್ಕುಂ ಸುರಪ ಮದ್ವಿಲೋಚನ ಸುಖಪಾ
ರಣಕಿನ್ನೇ ಗತಿಯೆಂದೋ
ರಣಮುಳಿದಾಂ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಿಂ ಪೊರಮಡುತಂ ೯೮

ವ|| ಎನ್ನಲು ನಾರದನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ೯೫. “ದೇವೇಂದ್ರನೇ! ವಿದರ್ಭ ದೇಶವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ದಮಯಂತಿಯೆಂಬ ಕನ್ಯಾರತ್ನವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಆಕೆಯ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಯೌವನವು ಮನೋಹರವಾದ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಲೋಕದ ರಾಜರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆಕೆಯ ರಮಣೀಯತೆಯು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಹ ಅಸದಳವಾಗಿದೆ. ೯೬. ಆ ಕನ್ಯಾಮಣಿಯು ಭೂಲೋಕದ ಒಬ್ಬ ದೊರೆಯ ಮಗನ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ, ಮನ್ಮಥತಾಪವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳೂ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ೯೭. ತ್ವರೆಯಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಸ್ವಯಂವರವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಆಹ್ವಾನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಚಾರರ ಮುಖಾಂತರ ನಾನಾ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಅದರ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ನಾಡಿನ ನಾನಾ ಮುಖದಿಂದ ರಾಜರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಯುದ್ಧವೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ವಿಷಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ೯೮. ದೇವೇಂದ್ರನೇ! ರಾಜರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಯುದ್ಧ ಸಂಭವಿಸಿದೇ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ನೇತ್ರಾನಂದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೇನು ಗತಿ? ಎಂದು ಆ ಭೂಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಆನಂದಪಡೋಣವೆಂದು ಹೊರಟುಬಂದೆನು. ೯೯. ಈ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಶೂರರಾದ

ಕ್ಷಿಪ್ರದೆ ಬಂದೆಂ ಸಗ್ಗ
 ಕೃಪಾತಿಮ ಸುರಾಸುರಾಜಿಯುಮನೀಕ್ಷಿಸೆ ದೇ
 ವಪ್ರವರ 'ನಾರದಃ ಕಲ
 ಹಪ್ರಿಯ' ಎಂಬುದ ಸಮಂತು ಬಲ್ಲವನಲೆ ನೀಂ

೯೯

ವ|| ಎನೆ ಪುರಂದರಂ ಧರಸ್ಮಿತಾಸ್ಥನಾಗಿ

ವೃ|| ಚಕ್ರಕರಾಗ್ರ ಚಕ್ರದಳಿತಾಸುರನಾಯಕ ಚಕ್ರವಿಕ್ರಮ
 ಪ್ರಕಮಮಾದ ಮತ್ತುದೊಳಂ ಭವದೀಕ್ಷಣ ಸೌಖ್ಯಪಾರಣೋ
 ಪಕ್ರಮ ಸಂಗರಾಕ್ರಮಣಮಿಲ್ಲಮದೇಗೆಯಲಾರ್ಪೆನೆಂದೊಡಾ
 ಶಕ್ರನಳಲ್ಲನಂದು ಮಿಗೆ ನಾರದನಾರಯ ಪೇಳ್ವ ನಾರದಂ ೧೦೦

ವ|| ಅಂದು ಮರುಗಿ ಮುನೀಂದ್ರನಿಂದ್ರನಂ ನೋಡಿ

ವೃ|| ತ್ರಿಭುವನಮೋಹನೈಕತಿಲಕಂ ಗಡ ಭೈಮಿಯದೋರ್ವ ಭೂಮಿವ
 ಲ್ಲಭನ ಕೊರಲೆ ಸೂಡೆ ವರಮಾಲೆಯ ಮಿಕ್ಕಿನ ರಾಜಪಾಳಿ ತ
 ಳ್ಲಭವದಿಂ ಪೋಣರ್ಚದಿರದಂತದರಿಂದೆಮಗಕ್ಕಮಲ್ತೆ ಕೂ
 ತ್ತಭಿಲಪಿತಂ ಸುರೇಂದ್ರ ಕುಡು ಮೇಣ್ ನರಲೋಕಕೆ ಪೋಪೆನಾಜ್ಞೆಯಂ ೧೦೧

ಸುರಾಸುರರ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಪಡೋಣವೆಂದು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು, ದೇವೇಂದ್ರನೇ! 'ನಾರದನು ಕಲಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯನಾದವನು' ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನಲ್ಲವೇ?" ವ|| ಎನ್ನಲು ಇಂದ್ರನು ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮುಖವುಳ್ಳವನಾಗಿ ೧೦೦. "ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಅನೇಕ ರಾಕ್ಷಸಮುಖಂಡರ ಪರಾಕ್ರಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಯುದ್ಧವು ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆನು" ಎಂದು ಹೇಳಲು ನಾರದನು ಬಹಳವಾಗಿ ಮರುಗಿದನು. ಅದೇಕೆಂದು ಅದನ್ನು ಯಾವನು ತಾನೇ ಹೇಳಬಲ್ಲನು? ವ|| ಹೀಗೆ ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟು ಮುನೀಂದ್ರನಾದ ನಾರದನು ಇಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ೧೦೧. "ಆ ದಮಯಂತಿಯು ಮೂರು ಲೋಕವನ್ನೂ ಮೋಹಗೊಳಿಸುವ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜನ ಕೊರಳಿಗೆ ಮಾಲೆಹಾಕಿದಾಗ, ಉಳಿದ ರಾಜರ ಸಮೂಹವು ತಮಗೆ ಉಂಟಾದ ಪರಾಜಯದಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡದೇ ಬಿಡರು. ಆಗ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವಾದ ನೇತ್ರಾನಂದವುಂಟಾಗುವುದಲ್ಲವೇ? ಸುರೇಂದ್ರನೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನು ನಾವು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆವು. ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡು."

ವ|| ಎನೆ ನಸುನಕ್ಕು

ಕಂ|| ಸಗ್ಗದ ಪೆಣ್ಣಳ ರೂಪಿಂ

ದಗ್ಗಳಮೆ ವಿದರ್ಭಸುತೆಯ ರೂಪೆಂದೊಲವಿಂ

ಸಗ್ಗಿಗರೆರೆಯಂ ಕೇಳೊಡೆ

ಸಿಗ್ಗಾಗೆ ಸುರಾಂಗನೆಯಗುಣಸಿದ್ಧಂ ಮುನಿಷಂ

೧೦೨

ಸುರಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯವಿದ್ಯಾ

ಧರರಕ್ಕೋ ಯಕ್ಷ ನಾಗಕನ್ಯಕೆಯರುಮಂ

ನೆರೆ ನಿರುಕಿರ್ಪೆನಾಕೆಗೆ

ದೊರೆಯೆನಿಸಿದ ಸುಂದರಿಯದನೆಲ್ಲಿಯುಮರಿಯೆಂ

೧೦೩

ಆ ವಧು ಪಿಂತುದಿಸಿರೆ ಹರಿ

ಯಾ ವೃಂದೆಯ ಶಾಪಕೀಡೆನಿಪ್ಪನೆ ವಲಮಿ

ನ್ನೇವೇಳ್ವೆಂ ಹರಿ ನಿನ್ನ ಕ

ಳೇವರಮುಂ ಲಜ್ಜೆಗೆಡೆಯೆನಿಕ್ಕುಮೆ ಪೇಳಾ

೧೦೪

ದಮಯಂತೆಯೆಂಬುದಮಮಾ

ದಮಯಂತಿಯ ರೂಪು ನಿಟ್ಟಿಸಿದ ಮಾತ್ರದೊಳಂ

ದಮಯುಕ್ತರೆನಿಪೆಮಗಮುಳಿ

ದಮರ್ತ್ಯ ಮರ್ತ್ಯರ್ಕಳಿರವನೇನೆಂದಪೆವೈ

೧೦೫

ವ|| ಎನಲು ದೇವೇಂದ್ರನು ನಸುನಕ್ಕು ೧೦೨. “ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಆ ವಿದರ್ಭರಾಜನ ಮಗಳ ರೂಪವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೇ? ಸಾಕುಸಾಕು!” ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಕೇಳಲು, ಆಗ ನಾರದನು ಆ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದನು. ೧೦೩. “ನಾನು ಅನೇಕ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಸುರರು, ಸಿದ್ಧರು, ಸಾಧ್ಯರು, ವಿದ್ಯಾಧರರು, ಅಕ್ಷರು, ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ನಾಗಕನ್ಯೆಯರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ದಮಯಂತಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನಳಾದ ಸುಂದರಿಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹವಳನ್ನು ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡರಿಯೆ! ೧೦೪. ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮೊದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ವಿಷ್ಣುವು ವೃಂದೆಯ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದನೇ? ಇಂದ್ರನೇ! ನೀನೂ ಸಹ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳಾಗಿ ಲಜ್ಜಾಸ್ಪದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತಿತ್ತೇ? ಹೇಳು. [ವಿಷ್ಣು ವೃಂದೆಯನ್ನು, ಇಂದ್ರನು ಅಹಲೈಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ (ರಂ)] ೧೦೫. ದಮಯಂತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳ ನಮ್ಮಂತಹವರಿಗೂ ಸಹ ಶಿಕ್ಷೆಯಂತಿರುವಲ್ಲಿ ಇನ್ನುಳಿದ ದೇವತೆಗಳ

ವ|| ಎಂದುಸಿರ್ವನಿತರೊಳಾ ಸುರೇಶನೆಡೆಗೆ ಹುತಾಶ ಕೀನಾಶಪಾಶಹಸ್ತರೈದುತಮಾ
ವೃತ್ತಾಂತಮಂ ಕೇಳ್ವ ಕೌತುಕಂದಾಳ್ವ

ಕಂ|| ಸುರಪ ನಡೆ ಮುನಿಯ ನುಡಿಯಂ
ಪರಿಕಿಸುವೆನು ದಿಟಮದಾಗೆ ನಾಲ್ವರೊಳೊರ್ವಂ
ವರಿಸುಗೆ ತತ್ತರುಣಿಯನೆಂ
ದರಿಂದ್ರನೊಳ್ ನಾರದಂಗೆನಗೆ ಮಿಗೆ ಮೂವರ್ ೧೦೬

ವ|| ಅಂತೆಂದವರ ನುಡಿಯನಮರಕಾಂತಂ ಕೇಳ್ವ ಸಂತಸಂ ಮಿಗಲಂತಕ್ಕೊಂದುಸಿರ್ದಾ
ಮುನಿವರರಂ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ತಂತಂಮ ವಿಮಾನಂಗಳನಡರ್ದಾ ನಾಲ್ವರ್ ಲೋಕಪಾಲರಂ
ವಿದರ್ಭದೇಶದತ್ತಲೈತರುತ್ತಿರೆಯಿರೆ

ವೃ|| ಐತರುತಿರ್ದನಂದಮುಗಲಂದಳದೊಳ್ಳಣಿಮೌಳಿಮಸ್ತಕಂ
ಶೀತಕರಾನನಂ ನಳಿನಲೋಚನನುಜ್ವಲ ತಾರಹಾರ ವಿ
ದ್ಯೋಯತಿತವಕ್ಷಸಂಚಕಚಕದ್ವಚಮಂಡಲ ರತ್ನಕುಂಡಲಂ
ಭೂತಲಕಾಮನೀತನೆನೆ ಧಾಮವಿಧೂತ ಮಹಾನಲಂ ನಲಂ ೧೦೭

ವ|| ಇಂತು ನಳಮಹೀಕಾಂತನೈತರುತ್ತಿರೆ

ಮತ್ತು ಮರ್ತ್ಯರ ಪಾಡನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಿಯೇವು!” ವ|| ಎಂದು ಹೇಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ
ಆ ಇಂದ್ರನೆಡೆಗೆ ಅಗ್ನಿ, ಯಮ, ವರುಣರು ಬಂದು ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ
ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡವರಾಗಿ; ೧೦೬. “ಇಂದ್ರನೇ! ನಡೆ ಮುನಿಯ ಮಾತನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸೋಣ!
ಇದು ನಿಜವಾದರೆ ನಾವು ನಾಲ್ವರಲ್ಲಿ ಆ ತರುಣಿಯು ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನು ವರಿಸಲಿ”
ಎಂಬುದಾಗಿ ಆ ಮೂವರೂ ಹೇಳುತ್ತಿರಲು, ನಾರದನಿಗೆ ತಡೆಯಲಾರದಷ್ಟು ನಗು
ಬಂದಿತು. ವ|| ಆ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ದೇವೇಂದ್ರನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷವು
ಹೆಚ್ಚಲು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಮಾನಗಳನ್ನು
ಹತ್ತಿ ಆ ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ ಲೋಕಪಾಲಕರೂ ವಿದರ್ಭದೇಶಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರಲು,
೧೦೭. ಸೊಗಸು ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರಲು ಮಣಿಖಚಿತವಾದ ಕಿರೀಟವುಳ್ಳ, ಸ್ವಚ್ಛವಾದ
ಚಂದ್ರನಂತಹ ಮುಖವುಳ್ಳ, ಕಮಲಗಳಂತಹ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರವಾದ
ಕಾಂತಿಯುಕ್ತ ರತ್ನಹಾರವುಳ್ಳ, ಹೊಳೆಯುವ ರತ್ನಕುಂಡಲಗಳುಳ್ಳ, ಭೂಲೋಕದ ಮನ್ಮಥನೇ
ಇವನೊ ಎನ್ನುವಂತೆ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ನಳನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ
ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ವ|| ಈ ರೀತಿ ನಳಮಹಾರಾಜನು ಬರುತ್ತಿರಲು; ೧೦೮. ಸೂರ್ಯನಂತೆ

ಕಂ|| ಕಂಡರ್ಜಲಜಲಿಸುವ ಮಾ
ತಂಡನವೋಲೆರೆವ ನಳನರೇಂದ್ರನನಂದಾ
ಖಂಡಲ ಶಿಖಿ ಯಮ ವರುಣರ್
ಗಂಡುಡುಗಿ ತದೀಯ ರೂಪಕಚ್ಚರಿವಡೆದರ್ ೧೦೮
ಇವನಂ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ
ಮುಷ್ಣನೇಂ ವರಿಪಳೆ ವಿದರ್ಭನೃಪಸಂಭವೆಯಾ
ರವಿಯಂ ನೋಡಿದ ಪದ್ವಿನಿ
ತವಕಿಪಳೇಂ ಪೆರರೊಳಿಂದರಂದೋರೋರ್ವರ್ ೧೦೯

ವ|| ಎಂದ ನಾಲ್ವರ್ ಲೋಕಪಾಲರುಂ ಮಂತಣಂಗೆಂದೀ ಭೂತಳೇಂದ್ರನನಮ್ಮ
ದೂತನಂಗೈದೊಡೆಮ್ಮ ಕೈತಂ ಸೈತಪ್ಪುದೆಂದು ಬಗೆದು ವಿಮಾನಗಳಿಂದವತರಿಸಿ ಬಂದನಂತರಂ
ನಳನೊಳ್ ನಾಕಪತಿಯಂತೆಂದಂ

ಕಂ|| ಎಲೆ ನಳನರೇಂದ್ರ ಶಶಿಕುಲ
ತಿಲಕ ಮದರ್ಧಾಸನೈಕಮಿತ್ರನೆನಿಪ್ಪಾ
ಬಲಿ ವೀರಸೇನನಾತ್ಮಜ
ನಲೆ ನೀಂ ತಳರ್ಧಪೆಯದೆಲ್ಲಿಗಾವುದು ಕಜ್ಜಂ ೧೧೦
ಆತಂ ಹುತಾಶನಂ ಕೇ
ಳೀತಂ ವೈವಸ್ವತಂ ಪ್ರಚೀತಸನೂತಂ
ಭೂತಲಪತಿ ಕೇಳಾಂ ಪುರು
ಹೂತಂ ನಿನಗರ್ಥಿಯಾದೆವಾವೀ ನಾಲ್ವರ್ ೧೧೧

ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಆ ನಳರಾಜನನ್ನು ಆಗ ಆ ಇಂದ್ರನೂ, ಅಗ್ನಿ, ಯಮ, ವರುಣರೂ
ನೋಡಿದರು ಮತ್ತು ಆತನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯಗಟ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡರು. ೧೦೯.
“ಇವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಆ ವಿದರ್ಭರಾಜನ ಮಗಳು ನಮ್ಮನ್ನ ವರಿಸುವಳೇ?
ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕಮಲಿನಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದೇ?” ಎಂದು ತಮ್ಮ
ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು. ವ|| ಎಂದು ಆ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಲೋಕಪಾಲರೂ
ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ, ಈ ರಾಜನನ್ನು ನಮ್ಮ ದೂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಆಗ
ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವು ಕೈಗೊಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ, ವಿಮಾನಗಳಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದನಂತರ
ಇಂದ್ರನು ನಳರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದನು: ೧೧೦ “ಎಲೈ ಚಂದ್ರವಂಶಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ
ನಳರಾಜನೆ! ನನ್ನ ಅರ್ಧಾಸನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನೆನಿಸಿದ ಬಲಾಢ್ಯ ವೀರಸೇನನ
ಪುತ್ರನಲ್ಲವೇ ನೀನು? ಯಾವ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ನೀನು ಹೊರಟಿರುವೆ? ತಿಳಿಸು.
೧೧೧. ಆತನು ಅಗ್ನಿಯು, ಈತನು ಯಮನು, ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ವರುಣನು, ದೊರೆಯೇ!
ನಾನೇ ಇಂದ್ರನು. ನಾವು ನಾಲ್ವರೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಬೇಡುವವರಿದ್ದೇವೆ.

ವ|| ಆದೊಡೆಮುಟ್ಟರ್ಥನಮಂ ಗಮನಶ್ರಮಂಗಳೆದು ಬಿತ್ತರಿಪೆವೆನೆ, ನಳಂ ಕುತೂಹಲಂ
ಮಿಗೆ ತನ್ನೊಳಿಂತೆಂದಂ

ಕಂ|| ದೇವರ್ಕಳಿವರಿವರ್ಗಮ

ದಾವುದು ದುರ್ಲಭವೆನಿಪ್ಪದಿವರೆನ್ನಿಂ ಸಂ

ಭಾವಿತ ನಿಜೇಷ್ಟರಾದೊಡೆ

ಜೈವಾತ್ಯಕವಂಶಮೊಗಳಲೆ ಕೃತಕೃತ್ಯಂ

೧೧೨

ಕಿವಿಯೊಳ್ಳಿಳ್ಳುದಕುಂ ಮು

ನ್ನವೆ ದೀನೋಕ್ತಿಗಳದಾವನರ್ಥಿಗಳಿಷ್ಟಾ

ರ್ಥವನಿತ್ತು ಹರುಸವಡಿಸುವ

ನವನಿಯೊಳವನಲ್ತೆ ನರವದಾನ್ಯಂ ಧನ್ಯಂ

೧೧೩

ಎರೆದರ್ಗಿದುರ್ಗಂ ಕುಡದಿ

ಪುರ್ವರು ಲೋಭಿಯೆನಿಪ್ಪ ನರನೆ ಧರೆಗತಿ ಭಾರಂ

ಮರಮುಂ ಭೂಧರಮುಂ ಸಾ

ಗರಮುಂ ಪರಕಿಪೊಡೆ ಧರೆಗೆ ಭಾರಮದಲ್ಲಂ

೧೧೪

ಆವನ ಜನ್ಮಂ ಪರಸಂ

ಜೀವನಕರಮೆನಿಸದವನ ಜನ್ಮಮೆ ವಿಫಲಂ

ವಿವೇಳ್ವಪೆನಹಹಾ ವ್ಯ

ಕ್ವಾವಳಿಯುಂ ಪರಗೇ ಸುಖಮನಾಗಿಪುವಲ್ಲೇ

೧೧೫

ವ|| ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಆಯಾಸವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅನಂತರ ನಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು
ವಿಸ್ತರಿಸುವೆವು” ಎನಲು, ನಳನು ಕುತೂಹಲವು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ
ಯೋಚಿಸಿದನು. ೧೧೨. “ಇವರು ದೇವತೆಗಳು. ಇವರಿಗೆ ಯಾವುದು
ದುರ್ಲಭವೆನಿಸುವುದು? ಇವರು ನನ್ನಿಂದ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಬಯಸುವುದಾದರೆ, ನಮ್ಮ
ಚಂದ್ರವಂಶವು ಈಗಲೇ ಧನ್ಯವಾಗುವುದಲ್ಲವೇ? ೧೧೩. ಬೇಡುವವನ ದೀನೋಕ್ತಿಗಳು
ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಮುನ್ನವೇ ಯಾರು ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷ
ಪಡಿಸುವರೋ ಅಂತಹ ದಾತ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಧನ್ಯರಲ್ಲವೇ? ೧೧೪. ಇದ್ದರೂ
ಬೇಡಿದವರಿಗೆ ಕೊಡದೇ ಇರುವವನು ಅತಿ ಲೋಭಿಯೆನಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನೇ ಭೂಮಿಗೆ
ಬಹಳ ಭಾರನಾದವನು ಮರವೂ, ಪರ್ವತವೂ, ಸಾಗರವೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ
ಭೂಮಿಗೆ ಭಾರವಲ್ಲ! ೧೧೫. ಯಾವನ ಜನ್ಮವು ಇತರರಿಗೆ ಸಂಜೀವನವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಆವನ ಜನ್ಮವು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನ! ಅಹಹಾ! ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಮರಗಳ ಸಮೂಹವೂ
ಕೂಡ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಲ್ಲವೇ? ೧೧೬. ಬೇಡಿದವರಿಗೆ

ಎರೆದರ್ಗೀವುದು ಮರೆಹೊ
 ಕೃರ ಕಾವುದಿರ್ಚಿದರಿಯಿರಿವುದುಮೆಂಬೀ
 ದೊರೆವೆತ್ತ ಗುಣತ್ರಯಮಂ
 ಧರಿಸದ ಧರಣೀಶನೇಕೆ ಜನಿಸಲ್ವೇಳ್ಕುಂ ೧೧೬

ಅರ್ಥಯತೀತ್ಯರ್ಥಿಯೆನಿ
 ಪ್ಪರ್ಥಮದಂತಿರ್ಕೆಯರ್ಥಿಯರ್ಥವನುಳ್ಳಂ
 ಅರ್ಥಿಪನೇಕೆನೆ ತನ್ನ ಕೃ
 ತಾರ್ಥಂಗೆಯಲೆಂದು ಚಾಗಿ ಬಗೆಯಲ್ವೇಡಾ ೧೧೭

ಕುಂದುಗುಮ್ಮೆಸಿರಿಯೆನಗೆಂ
 ಬೊಂದು ಭಯಂದಾಳ್ಳು ದಾನಿ ಕುಡುವುದ ಮಾಣಂ
 ಕುಂದಿದಪೆನೆಂದು ವಿಬುಧರ
 ವೃಂದಕೆ ನಿಜಕಲೆಯನೀಯದುಳಿವನೆ ರಾಜಂ ೧೧೮

ಎರೆದರ್ಗೀಗುಂ ಸಗ್ಗದೆ
 ತರು ಪಶು ಪಾಪಾಣಮುಂ ಮನೋರಥಮನೆನಲ್
 ಎರೆದರ್ಗೀಯದ ನರನಂ
 ತರು ಪಶು ಪಾಪಾಣಮೆಂದೊಡಂ ತೀರ್ದಪುದೇ ೧೧೯

ಶ್ಲೋ|| ವಚ್ಚತಮೇವವದಾನ್ಯಂ ವದಾನ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಿನೇನುಕ್ತಾ
 ವಸುಭಿರ್ವಾಪ್ಯಸುಭಿರ್ವಾ ಪೂರಯತಿ ಮನೋರಥಂ ಸಹಸಾ

ಕೊಡುವುದು, ಮರೆಹೊಕ್ಕವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು, ಎದುರಿಸಿದ ಶತ್ರುವನ್ನು ಇರಿಯುವುದು ಎಂಬ ಈ ಮೂರೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸದ ದೊರೆಯು ಏಕೆ ಹುಟ್ಟಬೇಕು? ೧೧೬. “ಅರ್ಥಯತಿ [ಬೇಡುತ್ತಾನೆ] ಇತಿ ಅರ್ಥೀ” ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಹಾಗಿರಲಿ! ಅರ್ಥಿಯೆಂದರೆ ಹಣವುಳ್ಳವನು ಎಂದರ್ಥ. ಆದರೂ ಅವನೇಕೆ ಬೇಡುವುದು ಎಂದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ತ್ಯಾಗಿಯು ತಿಳಿಯಬೇಡವೆ? ೧೧೮. ದಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಂಪತ್ತು ತನಗೆ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುವುದೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ದಾನಿಯು ದಾನಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಡುವನೇ? ಚಂದ್ರನು ತಾನು ಕ್ಷಯಿಸುವೆನೆಂದು ತನ್ನ ಕಲೆಯನ್ನು ದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಕೊಡದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ೧೧೯. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ [ತರು] ಕಾಮಧೇನು [ಪಶು] ಚಿಂತಾಮಣಿ [ಪಾಪಾಣ] ಇವು ಬೇಡಿದವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವುವು ಎನ್ನಲು, ಬೇಡಿದವರಿಗೆ ಕೊಡದೇ ಇರುವ ಮನುಷ್ಯನು ತರು, ಪಶು, ಪಾಪಾಣಗಳೆಂದೇ ಹೇಳಿದರೂ ತೀರದು! ಶ್ಲೋಕ|| ಯಾವನು ಯಾಚಕನಿಗೆ “ಪದ್ವಅನ್ಯಂ = ಬೇರೊಬ್ಬನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ” ಎಂದು ಹೇಳದೆ ಹಣದಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ

ವ|| ಎಂದು ಬಗೆದಾ ಲೋಕಪಾಲರಂ ನೋಡಿ

ವೃ|| ವಲರಿಪು ಮುಖ್ಯನಿರ್ಜರರೆ ನಿಮ್ಮಯ ದರ್ಶನಕಲ್ಪೆ ಮಾನವರ್
ಸಲೆ ತಪಮಾಂಪರಂತದನಗಾದುದು ಕಷ್ಟಮಿನಿತ್ತುಮಿಲ್ಲದಾ
ನೆಲೆ ಕೃತಕೃತ್ಯನನ್ನಯ ಪುರಾಕೃತಪುಣ್ಯ ಮಹಾಮಹೀರುಹಂ
ಫಲಿಸಿದುದಿದು ನಿಮ್ಮಯ ಮನೋರಥಮೇಂ ಬೆಸಸಿದಲಿತ್ತಪೆಂ ೧೨೦

ಕಂ|| ಅಕ್ಕವಸು ಮೇಣದೆನ್ನಸು
ವಕ್ಕೆ ಸಮಂತಸುವಿನಿಂದೆ ಪಿರಿದಕ್ಕೆಮ ನೀ
ವೊಕ್ಕಣಿಸಿಂ ನಿಮ್ಮಯ ಬಗೆ
ವೊಕ್ಕರ್ಥಮನೀವೆನೆಂದನಾ ನಿಷಧೇಂದ್ರಂ ೧೨೧

ವ|| ಎನೆ ಸುರಪಂ ಹರುಸಂಮುತ್ತು ಎಲೈ ನಳರಾಜೇಂದ್ರನೇ

ಪಂಚಚಾಮರ ವೃತ್ತ|| ವಿದರ್ಭಜಾ ಸ್ವಯಂವರಾರ್ಥಮಾವು ಬಂದೆವಳ್ಳರಿಂ
ದುದಂತವೇದಿ ಪೇಳಲೆಮ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕದಿ ನಾರದಂ
ಸದಿಂದುವಂಶವಾರಿರಾಶಿ ಪಾರಿಜಾತ ಬೇಗಮ
ಸ್ಥದೀಯ ದೂತನಾಗಿ ಮಾಳ್ವದೀಯಭೀಷ್ಮಾರ್ಥಮಂ ೧೨೨

ಪ್ರಾಣದಿಂದಾಗಲೀ ಕೂಡಲೇ ಯಾಚಕನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನನ್ನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠದಾನಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.” ವ|| ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಆ ಲೋಕಪಾಲರನ್ನು ನೋಡಿ ೧೨೦. “ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೇ, ನಿಮ್ಮಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲವೆ ಮಾನವರು ಬಹಳ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುವರು. ಅಂತಹ ದರ್ಶನವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೇ ನನಗುಂಟಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನೇ ಧನ್ಯನಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯವೆಂಬ ಮಹಾವೃಕ್ಷವು ಇಂದು ಫಲಿಸಿತು. ನಿಮ್ಮ ಮನೋರಥವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೆರವೇರಿಸುವೆ. ೧೨೧. ಸಂಪತ್ತೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಲೀ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡುವೆನು” ಎಂಬುದಾಗಿ ಆ ನಳರಾಜನು ಹೇಳಿದನು. ವ|| ಎನಲು ದೇವೇಂದ್ರನು ಸಂತೋಷವು ಅಧಿಕವಾಗಲು “ಎಲೈ ನಳರಾಜೇಂದ್ರನೇ, ೧೨೨. ಲೋಕವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದ ನಾರದನು ನಮ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಿದರ್ಭರಾಜನ ಸುತೆಯ ಸ್ವಯಂವರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಲು ನಾವು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬಂದೆವು. ಒಳ್ಳೆಯ ಚಂದ್ರವಂಶವೆಂಬ ಸಮುದಕ್ಕೆ ಪಾರಿಜಾತದಂತಿರುವ ನೀನು ಬೇಗನೆ ನಮ್ಮ ದೂತನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದು.” ವ|| ಎನಲು ನಳನು ವ್ಯಾಕುಲಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ

ವ|| ಎನೆ ನಳಂ ವ್ಯಾಕುಳಮನನಾಗಿ

ಕಂ|| ಏಕಾರ್ಥಕೆ ಬಂದೆನ್ನಮು

ನೀ ಕಾರ್ಯಕೆ ಕಳುಪುವಂದಮೊಪ್ಪುಗುಮೇಂ ಮೇ

ಣಾ ಕನ್ಯಕೆಯೆನ್ನೊಳೆ ಜಾ

ತಾಕಾಂಕ್ಷೆಯದೆಂತುಮವಳ ವಂಚಿಸಲಾರ್ವೆಂ

೧೨೩

ವ|| ಎಂದ ನಳನುಕ್ತಿಯಂ ಕೇಳ್ವ ಸಂಕಂದನಂ ಮಂದಸ್ಥಿತಾಸ್ಥನಾಗಿ

ಕಂ|| ಅಕ್ಕಿಂದು ಮೊದಲು ನೀನೆಮ

ಗೊಕ್ಕಣಿಸೀಗಿಂತು ನುಡಿಯೆ ನಳನೃಪ ನಿನಗೇಂ

ತಕ್ಕದೆ ಶಶಿಕುಲದರಸರ

ಮಕ್ಕಳಲಾ ನೀವು ಮಾಳ್ವುದಮರಪ್ರಿಯಮಂ

೧೨೪

ವ|| ಎನೆ ನಳನೊಡಂಬಟ್ಟು ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಿಗಳಿಂದಭಿರಕ್ಷಿತಮಾದ ದಮಯಂತಿಯಂತ
ವುರಮಂ ಚೋರನಂತಾನೆಂತೊಳಪ್ಪುಗುವೆನೆ ನಲವು ಮಿಗಲಾ ನಲಂಗೆ ತಿರಸ್ಕರಣೀವಿದ್ಯೆಯ
ನನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು

ವೃ|| ಅರಸಾ ನೀಂ ಕನ್ಯಕಾಂತಃಪುರಕೆ ತುರಿಪದಿಂ ಪೋಗಿ ವೈದರ್ಭಿಗೆಮ್ಮೊ

ಬರವಂ ನಾಮಂಗಳಂ ಪ್ರಾಭವಮನನಿತುಮಂ ಪೇಳ್ವ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಲೋಕೇ

ಶ್ವರದಂ ಕೂರ್ತು ಬರ್ಪರ್ ಸಭೆಗವರೊಳಗಾ ನಾಲ್ವರೊಳೋರ್ವನಂ ನಿ

ರ್ಜರನಂ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂ ನೀಂ ವರಿಸೆನುತುಸಿದ್ಧಿವೈತಪ್ಪುದೆಂದು ಸುರೇಂದ್ರಂ ೧೨೫

೧೨೩. “ಒಂದೇ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು
ನಿಮಗೆ ಒಪ್ಪುವುದೇ? ಮತ್ತು ಆ ಕನ್ಯೆಯು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ.
ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಂಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ?” ವ|| ಎಂದ ನಳನ
ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ನಗೆ ಮುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ೧೨೪. “ನಳರಾಜನೇ!
‘ಆಗಲಿ’ ಎಂದು ಮೊದಲು ನೀನು ನಮಗೆ ಮಾತುಕೊಟ್ಟು ಈಗ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುವುದು
ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದೇ? ನೀವು ಚಂದ್ರವಂಶದ ದೊರೆಯ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲವೇ? ದೇವತೆಗಳಿಗೆ
ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲವೇ?” ವ|| ಎಂದು ಹೇಳಲು ನಳನು ಒಪ್ಪಿ
“ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ದಮಯಂತಿಯ ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ನಾನು ಕಳ್ಳನಂತೆ
ಹೇಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವೆನು?” ಎನಲು, ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಂತೋಷವು ಹೆಚ್ಚಲು ನಳನಿಗೆ
ತಿರಸ್ಕರಣೀವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಆಮೇಲೆ ೧೨೫. “ದೊರೆಯೇ!
ನೀನು ಇನ್ನು ಆ ಕನ್ಯೆವಾಡಕ್ಕೆ ಬೇಗನೆ ಹೋಗಿ ಆ ದಮಯಂತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಆಗಮನವನ್ನೂ,
ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಮೊದಲಾದುವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ ಆ ಲೋಕೇಶ್ವರರಾದ ದೇವತೆಗಳು
ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಟ್ಟು ಸಭೆಗೆ ಬರುವರು. ನೀನು ಆ ನಾಲ್ವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದೇವತೆಯನ್ನು
ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವರಿಸು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬರುವುದು” ಎಂಬುದಾಗಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು.

ವ|| ಎನೆ ನಳಂ ಸುರೇಶನುಕ್ತಿಯೋಳ್ವಿಶ್ವಂಕತೆವೆತ್ತು ದೇವದೂತ್ಯಭರಮಂ ಶಿರದೊಳ್ಳೊತ್ತು
ವಿದರ್ಭದೇಶಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ತನ್ನ ಪೊಂದೇರನಡರ್ಪ ಬರ್ಪಿನಂ, ಮುನ್ನಮೆ ಸುರೇಶ್ವರರ್ ನಳನೃಪನ
ಸತ್ಯಮಂ ಪರಿಕಪೆವೆಂದು ದಮಯಂತಿಯಂತೆಪುರಮಂ ಪೊಕ್ಕಿರೆಯಿರೆ

ವೃ|| ಐತರುತಿರ್ಪ ನೈಷಧನ ಮುಂದೆಸೆದಿದುರ್ದು ಭರ್ಮ್ಯ ಹರ್ಮ್ಯ ವಿ
ದ್ಯೋತಿತ ಕೇತನೋಚ್ಚಲ ವಿನೂತನ ಚೇಲ ಶಿಖಾಭಿತಾಡನಾ
ಪಾತಿತ ಪೌರಹೂತಪುರಮೆಂಬಿನಮಂಚಿತ ಭಾದ್ರಮಂಡನಂ
ಶ್ರೀ ತರುಣೀಮಣೀ ತರಳತಾಗುಣ ಖಂಡನಕಾರಿ ಕುಂಡಿನಂ. ೧೨೬

ವ|| ಇಂತೆಸೆವ ಕುಂಡಿನನಗರಮಂ ನಳನರೇಂದ್ರಂ ಕಂಡು ಸಂತಸಂಗೊಂಡದರ
ಬಾಹ್ಯವನದೊಳ್ಳಿಜಪರಿವಾರಮನಿರವೇಲ್ಲೊಡನೆ ನಿಜವರೂಢದಿನಿಳಿದಾ ಪುರವರಮನೊಳಪುಗುತ್ತದರ
ಪಿರಿಯ ಸಿರಿಯ ನಿರುಕಿಸುತ್ತೆ ಬರ್ಪಿನಂ ಮುಂದೆಸೆಯೊಳಂದಂ ಮಿಗೆ ವಿದರ್ಭಜೇಂದಿರಾ ವಿಹಾರ
ಪುಂಡರೀಕಮೆನೆ ಕಣ್ಣೊಂಡ ಕನ್ನವಾಡದೆಡೆಗೈದಿ ಕಾಪಿನಾಳ್ಳಳಾರುಂ ತನ್ನಂ ನಿವಾರಿಸದಿರವಿಂಗಿಂದಿರನ
ಮೈಮೆಯಂ ಪೊಗಳುತೊಳಪೊಕ್ಕು ನೋಳ್ವಾಗಲೊಂದೆಯೊಳಂದಂ ಮಿಗೆ ಕಂದುಕ ಖೇಲನ

ವ|| ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ನಳನು ದೇವೇಂದ್ರನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ ದವನಾಗಿ, ದೇವತೆಗಳ
ರಾಯಭಾರವನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ವಿದರ್ಭದೇಶಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ತನ್ನ ಚಿನ್ನದ ತೇರನ್ನು
ಹತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಮೊದಲೇ ದೇವತೆಗಳು ನಳರಾಜನ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು
ದಮಯಂತಿಯ ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ೧೨೬. ಚಿನ್ನದ ಮಹಡಿಗಳ ಮೇಲೆ
ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಬಾವುಟಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳ ಹೊಸಬಟ್ಟೆಯ ತುದಿಯು
ಹೋಗಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ತಾಗಿದುದರಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಮರಾವತಿಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆಯೂ
ಮತ್ತು ಮಂಗಳಕರವಾದ ಅಲಂಕಾರದಿಂದ ಶೋಭಿತವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಚಂಚಲ ಗುಣವನ್ನು
ಖಂಡನೆ ಮಾಡುವ^೧ ಕುಂಡಿನಪುರವು ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ನಳರಾಜನ ಮುಂದೆ ಶೋಭಿಸಿತು.
ವ|| ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಕುಂಡಿನಪುರವನ್ನು ನಳರಾಜನು ನೋಡಿ
ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಹೊರಗಣ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಿವಾರವನ್ನು ಇರಹೇಳಿ, ಕೂಡಲೇ
ತನ್ನ ರಥದಿಂದ ಇಳಿದು ಆ ಪುರವನ್ನ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅದರ ಅಧಿಕವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ
ಬರುತ್ತಿರಲು, ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಂದವಾಗಿ ವಿದರ್ಭ ಪುತ್ರಿಯೆಂಬ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು
ವಿಹರಿಸುವ ಕಮಲವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಕನ್ಯಾಕಾಂತಃಪುರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು.
ಕಾವಲಿನವರಾರೂ ತನ್ನನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟದಿರಲು, ಇಂದ್ರನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾ
ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನೋಡುವಾಗ, ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದವು ಹೆಚ್ಚಲು ಶಿವನ
ಉರಿಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಬೆಂದ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಚೆಂಡಾಟದ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ

^೧ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಚಾಂಚಲ್ಯವನ್ನು ತೋರುವ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದ್ದಳೆಂದು ಭಾವ (ರಂ)

ಲೀಲಿಯೋಳ್ ಕಂದುಗೊರಲನುರಿಗಣ್ಣಿಂ ಬೆಂದ ಕಂದರ್ಪನನೆಂದಿನಂತೆ ಪುಟ್ಟಪ ಸುಂದರೀಜನ ಬೃಂದದೊಳಂ; ಮೇಣೊಂದು ತಾಳದೊಳ್ ರಯ್ಯಮೆನೆ ಕಯ್ಯ ಕಡಗಂ ಝಣಝಣಿಸೆ ಪೊನ್ನ ದಾವಂ ಪಿಡಿದೈಯಂಬನೆಂಬ ಸೂತ್ರಿಕನಾಡಿಸುವ ಪೊನ್ನಬೊಂಬೆ ಗಳಂತೊಯ್ಯಾರ ದಿಂದುಯ್ಯಲೆಯನಾಡುವ ಗಾಡಿಕಾತಿಯರೊಳಂ; ಬೇರೊಂದೆಡೆಯೋಳ್ ತೋರ ತುರುಂಬಂ ನೀರದಂಗೆತ್ತು ಸಾರವಂದಗಾರಮಯೂರಿಗಳ ನೊರೆಗಣ್ಣೆಳಗೆಂಬ ವಾರಿದಜ್ಯೋತಿಯಿನೊಯ್ಯಾರಂ ಮಿಗೆ ಕುಣಿಯಿಪ ಸಾರಸಾಕ್ಷೀವಾರದೊಳಂ; ಮತ್ತಮೊಂದು ಕಾವಿನೊಳ್ಳೇಹಂ ಮಿಗೆ ಬಂದ ದೀಹ ದೇಣಿಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸವಿನೋಟದ ಸೊಬಗಂ ಹರಿಸಂಮುತ್ತುಪದೇಶಿಪ ಹರಿಣಾಕ್ಷಿಯರೊಳಂ; ಪೆರತೊಂದು ಕಡೆಯೋಳ್ ನಿಜಾನನಮನಿಂದುಬಿಂಬಂಗೆತ್ತು ಪಂಬಲಿಸಿ ಬಂದ ಚಕೋರಕದಂಬಕ್ಕೆ ಬಿಂಬಾಧರದ ದರಹಾಸ ಚಂದಿ ಕಾಸಾರಮಂ ಪೊಯ್ಯು ತಣ್ಣನೆ ತಣಿಪುವ ಪುಣ್ಣಿಮೆವೆರೆಮೊಗದ ಪೆಣ್ಣಿಳೊಳಂ; ಮಗುಳೊಂದು ಮಾಡದೊಳ್ ಮುಂಗೈಯೊಳ್ಳಿಂಗರಮೆನೆ ಕುಳ್ಳಿದ್ ಶುಕಾಂಗನೆಗೆ ಸಂಗೀತ ಮಂಗಳಪದ್ಯಂಗಳು ಬೆಡಂಗು ಮಿಗೆ ಕಲಿಪ ಕಲವಾಣಿಯರೊಳಂ; ಪೆರತೊಂದು ರನ್ನಗಟ್ಟನೊಳ್ ಪೊನ್ನಂದುಗೆಯ ಮೆಲ್ಲನಿಗೆ ಸೋಲ್ಪು ಬೆನ್ನಂಟದ ರಾಜಹಂಸಿಗಳೊಜೆ ಮಿಗೆ ನಡೆಬೆಡಂಗಂ

ತೊಡಗಿರುವ ಸುಂದರಿಯರ ಸಮೂಹದಿಂದಲೂ; ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ರಮ್ಯವಾಗಿ ಕೈಕಡಗವು ಝಣಝಣಾತ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಚಿನ್ನದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಯ್ಯಂಬ^೧ನೆಂಬ ಸೂತ್ರಧಾರನು ಆಡಿಸುವ ಚಿನ್ನದ ಬೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಒಯ್ಯಾರದಿಂದ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಡುವ ಸೊಗಸುಗಾರ್ತಿಯರಿಂದಲೂ; ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ದಪ್ಪ ತುರುಬನ್ನೇ ಮೋಡವೆಂದು ತಿಳಿದು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ನವಿಲುಗಳನ್ನು ಓರೆಗಣ್ಣಿನ ಕಾಂತಿಯೆಂಬ ಮೋಡದ ಕಾಂತಿ [ಮಿಂಚು]ಯಿಂದ ಒಯ್ಯಾರವು ಹೆಚ್ಚಲು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸುವ ನಳಿನಾಕ್ಷಿಯರ ಸಾಲಿನಿಂದಲೂ; ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಬಂದ ಬೇಟೆಯ ಆಮಿಷಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಹೆಣ್ಣುಜಿಂಕೆಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸವಿನೋಟದ ಸೊಬಗನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಹರಿಣಾಕ್ಷಿಯರಿಂದಲೂ; ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನೇ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವೆಂದು ಹಂಬಲಿಸಿ ಬಂದ ಚಕೋರಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ತಮ್ಮ ತೊಂಡೆಹಣ್ಣಿನಂತಿರುವ ತುಟಿಯ ನಸುನಗೆಯ ಬೆಳುದಿಂಗಳ ಸಾರವನ್ನು ಹೊಯ್ದು ತಣ್ಣಗೆ ಮಾಡುವ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಮುಖವುಳ್ಳ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೂ; ಮತ್ತೊಂದು ಮಹಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಲೀಲಿಯಿಂದ ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಂಪಾದ ಸ್ವರವುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಲೂ; ಮತ್ತೊಂದು ರತ್ನಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಕಾಲ್ಕಡಗದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸೋತು ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ರಾಜಹಂಸಗಳಿಗೆ

^೧ ಅಯ್ಯಂಬ = ಮನ್ಮಥ (ರಂ)

ತೋರ್ಪ ಪಿಡಿನಡೆಯ ಮಡದಿಯರೊಳಂ; ಮತ್ತಮೊಂದು ಮತ್ತವಾರಣದೊಳ್ ಸಲ್ಲಿಲೆಯಂ
ಕೇಳ್ತರ ಮನಂ ಪಲ್ಲವಿಸೆ ವಲ್ಲಕಿಯ ಮೆಲ್ಲುಲಿಯೊಡನೆ ತಾನಮಾನಂದೋರಿ ಸೀಯೆನೆ ಗೇಯಮೇ
ಗಾಡಿಮಿಗೆ ಪಾಡುವ ಗಾಡಿಕಾರ್ತಿಯರೊಳಂ; ಮತ್ತಮೊಂದು ಚಿತ್ರಶಾಲೆಯೊಳ್ ಚಿತ್ರತರ
ಚಿತ್ರಕಳಾಕೌಶಲಮಂ ಬಿತ್ತರಿಪ ಬಿತ್ತಗೆಯರೊಳಂ; ಮತ್ತಮೊಂದು ಮಣಿಮಂಟಪದೊಳ್ ವಿವರ
ಕಾವ್ಯಪಠನಾನುಮೋದದಿಂದಿರ್ಪ ಕಳಾಕುಶಲೆಯರಿಂ ನೆರೆ ಮೆರೆವ ಕನ್ಯಕಾಂತಃಪುರಮಂ ನೀಡುಂ
ನೋಡಿ ಪಿರಿದು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಂ ಬರೆವರೆ

ಕಂ|| ಬಳಸಿರೆ ನೆರೆದೋಲಗಿಸುವ

ಕೆಳದಿಯರಮಳಾಂಗಿಯವರ ನಡುವೆಡೆಯೊಳದೇಂ

ತೋಳಗಿದಳೊ ಭೈಮಿಯುಡುಗಳ

ಬಳಗದ ಮಧ್ಯದೊಳಗೆಸೆವ ರೋಹಿಣಿಯೆಂಬೋಳ್ ೧೨೭

ವ|| ಆಗಳ್

ವೃ|| ಗಮನ ವಿಲಾಸಲೇಶ ಪರಿಭೂತ ಮನೋಭವ ಭದ್ರದಂತಿಯಂ

ಹಿಮಕರಬಿಂಬಡಂಬರ ವಿಡಂಬಿ ಮನೋಹರ ವಕ್ರಕಾಂತಿಯಂ

ಕುಮುದದಳಾಕ್ಷಿಯಂ ಕುಟಲಕುಂತಲೆಯಂ ನವಕುಂದದಂತಿಯಂ

ಸುಮಶರ ವೈಜಯಂತಿಯನಭೀಕ್ಷಿಸಿದಂ ದಮಯಂತಿಯಂ ನಳಂ ೧೨೮

ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಡಿಗೆಯ ಸೊಬಗನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಗಜಗಮನೆಯರಿಂದಲೂ; ಮತ್ತೊಂದು
ಮಾಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೇಳುವವರ ಮನಸ್ಸು ಉಲ್ಲಾಸಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ವೀಣೆಯ
ಮೃದುಧ್ವನಿಯೊಡನೆ ಸಂಗೀತ ಆಲಾಪದ ಆನಂದವನ್ನು ತೋರಿ 'ಸಾ' ಎಂದು ಸೊಗಸಾಗಿ
ಹಾಡುವ ಸೊಗಸುಗಾರ್ತಿಯರಿಂದಲೂ; ಇನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ರಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರತರವಾದ
ಚಿತ್ರ ಕಲಾಕೌಶಲವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಪ್ರೌಢಿಯರಿಂದಲೂ; ಮತ್ತೊಂದು ರತ್ನಮಂಟಪದಲ್ಲಿ
ಕಾವ್ಯಪಠನಾನಂದದಲ್ಲಿರುವ ಕಲಾಕುಶಲೆಯರಿಂದಲೂ; ಬಹುಶೋಭಿಸುವ
ಕನ್ಯಕಾಂತಃಪುರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ೧೨೭. ಸುತ್ತಲೂ
ಗುಂಪು ಕೂಡಿ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಖಿಯರು ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಗಟ್ಟಿರಲು,
ಅವರ ನಡುವೆ ಆ ಕೋಮಲಾಂಗಿಯು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ರೋಹಿಣಿಯೋ
ಎನ್ನುವಂತೆ ಏನು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದ್ದಳೋ! ವ|| ಆಗ ೧೨೮. ಮಂದಗಮನದ
ಬೆಡಗಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನ್ಮಥನ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಆನೆಯಂತಿರುವ, ಚಂದ್ರಬಿಂಬವನ್ನೂ
ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವಂತೆ ಮನೋಹರವಾದ ಮುಖಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ, ಕುಮುದಪುಷ್ಪದ ದಳದಂತೆ
ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ, ವಕ್ರವಾದ ಮುಂಗುರುಳುಗಳುಳ್ಳ, ಹೊಸ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮೊಗ್ಗುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲುಗಳುಳ್ಳ
ಮನ್ಮಥನ ಜಯಧ್ವಜದಂತಿರುವ ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ನಳನು ನೋಡಿದನು. ವ|| ಹಾಗೆ

ವ|| ಅಂತು ನೀಡುಂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ

ಕಂ|| ಬಗೆಯೊಳ್ಳತುಕಮೊಗೆಯದೆ
ಮುಗಿಯದೆ ಲಾವಣ್ಯವಸ್ತುವೆಲ್ಲಂ ನೀಡುಂ
ನೆಗೆಯದೆ ತನಗಾಯಸಮೀ
ಮೃಗನೇತ್ರೆಯ ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆ ಬಗೆಯೆ ವಿಧಾತ್ರಂ ೧೨೯

ವ|| ಮತ್ತಮೊ ಕುಮಾರಿಯ ಸೌಕುಮಾರ್ಯಮಂ ಪರಿಭಾವಿಸಿದೊಡೆ

ಕಂ|| ಸಂದೆಗಮೆಳ್ಳೆನಿತಿಲ್ಲಂ
ಕಂದಿದಪಳ್ ಕರದೆ ಮುಟ್ಟಮಾಡಿದೊಡೆಂದೀ
ಕುಂದ ಸುಮಕೋಮಲೆಯನರ
ವಿಂದಭವಂ ಚಿತ್ತದಿಂದೆ ಮಾಡಿದನಕ್ಕುಂ ೧೩೦
ನಡೆಬೆಡಗೊಂದೇ ಗಡ ನೋ
ಳ್ಳೊಡೆ ರಾಜಮರಾಳನೆಂದ ಮಾಳ್ಕೆಯನಿರ್ಕುಂ
ಮಡದಿಯುಳಿದೊಡಲ ಚೆಲ್ವಿ
ಮಡಿ ಮೂವಡಿ ಬಗೆವೊಡರಿದುದುಸಿರಿದುದಕ್ಕುಂ ೧೩೧

ವೃ|| ಕಮಲಭವಂ ಮೊದಲ್ಗೆಳ್ಳುದೀ ಲಲಿತಾಂಗಿಯ ವಕ್ರಬಿಂಬಮೋ
ಹಿಮಕರಬಿಂಬಮೋ ಬಗೆವೊಡೆಂಬೆಡೆ ಸಂದಯಮಂ ತೆರಳ್ವತೀ
ರಮಣಿಯ ವಕ್ರದೊಂದು ರಮಣೀಯತೆಯೀಕ್ಷಿಸೆ ಚಿತ್ರಕಂ ಮೊದಲ್
ಸಮೆದುದು ಪಾಣಿಪಾಟವಕೆ ಮೇಣ್ಣಮೆದಾ ಕೃತಿಯಲ್ಲೆ ಮಂಜುಳಂ ೧೩೨

ಬಹಳವಾಗಿ ನೋಡಿ ೧೨೯. “ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳ್ಳದೇ ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉಪಕರಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿಯದೇ ತನಗೆ ಆಯಾಸವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಉಂಟಾಗದೆ ಈ ಮೃಗನೇತ್ರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರಬಹುದೇ? ವ|| ಮತ್ತು ಈ ಕುಮಾರಿಯ ಸುಕುಮಾರತ್ವವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ೧೩೦. ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿಮಾಡಿದರೆ ಕಂದಿಹೋಗುವಳೆಂದು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನಂತೆ ಕೋಮಲೆಯಾದ ಇವಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಮಾಡಿರಬಹುದು! ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ೧೩೧. ಹಾಗೆಯೇ ನೋಡಿದರೆ ಆ ರಾಜಹಂಸವು ಹೇಳಿದ್ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಈಕೆಯ ನಡೆ ಬೆಡಗುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವುದಲ್ಲವೇ! ಈ ಮಡದಿಯ ಉಳಿದ ಶರೀರದ ಕಾಂತಿಯು ಅದು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎರಡರಷ್ಟು ಮೂರರಷ್ಟು ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ತನಗೆ ತಿಳಿದಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಂಸವು ಹೇಳಿರಬಹುದು! ೧೩೨. ಈ ರಮಣಿಯ ಮುಖಕಾಂತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಈ ಸುಂದರಾಂಗಿಯ ಮುಖವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೋ ಅಥವಾ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರಕಾರನು ಮೊದಲು ಕೈಕುದುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ

ಭವನಂಗೈದ ಪಿತಾಮಹಂ ಸಮದನಲ್ತೀ ಕಾಂತೆಯಂ ಕಂತುಚಂ
 ದ್ರವಸಂತರ್ಪಮದರ್ವಲಂ ಬೆರಸುತಾಮಂತಲ್ಲದೀ ರೂಪವೈ
 ಭವಮೀ ಕಾಂತಿವಿಶೇಷಮೀ ತನುಲತಾಸೌರಭ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯಮೀ
 ಯುವತೀರತ್ನಕದಂತು ಸಾರ್ಧಪ್ರದೇನುತ್ತಂ ಕೂರ್ಮಯಿಂ ನೋಡಿದಂ ೧೩೩

ವ|| ಇಂತಾ ದಮಯಂತಿಯಂ ನೋಡಿದೊಡನೆ ಕಂತುಶರಾಹತಸ್ತಾಂತನಾಗಿ
 ನಳಮಹೀಕಾಂತನೆಂತಾನುಂ ಸಂತೈಸಿಕೊಂಡು ದೇವಕಾರ್ಯೋತ್ಸಕಂ ಮುಂತೆ ಬರೆವರೆ

ಕಂ|| ಇಂತಪ್ಪ ಕಾಂತೆ ತನ್ನಂ
 ಸ್ವಾಂತದೆ ಬಯಸಿರೆಯುಮವಳಸುರರೊಳ್ಳೆರಪಾ
 ಚಿಂತೆಯ ಮಾಣ್ಣನೆ ನಳಭೂ
 ಕಾಂತಂ ತಕ್ಕಂ ಪರಾರ್ಥಮನೆ ಪಿರಿದೆಂಬಂ ೧೩೪

ಕಂಡುದು ಭೈಮಿಯ ಸಖಿಯರ
 ತಂಡಂ ವಿಭ್ರಾಂತಿಗೊಂಡದಾವನಿವಂ ಮಾ
 ತಂಡಪ್ರಭನೆನುತೇಳ್ತದ
 ಖಂಡನಳಾವಯವದೀಪ್ತಿಗಚ್ಚರಿವಡುತಂ ೧೩೫

ಆಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಆಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಆಕೃತಿಯೇ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವುದಲ್ಲವೇ? ೧೩೩.
 ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಕಾಂತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರಲಾರನು; ಮನ್ಮಥ, ಚಂದ್ರ,
 ವಸಂತರು ಕೂಡಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರಬೇಕು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನ್ಮಥನ ಈ ರೂಪೂ, ಚಂದ್ರನ
 ಈ ವೈಭವಕಾಂತಿ ವಿಶೇಷವೂ ಮತ್ತು ವಸಂತನ ಈ ದೇಹದ ಸೌರಭ್ಯಸೌಭಾಗ್ಯಗಳೂ
 ಈ ನಾರೀರತ್ನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು! ಎಂದು ಬಹುಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿದನು. ವ||
 ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಮನ್ಮಥನ ಶರಹತಿಗೆ ಪಕ್ಕಾದ
 ಆ ನಳರಾಜನು ಹೇಗೋ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವತೆಗಳ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸುಕನಾಗಿ ಮುಂದೆ
 ಬರುತ್ತಿರಲು ೧೩೪. ನಳರಾಜನು ಇಂತಹ ಕಾಂತೆಯು ತನ್ನನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಯಸಿದ್ದರೂ
 ಅವಳನ್ನು ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿಸುವ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟನೇ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯನು
 ಪರಾರ್ಥವನ್ನೇ ದೊಡ್ಡದೆಂದು ಹೇಳುವನು. ೧೩೫. ಸೂರ್ಯನಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾಗಿರುವ
 ಇವನಾರೆಂದು ಆ ಭೀಮಜೆಯ ಸಖಿಯರ ಗುಂಪು ನಳನನ್ನು ಕಂಡು ವಿಭ್ರಾಂತಿಗೊಂಡಿತು.

ವ|| ಅನ್ನೇಗಮಾ ವಿದರ್ಭಸುತೆ ತೊಟ್ಟನೆ ಕಟ್ಟಿದಿರಲ್ಲಿ

ವೃ|| ಕಂಡಳಖಂಡಪುಣ್ಯರಮಣೀಮಣಿ ಲಭ್ಯನನಿಕ್ಕುಕಾಂಡಕೋ
ದಂಡನಿಭಾಂಗನಂ ನಳಿನಲೋಚನನಂ ಶರದಿಂದುವಕ್ತ್ರನಂ
ಚಂಡಮರೀಚತೇಜನನಗಣ್ಯ ಗುಣಾಕರನಂ ವಸುಂಧರಾ
ಖಂಡಲನಂ ಸುಧಾಂಶುಕುಲಮಂಡನನಂ ನಿಷಧಾಧಿರಾಜನಂ ೧೩೬

ಕಂ|| ಬಗೆಯೊಳ್ಳೊತುಕಮುಂ ನು
ಣೊಗ್ಗದೊಳ್ಳೊಮರುಮಂಗದೊಳ್ಳೊಪುಳಿಯುಂ
ನಗೆಗಣ್ಯೊಳಾನಂದಾ
ಶ್ರುಗಳುಂ ನೆಗೆದತ್ತು ವಧುಗೆ ನಳದರ್ಶನದಿಂ ೧೩೭

ವ|| ಅಂತು ಕಂತುಕೋಟರೂಪನೆನಿಪ ನಳಭೂಪನಂ ದಮಯಂತಿ ನೀಡುಂ ನೋಡಿ
ಸಂತಸಗಡಲೊಳಿಸಾಡಿ

ಕಂ|| ತಂಗದಿರನುಳಿದ ಚಂದ್ರನೊ
ಬೆಂಗದಿರಂ ಬಿಸುಟ ಬಿಸಜಬಾಂಧವನೋ ಮೇ
ಣಂಗವನಾಂತ ಮನೋಜನೊ
ಕಂಗೊಂಡನದಾವನಿಸು ಸೊಬಗಿನ ಮನುಜಂ ೧೩೮

ಆಮೇಲೆ ನಳರಾಜನ ದೇಹಕಾಂತಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಾ ಮೇಲೆದ್ದಿತು. ವ|| ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ
ಆ ವಿದರ್ಭರಾಜಪುತ್ರಿಯು ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ೧೩೬. ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯಮಾಡಿದ
ಸ್ತ್ರೀರತ್ನಕ್ಕೆ ದೊರಕುವಂತಹ, ಮನ್ಮಥ ಸಮಾನವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳಂತಹ, ಕಮಲನೇತ್ರನಾದ,
ಶರತ್ಕಾಲದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಮುಖವುಳ್ಳ, ಸೂರ್ಯನಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾದ, ಎಣಿಸಲಾರದಷ್ಟು
ಗುಣಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದ, ಭೂಮಿಗೆ ಇಂದ್ರನಂತಿರುವ ಚಂದ್ರವಂಶಕ್ಕೆ
ಅಲಂಕಾರಪ್ರಾಯನಾದ ನಿಷಧಾಧಿಪತಿ ನಳನನ್ನು ಕಂಡಳು. ೧೩೭. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬೆವರೂ, ದೇಹದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ರೋಮಾಂಚನವೂ,
ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವೂ ಆಗ ಅವಳಿಗೆ ನಳದರ್ಶನದಿಂದ ಉಂಟಾದುವು. ವ|| ಆ
ಪ್ರಕಾರ ಕೋಟಿಮನ್ಮಥ ರೂಪನೆನಿಸುವ ನಳರಾಜನನ್ನು ದಮಯಂತಿಯು ಬಹಳವಾಗಿ
ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಈಜಾಡಿ ೧೩೮. “ಇವನು ಶೀತಕಿರಣಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸಿದ
ಚಂದ್ರನೋ, ಉಷ್ಣಕಿರಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಸೂರ್ಯನೋ ಅಥವಾ ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದ

ಅರಸಂಚೆಯೆನ್ನೊಳುಸಿದೊರ್

ಳ್ವರಿಜೆಸೆವುದು ನೋಡಲೀತನೆನ್ನಯ ಹೃದಯೇ

ಶ್ವರನೆನಿಪ ನಿಷಧಧರಣೀ

ವರನಕ್ಕುಮೆ ಎಂದು ತರುಣಿ ತಳವೆಳಗಾದಳೆ

೧೩೯

ವ|| ಅಂತು ತಳವೆಳಗಾಗಿ ಕಾಂತೆ ನಿಜಾಂತರಂಗಮಂ ಸಂತವಿಡುತಿರ್ಪಿನಂ ಕೆಳದಿ ಕೈಗೈದ
ಕನತ್ಯನಕಪೀಠಮಂ ನಳನಳಂಕರಿಸವೇಳ್ವತ್ತಿವಿನಯಂ ಮಿಗೆ

ಕಂ|| ಸ್ವೇರಮುಖಿ ಕುಸುಮ ವಿಶಿಖ

ಪ್ರೇರಿತೆ ನಾಣ್ಣಸು ತೊಲಂಗೆ ನಿಷಧಾಧಿಪನಂ

ನೀರೆ ಬೆಸಗೊಂಡಳಮ್ಮತದ

ಧಾರೆಯೆ ಸುರಿದಂತಿರಾಗೆ ದಂತಮಯೂಖಂ

೧೪೦

ವ|| ಎಲೈ ಮಹಾನುಭಾವನೇ

ಕಂ|| ಅತಿ ಭೀಮಶಾಸನಂ ಮ

ತ್ತಿತ್ಯ ಭೀಮಂ ಭೀತಿಯಿಲ್ಲದವನಿದೆ ಸುರ

ಕ್ಷಿತಮಾದಂತಃಪುರಮಂ

ಪ್ರತಿಹಾರಿಗಳರಿಯದಂತಿರೆಂತೊಳಪೊಕ್ಕೈ

೧೪೧

ಮನ್ಮಥನೋ? ಇಷ್ಟು ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯ ಯಾರಿವನು? ೧೩೯. ಆ ರಾಜಹಂಸವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಳ್ಳೆಯ ದೇಹಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು ನೋಡಿದರೆ ಇವನೇ ನನ್ನ ಹೃದಯೇಶ್ವರನಾದ ನಿಷಧರಾಜನಿರಬಹುದೆ?” ಎಂದು ಆ ತರುಣಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡಳು. ವ|| ಹಾಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡ ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತಿರಲು, ಸಖಿಯರು ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಚಿನ್ನದ ಪೀಠವನ್ನು ನಳನಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ೧೪೦. ನಗುಮುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಮದನಬಾಣದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತಳಾದ, ಆ ದಮಯಂತಿಯು ನಾಚಿಕೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಲು, ಅಮೃತಧಾರೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದಂತೆ ಹಲ್ಲುಗಳ ಕಾಂತಿಯುಂಟಾಗಲು ನಿಷಧರಾಜನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು : ವ|| “ಎಲೈ ಮಹಾನುಭಾವನೇ! ೧೪೧. ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆ ಅತ್ಯಂತ ಭೀಕರವಾದದ್ದು. ಆ ಭೀಮರಾಜನ ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ಆತನಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಈ ಕನ್ಯಾಕಾಂತಃಪುರವನ್ನು ಪ್ರತಿಹಾರಿಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ?

ವ|| ಅದಂತಿಕೆ, ಎಲೈ ಸಿಂಹಸಂಹಸನೇ

ವೃ|| ಅವ ಕುಳಂ ಭವಜ್ಜನನದಿಂದಮಳಂ ಕೃತಮಾಯು ಮತ್ತಮಿ
ನ್ನಾವುದು ನಾಡು ನಿನ್ನಯ ವಿಯೋಗದೆ ಬಾಗುಳಿಸುತ್ತಮಿರ್ಪುದೀ
ತಾವನೆ ಪಾವನಂಗೊಳಿಸಲಾವ ನಿಮಿತ್ತಮೊ ಪೇಳ್ವುದಿಂದು ಧಾ
ತ್ರೀವಲಯಪ್ರಸೂನಶರ ನೀನೆನುತಂ ನುಡಿದೆ ನರೇಂದ್ರನೊಳ್ ೧೪೨

ವ|| ಎಂದು ವಿದರ್ಭನಂದಿನಿಯ ವಿನಯವಾಕ್ಯಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ನಳಂ ಮನದೊಳ್ಳಿಚ್ಛೆ

ಕಂ|| ಎಲೆ ಮಂಗಳಾಂಗಿ ಕೇಳಾಂ
ನಳನೆಂಬಂ ದೇವದೂತನೀಯೆಡೆಗಿಂದಾ
ನಲಶಮನ ವರುಣರೈದಿದ
ರೊಲವಿಂ ಬಯಸುತೆ ಭವತ್ಸ್ವಯಂವರಕೀರ್ತಿಗ್ ೧೪೩

ವ|| ಅನಂತರಮವರ್ ಮುನ್ನಮೆನ್ನಂ ಕಂಡು

ಕಂ|| ತರುಣಿಯೆಡೆಗೈದಿ ನಿನ್ನಂ
ಸುರಪಾನಲ ಶಮನ ವರುಣರೇಳಿಸಿರ್ಪರ್ ನೀಂ
ವರಿಸವರೊಳೊರ್ವನಂ ನಿ
ರ್ಜರನನೆನುತ್ತರುಪಿ ಬರ್ಪುದೆನಲೈತಂದೆಂ ೧೪೪

ಅವರುರುತರ ಪ್ರಭಾವದೆ
ತವನಿಲಯಕೆ ಬಂದೆನಲ್ತು ಕಾಣಿಸದಾಗುಂ
ವಿವರಿಸಿದನೆದೆಲ್ಲಮನಿ
ನ್ನವನೀಶಕುಮಾರಿ ಮಾಡು ದೇವಪ್ರಿಯಮಂ ೧೪೫

ವ|| ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ! ಎಲೈ ಸಿಂಹಸದೃಶಾಕಾರನೆ, ೧೪೨. ಯಾವ ವಂಶವು ನಿನ್ನ ಜನನದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು? ಮತ್ತು ಯಾವ ದೇಶವು ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು? ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿದೆ? ಹೇಳು. ನೀನು ಭೂಮಂಡಲದ ಮನ್ಮಥನು” ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ವ|| ಆ ವಿದರ್ಭರಾಜಪುತ್ರಿಯ ವಿನಯವಾದ ಮಾತುಗಳ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ನಳನು ಮನಸಾರ ಮೆಚ್ಚಿ ೧೪೩. “ಎಲೆ ಮಂಗಳಾಂಗಿ, ಕೇಳು! ನಾನು ನಳನೆಂಬ ದೇವದೂತನು. ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿ ಯಮ ವರುಣರು ನಿನ್ನ ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬಯಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವರು. ವ|| ಅನಂತರ ಅವರು ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ೧೪೪. ‘ದಮಯಂತಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ‘ನಿನ್ನನ್ನು ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ಯಮ, ವರುಣರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿರುವರು. ನೀನು ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದೇವತೆಯನ್ನು ವರಿಸು’ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಬರುವುದು, ಎನ್ನಲು ನಾನು ಬಂದೆನು. ೧೪೫. ಅವರ ಮಹಾ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ನಿನ್ನ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ವಿವರಿಸಿರುವೆನು. ರಾಜಪುತ್ರಿಯೆ! ನೀನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡು” ವ|| ಎಂದು ಹೇಳಲು;

ವ|| ಎಂದುಸಿರೆ

ಕಂ|| ನೀರೆ ನಿಜಮನೆ ಬೆಮರ್ತಳ್
ಭೂರಮಣಂ ತಾನೆ ನಳನೆನ್ನೊಡನೊಡಲೊಳ್
ತೋರಿತು ರೋಮಾಂಚಂ ಮಿಗೆ
ಕಾರಿದುವಾನಂದಬಾಷ್ಪಮಂ ಕಡೆಗಣ್ಣಳ್

೧೪೬

ವ|| ಅಂತು ನಳದರ್ಶನದಿಂದಂಟಾದ ಸಂತೋಷಕ್ಕಂ ಶಕುಂತಮುಖದಿಂ ತನ್ನ ಮನಮಂ ತಿಳಿದುಮಿಂದ್ರಾದಿಗಳೊಳೋರ್ವನಂ ವರಿಸವೇಳ್ಕುಮೆಂದು ನುಡಿದ ನಳವಚನಶ್ರವಣದಿಂದಂಟಾದ ಸಂತಾಪಕ್ಕಂ ಕಾಂತೆ ಕಳವಳಂಗೆೊಂಡು ಮುಹೂರ್ತಂಬರಂ ಸಂತಮಿದುರ್ ಬಳಿಕೆ ನಳನಂ ನೋಡಿ ಲಚ್ಚಗೂಡಿ

ವ್ಯ|| ನಮಿಸಿದಪೆಂ ಸುರರ್ಗೆ ನೃಪ ನಿನ್ನ ಧನಂ ಗಡ ತಾನದಿರ್ಕೆ ಪೇ
ಳಮರವರರ್ಕಳೇಂ ವರಿಸಲಕ್ಕುಮೆ ಮಾನುಷಿಯರ್ಕಳಂ ದಲ
ಕ್ರಮಮಿದನಕ್ಕಟಾ ವಿಬುಧರಾಡಿದರೆಂತದನೊಪ್ಪುಗೊಳ್ಳುತಾ
ಗಮಸಿದೆಯೆಂತು ನೀನಿದು ವಿಚಿತ್ರಮಲೇ ನಯರತ್ನನೀರಧೀ ೧೪೭

ವ|| ಇದಲ್ಲದೆಯುಂ

ಕಂ|| ಅರಸಂಚೆ ನಿಜಗುಣಮನೆನ
ಗೊರೆದಾಗಳೆ ಮನದೆ ನಿನ್ನ ವರಿಸಿದನರಸಾ
ವರಿಸಲ್ ನಿನ್ನಂ ಬರಿಸಿದೆ
ನರಸರನೆಲ್ಲಂ ಸ್ವಯಂವರ ವ್ಯಾಜದಿ ನಾಂ

೧೪೮

೧೪೬. ಆ ದಮಯಂತಿಯು ನಿಜವಾಗಿ ಬೆದರಿದಳು. ತಾನೇ ನಳರಾಜನೆನ್ನಲು ಆಕೆಯ ದೇಹದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಲೇ ರೋಮಾಂಚ ಉಂಟಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಅನಂದಬಾಷ್ಪವನ್ನು ಸುರಿಸಿದುವು. ವ|| ಹಾಗೆ ನಳದರ್ಶನದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸಂತೋಷಕ್ಕೂ, ರಾಜಹಂಸದ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ತಿಳಿದುದಕ್ಕೂ, ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ ನಳನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಉಂಟಾದ ಸಂತಾಪಕ್ಕೂ, ಆಕೆ ಕಳವಳಪಟ್ಟು ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಅನಂತರ ನಳನನ್ನು ನೋಡಿ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ, ೧೪೭. “ದೊರೆಯೇ! ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಸ್ವತ್ತಲ್ಲವೆ? ಅದಿರಲಿ. ನೀತಿಗುಣಸಾಗರನೇ! ದೇವತೆಗಳು ಮಾನವಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ವರಿಸಬಹುದೇ? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದು ಅಕ್ರಮವಲ್ಲವೇ? ಅಯ್ಯೋ! ದೇವತೆಗಳು ಹೇಳಿದರೆಂದು ನೀನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೇಗೆ ಬಂದೆ? ಇದು ವಿಚಿತ್ರವಲ್ಲವೇ? ನೀನೇ ಹೇಳು. ವ|| ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ; ೧೪೮. ರಾಜಹಂಸವು ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದಾಗಲೇ ಮನಸಾ ನಿನ್ನನ್ನು ವರಿಸಿದೆನು. ದೊರೆಯೇ! ಹಾಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ವರಿಸಲು ಸ್ವಯಂವರವ್ಯಾಜದಿಂದ ದೊರೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ

ಸುರರಕ್ಕೆ ನೃಪತಿ ಮೇಣ್ವರ
ವರರಕ್ಕೆಮ ನಿನ್ನನೊಪ್ಪಿ ವರಿಸಿದೆ ನಾಂ ಮುಂ
ವರಿಸಿದಳ ವರಿಸಲಕ್ಕುಮೆ
ವರಿಸಿದವಳ್ ಪೆರರ ವರಿಸಲಕ್ಕುಮೆ ಜಗದೊಳ್ ೧೪೯

ಇದು ಸತ್ಯಂ ಬೇರಣಮಿ
ಲ್ಲ ದಯಾಸಿಧಿ ಮದುವೆನಿಲ್ಲದೆನ್ನೊಳ್ ನೀನ
ಲ್ಲದೊಡೀ ಪ್ರಾಣಮಂ ನಿನ್ನಯ
ಪದಕರ್ಪಿಸುವೆಂ ನರೇಶ ಪಾಲಿಪುದೆಂದಳ್ ೧೫೦

ವ|| ಎಂದ ದಮಯಂತಿಯ ನಯವಚನಕ್ಕಂ ಮನೋನಿಶ್ಚಯಕ್ಕಂ ನಳನಾಶ್ವರ್ಯಂ
ದಾಳ್ವ ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದಂ

ವೃ|| ಸುರರಂ ಮೆಚ್ಚಿಪುದರ್ಕದಗೃತಪಮಂ ಮಾಳ್ವರ್ಗದಾ ಮಾನವರ್
ಸುರವರ್ಯರ್ಕಳೆ ನಿನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿ ವರಿಸಲ್ಪಿತಂದೊಡಾನೊಲ್ಲೆನೆಂ
ಬಿರವೇಂ ಬಿಂಕಮೊ ಬಿಣ್ಣೊ ಗಾಂಪತನಮೋ ಸಾಕೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ತನ್ನರೇ
ಶ್ವರಪಾದಾಬ್ಜದ ಧೂಳಿಗಾಂ ಸರಿಯುಮಲ್ಲಂ ಮಾನವಂ ಮಾನಿನೀ ೧೫೧

ವ|| ಮತ್ತಂ

ಬರಮಾಡಿದೆನು. ೧೪೯. ದೊರೆಯೇ! ಅವರು ದೇವತೆಗಳಾಗಲೀ ಅಥವಾ
ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಲಿ, ಅದರಿಂದಲೇನು? ಮೊದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ವರಿಸಿರುವೆನು. ಅಂದ
ಮೇಲೆ ಹಾಗೆ ವರಿಸಿದವಳನ್ನು ಬೇರೆಯವರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವರಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆ?
ಹಾಗೆಯೇ ವರಿಸಿದವಳೂ ಸಹ ಇತರರನ್ನು ವರಿಸಬಹುದೆ? ೧೫೦. ದಯಾನಿಧಿಯೇ!
ಇದು ಸತ್ಯ. ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ
ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನಿನ್ನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸುವೆನು. ದೊರೆಯೇ! ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು” ಎಂದು
ಹೇಳಿದಳು. ವ|| ದಮಯಂತಿಯ ನಯವಾದ ಮಾತಿಗೂ, ಮನೋನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೂ ನಳನು
ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ಹೀಗೆಂದನು: ೧೫೧. “ಹೇ ಮಾನಿನಿ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನವರು
ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಆ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ನಿನ್ನನ್ನು
ಮೆಚ್ಚಿ ವರಿಸಲು ಬಂದಿರುವಾಗ ಒಲ್ಲಿನೆಂಬುದು ಬಿಂಕವೋ, ದೊಡ್ಡತನವೋ? ಅಥವಾ
ಹೆಡ್ಡತನವೋ ಸಾಕು, ಒಪ್ಪಿಕೋ! ಮಾನವನಾದ ನಾನು ಆ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರ ಪಾದಧೂಳಿಗೂ

ವೃ|| ವರಿಸಿದೊಡಾವನಂ ಸುರಮಹೀಜವನಂ ಸುವಿಹಾರಕಾನನಂ
 ಸುರಕರಿಯೇರುವಾನೆ ಸುರಸುಂದರಿಯರ್ ಪರಿಚಾರಿಕಾಜನರ್
 ಸುರನದಿ ವಾರಿಖೇಲನ ಸರಂ ಸವಿವೋಗರಮೋ ಸುಧಾರಸಂ
 ಸುರಗಿರಿ ಮಾಡುವೆಟ್ಟಿನಲದಾವಸಿಯಳ್ ವರಿಸಳ್ಳಡಾತನಂ ೧೫೨

ಕಂ|| ಬಾಲೆಯದಾರನ ವರಿಸುತೆ
 ಪಾಲೋಮಿಯ ಗಂಡಮಂಡಲೇಂದುಗೆ ಲಂಬ
 ನ್ನೀಲಾಳಕಜಾಲಕದಿಂ
 ಕಾಳಿಕೆಯನೊಡರ್ಚಲಾರ್ಪಳವಳಲೆ ನೋಂತಳ್ ೧೫೩

ಮುಖನಾವನಖಲ ಬರ್ಹಿ
 ರುಖಿಗಿನ್ನಾವಂ ವಿಚಿತ್ರಧಾಮನದಾನಂ
 ಮುಖಕೆ ಪುರೋಧಸನಾ ವರ
 ಶಿಖಿಯಂ ವರಿಸದ ತುಷಾರಕರಮುಖಿಯಾವಳ್ ೧೫೪

ಅವನ ದಂಡದ ಭಯದಿಂ
 ಜೀವರ್ಪಾಪಮನೊಡರ್ಚಲಂಜುಗುಮೆನಲಾ
 ವೈವಸ್ವತನಂ ಧರ್ಮ
 ಶ್ರೀವಿಭುವಂ ವರಿಸದಿರ್ಪ ಭಾಮೆಯದಾವಳ್ ೧೫೫

ಸಮನಲ್ಲ! ವ|| ಮತ್ತೆ, ೧೫೨. ಯಾರನ್ನು ವರಿಸಿದರೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವಿರುವ ವನವೇ
 ವಿಹಾರಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ, ಐರಾವತನೇ ವಾಹನವಾಗಿಯೂ, ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರೇ
 ಪರಿಚಾರಕರಾಗಿಯೂ, ದೇವನದಿಯೇ ನೀರಾಟವಾಡುವ ಸರೋವರವಾಗಿಯೂ,
 ಅಮೃತವೇ ಸವಿಯೂಟವಾಗಿಯೂ, ಮೇರುಪರ್ವತವೇ ಕೃತಕ ಗಿರಿಧಾಮವಾಗಿಯೂ
 ಆಗುವುವು ಎನ್ನುವಾಗ ಯಾವ ಕೋಮಲೆಯು ತಾನೆ ಆ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ವರಿಸದಿರುವಳು?
 ೧೫೩. ಯಾವ ಬಾಲೆಯು ಯಾವನನ್ನು ವರಿಸಿದರೆ ತನ್ನ ಕಪ್ಪಾದ ಮುಂಗುರುಳಿನಿಂದ
 ಶಚಿಯ ಚಂದ್ರನಂತಹ ಕಪೋಲಕ್ಕೆ ಕಪ್ಪನ್ನು ಬಳಿಯ ಬಲ್ಲಳೋ ಅಂತಹವಳೇ ಪುಣ್ಯವತಿ;
 (ದಮಯಂತಿಯು ಇಂದ್ರನನ್ನು ವರಿಸಿದರೆ ಅವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಶಚಿಗೆ ವಿಷಾದವಾಗಿ
 ಅವಳ ಮುಖವು ಕಪ್ಪಿಡುವುದೆಂದು ಭಾವ) ೧೫೪. ಯಾವನು ಸಮಸ್ತದೇವತೆಗಳಿಗೂ
 ಮುಖವಾಗಿರುವನೋ, ಯಾವನು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವನೋ, ಯಾವನು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ
 ಪುರೋಹಿತನೋ ಅಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ವರಿಸದ ಚಂದ್ರಮುಖಿ
 ಯಾವಳಿರುವಳು? ೧೫೫. ಯಾವನ ಪಾಶದ ಭಯದಿಂದ ಜೀವಿಗಳು
 ಪಾಪಕಾರ್ಯಮಾಡಲು ಹೆದರುತ್ತವೆಯೋ ಅಂತಹ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನೂ ಧರ್ಮರಾಜನೂ

ಆಪಂ ಪ್ರಚೀತಸಂ ಮೇ
ಣಾವಂ ಲಾವಣ್ಯನಿಧಿ ಪಯಃಪತಿಯಾವಂ
ಕಾವನುಮಂ ಕಿರಿದೇನಿಸಿದ
ನಾ ವರುಣನ ವರಿಸದಿರ್ಪ ತರುಣಿಯದಾವಳ್

೧೫೬

ವ|| ಅದರಿನೀ ನಾಲ್ವರ್ ಲೋಕಪಾಲರೊಳಾವನುಮನಾದೊಡೋರ್ವನಂ ಗೀರ್ವಾಣ
ವರ್ಯನಂ ವರಿಪುದುಚಿತಮೆಂದು ನಳನರೇಂದ್ರಂ ನುಡಿಯೆ ದಮಯಂತಿ ಕೇಳ್ವ ಚಿಂತೆಯಂ
ತಾಳ್ವ

ಕಂ|| ಪತ್ತಿದ ತಾಪದೆ ಕಡೆಗ
ಣ್ಣತ್ತಣಿಸಿಳಿವಶ್ರುಬಿಂದುಗಳಿಗನುಡುಗಣಮಂ
ವೃತ್ತಕಪೋಲೇಂದುಗೆ ತಾ
ನಿತ್ತಳ್ಳವಗಿತ್ತಳ್ಳು ವಧುವೃತ್ತರಮಂ

೧೫೭

ವ|| ಆಗ್ ನಳಂ ನಸುನಕ್ಕು

ಕಂ|| ಅಮಳದ್ಯುತಿಶಾಲಿ ಸುರೋ
ತ್ತಮ ಸುಕರಗ್ರಹಣಕಲಸಿ ಸಮಲದ್ಯುತಿ ಸಂ
ಕೃಮರಾಜನ ಕರವಿಡಿವಾ
ಕುಮುದಿನಿಗಂ ನಿನಗಮುಚಿತಮಂಚಿತ ಜಾಡ್ಯಂ

೧೫೮

ಆದ ಯಮಧರ್ಮನನ್ನು ವರಿಸದ ಸುಂದರಾಂಗಿ ಯಾವಳಿರುವಳು? ೧೫೬. ಯಾವನು
ಪ್ರಚೀತಸನೆನಿಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನೋ ಮತ್ತು ಯಾವನು ಸೌಂದರ್ಯನಿಧಿಯೋ,
ಯಾವನು ಜಲಾಧಿದೇವತೆಯೋ, ಯಾವನು ಮನ್ಮಥನನ್ನೂ ಕೀಳೆನಿಸಿದನೋ ಅಂತಹ
ವರುಣದೇವನನ್ನು ವರಿಸದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಯಾವಳಿರುವಳು? ವ|| ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ನಾಲ್ಕು
ಜನ ಲೋಕಪಾಲಕರಲ್ಲಿ ಯಾವನಾದೊಬ್ಬ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ವರಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು
ನಳರಾಜನು ಹೇಳಲು, ದಮಯಂತಿಯು ಕೇಳಿ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತಳಾಗಿ ೧೫೭. ಆಕೆಯು
ರಾಜನಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನಗೆ ಉಂಟಾದ ತಾಪದಿಂದ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ
ಇಳಿಯುವ ಆಶ್ರುಬಿಂದುಗಳೆಂಬ ನಕ್ಷತ್ರಸಮೂಹವನ್ನು ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿರುವ ಕಪೋಲವೆಂಬ
ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. [ಅಂದರೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದಳು] ವ|| ಆಗ ನಳನು
ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ ೧೫೮. “ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇವತಾ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ
ಸೂರ್ಯನ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳ ಕರಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ [ಕಿರಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಮತ್ತು ವಿವಾಹಕ್ಕೆ]
ಹಿಂಜರಿದು, ಕಳಂಕವುಳ್ಳ ರಾಜನ [ಚಂದ್ರನ ಮತ್ತು ನಳನ] ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವ
ಕನ್ನೆದಿಲಿಗೂ ಮತ್ತು ನಿನಗೂ ಹತ್ತಿದ ಜಾಡ್ಯವು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ೧೫೯. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ

೧ ಟಿ:-ಕರಗ್ರಹಣ=ಕಿರಣ ಸ್ವೀಕಾರ; ಮದುವೆ. ಸುರೋತ್ತಮ=ಸೂರ್ಯ; ಇಂದ್ರಾದಿಗಳು ಸಮಲದ್ಯುತಿ
= ಕಳಂಕಸಹಿತ ಪ್ರಕಾಶ; ಸಮ್ + ಅಲತ್ + ಯುತಿ = ಸರಿಯಾದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಂದ, ಸಂಕ್ರಮ
= ಕೂಡಿದ, ರಾಜ = ನಳ. ಜಾಡ್ಯ = ಜಲಸಂಬಂಧ; ಜಡತ್ವ (ರಂ).

ದೇವಪ್ರಿಯಕಿರಡೆಣಿಸಿದ

ನಾವಂ ಬಾಳ್ವಂ ಧರಿತ್ರಿಯೊಳಗದರಿಂ ರಾ

ಜೀವಾನನೆ ಬೇಡಿದಪೆಂ

ಕಾವುದು ನೀನೆನ್ನೆನಿಂದು ವರಿಯಿಸಿ ಸುರರಂ

೧೫೯

ವೃ|| ಆವಂ ಮೂಜಗದಾಣ್ಣಾವನಮರಾಡ್ಯಂ ಮತ್ತಮಾವಂ ಮಹಾ
ಲಾವಣ್ಯಾಬ್ಧಿ ಶಚೀಪಯೋಧರತಟೀ ಪತ್ರಾವಳಿಚಿತ್ರಕಂ
ಆವಂ ವಜ್ರಕರಂ ಶತಕೃತುವದಾವಂ ವೃತ್ತಹರ್ತಾರನಾ
ದೇವೇಂದ್ರಂ ದಯೆಗೈವುದೆಂದು ನಿನಗೆಂದಂ ನೀನದೇಂ ನೋಂತೆಯೋ ೧೬೦

ವ|| ಮತ್ತಂ

ವೃ|| ಮಹಿಷಿ ಪುಲೋಮಜಾತೆ ಸಲೆ ಸೇವಿಪ ಸೇವಕಿಯರ್ಕಳಪ್ಪರೋ
ಮಹಿಳೆಯರಿಪ್ಪ ಬೀಡು ದಿವಮಾರವೆ ಕಲ್ಪಮಹೀಷಕಾನನಂ
ಅಹಹ ಜಗತ್ತಯೊ ವಿಭುತೆ ಮೇಣ್ಣನಗೆಂಬಮರೇಂದ್ರನೊಳ್ಳರ
ಗೃಹಣಮನಾಂತು ಬಾಳ್ವುದಕೆ ಸಂದಯಮೇನೊರೆ ಸುಂದರೀಮಣೀ ೧೬೧

ವ|| ಇದಲ್ಲದೆಯುಂ

ಕಂ|| ಬಂದುಸಿರೆ ನಾರದಂ ನಿಜ

ಸೌಂದರ್ಯವನಂತೆ ಸೋಲ್ತು ಪಂಬಲಿಪಂ ಸಂ

ಕ್ರಂದನನೆನ್ನಂ ದಯೆಯಿಂ

ಸುಂದರಿ ಕೈವಿಡಿಪುದೆಂದು ನಿನಗೊರೆಯೆಂದಂ

೧೬೨

ಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಎರಡೆಣಿಸಿದ ಯಾವನು ತಾನೇ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ
ಬಾಳುವನು? ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜೀವಲೋಚನೇ! ನೀನು ಈಗ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ವರಿಸಿ
ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುವೆನು. ೧೬೦ ಯಾವನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ
ಒಡೆಯನೋ, ಯಾವನು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೋ, ಯಾವನು
ಸೌಂದರ್ಯಸಾಗರದಂತಿರುವ ಶಚಿಯ ಸ್ತನಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಪತ್ರಾವಳಿಯ ಚಿತ್ರಕೆಲಸ
ಮಾಡಿರುವನೋ, ಯಾವನು ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವನೋ, ಯಾವನು
ನೂರುಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವನೋ, ಯಾವನು ವೃತ್ತಾಸುರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿರುವನೋ,
ಅಂತಹ ದೇವೇಂದ್ರನು ದಯೆತೋರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ನೀನೇನು ಪುಣ್ಯ
ಮಾಡಿರುವೆಯೋ! ವ|| ಮತ್ತೂ ೧೬೧. ಶಚಿಯು ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಯು, ಅಪ್ಪರ ಸ್ತ್ರೀಯರು
ಸೇವಕಿಯರು, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ವಾಸಸ್ಥಳ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವಿರುವ ಉದ್ಯಾನವನವೇ ಆರಾಮಸ್ಥಳ.
ಅಂತಹ ಮೂರು ಲೋಕದ ಒಡೆತನವಿರುವ ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು
ಬಾಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವೇನು? ಸುಂದರೀಮಣಿ, ಹೇಳು. ವ|| ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ೧೬೨.
ನಾರದನು ಬಂದು ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಅದಕ್ಕೆ ಮನಸೋತು ಇಂದ್ರನು
ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವನು. 'ಸುಂದರಿ! ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿಯಬೇಕು' ಎಂಬುದಾಗಿ

ವೃ|| ನಳಿನಾಕ್ಷೀ ತ್ವದ್ವಿಯೋಗ ಪ್ರಳಯಶಿಖಿ ಶಿಖಾತೀವ್ರ ಸಂತಾಪಮಂ ತಾಂ
ಕಳೆವೆಂ ಮಂದಾನಿಲಾಂದೋಳಿತ ವಿಮಳಿನ ಮಂದಾಕಿನೀ ಸಂಚಲಚ್ಛೇ
ತಳಕಲ್ಲೋಲಾಂಬು ಸಂಕ್ಷಾಳಿತ ಸಿತಪುಳಿನೋಪಾಂತದೋಳ್ಳುಲ್ಲ ಮಂದಾ
ರಳತಾಂಚತ್ಯಲ್ಪಕಾರಾಮದೋಳಮನ್ಯಮಲ್ತೆಂದು ಹೇಳೆಂದನಿದ್ದಂ ೧೬೩

ದಿವಿಜಪ್ತೀ ನವನರ್ತನಕ್ಕಮೇಳಸಂ ವಿದ್ಯಾಧರೀಪಾಣಿಪ
ಲ್ಲವ ವೀಣಾರವ ಹೃದಯಗಾನರಸಕಂ ಕೂರಂ ಪುಲೋಮಾತ್ಮಜಾ
ಸುವಿಹಾರಕ್ಕಮಪೇಕ್ಷಿಸಂ ಮನದೆ ನಿನ್ನೀ ದೂಸರಿಂ ವಜ್ರಯೆಂ
ದು ವಿದರ್ಭಾತ್ಯಚೆಗಂಬುದೆಂದನೆನಿಗಿದ್ದಂ ಚಂದ್ರಬಿಂಬಾನನೇ ೧೬೪

ಕಂ|| ದಹನಂ ತಾಂ ತನ್ನುಮನಿಂ
ದಹಹ ಭವದ್ವಿರಹ ದಾವದಹನಂ ದಹಿಕುಂ
ಮಹಿಳಾಮಣಿ ನಿಜಪಾಣಿ
ಗ್ರಹಧಾರೋದಕದೆ ತಂಪಿಸೆಂದೊರೆಯೆಂದಂ ೧೬೫

ಕೆಳೆಯನಲೆ ದಕ್ಷಿಣಾನಿಳ
ನಳಲಿಪ್ಪಂ ನಿನ್ನ ದೂಸರಿಂ ಕನ್ನಿಕೆ ನೀ
ನಿಳಕೈಯದೆ ನಳನೆಂದೆ
ನ್ನೊಳನುಗ್ರಹವಾಂಪುದೆಂದು ಶಿಖಿಯುಸಿರೆಂದಂ ೧೬೬

ನಿನಗೆ ಹೇಳೆಂದು ಆತನು ಹೇಳಿದನು. ೧೬೩. ನಳಿನಾಕ್ಷೀ! 'ನಿನ್ನ ಅಗಲುವಿಕೆಯೆಂಬ ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯು ಅಧಿಕ ಸಂತಾಪವನ್ನು, ನಿರ್ಮಲ ದೇವಗಂಗೆಯ ಶೀತಳವಾದ ಸಿಡಿಯುವ ನೀರಿನಿಂದ ಚಿಮುಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮಂದಾನಿಲವು ಬೀಸುವುದರಿಂದ ತಂಪಾದ ಮರುಳಿದಿಣ್ಣೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ, ಅರಳಿದ ಮಂದಾರಪುಷ್ಪದ ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವೆನು, ಇದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಇಂದ್ರನು ಹೇಳೆಂದನು. ೧೬೪. ಚಂದ್ರಮುಖಿಯೇ! 'ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಇಂದ್ರನು ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರ ನರ್ತನವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸನು. ವಿದ್ಯಾಧರಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ವೀಣಾಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೃದಯಂಗಮವಾದ ಸಂಗೀತರಸವನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸನು. ಶಚಿಯೊಡನೆ ವಿಹಾರಕ್ಕೂ ಬಯಸನು' ಎಂದು ವಿದರ್ಭರಾಜಪುತ್ರಿಗೆ ಹೇಳೆಂದು ಇಂದ್ರನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು. ೧೬೫. 'ಆಹಹಾ! ನಿನ್ನ ಎರಹತಾಪವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿರುವುದು. ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವೇ! ನಿನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣದ ಧಾರೆಯೆರೆಯುವ ನೀರಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ತಂಪುಗೊಳಿಸು' ಎಂದು ಹೇಳೆಂದು ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಳಿದನು. ೧೬೬. 'ದಕ್ಷಿಣಾನಿಲನು ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಲ್ಲವೇ! ಆತನೂ ಸಹ ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕನ್ಯೆಯೇ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸದೆ ನಾನು ನಳನೆಂದೇ ತಿಳಿದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡು' ಎಂದು

ತರುಣೀ ನಿನ್ನಯ ದೂಸರಿ
 ನುರುಪುವ ಮದನಾಗ್ನಿ ಕೀಲದಿಂ ಸೀದುರೆ ಸೀ
 ಕರಿವೋದ ವರುಣನೆನ್ನಂ
 ಕರುಣದೆ ನೀಂ ವರಿಸಿ ತಂಪಿಸೆಂದೊರೆಯೆಂದಂ

೧೬೭

ವ|| ಮತ್ತಮಾ ವರುಣಂ

ಕಂ|| ಕೆಡದಿರ್ಪೆಂ ತವವಿರಹದೆ
 ಮಡದಿಮಣೀ ಮದನತೀವ್ರದಾವಾಗ್ನಿಯೊಳಾಂ
 ತಡೆಗೆಯ್ದದೆ ಮತ್ಸರಮಂ
 ಪಿಡಿದೆತ್ತುವುದೆನ್ನನೆಂದು ನುಡಿಯೆಂದೊರೆಯೆಂದಂ

೧೬೮

ವ|| ಇದುಮಲ್ಲದೆ

ಕಂ|| ತನಗಂ ಅಂತಕನೆನಿಸಿದ
 ಮನಸಿಜನಿಸೆ ತೀಕ್ಷ್ಣಶರದೆ ಕಂಠಗತಪ್ರಾ
 ಣನನೆನ್ನಂ ಕಂಠಾಲಿಂ
 ಗನದಿಂ ಜೀವಿಸೆನುತಂತಕಂ ನುಡಿಯೆಂದಂ

೧೬೯

ವ|| ಮತ್ತಮಾ ಯಮಂ

ಕಂ|| ಯುವತಿ ಭವದ್ವಿರಹದೆ ಸಂ
 ಭವಿಸಿರ್ಪೆನ್ನಯ ಶರೀರ ತೀವ್ರಜ್ವರಮಂ
 ಭವದೀಯ ಕರಗ್ರಹಮೆಂ
 ಬವರೌಷಧದಿಂದಮಾರಿಸೆಂದೊರೆಯೆಂದಂ

೧೭೦

ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಳೆಂದನು. ೧೬೭. ಮದನಾಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ದಹಿಸಿ ಸೀದು ಸೀಕರಿಯಾದ ವರುಣನು 'ತರುಣೀ! ನಿನ್ನ ಕಾರಣದಿಂದ ತಾಪಪಡುವ ನನ್ನನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ವರಿಸಿ ತಂಪುಮಾಡು.' ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳೆಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು. ವ|| ಮತ್ತೂ ಆ ವರುಣನು ೧೬೮. 'ಮಡದಿಮಣೀ! ನಿನ್ನ ವಿರಹದಿಂದ ಮದನನ ತಾಪಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವೆನು. ತಡಮಾಡದೆ ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ನನ್ನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತುವುದು' ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ವ|| ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ೧೬೯. 'ಯಮನೆನ್ನಿಸಿದ ನನಗೂ ಸಹ ಮನ್ಮಥನು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲು ಕಂಠಗತ ಪ್ರಾಣನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಠಾಲಿಂಗನಮಾಡಿ ಬದುಕಿಸು' ಎಂದು ಹೇಳೆಂದು ಯಮನು ಹೇಳಿದನು. ವ|| ಮತ್ತೂ ಆ ಯಮನು ೧೭೦. 'ಯುವತಿಯೇ! ನಿನ್ನ ವಿರಹದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಶರೀರದ ತೀವ್ರಜ್ವರವನ್ನು ನಿನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವೆಂಬ ದಿವ್ಯವಾದ ಔಷಧದಿಂದ ಹೋಗಲಾಡಿಸು' ಎಂಬುದಾಗಿ

ವೃ|| ಸರಸಿಜಪತ್ರನೇತ್ರೆಯುಸುರಾ ಪಸೆನಿಲ್ಲೆಯೊ ಪಾಕವೈರಿಯೊ
ಳ್ಳರಿಣಯವಾಂಪೆಯೊ ಪವನಮಿತ್ರನ ಮಿತ್ರತನೂಭವಂಗದೇಂ
ಧರಿಸುವೆಯೊ ವರಸೃಜವನಲ್ಲದೊಡೇಂ ವರಿಯಿಪ್ಪೆಯೊ ವಲಂ
ವರುಣನನೆನ್ನೊಳೇಕೆಸಪೆ ಸಂದೆಗಮಂ ಭುವನೈಕಸುಂದರೀ ೧೭೧

ಕಂ|| ಒರೆದೆಂ ಸುಹೃತ್ತಮಂ ಮೇ
ಳ್ಳುರಪರಿವೃಥ ವಚನಮಿಂತಿದಂ ಮಾನಸದೊಳ್
ಪರಿಭಾವಿಸಿ ನೀಡುಂ ತಾ
ಮರಸಾನನೆ ವರಿಸು ಸುರರೊಳೋರ್ವನನೊಲವಿಂ ೧೭೨

ವ|| ಎಂದ ನಳನುಕ್ತಿಯಂ ಕೇಳ್ತೊಂದುಪಾಯಮಂ ಬಗೆಯೊಳ್ಳಗೆದು

ಕಂ|| ನರರೂಪ ಕುಸುಮರೋಪನೆ
ತರಿಸಂದೆನ್ನೊಂದು ನನ್ನಿಯಂ ಬಿನ್ನವಿಪೆಂ
ಮರುಕಂ ಮಿಗೆ ಲಾಲಿಪುದೆಂ
ದೊರೆದಳ್ಳಾಂ ಬಗೆದುಪಾಯಮಂ ನಳನೃಪನೊಳ್ ೧೭೩

ಸುರವರ್ಯರಂ ಪ್ರಸನ್ನೀ
ಕರಿಸುತ್ತಾನವರ ಮುಂದೆ ನಿನ್ನನೆ ವರಿಪೆಂ
ಪರಿಕಿಸಲಿದರಿಂ ದೋಷಂ
ದೊರೆಕೊಳದೆಲೆ ನಿನಗೆ ನೀತಿವಿದ್ಯಾನಿಳಯಾ ೧೭೪

ಹೇಳೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆನು. ೧೭೧. ಕಮಲನೇತ್ರೆ, ಇಂದ್ರನನ್ನು ವರಿಸುವೆಯೋ? ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆಯೋ? ಯಮನಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕುವೆಯೋ? ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವರುಣನನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವೆಯೋ? ಹೇ! ಲೋಕೈಕಸುಂದರಿಯೇ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಸಂದೇಹಪಡುವೆ? ಹೇಳು. ೧೭೨. ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಕೋರುವ ಆಪ್ತಮಿತ್ರನಾಗಿ ನಾನು ದೇವತಾಶ್ರೇಷ್ಠರ ವಚನವನ್ನು ಹೇಳಿದೆನು. ಹೇ ಕಮಲರೋಚನೆ, ಇದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವರಿಸು!”
ವ|| ಎಂದ ನಳನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದಮಯಂತಿಯು ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ೧೭೩. “ಮನುಷ್ಯ ರೂಪಿನಿಂದಿರುವ ಮನ್ಮಥನೇ! ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವ ನನ್ನದೊಂದು ಸತ್ಯವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವೆನು. ದಯೆಯಿಂದ ಕೇಳುವುದು” ಎಂದು ತಾನು ಆಲೋಚಿಸಿದ ಉಪಾಯವನ್ನು ನಳರಾಜನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು. ೧೭೪. “ನೀತಿವಿದ್ಯಾಧರ, ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವರ ಮುಂದೆಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ವರಿಸುವೆನು. ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ದೋಷವುಂಟಾಗಲಾರದಲ್ಲವೇ?” ವ|| ಎಂದು ಹೇಳಲು

ವ|| ಎನೆ ನಳಂ ವ್ಯಾಕುಲಮನಸ್ಸನಾಗಿ

ಕಂ|| ಅಂತಮರರೊಳೊಪ್ಪುಗೊಳು

ತ್ತಿಂತು ಪರಾರ್ಥದೊಳೆ ಯತ್ತಿಸುತ್ತಂ ಪಿರಿದುಂ

ಸಂತಸ್ವಾರ್ಥಮೆ ಸಮನಿಸೆ

ಕಾಂತಾಮಣಿಯೆಂತದರ್ಕೆ ಸಂತಸಮಾಂಪೆಂ

೧೭೫

ವ|| ಇಂತುಸುರಾರ್ಥ ನಳನರೇಂದ್ರಂ ದಮಯಂತಿಯಂ ಬೀಳ್ಕೊಂಡೆಂದಿನಂತಾರ್ಗಂ
ಗೋಚರಿಸದಂತವುರದಿಂ ಪೊರಮಟ್ಟು ಸುರೇಶರಿದರ್ಲಿಗೈತಂದು ತಾನುಸುರಾರ್ಥದುಮಂ
ದಮಯಂತಿಯುಸುರಾರ್ಥದುಮನಿತುಮಂ ಬಿಡದಾ ಲೋಕಪಾಲರ್ಗರುಪೆ

ಕಂ|| ಅಕ್ಕ ನಳನೃಪತಿ ನಡೆಯೆಂ

ದೊಕ್ಕಣಿಸಿ ಬಳಿಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಿದಕೆಸೆಪೆವೆನು

ತೆಕ್ಕಟಗೈದಮರೇಂದ್ರರ್

ಪೊಕ್ಕರ್ ಕುಂಡಿನಮನಾತ್ತ ಶುಭಮಂಡನಮಂ

೧೭೬

ನಳನು ವ್ಯಾಕುಲಚಿತ್ತನಾಗಿ; ೧೭೫. “ಕಾಂತಾಮಣಿ, ಹಾಗೆ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರೊಡನೆ
ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಹೀಗೆ ಪರಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥವೇ
ಒದಗುವುದಾದರೆ, ಅದರಿಂದ ಹೇಗೆ ಸಂತೋಷಪಡಲಿ?” ವ|| ಎಂದು ಹೇಳಿದ
ನಳರಾಜನು ದಮಯಂತಿಯಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಎಂದಿನಂತೆ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸದಂತೆ
ಅಂತಃಪುರದಿಂದ ಹೊರಟು ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರಿರುವ ಕಡೆಗೆ ಬಂದು ತಾನು ಹೇಳಿದುದನ್ನೂ,
ದಮಯಂತಿ ಉತ್ತರಿಸಿದುದನ್ನೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಆ ಲೋಕಪಾಲರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿ;
೧೭೬. “ಆಗಲಿ, ನಳರಾಜನೇ! ನಡೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಬಳಿಕ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ
ಯೋಗ್ಯವಾದುದನ್ನೇ ಮಾಡುವೆವು ಎಂದು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರು
ಶುಭಾಲಂಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಕುಂಡಿನನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

ಚತುರ್ಥಾಶ್ವಾಸಂ

ವೃ|| ಬಳಿಕಂ ಸೇನಾಪರೀತಂ ಮಣಿಮಯ ಕನಕಾಂಧೋಳನಾರೂಢನಾ ಸ
ನ್ನಲತಾಂಗೀ ಚಾಮರಾಧೂನನ ಪರಿಚಲ ಚಾಮೀಕರಾಂಸಾಂಶುಕಾಂತಂ
ಕಲಧೌತಚ್ಛತ್ರಕಾಂತಿಚ್ಛುರಿತ ಗಗನನಾಲಂಬಿ ಮುಕ್ತಾಕಲಾಪೋ
ಜ್ವಲವಕ್ಷಂ ಪೊಕ್ಕನಾ ಕುಂಡಿನಪುರವರಮಂ ನೃಷಧಕ್ಷಾ ಮಹೇಂದ್ರಂ ೧

ಕಂ|| ಬಂದುದು ನಾನಾ ಜನಪದ
ದಂದಂಬಡೆದವನಿಪಾಲ ನಂದನಬೃಂದಂ
ದುಂದುಭಿ ಕಹಳಾ ಬಹುಳ ರ
ವಂ ದೆಸೆಗಳನಳುರೆ ಸಕಲ ಸೇನಾಸಹಿತಂ ೨

ವ|| ಆಗಲ್

ಕಂ|| ಇದಿರೊಳ್ಳಂಡತಿ ವಿಭವದೆ
ವಿದರ್ಭಪತಿ ಬಂದ ಸಕಲ ರಾಜನೃಕಮಂ
ತದುಚಿತ ಸತ್ಕಾರಂಗಳ
ಪದಪಿಂಗೈದಂ ಸುರೇಂದ್ರಸಂನಿಭ ವಿಭವಂ ೩

ವ|| ಇಂತುಪಚಾರಮಂ ಮೆರೆದನಂತರಂ

ಕಂ|| ಇದು ಶುಭದಿನಮೊ ದಿನದೊಳ್
ವಿದರ್ಭಕನ್ಯಾಸ್ವಯಂವರಂ ಬಳಿಗುಮೆನು
ತೊದ್ದರಿದುದು ಡಂಗುರಂ ತ
ದ್ವಿದರ್ಭನಾಣತಿಯೊಳರಸುಕುಲಮಿರ್ಪಡೆಯೊಳ್ ೪

೧. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಷಧರಾಜೇಂದ್ರನು ಸೇನಾಸಹಿತನಾಗಿ, ರತ್ನಮಯವಾದ ಚಿನ್ನದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಸನ್ನಿಹಿತ ಲತಾಂಗಿಯರು ಚಾಮರ ಬೀಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿದ್ದ ಜರತಾರಿ ಶಲ್ಯವು ಚಲಿಸುತ್ತಿರಲು, ಶ್ವೇತಚ್ಛತ್ರವು ಗಗನದಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರಲು, ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಿಂದ ಎದೆಯು ಬೆಳಗುತ್ತಿರಲು ಆ ಕುಂಡಿನಪುರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ೨. ನಾನಾ ದೇಶದ ಸುಂದರವಾದ ರಾಜಕುಮಾರರ ತಂಡವು ದುಂದುಭಿ, ಕಹಳೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಅಧಿಕ ಧ್ವನಿಯು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಿರಲು ಸಮಸ್ತ ಸೇನಾ ಸಹಿತವಾಗಿ ಬಂದಿತು. ವ|| ಆಗ, ೩. ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳ ವಿದರ್ಭರಾಜನು ಅಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಮಸ್ತ ರಾಜಸಮೂಹವನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ಇದಿರುಗೊಂಡು ಉಚಿತ ಸತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸಡಗರದಿಂದ ಮಾಡಿದನು. ವ|| ಹೀಗೆ ಉಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ೪. “ಇದು ಶುಭದಿನ! ಈ ದಿವಸ ವಿದರ್ಭರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಸ್ವಯಂವರವು ನಡೆಯುವುದು” ಎಂಬುದಾಗಿ ಆ ವಿದರ್ಭರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಆ ರಾಜ ಸಮೂಹವು

ವೃ|| ಕೇಳಲೊಡಂ ನಿಜಾಂಗದೊಳೆ ಕೀಲಿಸಿದಂಗಜನೆಂಬಿನಂತಿರು
ಬೈಲೆ ತನೂರುಹಂ ಕಡುಗಿ ಬೇಗನೆ ಸಿಂಗರವಾಂತು ಸೇವಕ
ಮೇಳಿಸೆ ಕೂಡೆ ಮೌಳಿಮಣಿಕಾಂತಿ ಬೆಳೆಗೆ ದಿಗಂತಮಂ ಮಹೀ
ಪಾಳಸುತಸ್ವಯಂವರಮಹೋತ್ಸವಮಂಟಪಕಾಗಳೈದಿದರ್ ೫

ವ|| ಅಂತು ಬರ್ಪಾಗಳ್

ವೃ|| ಸರಿಯೊಳ್ಳೈಯ್ಯಿರಿಯೊಳ್ಳಮೂವಿಭವದೊಳೋರೋರ್ವರೋರೋ
ವರಂ ನೆರೆ ನೋಡುತ್ತೆ ಕರುಂಬುತಂ ಪಲುಬುತಂ ಕಾಳುಟ್ಟುತಂ ತಿಟ್ಟುತಂ
ವರಿಸಲ್ಕೊತೊಡೆ ಬೈಮಿ ತನ್ನನಿಭವಕ್ರಂಗೀವೆ ನಾಂ ಮೋದಕೋ
ತರಮಂ ದುರ್ಗಿಗೆ ಬಾಯಿನಂಗುಡುವೆನೆಂದೈತಂದುದಾ ರಾಜಕಂ ೬

ವ|| ಅಂತೈತರುತ್ತಂ ಸ್ವಕಾಂತಿ ಹಸಿತ ತ್ರಿವಿಷ್ಣುವಮಂ ಸ್ವಯಂವರಮಂಟಪಮಂ ಮಿಕ್ಕಿನ
ರಾಜಕುಮಾರಕರ್ ಸಂಭ್ರಮಂ ಮಿಕ್ಕು ಪೊಕ್ಕು ತರವರಿದಿಕ್ಕಿದ ಪೊನ್ನ ಗದ್ದುಗೆಗಳೊಳುಕ್ಕೆವಂ
ಮಿಗೆ ಕುಳ್ಳಿರ್ಪಾಗಳ್

ವೃ|| ಅಂತಿರವೇಳ್ಳು ಕಂತುವ ವಸಂತನನತ್ತಲೆ ಸಾರವೇಳ್ಳು ಮ
ತ್ತಂತೆ ಜಯಂತನಂ ಕಡೆಗೆ ನಿಂದಿರವೇಳ್ಳತಿರೊಪದಿಂದಮುಂ
ಕಾಂತಿವಿಶೇಷದಿಂದಮುಮುದಾರಮೆನಿಪ್ಪ ವಿಲಾಸದಿಂದಮುಂ
ತಾಂ ತಳದರ್ಫಂ ಸ್ವಯಂವರಸಭಾಸ್ಥಲಿಗಾತ್ತ ಕುತೂಹಲಂ ನಲಂ ೭

ಇರುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಡಂಗುರವು ಸಾರಿತು. ೫. ರಾಜಕುಮಾರರು ಡಂಗುರದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೂಡಲೇ ತಮ್ಮ ಶರೀರಕ್ಕೆ ತಗುಲಿದ ಮನ್ಮಥನ ಬಾಣದಂತೆ ಮೈಗೂದಲು ನೆಟ್ಟಗಾಗಲು, ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಬೇಗನೆ ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸೇವಕಜನರಿಂದ ಕೂಡಿದವ ರಾಗಿ, ಕಿರೀಟಗಳ ರತ್ನಕಾಂತಿಯು ದಿಗಂತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೆಳಗುತ್ತಿರಲು, ಸ್ವಯಂವರ ಮಹೋತ್ಸವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ವ|| ಹಾಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ, ೬. ಸಮಾನತೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ದೇಹಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಸೇನಾವೈಭವದಲ್ಲಿಯೂ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ, ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚುವಡುತ್ತಾ, ಹಲುಬುತ್ತಾ, ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟುತ್ತಾ, ನಿಂದಿಸುತ್ತಾ ಭೀಮಸುತೆಯು ತನ್ನನ್ನು ವರಿಸಿದರೆ ಗಣೇಶನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಡುಬುಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ದುರ್ಗಾದೇವಿಗೆ ಬಾಗಿನವನ್ನೂ ಕೊಡುವೆವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಆ ರಾಜಕುಮಾರರ ತಂಡವು ಬಂದಿತು. ವ|| ಹಾಗೆ ಬರುತ್ತಾ ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನೇ ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವಂತಿರುವ ಆ ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪವನ್ನು ಹುರುಪಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾಜಕುಮಾರರು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದ್ದ ಚಿನ್ನದ ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ೭. ಆ ನಳರಾಜನು ತನ್ನ ರೂಪಾತಿಶಯದಿಂದಲೂ, ಕಾಂತಿವಿಶೇಷದಿಂದಲೂ, ಧೀರೋದಾತ್ತವಾದ ವಿಲಾಸದಿಂದಲೂ, ಮನ್ಮಥ, ವಸಂತ, ಜಯಂತರನ್ನು “ಅತ್ತ ಸಾರಿರಿ!” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾ ಸಕಲರಿಗೂ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವನಾಗಿ ಆ ಸಭಾ

ನಡೆಯೈರಾವತಯಾನಮಂ ಜಡಿಯೆ ವಕ್ರಂ ಜರ್ವೆ ಪರ್ವೇಂದುವಂ
 ನಿಡುಗಣ್ ಪದ್ಮಪಲಾಶಮಂ ಪಳಿಯೆ ಕಂಠಂ ಕಂಬುಗಾಕ್ಷೇಪಮಂ
 ಕುಡಲಾಜಾನುವಿಲಂಬಿ ಬಾಹುಪರಿಘಂ ಕೀಳಾಡೆ ಶೇಷಾಹಿಯಂ
 ನಡೆತಂದಂ ಮುಡಿ ಬಾಗೆ ನೋಳ್ ನೃಪವರ್ಗಂ ನೈಷಧಕ್ಕಾ ಧ್ವವಂ ೮

ವ|| ಅಂತು ನಡೆತಂದು ಮುನ್ನಮೆ ಸಮುನ್ನತಮೆನೆ ಕೈಗೈದ ರನ್ನಗದ್ದುಗೆಯಂ ಸಚಿವನ
 ಕೈಲಾಗವಿಡಿದೇರಿ ಸಂಜೆಗೊಂಪಿಂ ರಂಜಿಪ ಪೂರ್ವ ಪರ್ವತವನಡರ್ದ ಪದ್ಮಾಪ್ತನಂತೆ ನಳನರೇಂದ್ರಂ
 ವಿಲಾಸಂ ಮಿಗೆ ಕುಳ್ಳಿದಾರ್ಗಳ್

ಕಂ|| ಪಲರರಗುವರರ್ ಸುತ್ತಲ್
 ನೆಲಸಿರೆ ಗದ್ದುಗೆಯೊಳವರ ನಡುವೆಡೆಯೆಸೆದಂ
 ನಲರಾಜೇದ್ರಂ ತಾರಾ
 ವಳಿ ಮಧ್ಯದೊಳೆಸೆವ ರೋಹಿಣೀರಮಣನ ಪೊಲ್ ೯

ಚಾಮರಮನಿಕ್ಕುತಿರೆ ವಿಕ
 ಚಾಮರತರು ಕುಸುಮಧವಳಮಂ ಭಾಮಿನಿಯರ್
 ತಾಮರಸಂ ರಂಜಿಸಿದಂ
 ತಾಮರಸಂ ಸೊಗಯಿಪಂತೆ ಕೆಲದಂಚೆಗಳಿಂ ೧೦

ವ|| ಆಗ್ ನಾಕಪತಿ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ವರ್ ಲೋಕಪಾಲರುಂ ದಮಯಂತಿಯಂ
 ವರಿಸಲೆಳಸಿ ನಳಾಕೃತಿಯಂ ಧರಿಸಿ ಬಂದು ನಿಷಧೇಂದ್ರನೊಡವೆರಸು ಕುಳ್ಳಿರೆಯಿರೆ

ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ೮. ನಡಿಗೆಯು ಐರಾವತವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲು, ಮುಖವು
 ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಲು, ನಿಡುಗಣ್ಣು ಕಮಲದಳವನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸಲು, ಕಂಠವು
 ಶಂಖವನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಲು, ಅಜಾನುಬಾಹುಗಳು ಆದಿಶೇಷನನ್ನು ಕೀಳುಮಾಡಲು,
 ನೋಡುತ್ತಿರುವ ರಾಜರ ಗುಂಪು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಲು ನಿಷಧರಾಜನು ಸಭೆಗೆ ಬಂದನು. ವ||
 ಹಾಗೆ ಬಂದು ಮೊದಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಕುಸುರಿಕೆಲಸದ ರತ್ನಪೀಠವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಯ ಕೈಹಿಡಿದು
 ಹತ್ತಿ ಸಂಜೆಗೊಂಪಿನಿಂದ ರಂಜಿಸುವ ಉದಯಪರ್ವತವನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ನಳರಾಜನು
 ವಿಲಾಸಾತಿಶಯದಿಂದ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ೯. ಅನೇಕ ರಾಜಕುಮಾರರು ಸುತ್ತಲೂ ನೆಲಸಿರಲು,
 ಅವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಳರಾಜೇಂದ್ರನು ತಾರಾವಳಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಚಂದ್ರನಂತೆ
 ವೈಭವದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದನು. ೧೦. ಭಾಮಿನಿಯರು ಅರಳಿದ ದೇವಪಾರಿಜಾತದ ಹೂವಿನಂತೆ
 ಬಿಳುಪಾದ ಚಾಮರವನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿರಲು, ಕಮಲವು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಹಂಸಗಳಿಂದ
 ಶೋಭಿಸುವಂತೆ ಆ ಅರಸನು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು. ವ|| ಆಗ ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ
 ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ ಲೋಕಪಾಲಕರು ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ವರಿಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದವರಾಗಿ ನಳನ
 ಆಕಾರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದು ಆ ನಳರಾಜನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರಲು ೧೧.

ಕಂ|| ಚಂಚತ್ಯಾಂಚನಮಯ ಮಣಿ
ಮಂಚದೆ ಕುಳ್ಳಿದರ್ ಪಂಚನಳರೆಸೆದರ್ ಶೈ
ಲಾಂಚಲಮನೇರಿ ರಂಜಿಪ
ಪಂಚಾಸ್ಕಂಗಳೆನೆ ಸಿಂಹಸಂಹನನರ್ಕಳ್ ೧೧

ವ್ಯ|| ವಿವಿಧಮಣೀಖನಿಪ್ರಕರ ರಾಜಿತ ರೋಹಣಶೈಲಮೆಂಬಿನಂ
ದಿವಿಜತರುಪ್ರತಾನ ಪರಿರಂಜಿತ ನಂದನಮೆಂಬಿನಂ ಮಹಾ
ಚ್ಛವಿಯುತ ತಾರಕೋತ್ಕರ ವಿಭಾಸಿ ನಭಸ್ಥಲಮೆಂಬಿನಂ ಮಹೀ
ಧವ ತನುಜಾತ ಜಾತ ಪರಿಶೋಭಿತಮೊಪ್ಪಿದುದಾ ಸಭಾಸ್ಥಳಂ ೧೨

ಸ್ಫುರದುತ್ಕೇಸರ ಕೇಸರಿಪ್ರಕರ ರಾರಾಜದ್ಗುಹಾಸ್ಥಾನದಂ
ತಿರೆ ನಿಷ್ಯಂದಿಮದಪ್ರವಾಹ ವಿಹರದ್ರೋಲಂಬಮಾಲಾಲಸ
ತ್ಕರಿಸು ಕ್ರಾಂತವನಾಂತದಂತೆ ಭುಜಗೇಂದ್ರವ್ಯೂಹ ರಾಜದ್ವಸುಂ
ಧರೆಯಂತಾ ನೃಪವೀರಸಂತತಿಯಿನೊಪ್ಪಿತ್ತಾ ಸಭಾಮಂಟಪಂ ೧೩

ವ|| ಆಗಲಾ ಭೀಮಭೂಮಿಪನ ನೇಮದಿಂ ಪ್ರಸಾಧನ ಪ್ರವೀಣೆಯರಪ್ಪ ಭಾಮಿನಿಯರ್
ನೆರೆದು ಭೈಮಿಯಂ ಮಂಗಳಮಜ್ಜನಂಬುಗಿಸಿ ಸಡಗರಂ ಮಿಗಲವಳ ಘನ ಜಘನಮೆಂಬ
ಮಾನಸಸರಃಪುಳಿನಮಂ ಮುಸುಂಕಿದ ಕನಕ ಕಮಲಪರಾಗ ಪೂಗಮೆನೆ ಪೊಸ ಮಿಸುನಿವಟ್ಟಿಯಂ

ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಸುವರ್ಣಮಯ ರತ್ನಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದ ಸಿಂಹಸದೃಶರಾದ ಆ
ಪಂಚ ನಳರು, ಪರ್ವತಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಐದು ಸಿಂಹಗಳೊ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದರು.
೧೨. ವಿಧವಿಧವಾದ ರತ್ನಗಣಿಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ರೋಹಣಪರ್ವತವೋ
ಎಂಬಂತೆಯೂ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಸಮೂಹದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ ಇಂದ್ರನ ನಂದನವನವೋ
ಎಂಬಂತೆಯೂ, ಮಹಾಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಕ್ಷತ್ರಸಮೂಹದಿಂದ ರಂಜಿತವಾದ
ಆಕಾಶಸ್ಥಳವೋ ಎಂಬಂತೆಯೂ ರಾಜಕುಮಾರರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಆ
ಸಭಾಮಂಟಪವು ಒಪ್ಪಿತು. ೧೩. ಆ ಸಭಾಮಂಟಪವು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಕೇಸರಗಳುಳ್ಳ
ಸಿಂಹಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ ರಾರಾಜಿಸುವ ಗುಹೆಯಂತೆಯೂ, ಜಿನುಗುತ್ತಿರುವ ಮದೋದಕ
ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಮುಸುರುತ್ತಿರುವ ದುಂಬಿಗಳ ಸಾಲಿನಿಂದ ರಂಜಿಸುವ ಆನೆಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ
ಕೂಡಿದ ಅರಣ್ಯದಂತೆಯೂ, ಸರ್ಪಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ
ಭೂಮಿಯಂತೆಯೂ, ಆ ಶೂರರಾದ ದೊರೆಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ಒಪ್ಪಿತ್ತು. ವ||
ಆಗ ಭೀಮರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣೆಯರಾದ
ಸ್ತ್ರೀಯರು ಗುಂಪುಗೂಡಿ ದಮಯಂತಿಗೆ ಮಂಗಳಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಸಡಗರವು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು
ಮಾನಸ ಸರೋವರದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿನ ಮರಳುದಿಣ್ಣೆಯಂತಿರುವ ನಿತಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ

ನಿರಿವಿಡಿದುಡಿಸಿಯುಂ ಕುಚಕಂಜಕುಟ್ಮಳಮಂ ಬಾಸಣಿಸಿದ ಬಿಸಿನೀಪತ್ರಮೆಂಬಂತೆ ಪಸುಗುಫಪ್ಪಸಮನ
ಪ್ರಗೈಸಿಯುಂ ನಿಡುಮುಡಿಯೆಂಬ ನಿರಿಮುಗಿಲ್ಲೆ ಕುಡಿಮಿಂಚಿನ ಗೊಂಚಲಂ ಪಡೆವಂತೆ ಪಜ್ಜಳಿಪ
ಬಜ್ಜರದ ಜಡೆಸರಮಂ ಸಂಗಡಿಸಿಯುಂ ಮೊಗಸಸಿಗೆ ಮೃಗಮನಮರ್ಚುವಂತೆ ಮೃಗಮದಪಂಕದಿಂ
ತಿಲಕಮಂ ತಿದ್ದಿಯುಂ ಕಟಾಕ್ಷಲತೆ ಕವಲ್ತು ಕರ್ಚಿದ ಪೂದೊಡಂಬೆಗಳೆಂಬಂತೆ
ಕೊಡಂಕೆಗಳೊಳ್ತಿನೋಲೆಗಳು ತೊಡರ್ಚಿಯುಂ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯೆಂಬ ಪೆಣ್ಣಂಚೆಯ ಬಳಿವರಿವ
ಮರಿಯಂಚೆಯೆನೆ ನಾಸಾಗ್ರದೋಳ್ತೊರಮುತ್ತಿನ ಮೂಗುತಿಯನಮರ್ಚಿಯುಂ ಕಂಠಕಂಬುವಂ
ಬಾಸಣಿಸಿದ ಪಾಸೆಯೆನೆ ಪಸುವರ್ಲ ಹತ್ತಸರಮಂ ಸಾರ್ಚಿಯುಂ ಪೃಥುಕುಚಮೆಂಬ
ಪೂರ್ಣಕುಂಭಮನರ್ಚಿಸಿದ ಪಲ್ಲವಪ್ರಜಮನೆ ಪದ್ಮರಾಗ ಮಣಿಸರಮಂ ಕೊರಲೊಳೆಲೆವಿಟ್ಟು
ತರಂಗೊಳಿಸಿಯುಂ ಕರಾಂಬುಜಂಗಳಂ ಮುಸುರಿದ ಮರಿದುಂಬಿಬಂಬಲೆನೆ ಶಂಬಕರ
ನೀಲಕಂಕಣಂಗಳನಲಂಕರಿಸಿಯುಂ ಘನಜಘನ ಪುಳಿನತಳಮಂ ಬಳಸಿದೊಜ್ಜರವೊನಲೆನೆ
ಬಜ್ಜರದುಡೆನೂಲಂ ಲೀಲೆ ಮಿಗೆ ಕೀಲಿಸಿಯುಂ ಚರಣಾಂಬುಜಂ ಬಳಸಿದಂಚೆದತ್ತಿಗಳೆನೆ ಮುತ್ತಿ

ಚಿನ್ನದ ಕಮಲಗಳ ಪರಾಗದ ಸಮೂಹವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಹೊಸ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು
ನೆರಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಉಡಿಸಿದರು. ಸ್ತನಗಳೆಂಬ ಕಮಲದ ಮೊಗ್ಗುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರುವ ಕಮಲ
ಪತ್ರವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಹಸುರು ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ತೊಡಿಸಿದರು. ದಪ್ಪವೂ ಉದ್ದವೂ ಆದ
ಜಡೆಮುಡಿಯೆಂಬ ಮನೋಹರವಾದ ಮೋಡಕ್ಕೆ ಕುಡಿಮಿಂಚಿನ ಗೊಂಚಲನ್ನು
ತೊಡಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ವಜ್ರದ ಜಡೆಯ ಸರವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದರು.
ಮುಖವೆಂಬ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಜೋಡಿಸುವಂತೆ (ಹಣೆಗೆ) ಕಸ್ತೂರಿತಿಲಕವನ್ನು
ಇಟ್ಟರು. ಕಟಾಕ್ಷವೆಂಬ ಬಳ್ಳಿಯು ಕವಲಾಗಿ ಒಡೆದಿರಲು ಅದರಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ
ಹೂವಿನ ಗೊಂಚಲುಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿನ ಓಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದರು.
ಮುಗುಳುನಗೆಯೆಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಹಂಸದ ಬಳಿ ಸುಳಿದಾಡುವ ಮರಿಹಂಸವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ
ಮೂಗಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ದಪ್ಪವಾದ ಮುತ್ತಿನ ಮೂಗುತಿಯನ್ನಿಟ್ಟರು. ಕಂಠವೆಂಬ ಶಂಖವನ್ನು
ಮುಚ್ಚಿರುವ ಪಾಚಿಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಹಸಿರು ಹರಳಿನ ಪದಕವುಳ್ಳ ಸರವನ್ನು ಹಾಕಿದರು.
ದಪ್ಪ ಮೊಲೆಗಳೆಂಬ ಪೂರ್ಣಕುಂಭವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿರುವ ಚಿಗುರಿನ ತೋರಣವೋ ಎಂಬಂತೆ
ಪದ್ಮರಾಗದ ಮಣಿಸರವನ್ನು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ನೇತಾಡುವಂತೆ ಕ್ರಮಗೊಳಿಸಿದರು. ಕೈಗಳೆಂಬ
ಕಮಲಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಿದ ಮರಿದುಂಬಿಗಳ ಗುಂಪೋ ಎಂಬಂತೆ ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಗಳಿಂದ
ಖಚಿತವಾದ ಕೈಕಡಗಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು. ದೊಡ್ಡ ನಿತಂಬವೆಂಬ ಮರಳಿನ ತಳವನ್ನು
ಬಳಸಿದ ಬುಗ್ಗೆಯ ಪ್ರವಾಹವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ವಜ್ರದ ಉಡೆನೂಲನ್ನು ಮನೋಹರವಾಗಿ
ಜೋಡಿಸಿದರು. ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದ ಹಂಸಗಳ ವರ್ತುಲಗಳೋ ಎನ್ನುವಂತೆ

ನಂದುಗೆಗಳಂ ಸಂದಿಸಿಯುಮಿಂತು ಪಸದನಂಗೊಳಿಸಿ ವರವರಣಮಾಲೆಯನಾಕೆಯ ಕರಕಮಲ
ಕಳವಡಿಸಿ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಂಗಳ್ ಮೊಳಂಗೆ ಪೊನ್ನಂದಣಮನೇರಿಸಿ ಸಖೀಪಹಪ್ರಂಬರಸು
ಸ್ವಯಂವರಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು ತರ್ಪಾಳಳ್

ಕಂ|| ಕೆಂದಾವರೆಯೆಸಳ್ಳ ನಡು
ವಂದಂಬಡೆದಿರ್ಪ ಸಿರಿಯ ಮೈಸಿರಿಯನದೇ
ನಿಂದೀವರಲೋಚನೆ ಗೆಲೆ
ವಂದಳೊ ಕುಳ್ಳಿದುರ್ ತೊಳಪ ಪೊನ್ನಂದಣದೊಳ್ ೧೪

ವೃ|| ಆ ರತಿಯೊಕೆಗಾರತಿಯನೆತ್ತುವ ತೊತ್ತನೆ ತನ್ನನೋಹರಾ
ಕಾರವಿಶೇಷಮಂ ನುಡಿವುದೇಂ ವರಮಾಲ್ಮ ವಿಭಾಸಿಹಪ್ಪೆ ಶೃಂ
ಗಾರಸುಧಾಸಮುದ್ರಮಥನೋದ್ಭವ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆನಲ್ ಸ್ವಯಂವರಾ
ಗಾರವಂ ಪೊಕ್ಕಳೆಂದು ದಮಯಂತಿ ಮನೋಜನ ವೈಜಯಂತಿವೊಲ್ ೧೫

ತೊಲ ತೊಲಗತ್ತಲಂಗಜನ ಮತ್ತ ಮತಂಗಜವೈದುತಿರ್ಪುದಿ
ತ್ತಲೆ ನಿಲುನಿಲ್ ಪ್ರಸೂನಶರನೊಯ್ಯನೆ ಪೊನ್ನೊರೆಯಿಂದೆ ಕಿಳ್ಳ ಕಿ
ತ್ತಲಗು ಪಳಂಚುಗುಂ ಕೆಲಕೆ ಸಾರ್ ಸ್ಮರಣಾಡ್ವಯಕೇತನಂ ಸಮಂ
ತೊಲೆವುತೆ ಬರ್ಪುದೆಂದೊಡನೆ ಕಂಚುಕಿಗಳ್ ಜಡಿರರ್ ಜನೌಘಮಂ ೧೬

ಮುತ್ತಿನ ಕಾಲಂದುಗೆಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ
ವರಣಮಾಲೆಯನ್ನು ಆಕೆಯ ಕರಕಮಲಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಅನಂತರ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳು
ಮೊಳಗಲು ಚಿನ್ನದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ ಸಹಸ್ರ ಸಖಿಯರು ಕೂಡಿ ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ
ಕರೆತರುವಾಗ, ೧೪. ಕನ್ನೆದಿಲೆಯಂತೆ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ ದಮಯಂತಿಯು ಹಾಗೆ ಚಿನ್ನದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ
ಕುಳಿತು ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಕೆಂದಾವರೆಯ ದಳಗಳ ಮಧ್ಯಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ
ಮೈಕಾಂತಿಯನ್ನು ಅದೇನು ಮೀರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳೋ? ೧೫. ಆ ರತಿದೇವಿಯು ಈಕೆಗೆ
ಆರತಿಯನ್ನು ಎತ್ತುವ ದಾಸಿಯೆನ್ನಲು, ಅಂತಹ ಮನೋಹರವಾದ ರೂಪವಿಶೇಷವನ್ನು
ಹೇಳುವುದೇನಿದೆ? ವರಣಮಾಲಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ ಹಸ್ತದಿಂದ ಕೂಡಿದ
ದಮಯಂತಿಯು ಶೃಂಗಾರವೆಂಬ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆದಾಗ ಹುಟ್ಟಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೋ
ಎನ್ನುವಂತೆಯೂ ಮನ್ಮಥನ ಬಾವುಟವೋ ಎನ್ನುವಂತೆಯೂ ಆ ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪವನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ೧೬. “ಮನ್ಮಥನ ಮದಿಸಿದ ಆನೆಯು ಬರುತ್ತಿದೆ. ದೂರ ಸರಿಯಿರಿ!
ದೂರ ಸರಿಯಿರಿ!! ಮನ್ಮಥನ ಹೊನ್ನಿನ ಒರೆಯಿಂದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಕಿತ್ತ ಕಿರಿಯ ಕತ್ತಿಯು
ತಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಲ್ಲ ನಿಲ್ಲ!! ಮನ್ಮಥನ ವಿಜಯಪತಾಕೆಯು ಅಲೆದಾಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದೆ.
ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಯಿರಿ!” ಎಂದು ಕೂಡಲೇ ಕಂಚುಕಿಗಳು ಜನಸಮೂಹವನ್ನು ಗದರಿಸಿದರು.

ನಗೆಮೊಗಮೆಂಬ ತಾವರೆಯರಳ್ಳೆಲದೊಳ್ ವಿಹರಿಪ್ಪ ರಾಜಹಂ
 ಸಿಗಳೆನೆ ಬಿಂಕದಿಂ ಕೆಳದಿಯರ್ ತಡೆದಿಕ್ಕುವ ಚಾಮರದ್ವಯಂ
 ನೆಗವಿದ ಮುತ್ತಿನೊಳ್ಳೊಡೆ ಮುಖಾಂತುಜಿತಂ ಶಿಶಿರಾಂತುವೈದುತೋ
 ಲಗಿಪವೊಲೊಪ್ಪೆಯಂದಳದೊಳೇಂ ನಡೆತಂದಳೊ ಭೈಮಿ ಬಿಂಕದಿಂ ೧೭

ಕಂ|| ಪೊಸತಲರ್ದ ಮಿಸುನಿದಾವರೆ
 ಯೆಸಗಳ ನಡುವಿರ್ಪ ಸಿರಿಯ ಮೈಸಿರಿಯನದೇಂ
 ಬಸಜಾಯತಲೋಚನೆ ಘ
 ಟ್ಪಿಸಿದಳೊ ಕುಳ್ಳಿದುರ್ ಮಿಸುಪ ಪೊನ್ನಂದಣದೊಳ್ ೧೮

ವ|| ಮತ್ತಂ

ಕಂ|| ಸಿತಕುಸುಮದಾಮಪರಿಶೋ
 ಭತಕರ ತಾಮರಸೆಯೆನಿಸಿ ಬರ್ಪ ಮಹೀಭೈ
 ತ್ನುತೆಯರಗುವರರ್ಕಳ ಗೆಲೆ
 ರತಿಯರಲ್ಲಿಡಿದು ಬಂದಳೆನೆ ರಂಜಿಸಿದಳ್ ೧೯

ಪೊಕ್ಕುದು ಮಂಟಪಮಲ್ತರ
 ಮಕ್ಕಳ ಕಣ್ಣಾಗಿಲತ್ತಣೆಂ ಬಗೆವನೆಯಂ
 ಪೊಕ್ಕಳ್ ಸೊಕ್ಕುಂಜವ್ವನೆ
 ಯೊಕ್ಕಣಿಸಲಳವೆಯವಳ ಮಿಕ್ಕಿನ ರೂಪಂ ೨೦

೧೭. ಸಖಿಯರು ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಂಕದಿಂದ ಬೀಸುವ ಎರಡು ಚಾಮರಗಳು ನಗೆಮೊಗಮೆಂಬ ತಾವರೆಯ ಹೂವಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವ ರಾಜಹಂಸಗಳೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರಲು ಮತ್ತು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿಹಿಡಿದ ಮುತ್ತಿನ ಭತ್ತಿಯು ಮುಖಕಾಂತಿಯಿಂದ ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚಂದ್ರನು ಬಂದು ಓಲಗಿಸುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ಇರಲು ದಮಯಂತಿಯು ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಏನು ವೈಭವದಿಂದ ಬಂದಳೋ! ೧೮. ಕಮಲಾಕ್ಷಿಯಾದ ಆಕೆಯು ಚಿನ್ನದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೊಸದಾಗಿ ಅರಳಿದ ಚಿನ್ನದ ತಾವರೆದಳಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮೈಸೊಬಗನ್ನು ಏನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದಳೋ ವ|| ಮತ್ತೂ ೧೯. ಬಿಳಿಯ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಕೈಗಳೆಂಬ ಕಮಲಗಳುಳ್ಳವಳೆನಿಸಿ ಬರುವ ಆ ರಾಜಪುತ್ರಿಯು ಅರಸುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ರತಿಯು ಹೂವಿನ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂದಳೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ರಂಜಿಸಿದಳು. ೨೦. ಅವಳು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದು ಮಂಟಪವನ್ನಲ್ಲ! ಅರಸುಮಕ್ಕಳ ಕಣ್ಣೆಂಬ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಮನಸ್ಸೆಂಬ

ರಮಣೀ ರಮಣೀಯತರಾಂ

ಗಮನವಲೋಕಿಸಿದ ಧರಣಿರಮಣರ ಕಣ್ಣ್

ಎಮೆವೊಯ್ದು ಮರೆದುವೆನಲ್

ಕಮಲಜನಾ ಕನ್ನೆವರಿಜನೆನ್ನದು ಗೈದಂ

೨೧

ವೃ|| ನೇತ್ರಾಕರ್ಷಣ ಮಂತ್ರದೇವತೆಯವೋಲಿಪಾರ್ಕೆಯಂ ನೋಳ್ವ ತ
ದ್ವಾತ್ರೀನಾಯಕಪುತ್ರರಕ್ಷಿಚಯಮೆತ್ತಂ ಸುತ್ತೆ ಕಣ್ಣೊಪ್ಪಿದಳ್
ವಿತ್ರಸ್ತಕ ಸರತ್ತುರಂಗ ಪೃಥುಕಾಲೋಲಾಕ್ಷಿಯಾ ಭೀಮಭೂ
ವೃತ್ರಾಂತಿ ತನೂಜೆ ಜಾಲಮೊಳಕೊಂಡೇಣಾಂಗನಾ ರೀತಿಯಿಂ

೨೨

ಬರಿದೊರೆಯಾಯ್ತು ಬಿಂಕಮಿರದೋಡಿತಹಂಕೃತಿ ಪೋಯ್ತು ನಾಣ್
ಸರಿದುದು ಧೈರ್ಯವಲ್ಲಿ ಕುಡಿಗಟ್ಟಿದು ಸಾತ್ವಿಕಭಾವಮಾದಮು
ಬ್ಬರಿಸಿತು ಸುಯಿತ್ತಜಂಗೆ ಸೆರೆವೋದುದು ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ತಾ
ಮರಸದಳಾಯತಾಂಬಕಿಯನೀಕ್ಷಿಸಿದಂದವನೀಂದ್ರಪುತ್ರರಾ

೨೩

ಇವಳೀ ಕೊಂಕಿದ ಪುರ್ವಮೀ ಕುಟಲ ದೀರ್ಘಾಪಾಂಗಮಿದಿನ್ನದೇ
ಕಿವು ಪೂವಿಲ್ಲರಳೆಂದು ಮಾಣ್ಣವನಿವಂ ತೊಟ್ಟೋವೋ ಧಟ್ಟುಚುರವಂ
ತೆಲೆವೊಲಿಮೊಯ್ದೆರೆಯಂ ಕರುತ್ತು ಪೊಡೆದಪ್ಪಂ ಕಾಯ್ತಿನಿಂದಂ ಮನೋ
ಭವನೇಗೈದಪೆವೆಂದು ತಲ್ಲಣಮನೊಂದಿತ್ತಂದು ರಾಜನೃಕಂ

೨೪

ಮನೆಯನ್ನು ಆ ತರುಣಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಇನ್ನು ಅವಳ ಮಿಕ್ಕ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು
ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ೨೧. ಆ ರಮಣಿಯ ಮನೋಹರವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡಿದ
ರಾಜಕುಮಾರರ ಕಣ್ಣುಗಳು ರೆಪ್ಪೆಹೊಡೆಯುವುದನ್ನೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿರುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ
ಕನ್ಯೆಯ ಶರೀರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೋ? ೨೨. ಕಣ್ಣನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ
ಮಂತ್ರದೇವತೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತಿರುವ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ರಾಜಕುಮಾರರ ಕಣ್ಣುಗಳ
ಗುಂಪು ಸುತ್ತುತ್ತಿರಲು, ಭಯಗೊಂಡ ಜಿಂಕೆಮರಿಯ ನೋಟದಂತೆ ಚಂಚಲವಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ
ಭೀಮರಾಜನ ಮಗಳಾದ ದಮಯಂತಿಯು ಹರಿಣ ಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಹೆಣ್ಣುಜಿಂಕೆಯಂತೆ ತೋರಿದಳು. ೨೩. ಆಗ ಆ ಕಮಲನೇತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ರಾಜಪುತ್ರರ
ಬಿಂಕವು ಬರಡಾಯಿತು. ಅಹಂಕಾರವು ಮಾಯವಾಯಿತು. ನಾಚಿಕೆ ಹೋಯಿತು.
ಧೈರ್ಯವೆಂಬ ಬಳ್ಳಿಯ ಕುಡಿ ಸರಿಯಿತು. ಸಾತ್ವಿಕಭಾವವು ಅಧಿಕವಾಯಿತು. ಬಹಳವಾಗಿ
ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಉಂಟಾಯಿತು. ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯು ಮನಸ್ತಥನಿಗೆ ಸೆರೆಯಾಯಿತು! ೨೪. “ಇವಳ
ಈ ಡೊಂಕಾದ ಹುಬ್ಬು, ವಕ್ರವೂ ದೀರ್ಘವೂ ಆದ ಕುಡಿನೋಟವೂ ಇರಲು ಹೂವಿನ
ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳು ಇನ್ನೇಕೆ? ಎಂದು ಮನಸ್ತಥನು ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇವನ್ನೇ ತೊಟ್ಟು,
ಓಹೋ! ಬಹು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಎದೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಉರುಳುವಂತೆ

ವ|| ಆಗಲಾ ಭೀಮಭೂಮಿಪತಿ ನೆರೆದಿದರ್ಗನೆತ ರಾಜಲೋಕಮನವಲೋಕಿಸಿ
ವಿಸ್ತಿತಾಂತಃಕರಣನಾಗುತಿವರ ಕುಲ ಶೀಲ ವೃತ್ತ ವಿಭವಂಗಳನರುಪಲೈ ಸಕಲಲೋಕ ನಿರ್ಮಾಣ
ಕಲಾಕುಶಲನೆನಿಪ ಕಮಲಸಂಭವನರಸಿಗಲ್ಲದೆ ಪೆರರ್ಗಸದಳಮೆಂದಾ ತ್ರಿಭುವನಜನನಿಯಪ್ಪ ವಾಗ್ಗೇವಿಯಂ
ಮನದೆ ಜಾನಿಸುತ್ತಿರ್ಪಾಗಳ್

ವೃ|| ಅಮಳಾಂಗದ್ವ್ಯತಿ ಬೀರೆ ಬಲ್ಲಗಲೊಳಂ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳಂ ಮೌಳಿರ
ತ್ನಮಯೂಖಂ ದೆಸೆಯೆಲ್ಲಮಂ ಬೆಳಗೆ ಭೀಮೋರ್ವೀಂದ್ರನಭ್ಯರ್ಣದೊಳ್
ಕಮಲಶ್ರೀ ಪರಿಹಾಸಿವಕ್ತ್ರ ಜವದಿಂ ಮೈದೋರಿದಳ್ ಸರ್ವಲೋ
ಕಮಹೀಸ್ತವನೀಯೆ ವಾಣಿ ವರವೀಣಾಪಾಣಿ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ೨೬

ವ|| ಅಂತು ಮೈದೋರಿದ ವಾಗ್ಗೇವಿಯಂ ಕಂಡು

ದಂಡಕ || ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಪಾಣಿ! ಕಲ್ಯಾಣಿ ಪಾಣಿ ಪ್ರವಾಳಾಕ್ಷ ಮಾಣಿಕ್ಯವೀಣಾಗುಣಾ
ಸ್ಥಾನಾವಿರ್ಭವತ್ಸಾ ದ್ವನಾದಾಮೃತಾಸ್ವಾದನೋದ್ವತ್ತ ಮೋದಾಶು ಮಿತ್ರಾಂಬಕೇ! ಸರ್ವಲೋಕಾಂಬಕೇ!
ಶ್ರೀಮಹಾಶಾರದೇ ಶಾರದೇಂದುಸ್ಫುರತ್ನೈ ರವಕ್ರೋಚ್ಚಲಾಪಾಂಗರುಕ್ಮದ್ರಿಕಾಸಾರ ಕಾಸಾರಮಜ್ವನ್ನಮಜ್ಜಾತ

ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವನು. ಏನು ಮಾಡೋಣ?” ಎಂದು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜರ ಸಮೂಹವು
ತಲ್ಲಣಗೊಂಡಿತು. ವ|| ಆಗಲಾ ಭೀಮರಾಜನು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ರಾಜರ
ಸಮೂಹವನ್ನು ನೋಡಿ, ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಇವರ ಕುಲ, ಶೀಲ, ವೃತ್ತಿ, ವೈಭವಗಳನ್ನು
ತಿಳಿಸಲು ಸಮಸ್ತ ಲೋಕವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪತ್ನಿ
ಶಾರದೆಗಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಬಗೆದು ಆ ತ್ರಿಲೋಕಮಾತೆಯಾದ ಶಾರದೆಯನ್ನು
ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ, ೨೫. ಮಂಗಳಕರವಾದ ದೇಹಕಾಂತಿಯು
ಹಗಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ಬೀರುವಂತಿರಲು, ಕಿರೀಟದ ರತ್ನಗಳ ಕಾಂತಿಯು
ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೆಳಗಲು, ಕಮಲದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವ ಮುಖವುಳ್ಳ,
ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳಿಂದಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವೀಣೆಯನ್ನು
ಹಿಡಿದಿರುವ ಶಾರದೆಯು ಆ ಭೀಮರಾಜನೆದುರಿಗೆ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಳು:
ವ|| ಹಾಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾದ ಶಾರದೆಯನ್ನು ಕಂಡು : ದಂ|| ಶ್ರೀ ಶಾರದೆಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ!
ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪಳಾದ ಸರಸ್ವತಿಯೇ! ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಹವಳದಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಮಣಿಖಚಿತವಾದ ವೀಣೆಯ ತಂತಿಗಳನ್ನು ಮೀಟುವುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಮಧುರವಾದ
ನಾದಾಮೃತವನ್ನು ಆಸ್ವಾದನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಆನಂದಬಾಷ್ಪದಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ಸರ್ವಲೋಕ ಜನನಿಯೇ! ಶ್ರೀಮಹಾ ಶಾರದೇ! ಶರತ್ಕಾಲದ ಚಂದ್ರನಂತೆ
ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮುಖದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೊರಟ

ಚೇತಶ್ಚಕೋರೇ ವಚೋಧೂತಕೀರೇ ಚತುರ್ವಕ್ತ್ರ ವಕ್ತ್ರಾಬ್ಜ ಕಾಂತಾರಬೇಲನ್ಮರಾಳಿ ಪ್ರಣಮ್ಯಾ
ಮರಾಳಿಸ್ಪಲನೌಳಿ ಸಂದಾನಿತಾ ಮಂದ ಮಂದಾರ ಕುಂದಾರವಿಂದಾದಿ ಮಾಲಾ ಮರಂದ
ಪ್ರವಾಹಾಭಿಷಿಕ್ತಾಂಭಿ ಪಾಥೋರುಹೇ ಭಕ್ತಚೇತೋಗೃಹೇ!^೧ ಹಾರ ನೀಹಾರ ಕರ್ಪೂರ ಮಂದಾರ
ಮಂದಾಕಿನೀಪೂರ ತಾರಾಚಲ ಕ್ಷೀರನೀರಾಕರೋದಾರ ಶೋಭಾತಿರಸ್ಸಾರಿ ಗೌರ ಪ್ರಭಾಹಾರಿ ಹೀರಾಂಕ
ಕೋಟೀರ ತಾಟಂಕ ಕೇಯೂರ ಹಾರಾವಳೀ ಪಾರಿಹಾರ್ಯಾದಿ ಭೂಷಾವಿಶೇಷೋಜ್ವಲಾಗಣ್ಯ ಲಾವಣ್ಯ
ತಾರುಣ್ಯ ಪುಣ್ಯಸ್ಫುರದ್ವಿಗೃಹೇ! ದೇವಿಸಾನುಗೃಹೇ! ಜಯ ಭಗವತಿ ಭಾರತಿಖ್ಯಾತರಂ ಭಾರತಿ
ಶ್ರೀಕರಾಂಭೋಜ ನೃತ್ಯನೃರಾಳೀ ಲಸಚ್ಚಾಮರಾಳೀ ಸಮೀರಾಂಕುರಾಲೋಲ ನೀಲಾಲಕಾಲಂಬಿ
ರೋಲಂಬಮಾಲಾ ಮುಹುಶ್ಚುಂಬಿತಾಸ್ತಾಂಬುಜೋದ್ಗೀರ್ಣಮಾರಂದ ಬಿಂದುಸ್ಫುರಸನ್ನಂದಹಾಸ
ಪ್ರಭಾಭಾಸಮನಾಸಮಾನಾಧರೋಷ್ಯ ಪ್ರವಾಳೇವತಂಸೀಕೃತಶ್ಲೇತರುಕ್ಮೇತಕೀ ದೀಪವಾಲೇ ನಿಶಾಕಾಂತ
ಕಾಂತೋಪಲಾದರ್ಶ ಸಂದರ್ಶನೀಯ ಸ್ಫುರಚ್ಚಕ್ರ ಕಪೋಲೇ ಕಲಾಕೇಳಿತಾಲೇ ಸದಾನಂದಶೀಲೇ

ಕುಡಿನೋಟದ ಕಾಂತಿಯೆಂಬ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನ ಸಾರವತ್ತಾದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ
ಭಕ್ತವೃಂದದ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಚಕೋರಪಕ್ಷಿಯುಳ್ಳವಳೇ, ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಳಿಗಳನ್ನೂ
ಸೋಲಿಸುವಳೇ, ಬ್ರಹ್ಮನ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳೆಂಬ ಕಮಲವನದಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುವ ಹಂಸವೇ,
ನಮಸ್ಕರಿಸುವ ದೇವತೆಗಳ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುಡಿದಿರುವ ಪಾರಿಜಾತ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಕಮಲವೇ
ಮೊದಲಾದ ಪುಷ್ಪಗಳ ಮಾಲೆಯಿಂದ ಸುರಿಯುವ ಮಕರಂದದ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ
ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾದಕಮಲಗಳುಳ್ಳವಳೇ, ಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸೇ ಮನೆಯಾಗುಳ್ಳವಳೇ,
ಮುತ್ತಿನ ಸರ, ಹಿಮ, ಕರ್ಪೂರ, ಮಂದಾರ, ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹ, ಕೈಲಾಸ,
ಕ್ಷೀರಸಾಗರ-ಇವುಗಳ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಷ್ಟು ಧವಳಕಾಂತಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ
ವಜ್ರಖಚಿತವಾದ ಕಿರೀಟ, ಕಿವಿಯೋಲೆ, ಭುಜಕೀರ್ತಿ, ಹಾರಗಳ ಸಮೂಹ, ಕೈಬಳೆಗಳೇ
ಮೊದಲಾದ ಮನೋಹರವಾದ ಒಡವೆಗಳ ಅಧಿಕ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಗಣಿತ
ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದಲೂ ಯೌವನದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವಳೇ,
ಅನುಗ್ರಹವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವ ದೇವಿಯೇ! ಜಯವಾಗಲಿ! ಭಗವತಿ, ಭಾರತಿ,
ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ರಂಭಾರತಿಯರ ಕರಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಸಗಳಂತೆ ಕುಣಿಯುವ
ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಚಾಮರಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಬರುವ ಮಂದಮಾರುತದಿಂದ
ಚಂಚಲವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಜಾರಿದ ಕಪ್ಪಾದ ಮುಂಗುರುಳೆಂಬ ದುಂಬಿಗಳ ಸಾಲಿನಿಂದ
ಚುಂಬಿತವಾದ ಮುಖಕಮಲದಿಂದ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಕರಂದದ ಹನಿಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ
ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ನಸುನಗೆಯ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ತೋರುವವಳೇ, ಅಸಮಾನವಾದ

^೧ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ್ಯವಿಷ್ಣುತೆ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ 'ಗೃಹೇ' ಎಂಬ ಏಕಾರಾಂತವಾದ ಸಂಬೋಧನೆ ಪ್ರಾಮಾಢಿಕ
(ರಂ)

ಶಶಾಂಕಾರ್ಥಫಾಲೇ ಶತಾನಂದಲೋಲೇ ವರಾಭೀತಿಕ್ಕಪ್ಪಸ್ತುಕೋದ್ಭಾಸಿ ಹಸ್ತೇ ತ್ರಿಲೋಕಪ್ರಶಸ್ತೇ ನಮಸ್ತೇ
ನತಾಭೀಪ್ಸಿತ ಸ್ವರ್ಣತೇ ಸರ್ವ ಸಂಭಾವಿತೇ ದೇವಿ ತೇ ನಮಃ ಎಂದು ವಿದರ್ಭಪುರಂದರನರ
ವಿದರ್ಭವಸುಂದರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ನಂದನೆಯುಂ ಒಂದನಂಗೈಸಿಕೆಯ ಮನೋರಥಮಂ
ನೆರವೇರಿಪುದೆಂದು ದಮಯಂತಿಯು ಸರಸ್ವತಿಯ ಕೈಗೊಪ್ಪಿಸೆ

ಕಂ|| ಸಿರಿಯನೊಡಗೊಂಡು ಬರ್ಪಂ
ತಿರೆ ನೇಹದೊಳಾ ವಿರಿಂಚಿಸಿತಿ ಭೀಮಮಹೀ
ವರಜಾತೆಯನೊಡಗೊಂಡಾ
ನರಪಾಲಕುಮಾರರಾಳಿಯೊಳ್ ನಡೆತಂದಳ್

೨೬

ವ|| ಅಂತು ನಡೆತಂದು

ವ್ಯ|| ಇವನಂಗಾಧೀಶನೀತಂ ಮಗಧಪತಿಯಿವಂ ಕೇರಳಾಧೀಶ್ವರಂ ಮಾ
ಳವದೇಶಾಧೀಶನೀ ಪಾರ್ಥಿವನಿವನುರುತೇಜಂ ಕಳಿಂಗೇಂದ್ರನೀತಂ
ಯುವರಾಜಂ ಸಿಂಧುದೇಶಕ್ಕವನಮಲಯಶಂ ಕುಂತಳೇಶಂ ಕರಂ ನೋ
ಡಿವರೊಳ್ಳಾಂತಾಮಣೀ ಕಯ್ಯಡಿಯಲೆಳಪೆ ನೀನಾವನಂ ಕೂರ್ಮೆಯಿಂದಂ ೨೭

ಹವಳದಂತಹ ಕಿಳದುಟಿಯುಳ್ಳವಳೇ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿದ ಬಿಳಿಯ ಕೇದಗೆಯಿಂದ
ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಕೇಶರಾಶಿಯುಳ್ಳವಳೇ, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆಯ
ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ಕೆನ್ನೆಯುಳ್ಳವಳೇ, ಕಲಾವಿಲಾಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವಳೇ,
ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂತೋಷ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವಳೇ, ಅರ್ಧಚಂದ್ರನನ್ನು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ
ಧರಿಸಿರುವವಳೇ, ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ಕ್ರೀಡಿಸುವವಳೇ, ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ, ಅಭಯವನ್ನು
ನೀಡುವ, ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಕೈಗಳುಳ್ಳವಳೇ, ಮೂರುಲೋಕಕ್ಕೂ ಶ್ರೇಷ್ಠಳೇ
ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ಭಕ್ತರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವೇ,
ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಗೌರವಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವವಳೇ, ದೇವಿ ಸರಸ್ವತಿಯೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ!”
ಎಂದು ವಿದರ್ಭ ದೇಶದ ಒಡೆಯನಾದ ಭೀಮರಾಜನು ಸರಸ್ವತಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ
ಮಗಳಿಂದಲೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸಿ, ಈಕೆಯ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದೆಂದು
ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ಸರಸ್ವತಿಯ ಕೈಗೊಪ್ಪಿಸಿದನು. ೨೬. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಜೊತೆಗೂಡಿ ಬರುವ
ಹಾಗೆ ಆ ಸರಸ್ವತಿಯು ಸ್ನೇಹದಿಂದ ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ಒಡಗೊಂಡು ಆ ರಾಜಕುಮಾರರ
ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಳು. ವ|| ಹಾಗೆ ಬಂದು, ೨೭. “ಹೇ ಕಾಂತಾಮಣಿ, ನೋಡು ಇವನು
ಅಂಗಾಧೀಶನು. ಈತನು ಮಗಧರಾಜನು. ಇವನು ಕೇರಳದೇಶದ ದೊರೆಯು, ಈ
ದೊರೆಯು ಮಾಳವ ದೇಶದವನು. ಇವನು ಹೆಚ್ಚು ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಳಿಂಗದೇಶದ
ದೊರೆ, ಈ ಯುವರಾಜನು ಸಿಂಧುದೇಶದವನು. ಇವನು ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳ
ಕುಂತಳೇಂದ್ರನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡು. ಇವರಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಾರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೈ ಹಿಡಿಯಲು

ವ|| ಎಂದಿಂತು ಪಲರರಗುವರರಂ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದರವಿಂದಭವ ಸುಂದರಿಯೊರೆದು
ದರ್ಶ ತನ್ನ ಮೊಗದಾವರೆಯಂ ತಿರುತಿರುಪಿದುದನೇಮಾರುತ್ತರಂಗೈದ ವೈದರ್ಭಿಯ
ಮನೋಭಾವಮನರಿದಾ ಪಂಚನಳರಿಪೆಡೆಗಾಕೆಯನೊಡಗೊಂಡು ಬರೆವರೆ

ಕಂ|| ನಳರೂಪರನ್ನಯರನಾ

ಯಿಳಾಧಿಪತಿಪುತ್ರಿ ನೋಡಿ ನೆರೆ ವಿಸ್ಮಯಮಂ

ತಳೆದಳಿದು ದೇವಮಾಯಾ

ವಿಳಾಸಮೋ ಎನ್ನ ಚಿತ್ತಮೋಹಮೋ ಎನುತಂ

೨೮

ವ|| ಆಗಲಾ ನಳಿನಭವಕಾಂತೆ ದಮಯಂತಿಯ ಮನವನರಿದುಂ ದೇವರ್ಕಳ ಬಗೆಗೆ
ವಿರೋಧಮಾಗದಿಕೆಂದು ಪದಿರನವಲಂಬಿಸಿ ದೇವೇಂದ್ರನಂ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ

ಕಂ|| ಪರಭೂಭೃತ್ಪಕ್ಷಹರಂ

ಮರುದಾಲೋಲಾಪ್ಸರಸ್ಸುನಂದನ ವನದೊಳ್

ಹರುಸದೆ ವಿಹರಿಪನೀ ನಿ

ಜರೇಶ್ವರಂ ನೋಡು ನೀಲನೀರಜನೇತ್ರೇ

೨೯

ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವೆ?” ವ|| ಹೀಗೆಂದು ಸರಸ್ವತಿಯು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಲವು ರಾಜಕುಮಾರರನ್ನು
ವಿವರಿಸಲಾಗಿ, ದಮಯಂತಿಯು ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ತನ್ನ ಮುಖಿಕಮಲವನ್ನು
ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿರಲು, ಅವನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಪಂಚ ನಳರಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಆಕೆಯನ್ನು
ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ೨೮. ನಳನ ರೂಪಿನಂತಿರುವ ಆ ಐವರನ್ನೂ ಆ ರಾಜಪುತ್ರಿಯು
ನೋಡಿ ‘ಇದೇನು ದೇವಮಾಯೆಯ ವೈಖರಿಯೋ ಅಥವಾ ನನ್ನ ಚಿತ್ತಭ್ರಮೆಯೋ’
ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡಳು. ವ|| ಆಗ ಸರಸ್ವತಿಯು ದಮಯಂತಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ತಿಳಿದು ದೇವತೆಗಳ ಆಲೋಚನೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಬಾರದೆಂದು ಶ್ಲೇಷಾರ್ಥ ಬರುವಂತೆ
ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ: ೨೯. “ನೀಲೋತ್ಪಲನಯನೆ ದಮಯಂತೀ, ಈತನನ್ನು
ನೋಡು. ಇವನು ಶತ್ರುಗಳಾದ ಪರ್ವತಗಳ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದವನು, ಶತ್ರುರಾಜರ
ಪಕ್ಷವನ್ನು ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕವನು, ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುವ ಅಪ್ಸರೆಯರಿಂದ ಕೂಡಿದ
ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಾಡುವ ನೀರುಳ್ಳ ಸರೋವರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಹರ್ಷದಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ನಿರ್ಜರೇಶ್ವರ.

ಟಿ: ಮುಂದಿನ ೨೯, ೩೦, ೩೧, ೩೨ನೇ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ವರುಣ ಮತ್ತು
ಯಮ ಇವರ ಪರವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ನಳನ ಪರವಾಗಿಯೂ ಎರಡೆರಡು ಅರ್ಥಗಳು ತೋರಿಬರುತ್ತವೆ.
೩೩ನೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ವರು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನಳರಾಜನಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ ಅರ್ಥವಿಶೇಷವುಂಟು.

ವ|| ಬಳಿಕಗ್ನಿಯಂ ತೋರಿಸಿ

ಕಂ|| ಶುಚಿ ತೇಜೋನಿಧಿ ವಿಬುಧ
ಪ್ರಚಯಪ್ರಮುಖಂ ಸದಾಗತಿಪ್ರಿಯನಾದಂ
ಪ್ರಚುರ ಧನಂಜಯ ವಿದಿತಂ
ಶುಚಿಕಿರಣ ಪ್ರತಿಮವದನೆ ನೋಡನಲನಿವಂ ೩೦

ವ|| ಅನಂತರಂ ವರುಣನಂ ಲಕ್ಷೀಕರಿಸಿ

ಕಂ|| ರುಚಿರಾಂಗಿಯೆ ನೋಡೀತಂ
ಪ್ರಜೇತಸಂ ಭುವನಪತಿ ಸುಲಾವಣ್ಯರಸ
ಪ್ರಚುರಂ ಪಾಶಪ್ರಿಯಕರ
ನಚಲಮನೊಳ್ಳಿದೆ ಸುಗುಣಿಯಾದವನಾಳ್ವಂ ೩೧

ವ|| ಬಳಿಕಂತಕನಂ ನಿರವಿಸಿ

ಕಂ|| ಸಮವರ್ತಿವಿಹಿತನೀಯಿನ
ಕುಮಾರನವಿರುದ್ಧ ದಂಡಧರನೀಕ್ಷಿಪುದು
ತ್ತಮ ದಕ್ಷಿಣಾಧಿಪಂ ಕೇಳ್
ರಮಣೀಮಣಿ ಧರ್ಮರಾಜನೀತನೆ ಜಗದೊಳ್ ೩೨

ದೇವತೆಗಳೊಡೆಯ, ನಿರ್ಜರ = ಯುವಕರಿಗೆ ಒಡೆಯ [ತರುಣ] ವ|| ಅನಂತರ
ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ೩೦. “ಎಲೌ ಚಂದ್ರಮುಖಿಯೇ! ನೋಡು. ಇವನು ಅನಲ=ಅಗ್ನಿ
ನೋಡು, ಇವನು ನಳ ನೋಡಾ!” ಈತನು-ಶುಚಿ ಶುಚಿಯಾದವನು
ತೇಜೋನಿಧಿ=ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ನಿಧಿ; ವಿಬುಧಪ್ರಚಯ ಪ್ರಮುಖಂ=ದೇವತೆಗಳಿಗೆ
ಮುಖವೆನ್ನಿಸಿದವನು [ಅಗ್ನಿಮುಖವೈ ದೇವಾ] ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ
ಪ್ರಮುಖನಾದವನು. ಸದಾಗತಿಪ್ರಿಯಾ=ವಾಯುವಿನ ಮಿತ್ರ ಸಜ್ಜನರ ಆಗಮನದಿಂದ
ಸಂತೋಷಿಸತಕ್ಕವನು. ಪ್ರಚುರ ಧನಂಜಯ ವಿದಿತಂ=ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಧನಂಜಯ ಶಬ್ದದಿಂದ
ಪ್ರಖ್ಯಾತನು; ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಜಯದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ವ||
ಅನಂತರ ವರುಣನನ್ನು ತೋರಿಸಿ ೩೧. “ಎಲೌ ಸುಂದರಾಂಗೀ! ನೋಡು ಈತನು
ಪ್ರಜೇತಸ=ವರುಣ, ಉತ್ತಮವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು; ಭುವನಪತಿ=ಜಲಾಧಿದೇವತೆ,
ಲೋಕಪತಿ; ಸುಲಾವಣ್ಯರಸ ಪ್ರಚುರ=ಲವಣರಸಮಿಶ್ರವಾದ ಜಲದಿಂದ ಕೂಡಿದವನು,
ಉತ್ತಮವಾದ ಲಾವಣ್ಯವೆಂಬ ರಸದಿಂದ ಕೂಡಿದವನು; ಪಾಶಪ್ರಿಯಕರ=ಪಾಶವನ್ನು
ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದವನು, ಪಗಡೆದಾಳವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದವನು.
ಗುಣಶಾಲಿಯಾಗಿ ಆಚಲಮಂ=ಬೆಟ್ಟವನ್ನೂ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಆಳುತ್ತಾನೆ”. ವ|| ಬಳಿಕ
ಯಮನನ್ನು ನೋಡಿ ೩೨. “ರಮಣೀಮಣಿ! ನೋಡು ಈತನೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಜ
[ಯಮ], ಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸತಕ್ಕವನು; ಸಮವರ್ತಿ=ಯಮ, ಪಕ್ಷಪಾತ ರಹಿತನೂ,

೧ ನೋಡನಲನಿವಂ=ಇವನು ಅನಲ ನಳನಲ್ಲ! ಎಂಬ ಗೂಢಾರ್ಥವೂ ಉಂಟು (ರಂ)

ವ|| ಬಳಿಕೆ ನಳರಾಜನಂ ನೋಡಿ

ಕಂ|| ಇವನರಿಬಲಘಾತಿಮಹಾ

ಹವದೋಳ್ ಬಹುರಾಜ್ಯಲಾಭತುಷ್ಟಂ ದಾಕ್ಷಿ

ಣ್ಯವನಂಗೀಕರಿಸಿರ್ಪಂ

ಯುವತಿಯೆ ಬಹುವಾಹಿನೀಶವಿಭು ವರಿಸಿವನಂ

೩೩

ವ|| ಎಂದು ನುಡಿದಂಬುಜೋದ್ಭವ ನಿತಂಬಿನಿಯ ಪದಿರ್ನುಡಿಯಿಂ ತನ್ನ ಸಂದೆಗಮಿನ್ನುಂ
ಬಲ್ಲಿತಾಗೆ

ಕಂ|| ಎಲ್ಲಂದದೆ ಸಮರೆಸಿದ

ಸಲ್ಲಲಿತಾಕಾರರೈವರೋಳ್ ತನ್ನ ಮನೋ

ವಲ್ಲಭನಾರೆಂದರಿಯದೆ

ತಲ್ಲಣಿಸುತೆ ಭೈಮಿ ಮನದೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರ್ದಳ್

೩೪

ವ|| ಅಂತು ಚಿಂತಿಪ ದಮಯಂತಿಯ ಮನೋರಥಮಮರ ಲೋಕನಾಥ
ರನುಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೊಡೆ ಫಲಿಸದೆಂದಾ ಶತಾನಂದನರಸಿಯಾ ದಿಗಧೀಶರಂ ನೋಡಿ

ಯೋಗ್ಯನೂ; ಇನಕುಮಾರ=ಸೂರ್ಯಪುತ್ರ, ರಾಜಪುತ್ರ; ಅವಿರುದ್ಧ ದಂಡಧರ=
ಎದುರಿಸಲಾರದ ದಂಡವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದವನು, ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದ ದಂಡನೀತಿಯನ್ನು
ಪಾಲಿಸತಕ್ಕವನು. ಉತ್ತಮ ದಕ್ಷಿಣಾಧಿಪಂ=ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನ ಒಡೆಯನು, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಪ್ರಕೃತಿಯುಳ್ಳ
ರಾಜನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವ|| ಬಳಿಕ ನಳರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ ೩೩. “ಹೇ ಯುವತೀ
ದಮಯಂತೀ! ಈ ನಳನು ಆರಿಬಲಘಾತಿ=ಶತ್ರುಸೇನಾ ವಿಮರ್ಧಕನು, ಶತ್ರುವಾದ
ಬಲಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದವನಾದ [ಇಂದ್ರ]; ಮಹಾಹವದೋಳ್ ಬಹುರಾಜ್ಯತುಷ್ಟಂ=
ಮಹಾಸಮರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ರಾಜ್ಯಲಾಭದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದವನು, ಮಹಾಯಾಗದಲ್ಲಿ,
ಬಹುರಾ=ಬಹಳವಾಗಿ ಆಜ್ಯತುಷ್ಟಂ-ಘೃತಲಾಭದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದವನು [ಅಗ್ನಿ]
ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಂ=ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯುಳ್ಳವನು, ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವವನು [ಯಮ]
ಬಹುವಾಹಿನೀಶ=ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಗೆ ಒಡೆಯನು, ನದಿಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯ [ವರುಣ]
ವಿಭುವಾದ ಇವನನ್ನು ವರಿಸು.” ವ|| ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಸರಸ್ವತಿಯ ಶ್ಲೇಷಾರ್ಥಸೂಚಕವಾದ
ಮಾತಿನಿಂದ ತನ್ನ ಸಂದೇಹವು ಇನ್ನೂ ಬಹಳವಾಗಲು; ೩೪. ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ
ಸಮಾನರಾಗಿರುವ, ಮನೋಹರವಾದ ಆಕಾರವುಳ್ಳ ಆ ಐವರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನೋರಮನು
ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಆ ಭೀಮಸುತೆಯು ಭಯಗೊಂಡು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ವ||
ಹಾಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವ ದಮಯಂತಿಯ ಮನೋರಥವು ದೇವತೆಗಳ ಅಪ್ಪಣೆ ಇಲ್ಲದೆ
ಫಲಿಸಲಾರದೆಂದು ಆ ಸರಸ್ವತಿಯು ದಿಕ್ಪತಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ: ೩೫. “ಹೇ

ವೃ|| ವರಿಸುವಳೆಂತುಟೀಕೆ ದಿಗಧೀಶ್ವರರೇ ಸತಿನಿಮ್ನೇಲ್ಲರಂ
ವರಿಪಳುಮಲ್ಲು ನಿಮ್ಮೊಳ್ಳಿದರ್ಗವಮಾನಮೆನುತ್ತಮೋರ್ವನಂ
ಪಿರಿದನುರಾಗದಿಂ ನಿಜಮನಃಪ್ರಿಯನಂ ಭವದಂಶಪೂರ್ಣನಂ
ವರ ನಿಷಧೇಂದ್ರನಂ ವರಿಸಲಾಟಪಳೀವುದು ನೀಮನುಜ್ಞೆಯಂ ೩೪

ವ|| ಎಂದು ದಮಯಂತಿಯನಾ ಲೋಕಪಾಲರ್ಗೆ ಪ್ರೊಡೆಮಡಿಸೆ

ಕಂ|| ಕೇಳಾಮಾತನಮಾನವ
ರಾಳ್ತು ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನೊಪ್ಪಿ ಭೈಮಿಯ ಬಗೆಯಂ
ತಾಳ್ತು ಮಹಾನುಗ್ರಹಮಂ
ಪೇಳ್ವರ್ ಭೂಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದೆ ನಿಜಸಮ್ಮತಿಯಂ ೩೬

ವ|| ಇಂತು ನಾಲ್ವರುಂ ದಿಕ್ಕತಿಗಳನುಜ್ಞೆಯಂ ದಯೆಗೆಯ್ದುದುಮಾ ವಾಗ್ಗೇವಿ ದಮಯಂತಿಯಂ
ಕಯ್ದಿದಿದಾ ನಳನಿದಿರಾಗಿ ನಿಲಿಸಲಾಕೆ ದೇವರ್ಕಳ ಕಣ್ಣನ್ನೆಯಿಂದಿವಂ ನಿಷಧೇಶ್ವರನೆಂದರಿದು

ಕಂ|| ವರಣಾರ್ಥಂ ಬರೆದಿರ್ಪ
ಕ್ಷರಮಾಲಿಕೆಯೆಂಬ ತೆರದೊಳೊಪ್ಪುವ ದೂರ್ವಾಂ
ಕುರಮಿಳಿತ ಕುಸುಮಮಾಲೆಯ
ಧರಿಸಿದಳಾ ನಳನ ಕಂಠದೇಶದೊಳೊಲವಿಂ ೩೭

ದೇವತೆಗಳೇ! ಈಕೆಯು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಹೇಗೆ ವರಿಸುವಳು? ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಅವಮಾನವಾಗುವುದೆಂದು ಒಬ್ಬನನ್ನೂ ವರಿಸುವವಳಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಮನಃಪ್ರಿಯನೂ, ನಿಮ್ಮ ಅಂಶಪೂರ್ಣನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆದ ನಿಷಧರಾಜನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವರಿಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಳು. ಇದಕ್ಕೆ ನೀವು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು” ವ|| ಎಂದು ದಮಯಂತಿಯಿಂದ ಆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸಲು; ೩೬. ದೇವತೆಗಳು ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಸುನಗೆಯಿಂದ ಸಮ್ಮತರಾಗಿ, ದಮಯಂತಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರಿತು ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣನ್ನೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ವ|| ಹೀಗೆ ಆ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಲು, ಆ ಸರಸ್ವತಿಯು ದಮಯಂತಿಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಆ ನಳರಾಜನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲು, ದಮಯಂತಿಯು ದೇವತೆಗಳ ಕಣ್ಣು ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ^೧ ಇವನೇ ನಳನೆಂದು ತಿಳಿದು; ೩೭. “ವರುಣ” ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಅಕ್ಷರ ಮಾಲಿಕೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಎಳೆಯ ಗರಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಆ ನಳನ ಕಂಠಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ

^೧ ದೇವತೆಗಳು ಆನಿಮಿಷರು. ಕಣ್ಣುರೇಪ್ಪೆಯನ್ನಾಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಳನು ಮಾನವನಾದ್ದರಿಂದ ರೇಪ್ಪೆಯನ್ನಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಭೇದದಿಂದ ನಳನನ್ನು ದಮಯಂತಿ ಗುರುತಿಸಿದಳು ಎಂದು ಆಶಯ (ರಂ)

ಮಾಲೆಯ ಗಂಟಿಕ್ಕುವ ನೃಪ
ಬಾಲೆಯ ಹೃದಯಾಭಿಲಾಷಮಂ ದೂರಿದುದಾ
ವ್ಯಾಲೋಲ ಪಾಣಿಪಲ್ಲವ
ನೀಲಮಣಿಗೃಥಿತ ಕನಕ ಕಂಕಣಯುಗಳಂ ೩೮

ವ|| ಅಂತು ಮಾಲೆಯಂ ಧರಿಸೆ

ಕಂ|| ದೇವರ್ಷಿ ವಿಬುಧ ಪೌರಜ
ನಾವಳಿಗಳ ಸಾಧುರವದೊಳಂ ಬಹು ತೂರ್ಯಾ
ರಾವದೊಳಂ ತೀವಿದುದಿಳೆ
ಪೂವಳೆ ಸುರಿದುದು ವಧೂವರರ್ಕ್ಕಳ್ ಶಿರದೊಳ್ ೩೯

ವ|| ಅನಂತರಂ

ಕಂ|| ಆಮೋದಾವಹಮಂಚಿತ
ಕೋಮಲಗುಣ ಕಲಿತಮೆನಿಪ ವರಣಸೃಜಮಂ
ಭೂಮಿಪತಿಲಕಂ ಬಗೆದಂ
ಚೈಮಿಯೆ ತಳ್ಳಿಸಿದಂತೆ ನಿಜಕಂಧರಮಂ ೪೦

ವ|| ಅಂತು ಬಗೆಯೊಳ್ ಬಗೆದು ನಳಂ ದಮಯಂತಿಯಂ ಕುತೂಹಲಂ ಮಿಗಲೀಕ್ಷಿಸಿ

ಕಂ|| ಸುರಸನ್ನಿಧಿಯಳಮೆನ್ನನೆ
ವರಿಸಿದೆ ಗಡ ಮಡದಿಯದರಿನಸುವುಳ್ಳನ್ನಂ
ತರಿಸಂದಿರ್ಪೆಂ ನಿನ್ನೊಳ
ಗೆರಡಂ ಬಗೆಯದೆ ವಲಂ ತ್ರಿವರ್ಗಂಗಳೊಳೆಂ ೪೧

ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತೊಡಿಸಿದಳು. ೩೮. ಅಲ್ಲಾಡುವ ಚಿಗುರಿನಂತಿರುವ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುವ ನೀಲಮಣಿ ಖಚಿತವಾದ ಚಿನ್ನದ ಎರಡು ಕಡಗಗಳು ಮಾಲೆಯನ್ನು ಗಂಟುಹಾಕುವ ಆ ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಮನೋಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು (ಝಣ ಝಣ ಎಂದು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತ) ಹೇಳಿದವು. ವ|| ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಲು; ೩೯. ದೇವರ್ಷಿಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಪುರಜನ ಸಮೂಹವೂ ಜಯಜಯಕಾರ ಶಬ್ದಮಾಡಲು, ಮಂಗಳವಾದ್ಯಧ್ವನಿಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿ ಹೋಯಿತು. ಆ ವಧೂವರರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೂಮಳೆ ಸುರಿಯಿತು. ವ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ೪೦. ಬಹು ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸ್ವಚ್ಛವೂ, ಕೋಮಲವೂ, ಆದ ಗುಣ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ವರಣಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸುವಾಗ ನಳರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನು ಭೀಮಸುತೆಯೇ ತನ್ನ ಕಂಠಾಲಿಂಗನ ಮಾಡಿದಳೋ ಎಂಬಂತೆ ತಿಳಿದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ನಳನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿ ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ಅಧಿಕ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡಿ: ೪೧. “ಹೇ ಮಡದಿ, ನೀನು ದೇವತೆಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ವರಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಣವಿರುವವರೆವಿಗೂ ನಾನು ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ

ವ|| ಎನೆ ವಿನಯಂ ಮಿಗಲಾನುಮಂತಿರ್ಪೆನೆಂಬುದನಭಿನ್ನಸುವಂತೆ ತಲೆವಾಗಿರ್ಪ
ವನಿತಾಮಣಿಯೊಡವೆರಸು ಹರುಸಂ ಮಿಗೆ ನಳಂ ಪ್ರಸಾದಮುಖರುಂ ಪ್ರಯಾಣೋನ್ಮುಖರುಮಾಗಿ
ನಿಜಾಕಾರದಿಂ ನಿಂದ ದೇವರ್ಕಳಂ ಶರಣುಗಲಾ ದೇವರ್ಕಳ್ ಅವರ ಸೌಶೀಲ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ
ವರಂಗಳನೀಯಲ್ಪಲವೆರ್ಚೆ

ಕಂ|| ಚರಕಾಲಮರಸುಗೆಯ್ವೀ

ಯರಸಿಯೊಳ್ಳಗನ ಪೆತ್ತು ಸುಖವಿದುರ್ ಬಳಿ

ಕರಸ ಪಡೆ ಶೈಲಜಾ ಶಂ

ಕರ ಸಾಯುಜ್ಯವನೆನುತ್ತೆ ಹರಿ ವರವಿತ್ತಂ

೪೨

ಅರಸನೆ ನಿನ್ನರುತರ ಸ

ಚ್ಚರಿತಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದನೊರಲ್ದು ನೀಂ ವಿರಚಿಸುವ

ದ್ವರದೆ ಹವಿಗೊಳ್ಳಿನಾಂ ಗೋ

ಚರಿಸುತೆ ನಿನಗೆಂದು ವರವನಿತ್ತಂ ಸುರಪಂ

೪೩

ಜನನಾಥನೆ ಕೇಳ್ವೆ ನೀಂ

ನೆನೆದೆಡೆಯನಲೋದಕಂಗಳೆಮ್ಮಯ ಕೃಪೆಯಿಂ

ಜನಿಯಿಸುಗೆಂದು ನಲಂಗಂ

ದನಿಲಪ್ರಿಯ ವರುಣರುಂ ವರಂಗಳನಿತ್ತರ್

೪೪

ಎರಡು ಬಗೆಯದೆ ದೃಢನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಇರುವೆನು” ಎಂದನು ವ|| ಆಗ ದಮಯಂತಿಯು
ವಿನಯದಿಂದ ತಾನೂ ಸಹ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವೆನೆಂದು ಅಭಿನಯಿಸಿದಳೋ ಎನ್ನುವಂತೆ
ತಲೆಬಾಗಿದಳು. ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಆ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಸಂತೋಷವು
ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ನಳನು ಪ್ರಸಾದಾನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ ಮತ್ತು ಪ್ರಯಾಣೋನ್ಮುಖರಾಗಿ ತಮ್ಮ
ನಿಜಸ್ವರೂಪದಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಆ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಶರಣುಹೋಗಲು ಆ ದೇವತೆಗಳು
ಅವರ ಸೌಶೀಲ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಸಂತೋಷಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ೪೨. “ಬಹಳಕಾಲ
ದೊರೆತನ ಮಾಡಿ, ದೊರೆಯೇ! ಅರಸಿಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಖದಿಂದಿದ್ದು,
ಬಳಿಕ ಗಿರಿಜಾಶಂಕರರ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆ” ಎಂದು ಇಂದ್ರನು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.
೪೩. ಮತ್ತು “ದೊರೆಯೇ! ನಿನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಚ್ಚರಿತ್ರಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆನು. ಶ್ರಮಿಸಿ ನೀನು
ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಬಂದು ನೀನಿತ್ತ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆನು”
ಎಂದು ದೇವೇಂದ್ರನು ವರವಿತ್ತನು. ೪೪. “ರಾಜನೇ! ಕೇಳು. ನೀನು ನೆನೆಸಿದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ
ನಮ್ಮ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಬೆಂಕಿ ಮತ್ತು ನೀರು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಲಿ” ಎಂದು ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ವರುಣರು

ನರಪತಿಯೆ ಧರ್ಮಮತಿಸು
ಸ್ಥಿರಮಾಗಿರ್ಕೆಂದು ವರವನಿತ್ತಂ ಶಮನಂ
ಸುರವರನಿತು ವರಂಗಳ
ಕರುಣಿಸಿ ನಳನೃಪತಿಗೈದಿದರ್ ದಿವಕಾಗಳ್

೪೫

ಅಂತವರೊಲ್ದಿತ್ತ ವರದೆ
ಸಂತಸವಂ ಪಿರಿದನಾಂತನರಸಂ ಬಗೆಯಲ್
ಮುಂತೇಗತಿಯೆಂಬ ಮನ
ಸ್ವಂತಾಪಂ ಪರಿಯೆ ಸುಖಸದಿರ್ಪರುಮೊಳರೇ

೪೬

ವೃ|| ತನಗನುರೂಪನಾದ ಜನಪಾಲನಿಗಂಗನೆ ಮಾಲೆ ಸೂಡಿದ
ಳ್ಳನುಭವೆಯೆಂದಮಂದ ಸುಖವಾದಿನಿ ಮಜ್ಜನವಾಂತನಾ ವಿದ
ಭನೃಪಪತಿಯೊಂದು ಹೆತ್ತ ಮಗಳುತ್ತಮನಾದ ವರಂಗೆ ಸೇರುವಾ
ನನೆಕೊನೆಯಿಂದ ಮುಂ ಪೆರತು ಸಂತಸಮೇಂ ಪಡೆದರ್ಗೆ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ೪೭

ವ|| ಅಂತು ಸಂತಸಮನಾಂತಾ ವಿದರ್ಭಭೂವರಂ ವಧೂವರರಂ ವಿವಾಹ ಮಂಗಳ
ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದು ತರ್ಪುದೆಂದಾಣತಿಯಿತ್ತಾಗಳ್

ಕಂ|| ಸಂದಣಿಸೆ ಜನಂ ಮಂಗಳ
ದುಂದುಭಿ ಘಂಮಿಡಿಸೆ ದೆಸೆಗಳಂ ಸಡಗರದಿಂ
ಕಂದರ್ಪ ರತಿಯರಿವರೆನೆ
ಬಂದಪೊನ್ನಂದಣದೆ ವಧೂವರರಾಗಳ್

೪೮

ನಳನಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ೪೫. “ದೊರೆಯೇ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ಸದಾ ಸ್ಥಿರವಾಗಲಿ!” ಎಂದು ಯಮನು ವರವಿತ್ತನು. ಆ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರು ಈ ರೀತಿಯಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಳರಾಜನಿಗೆ ಕರುಣಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ೪೬. ಹಾಗೆ ಅವರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ವರಗಳಿಂದ ದೊರೆಯು ಬಹಳ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ‘ಮುಂದೆ ಇನ್ನೇನು ಗತಿ’ ಎಂಬ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಕಟವು ದೂರವಾದಾಗ ಸುಖಿಸದೆ ಇರುವವರೂ ಉಂಟೇ? ೪೭. “ತನಗೆ ಅನುರೂಪನಾದ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳು ಮಾಲೆ ಹಾಕಿದಳಲ್ಲವೇ” ಎಂದು ಆ ವಿದರ್ಭರಾಜನು ಆಗ ವಿಶೇಷವಾದ ಸುಖಸಂತೋಷ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತ ಮಗಳು ಉತ್ತಮನಾದ ವರನಿಗೆ ಸೇರುವ ಸಂತೋಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷವು ಮತ್ತಾವುದಿದೆ? ವ|| ಹೀಗೆ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಆ ವಿದರ್ಭರಾಜನು ವಧೂವರರನ್ನು ಮಂಗಳಕರವಾದ ವಿವಾಹಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕರೆತರುವುದೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ೪೮. ಜನರ ಗುಂಪು ಕಿಕ್ಕಿರಿಯಲು, ದುಂದುಭಿಗಳು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಳಿಸಲು, ಆಗ ಆ ವಧೂವರರು ಮನ್ಮಥ ರತಿಯರೋ ಎಂಬಂತೆ ಚಿನ್ನದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಂದರು.

ಅನುರೂಪವರನ ಸೇರ್ದಳ್
ಜನಪತಿಸುತೆ ಭಾಗ್ಯವಂತೆಯೆನುತುಂ ಪುರಕಾ
ಮಿನಿಯರ್ವಧೂವರರ್ಗಂ
ಮನವೊಲೆರಚಿದರಪಾಂಗ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿಯಂ

೪೯

ಸಿರಿಯಕ್ಕುಮಿಂಕೆಯೀತಂ
ಪುರುಷೋತ್ತಮನಕ್ಕುಮಲ್ಲದೀ ಪರಿಜೇ ಮೈ
ಸಿರಿಯಿರ್ಕುಮೆ ಪೇಳಿನುತಂ
ನಿರುಕಿಸಿತು ವಧೂವರರನಣಂ ಪೌರಜನಂ

೫೦

ಈ ಪರಿಯ ಪೌರಜನ ಸ
ಲ್ಲಾಪಂ ಕಿವಿಗಿಂಪನೀಯೆ ಬಂದಂ ಮಾಂಗ
ಲೋಪಕರಣಂಗಳಿಂದೆಸೆ
ವಾ ಪರಿಣಯಮಂದಿರಕೆ ನಳಂ ಸವಧೂಕಂ

೫೧

ವ|| ಆಗಲಾ ವಿದರ್ಭರಾಜನೋಜೆ ಮಿಗೆ ವರಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡಿ

ವೃ|| ಪುಣ್ಯಾಹದ್ವನಿಯುಣ್ಣೆ ಪೊಣ್ಣೆ ವಿಬುಧಾಶೀರ್ವಾದನಾದಂ ಶುಭಾ
ಗಣ್ಯತೋದ್ಧರವಂ ಮೊಳಂಗೆ ಸುಮುಹೂರ್ತಂ ಸಾರ್ತರಲ್ಲಾತ್ಮಜಾ
ಪಾಣ್ಯಬಾಹವನೆತ್ತುತಂ ನಳನ ಹಸ್ತಾಂಭೋಜದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೈ
ರಣ್ಯಾಂಚತ್ಕಲಶಾಂಬುವಿಂದಮೆರೆದಂ ಕೈನೀರನಾನಂದದಿಂ

೫೨

೪೯. 'ರಾಜಪುತ್ರಿಯು ಅನುರೂಪನಾದ ವರನನ್ನು ಸೇರಿದಳು, ಇವಳು ಭಾಗ್ಯವಂತೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮನವೊಲಿದು ಆ ವಧೂವರರಿಗೆ ಕುಡಿನೋಟವೆಂಬ ಬೊಗಸೆಯ ಹೂಗಳನ್ನು ಎರಚಿದರು. ೫೦. 'ಈಕೆಯು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಈತನು ನಾರಾಯಣನೇ ಇರಬೇಕು! ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಮೈಸೊಬಗು ಇವರಿಗೆ ಇರುವುದೇ? ಹೇಳು' ಎಂಬುದಾಗಿ ಆ ಪುರಜನರು ಆ ವಧೂವರರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ೫೧. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪುರಜನರ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ಕಿವಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ನಳನು ವಧೂಸಮೇತನಾಗಿ ಮಾಂಗಲ್ಯಾದಿ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿರುವ ವಿವಾಹಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ವ|| ಆಗ ಆ ವಿದರ್ಭರಾಜನು ವೈಭವದಿಂದ ವರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ೫೨. ಪುಣ್ಯಾಹದ್ವನಿಯುಂಟಾಗಲು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನವು ಕೇಳಿ ಬರಲು, ಶುಭಕರವಾದ ವಿಶೇಷ ಮಂಗಳವಾದ್ಯ ಧ್ವನಿಯು ಭೋರಿದಲು, ಸುಮುಹೂರ್ತವು ಸಮೀಪಿಸಲು, ಭೀಮರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗಳ ಕರಕಮಲವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುತ್ತಾ ನಳನ ಹಸ್ತಕಮಲದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಂಗಾರದ ಕಲಶದ ನೀರಿನಿಂದ ಧಾರೆಯೆರೆದನು. ವ|| ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ೫೩. ಆ

ವ|| ಅನಂತರಂ

ಕಂ|| ಸಿರಿಮುಡಿಗಳೊಳೋರೋರ್ವರ
ಕರನಖರ ಮರೀಚಿ ಸೂಸೆ ಸೂಸಿದರಾಗಳ್
ಪರಿಪಾಂಡುರಾಕ್ಷತಂಗಳ
ಹರುಸಂ ಮಿಗಲಾ ವಧೂವರರ್ನಿಜಕರದಿಂ ೫೩

ಅಭ್ರಮುವ ಪುಷ್ಕರಮನಾ
ಅಭ್ರಗಜಂ ನೈಜ ಪುಷ್ಕರದೆ ಸಂಗಡಿಪಾ
ವಿಭ್ರಮವನೆಸಗಿದಂ ನಿಜ
ಸುಭೂಪಾಣಿಗ್ರಹದೆ ನಳೋರ್ವರಮಣಂ ೫೪

ವ|| ಅಂಥು ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಾನಂತರಂ ವಧೂವರರ್ ವಿಧ್ಯುಕ್ತಮಾಗಿ ಪುರೋಧನನಿಂ
ಮುನ್ನಮೆ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನೆಡೆಗೆ ವಂದು

ಕಂ|| ಜ್ವಲಿಸುವ ಹೋಮಾನಲನಂ
ಬಲವರ್ಪ ವಧೂವರವರ್ಕಳಿಸೆದರ್ಕರಮು
ಜ್ವಲ ಜಾಂಬೂನದ ಪುಳಿನವ
ನೊಲವಿಂ ಬಳಸುವ ಮರಾಳ ದಂಪತಿಗಳವೊಲ್ ೫೫

ಲಾಜಾಹುತಿಯಂ ಬೇಳಿದ
ಳಾ ಜಲಜವಳಾಯತಾಕ್ಷಿ ಗುರುಮತದಿಂದಂ
ನೈಜನಖದ್ಯುತಿ ಮುಂ ಪೊಸ
ಲಾಜೆಗಳಂ ಸೂಸಲೋಜೆ ಮಿಗೆ ಹುತವಹನೋಳ್ ೫೬

ವಧೂವರರ ಸಂತೋಷವು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು, ತಮ್ಮ ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತವಾದ ತಲೆಗಳ ಮೇಲೆ
ಕೈಗಳ ಉಗುರಿನ ಕಾಂತಿಯು ಹೊಳೆಯಲು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಿಂದ
ಅಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದರು. ೫೪. ಐರಾವತವು ಹೆಣ್ಣಾನೆಯಾದ ಅಭ್ರಮುವಿನ ಸೊಂಡಿಲನ್ನು
ತನ್ನ ಸೊಂಡಿಲಿನಿಂದ ಹಿಡಿಯಿತೋ ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ನಳರಾಜನು ಮನೋಹರವಾದ
ಹುಬ್ಬುಗಳುಳ್ಳ ದಮಯಂತಿಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣದಿಂದ ಉಂಟುಮಾಡಿದನು. ವ|| ಹಾಗೆ
ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವಾದ ಮೇಲೆ ವಧೂವರರು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪುರೋಹಿತನಿಂದ ಮೊದಲೇ
ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ೫೫. ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಹೋಮಾಗ್ನಿಯನ್ನು
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವ ಆ ವಧೂವರರು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಚಿನ್ನದ ಮರುಳುದಿಬ್ಬವನ್ನು
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬಳಸುವ ಹಂಸಪಕ್ಷಿದಂಪತಿಗಳಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದರು. ೫೬. ತನ್ನ ಉಗುರಿನ
ಕಾಂತಿಯು ಮೊದಲೇ ಹೊಸ ಅರಳನ್ನು ಸೂಸುತ್ತಿರಲು, ಆ ಕಮಲಾಕ್ಷಿಯು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ
ಬತ್ತದ ಅರಳನ್ನು ಪುರೋಹಿತನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಆಹುತಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ವ|| ಆಗ

ವ|| ಆಗಳ್

ಕಂ|| ಸೆಗಳಿಕೆಯಿಂ ಬೆಮರ್ದ ಕದಂ
ಪುಗಳಿಂದುಗುತಂದ ಕತ್ತರಿಯ ಮಕರಿಕೆಯಂ
ಮಗುಳಿತ್ತುದು ಹುತವಹನಿಂ
ನೆಗೆದ ಕವಲ್ವೊಗೆ ಮೃಗಾಂಕಮುಖಿಗಾಯೆಡೆಯೊಳ್

೫೭

ವ|| ಅನಂತರಂ

ಕಂ|| ಹರಿಸದೆ ಕುಳಿರಿಸಿ ವಧೂ
ವರರಂ ಪಸೆವಣೆಯೊಳರಸನುಂ ಬಂಧುಗಳಂ
ನೆರೆದಯ್ಯೆಯರುಮವರ್ಕಳ
ಶಿರದೊಳ್ ವಿರಚಿಸಿದರಕ್ಷತಾರೋಪಣಮಂ

೫೮

ವ|| ಇಂತು ವಿದರ್ಭಪತಿ ವಿಭವಂ ಮಿಗೆ ಮಗಳ ವಿವಾಹಮಹೋತ್ಸವಮಂ ಮಾಡಿಸಿ ವಸು ವಸನ ಮಣಿಭೂಷಣಾದಿಗಳಿಂದರ್ಥಿಜನಂ ತಣಿವಂತಿತ್ತು ನೆರೆದರಸುಮಕ್ಕಳನೆಲ್ಲಂ ತರವರಿದು ಮನ್ನಿಸಿ ಹರಿಸಂ ಮಿಗಲವರವರನವರವರ ಪುರಕ್ಕೆ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆರಿಂದಣುಗಿ ಯುಮನಳಿಯನುಮನೊಸಗೆ ಮಿಗೆ ಕೆಲವು ದಿನಂಬರಂ ರಾಜಗೃಹದೊಳುಪಚರಿಸುತ್ತಿರೆಯಿರೆ

ಕಂ|| ರತಿಯುಂ ಮನ್ಮಥನುಂ ಸಂ
ಗತಿವಡೆದಂತಿರೆ ವಿದರ್ಭಸುತೆಯಂ ನಳಭೂ
ಪತಿಯುಂ ಸಂಗಡಿಸುತೆ ಸಂ
ಸೃತಿ ಸೌಖ್ಯಮನನುಭವಿಸುತೆ ನಲವಿಂದಿರ್ದರ್

೫೯

೫೭. ಸೆಕೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೆವರು ಆಕೆಯ ಕೆನ್ನೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಮಕರಿಕೆಯನ್ನು ಅಳಿಸಿತು. ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ಕವಲಾದ ಹೊಗೆಯು ಆ ಚಂದ್ರವದನೆಯ ಕಪೋಲಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ವ|| ಅನಂತರ, ೫೮. ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆ ವಧೂವರರನ್ನು ಹಸೆಮಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ, ಅರಸನೂ, ಬಂಧುಗಳೂ, ಮುತ್ತೈದೆಯರೂ ಸೇರಿ ಅವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ಎರಚಿದರು. ವ|| ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವಿದರ್ಭರಾಜನು ವೈಭವದಿಂದ ಮಗಳ ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ದ್ರವ್ಯ, ಬಟ್ಟೆ, ರತ್ನದ ಒಡವೆಗಳೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನಿತ್ತು, ಯಾಚಿಸುವ ಜನಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ, ಸೇರಿದ ರಾಜಪುತ್ರರೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿರಿತು ಸತ್ಕರಿಸಿ, ಸಂತೋಷವು ಹೆಚ್ಚಲು ಅವರನ್ನು ಅವರವರ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಬಹುಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಗಳನ್ನೂ ಅಳಿಯನನ್ನೂ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ೫೯. ರತಿಯೂ ಮನ್ಮಥನೂ ಸೇರಿದಂತಿರಲು, ಆ ವಿದರ್ಭರಾಜಪುತ್ರಿಯೂ ನಳನೂ ಒಂದುಗೂಡಿ ಸಂಸಾರಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇದ್ದರು.

ವ|| ಇಂತು ಕೆಲದಿನಂಬರಮಿದುರ್

ವೃ|| ಒಂದು ದಿನಂ ನಳಂ ನಿಜಪುರಕ್ಕೆ ಸತೀಯುತನ್ನೆದವೇಳ್ಕುಮಾ
ನೆಂದರುಪಲ್ಲಿರೋಧಿಸುವೊಡಾರದೆ ಭೀಮನೃಪಂ ಮಗಳ್ಗೆ ಬೇ
ಕೆಂದುದನೊಂದುಮಂ ತಡೆಯದಿತ್ತೊಲವಿಂ ಪತಿಮಂದಿರಕ್ಕೆ ತಾಂ
ನೆಂದನೆಯಂ ಕರಂ ಕಳುಪುವಂದು ನಿಜಾಕ್ಷಿಗೆ ತಂದನಶ್ಚುಪಂ ೬೦

ವ|| ಅಂತೊಗೆದ ಸಂತಾಪಮನೆಂತಾನುಂ ಸಂತೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಂ ಮರುಕಂ ಮಿಗೆ ಮಗಳ
ಕೈಯಂ ಪಿಡಿದು

ವೃ|| ಪತಿ ಪರದೈವಕಂ ಸತಿಗೆನುತ್ತುಲಿಗುಂ ಶ್ರುತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಮಂತದರಿಂ
ಪತಿ ಬಗೆದಂತಿರಿದುರ್ ಪತಿಸೇವೆಯೊಳಾನದಿನಿತ್ತು ಬೇಸರಂ
ಪತಿಗನುಕೂಲೆಯೆಂದೆನಿಸಿ ಪೆತ್ತು ಶುಭೋದರದೊಳ್ ಸುಪುತ್ರನಂ
ಸುತೆ ಕುಲಪಾಲಿನೀ ಪದಮನಾಂತಮಗಾಗಿಸತಿಪ್ರಮೋದಮಂ ೬೧

ವ|| ಇಂತು ಬುದ್ಧಿವಾದಮನೊರೆದು ಅಳಿಯನ ಮೊಗದಾವರೆಯಂ ನೀಡುಂ ನೋಡಿ

ವೃ|| ಸುರರುಮನೊಲ್ಲದೆಮೃನುಮನೇ ನೆನದಾತ್ಮಜೆಯೊಲ್ಲ ನಿನ್ನನೇ
ವರಿಸಿದ ನಲೆಯಿಂ ನೃಪತಿ ನೀಂ ಬಗೆಯೊಳ್ಳಗೆದೀಕೆಯೆಮ್ಮುಮಂ
ಸ್ಮರಿಸದ ಮಾಳ್ಕೆಯಿಂದಿವಳನಾಳ್ವುದು ಬಾಳ್ವುದು ಧರ್ಮದಿಂದಮೆಂ
ದರಸನ ಕೈಯೊಳಿತ್ತನುಗೆ ಕಣ್ಣಿನಿ ಭೈಮಿಯ ಭೀಮಭೂಮಿಪಂ ೬೨

ವ|| ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಇದ್ದು; ೬೦. ಒಂದು ದಿನ ನಳನು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ
ಪತ್ತೀ ಸಹಿತನಾಗಿ ತಾನು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲು, ಭೀಮರಾಜನು ಬೇಡವೆನ್ನಲಾರದೆ
ಮಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಕೊಟ್ಟು, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಮಗಳನ್ನು
ಕಳುಹಿಸುವಾಗ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತಂದನು. ವ|| ಹೀಗೆ ಉಂಟಾದ ಸಂತಾಪವನ್ನು
ಹೇಗೋ ಸಂತೈಸಿಕೊಂಡು ದುಃಖವು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಮಗಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು ೬೧. “ಮಗಳೇ!
ಸತಿಗೆ ಪತಿಯೇ ಪರದೈವವೆಂದು ಶ್ರುತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಾರುತ್ತಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಂಡನ
ಮನಸ್ಸನ್ನರಿತು ಪತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬೇಸರವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಪತಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ
ಅನುಕೂಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಪವಿತ್ರಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆದ ವಂಶೋದ್ಧಾರಕಳೆಂಬ
ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಮಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡು” ವ|| ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು
ಹೇಳಿ ಅಳಿಯನ ಮುಖಕಮಲವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ ೬೨. “ದೊರೆಯೇ! ದೇವತೆಗಳನ್ನು
ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಏನೆಂದು ಕೇಳದೇ ಮಗಳು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸಿ ವರಿಸಿದ ಈ
ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದು, ಈಕೆಯು ನಮ್ಮನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಳ್ಳದ ರೀತಿಯಿಂದ ಇವಳನ್ನು
ಕಾಪಾಡುವುದು, ಧರ್ಮದಿಂದ ಬಾಳ್ವುವುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಭೀಮರಾಜನು ಕಣ್ಣೀರು

ವ|| ಅಂತಿತ್ತು ಮಣಿದ ಜಾಮಾತ್ಯವುಮಂ ತನುಜೆಯುಮಂ ವಿದರ್ಭಪತಿ ಪಲವು
ಸೂಳರಸಿ ಹರಿಸಂ ಮಿಗೆ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿತ್ತು ಧನ ಕನಕ ವಸ್ತುವಾಹನ ಸಖೀ
ಸಂತಾನಮನೊಡವೋಪಂತೆ ನೇಮಿಸಿ ತದ್ವಂಪತಿಗಳಂ ಬದ್ಧವಣವರೆ ಮೊಳಂಗೆ ಪೊಂದೇರನೇರಿಸಿ
ನೆರೆದ ಪರಿಮಿತ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಸುಮುಹೂರ್ತದೊಳ್ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ವಾತ್ಸಲ್ಯಂ ಮಿಗೆ ತಾನುಂ
ಪೊಂದೇರನಡರ್ದು ಕಿರಿದು ದೂರಮೊಡವಂದು ಕಳುಪಿ ಮರಳ್ಳು ಕುಂಡಿನಪುರಮಂ ಪೊಕ್ಕಿದ್
ನತ್ತಲ್

ವೃ|| ಪುಳಿನಕ್ರೀಡನ್ಮರಾಳಪುಕರ ಸುಕರ ಕಾಸಾರ ತೀರಂಗಳೊಳ್ ನಿ
ರ್ಮಳ ನಿರ್ಯನ್ನಿರ್ಝರಾಂಭಶ್ಮಿಖರಿ ವಿಪುಲ ಸಾನುಪ್ರದೇಶಂಗಳೊಳ್ಳೋ
ಕಿಲ ಕಾಂತಾರಾವ ಕಾಂತೋಪವನ ನಿವಹದೊಳ್ಳಲ್ಪತಂ ಕಾಂತೆಯೊಳ್ಳ
ಚ್ಚೊಲವಿಂದಾದಂ ವಿನೋದಂಬಡುತೆ ನಿಷಧೆಗೈತರ್ಪಿನಂ ನೈಷಧೇಂದ್ರಂ ೬೩

ವ|| ಆಗಳರಸನ ಬರವನರಿದು ಪುರಜನ ಪರಿಜನಂಗಳ್ ಒಸಗೆ ಮಿಗಲಿದಿವರೆ

ವೃ|| ತನಗಿದಿವರ್ವದ ಮಂತ್ರಿಮುಖಮಂಡಲಿಕರ್ಕಳ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾಫೇ
ಯೆನೆ ಜನಸಂಚಯಂ ವಿವಿಧ ವಾದ್ಯರವಂ ದೆಸೆದೀವೆ ಪೊಕ್ಕನಂ
ದನುಗತ ಭದ್ರಮಂಡನ ಮನೋಹರಮಂ ಪುರಮಂ ಪುರಾಂಗನಾ
ಜನನಯನಾಂತವಾಂತಸಿತಕಾಂತಿ ಸುಮಾಂಜಲಿ ಸಂಕುಳಂ ನಳಂ ೬೪

ಸುರಿಯುತ್ತಿರಲು, ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ಅರಸನ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಕೊಟ್ಟು,
ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ಅಳಿಯನನ್ನೂ ಮಗಳನ್ನೂ ವಿದರ್ಭರಾಜನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಲವುಸಾರಿ
ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಧನ ಕನಕ, ವಸ್ತು ವಾಹನ, ಸಖೀಜನ ಸಮೂಹ
ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು, ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ,
ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗುತ್ತಿರಲು, ಆ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಚಿನ್ನದ ತೇರನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿ,
ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಅಪಾರ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ
ತಾನೂ ಸಹ ಚಿನ್ನದ ತೇರನ್ನು ಹತ್ತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಳುಹಿಸಿ,
ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕುಂಡಿನಪುರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ಆ ಕಡೆ: ೬೩. ಆ ನಳರಾಜನು ಮರಳು
ದಿಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಂಸಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸರೋವರದ
ತೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ಝರಿಗಳ ಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿಯೂ,
ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಹೆಣ್ಣು ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಂತಿಯುತವಾದ
ಉಪನವನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಂಗುತ್ತಾ, ಕಾಂತೆಯೊಡನೆ ಬಹುಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವಿನೋದಪಡುತ್ತಾ
ನಿಷಧಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರಲು; ವ|| ಆಗ ರಾಜನ ಆಗಮನವನ್ನು ತಿಳಿದು ಪೌರರೂ,
ಪರಿವಾರದವರೂ ಉತ್ಸಾಹ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಎದುರುಗೊಂಡರು. ೬೪. ತನಗೆ ಎದುರುಗೊಂಡ
ಮಂತ್ರಿ ಮಾಂಡಲಿಕರನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾ, ಜನಸಂದಣಿಯು 'ಉಫೇ' ಎಂದು ಕೂಗಲು,
ನಾನಾ ವಾದ್ಯಧ್ವನಿಯು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತುಂಬಲು, ಮಂಗಳಕರವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ಮನೋಹರವಾದ ಆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪಟ್ಟಣಸ್ತ್ರೀಯರ ಕುಡಿನೋಟವೆಂಬ ಬಿಳಿಯ ಪುಷ್ಪಗಳ

ವ|| ಅಂತು ನಿಜರಾಜಧಾನಿಯಂ ಪುಗುತರ್ಪಾಗಳ್

ವೃ|| ಚಲದಳಕೋತ್ಸರಂ ಮಿಳಿರ್ವ ತೋರಣಮಂ ನವಪಾಲೋಟಪ್ಪಮು
ಜ್ವಲ ಮಣಿದೀಪಮಂ ಘನ ಪಯೋಧರಮೆತ್ತಿದ ಪೂರ್ಣಕುಂಭಮುಂ
ತೋಳಪ ಕಟಾಕ್ಷಕಾಂತಿ ಸಿತಲಾಜೆಯನಾಗಿಸೆ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯರ್
ಬೆಳಗಿದರಾ ನಳಂಗಮೊಸೆದಾರತಿಯಂ ನಳಧರ್ಮಪತ್ನಿಗಂ ೬೫

ಕಂ|| ಕಮಲಾಕರದಲ್ಲಿಗೆ ರಾ
ಜಮರಾಳಂ ಹಂಸಿವೆರಸು ನಡೆತರ್ಪವೊಲಾ
ದಮಯಂತಿವೆರಸು ನಳಭೂ
ರಮಣಂ ಪುಗುತಂದನಾಗಳರಮನೆಗೊಲವಿಂ ೬೬

ವ|| ಅಂತರಸವರಮನೆಯಂ ಪೊಕ್ಕರಸಿವೆರಸು ಹರಿಸಂ ಮಿಗೆ ಸಾರತರ ಸಂಸಾರ
ಸುಖಮನನುಭವಿಸುತ್ತಮೆಂದುಂ ಧರ್ಮಂಗಳ್ಳೆಡರಡಸದಂತು ಧರ್ಮದಿಂದಖಂಡಭೂಮಂಡಲಮಂ
ಪಾಲಿಸುತ್ತಮಿರ್ಪಾಗಳ್

ಕಂ|| ಭೈಮಿಯುಮಂ ಭೂಮಿಯುಮಂ
ಪ್ರೇಮಂ ಮಿಗೆ ಸತ್ಯದಿಂದಮಾಳ್ಳಂ ಭೂಪಂ
ತಾಮರಸನಾಭನಾಳ್ವೊ
ಲಾ ಮಂಗಳದೇವಿಯುಮನಿಳಾದೇವಿಯುಮಂ ೬೭

ಅಂಜಲಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತ ನಳನು ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ತನ್ನ
ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ: ೬೫. ಚಲಿಸುವ ಮುಂಗುರುಳು ಹೊಳೆಯುವ
ತೋರಣವನ್ನೂ, ಹೊಸಪಾದರಿಯ ಉಷ್ಣತೆಯು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ರತ್ನದೀಪಗಳನ್ನೂ;
ದಪ್ಪವಾದ ಸ್ತನಗಳು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ ಪೂರ್ಣಕುಂಭಗಳನ್ನೂ; ಹೊಳೆಯುವ ಕುಡಿನೋಟದ
ಕಾಂತಿಯು ಎರಚುವ ಅಕ್ಷತೆಕಾಳುಗಳನ್ನೂ ಹೋಲುವಂತೆ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯರು
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಳನಿಗೂ ಆತನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಗೂ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿದರು. ೬೬. ರಾಜಹಂಸವು
ಹಂಸೆಯೊಂದಿಗೆ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಆ ನಳರಾಜನು ದಮಯಂತೀ ಸಹಿತ
ಅರಮನೆಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬಂದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಅರಸನು ಅರಸಿ ಸಹಿತ
ಅರಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಾರತರವಾದ ಸಂಸಾರಸುಖವನ್ನು
ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಯಾವತ್ತೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಾರದಂತೆ ಧರ್ಮದಿಂದ ಸಮಸ್ತ
ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೂ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ೬೭. ವಿಷ್ಣುವು ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯನ್ನೂ
ಭೂದೇವಿಯನ್ನೂ ಆಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಆ ನಳರಾಜನು ಭೀಮಸುತೆಯನ್ನೂ

೧ ನವಪಾಟಲದಂತಹ ಉಷ್ಣ=ಬೆವರುಹನಿ, ನವಪಾಟತಾಘ ಎಂಬ ಪಾಠವಿದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ (ರಂ)

ವ|| ಮತ್ತಂ

ಕಂ|| ಈತಂ ಜಗಕೆರಡನೆಯ ಯ
ಯಾತಿಯೆನಲ್ಲಶ್ವಮೇಧಮಖಮಂ ದೇವ
ವ್ರಾತಂ ತಣೆವವೊಲೆಸಗುತಿ
ಳಾತಳದೊಳ್ ಖ್ಯಾತಿವೆತ್ತನಾ ನಳರಾಜಂ

೬೮

ವ|| ಇಂತಿರ್ಪಾಳಳ್

ಕಂ|| ಚಂದಿರನುಮನಿಂದಿರೆಯುಮ
ನಂದಮೃತಾಂಬೋಧಿ ಪಡೆದ ತೆರದಿಂ ಪಡೆದಂ
ನಂದನನುಮನಂದಂ ಮಿಗೆ
ನಂದನೆಯುಮನರಸಿಯುದರದೊಳ್ಳಳರಾಜಂ

೬೯

ವ|| ಇಂತು ಪಡೆದ ನಂದನಂಗಂ ನಂದನೆಗಮಿಂದ್ರಸೇನನೆಂದುಮಿಂದ್ರಸೇನೆಯೆಂದು
ಮೊಳ್ಳೆಸರನಿಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿಳ್ಳರಿಂ ಪಟ್ಟಮಹಿಷವರಸವರ್ಗಳಂ ಸಲಪ್ರತ್ಯಮವರ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳ
ನಾಲೋಕಿಸುತ್ತಮಾನಂದಂ ಮಿಗೆ ನಳನರೇಂದ್ರಂ ಧರ್ಮದಿಂದರಸುಗೆಯುತ್ತಮಿರೆಯರೆ

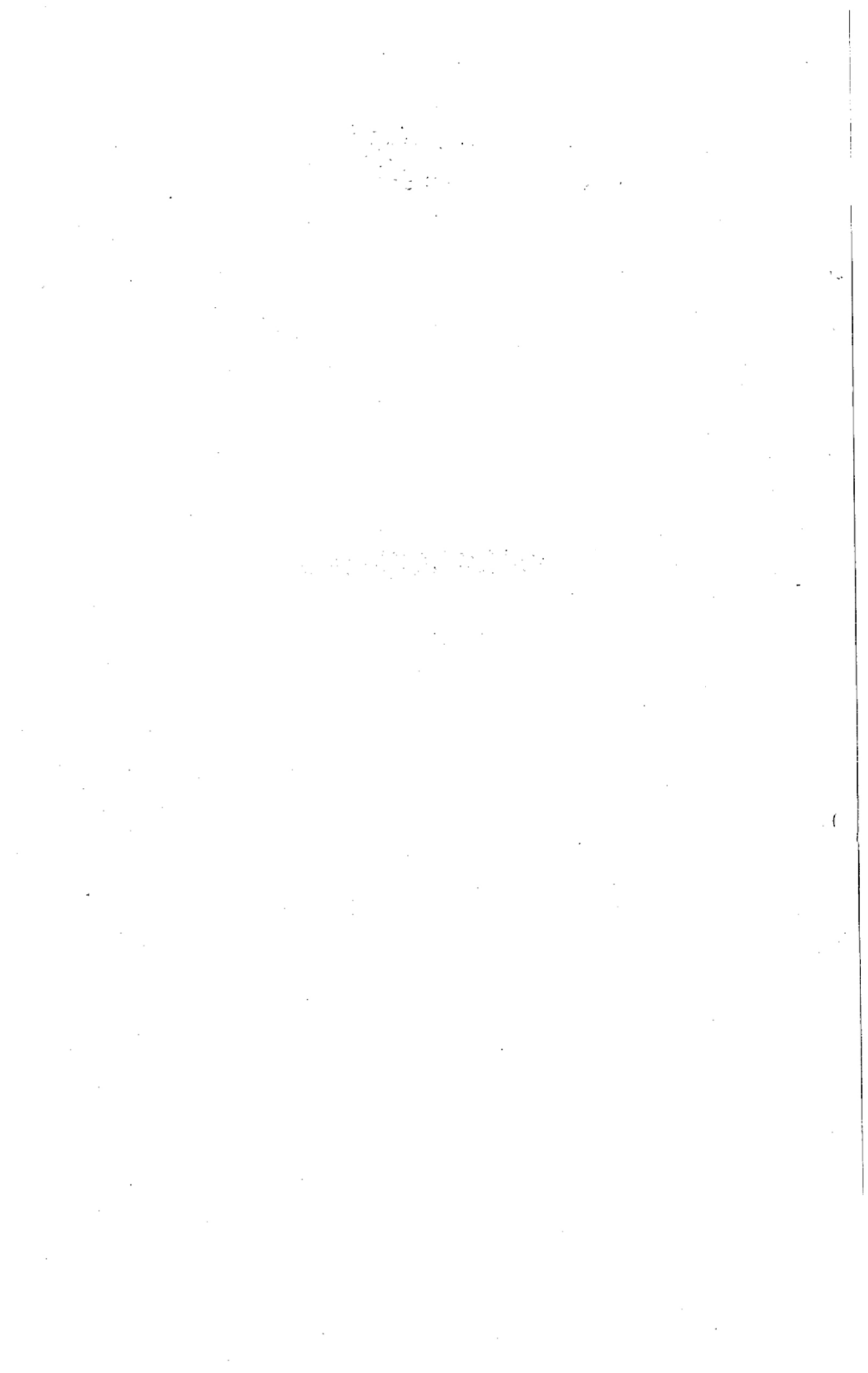
ವೃ|| ಅನಘಂ ಶಕ್ತಿತ್ರಯಂ ಸಂಗಳಿಸೆ ನೆರೆಯೆ ಸಪ್ತಾಂಗಮುಂ ಸಾಂಗಮಂತಾ
ನುನಯಂ ಕಯ್ಯಣ್ಣೆ ಸಾಮಾದಿಗಳಳವಡೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮುಂ ತಾಳ್ ಶೇಷಾ
ವನಿಭ್ಯನೊಳ್ಳಿ ಸುರಚ್ಛಾಸನನೇನುತೆ ಸದ್ಧರ್ಮದಿಂದಂ ಪ್ರಜಾಪಾ
ಲನಗೈದಂ ಸತ್ಯತಾತ್ಮಜಯುತನನಿಶಂ ನೈಷಧಕ್ಕಾ ಮುಹೇಂದ್ರಂ

೭೦

ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಪ್ರೇಮದಿಂದಲೂ ಸತ್ಯದಿಂದಲೂ ಪರಿಪಾಲಿಸಿದನು. ವ|| ಮತ್ತು ೬೮.
ಇವನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಯಯಾತಿಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ, ದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹವು
ತೃಪ್ತಿಪಡುವಂತೆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು.
ವ|| ಹೀಗಿರಲಾಗಿ ೬೯. ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವು ಚಂದ್ರನನ್ನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ನಳರಾಜನು ಪತ್ನಿಯ ಗರ್ಭಾಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಗನನ್ನೂ, ಮಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದನು. ವ||
ಹೀಗೆ ಪಡೆದ ಮಗನಿಗೂ, ಮಗಳಿಗೂ ಇಂದ್ರಸೇನ, ಇಂದ್ರಸೇನೆಯರೆಂದು ಒಳ್ಳೆಯ
ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿ ಸಹಿತ ಅವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾ, ಅವರ
ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಆನಂದವು ಹೆಚ್ಚಲು ನಳರಾಜನು ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ
ಮಾಡುತ್ತಿರಲು; ೭೦. ಆ ನಿಷಧರಾಜೇಂದ್ರನು ಪಾಪರಹಿತವಾದ ಶಕ್ತಿತ್ರಯಗಳು [ಪ್ರಭು,
ಮಂತ್ರ, ಉತ್ಸಾಹ] ಉಂಟಾಗಲು; ಸಪ್ತಾಂಗಗಳು [ಸ್ವಾಮಿ, ಅಮಾತ್ಯ, ಸುಹೃತ್ತು,
ರಾಷ್ಟ್ರ, ಕೋಶ, ದುರ್ಗ, ಬಲ] ವಶವಾಗಲು; ಸಮಸ್ತ ರಾಜತಂತ್ರಗಳೂ ಕೈಸೇರಲು;
ಸಾಮೋಪಾಯಾದಿ [ಸಾಮ, ದಾನ, ಭೇದ, ದಂಡ]ಗಳು ಅಧೀನವಾಗಲು ಸಮಸ್ತ
ಸಾಮಂತರಾಜರ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ತಲೆವಣಿಗೆಗಳ ಶಾಸನಕರ್ತೃವೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಪುತ್ರ
ಪತ್ನೀ ಸಹಿತ ಸದ್ಧರ್ಮದಿಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಿದನು.

ಅನುಬಂಧಗಳು

೧. ಪೂರ್ವಕಥೆಗಳು

೧. “ಪಾಪೀ ಚರಾಯುಃ” ಎಂದೆಂಬ ನೀತಿ ನಿಜಮೆಲೆ ಚಂದ್ರಾ ೩-೪೪

ಚಂದ್ರನು ಅತ್ರಿಮುನಿಯ ಮಗ. ನವಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ. ಈತನು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದವನು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಅತ್ರಿಮುನಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಅತ್ರಿ ತಪೋನಿರತನಾಗಿದ್ದಾಗ ಆತನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸು ಹೊರಬಂದಿತು. ಆ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ೧೦ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಧರಿಸಿದುವು. ಆದರೆ ಆ ತೇಜಸ್ಸಿನ ವೇಗವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುವು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ ತೇಜಸ್ಸೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಪುರುಷಾಕಾರದಿಂದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ‘ಚಂದ್ರ’ನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು.

ಚಂದ್ರನು ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಗುರುಪತ್ನಿಯಾದ ತಾರೆಗೂ ಇವನಿಗೂ ಮೋಹವುಂಟಾಯಿತು. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಇಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈತನು ತಾರೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದನು. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟನು. ಬ್ರಹ್ಮನು ತಾರೆಯನ್ನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವಂತೆ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ತಾರೆಯು ಸರ್ಭವತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಜನಿಸಿದ ಮಗುವಿಗೆ ‘ಬುಧ’ನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು.

ಚಂದ್ರನು ದಕ್ಷಪುತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಿನಿ ಮೊದಲಾದ ೨೭ ಮಂದಿಯನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ರೋಹಿಣಿ ಎಂಬುವಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಹುವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಿಕ್ಕವರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ದಕ್ಷನು ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಕ್ಷಯರೋಗ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಶಾಪವಿತ್ತನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಚಂದ್ರನು ಭಯಪಟ್ಟು ಶಿವನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟನು. ಶರಣಾಗತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾರೆನೆಂದು ಶಿವನು ಹೇಳಿದನು. ಕುಪಿತನಾದ ದಕ್ಷನು ಶಿವನಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣುಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಭಾಗಮಾಡಿ, ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷಯಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿ ಶಿವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಉಳಿದ ವೃದ್ಧಿಕ್ಷಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಾಗವನ್ನು ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು.

ದಕ್ಷನಿಂದ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತನಾದ ಚಂದ್ರನು ಪ್ರಭಾಸತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಕ್ಷಯರೋಗದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾದನು. ದೇವತೆಗಳು ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆದಾಗ ಚಂದ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಶಿವನು ಇವನನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಅಮೃತವು ಹುಟ್ಟಲಾಗಿ ದೇವದಾನವರು ಈ ಅಮೃತಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ಕುಳಿತಿರಲು, ಸಿಂಹಿಕೇಯ ನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತು ಅಮೃತಪಾನ ಮಾಡಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರರು

ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ವಿಷ್ಣು ತನ್ನ ಚಕ್ರದಿಂದ ರಾಹುವಿನ ಕತ್ತನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವೃತಪಾನ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಸಿಂಹಕೇಯನ ರುಂಡ ಮುಂಡಗಳೆರಡೂ ರಾಹುಕೇತುಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸಜೀವವಾದುವು. ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ದೂರು ಹೇಳಿದರೆಂಬ ದ್ವೇಷದಿಂದ ರಾಹು ಕೇತುಗಳು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

೨. ಭೇದದಿಂದ ಭೇದಿಸುವನೆನೆ ಮಹಾಭೇದ ವಿಚ್ಛಂಬರಂ ೩-೫೭

ಶಂಬರಾಸುರ ವೃತ್ತಾಂತ : ಕಶ್ಯಪಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ದನುವೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸಿಯಲ್ಲಿ ಶಂಬರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನು ಮಹಾ ಮಾಯಾವಿ ಮತ್ತು ಭೇದೋಪಾಯದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಗನಾದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ (ಮನ್ಮಥ)ನಿಂದ ತಾನು ಸಾಯುವೆನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಆತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಚತುರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಜನಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಶಂಬರಾಸುರನು ಮಾಯಾರೂಪದಿಂದ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದನು. ಆ ಮಗುವನ್ನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೀನು ನುಂಗಿತು. ಆ ಮೀನನ್ನು ಬೆಸ್ತರು ಹಿಡಿದು ಶಂಬರಾಸುರನ ಅರಮನೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಅಡುಗೆಯವರು ಮೀನನ್ನು ಕೊಯ್ಯಲಾಗಿ ಅದರಲ್ಲು ಕಂಡುಬಂದ ಮಗುವನ್ನು ರಾಣಿಯಾದ ಮಾಯಾವತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾರದರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ ಮಗುವು ಮನ್ಮಥನೆಂದೂ, ಇವನಿಂದ ಶಂಬರನಿಗೆ ಮರಣವೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ಬಳಿಕ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ರತಿದೇವಿಯಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಾಯಾವತಿಯು ಆ ಮಗುವನ್ನು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಸಾಕಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಮಹಾಮಾಯಾವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಆತನ ಮೂಲಕ ಶಂಬರಾಸುರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದಳು.

೩. ನಾರದೋ ಕಲಹಪ್ರಿಯಃ ೩-೯೯

ನಾರದನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಹತ್ತುಮಂದಿ ಮಾನಸಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಈತನು ಆಪತ್ತಿಗೆ ಗುರಿಯಾದವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ತೋರಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಈತನ ಮುಖ್ಯಧ್ಯೇಯ. ಈತನು ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಾ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈತನಿಗೆ “ತ್ರಿಲೋಕಸಂಚಾರಿ”ಯೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ದಕ್ಷನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಹರ್ಮಶ್ಚ ಶಬಲಾಶ್ಚ ಎಂಬೆರಡು ಪಂಗಡದವರಿಗೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಮುಖರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ “ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದಿರಲಿ! ನೀನು ಕಲಹಪ್ರಿಯನಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿರು” ಎಂದು ದಕ್ಷನಿಂದ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತನಾದನು. ದಮಯಂತೀ ಸ್ವಯಂವರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದ ನಾರದನು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು ಮತ್ತು

ದಮಯಂತಿಯ ರೂಪಾತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಗಳಿದನು. ಆಗ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ನಳನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾದ ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ತಾವೇ ಲಗ್ನವಾಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುವರು.

೪. ವಿಷ್ಣು ವೃಂದೆಯ ಶಾಪಕೀಡಾದುದು ೩-೧೦೪

ವೃಂದೆಯು ಕಾಲನೇಮಿಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನ ಮಗಳು; ಜಲಂಧರನ ಪತ್ನಿ. ಇವಳು ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆ. ಒಮ್ಮೆ ಜಲಂಧರನು ಪಾರ್ವತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಕಾಮಪೀಡಿತನಾಗಿ ಶಿವನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸತೊಡಗಿದನು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಪಾರ್ವತಿಯು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮರೆಬಿದ್ದು “ನೀನು ವೃಂದೆಯ ಪತಿವ್ರತೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದರೆ ನನ್ನ ಮಾನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಾಗುವುದು” ಎಂದಳು.

ಶಿವನಿಗೂ ಜಲಂಧರನಿಗೂ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ವೃಂದೆಯ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪತಿ ಜಲಂಧರನು ಕೋಣನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದಂತೆಯೂ, ಜಲಂಧರನ ಪಟ್ಟಣವು ಸುಟ್ಟುಹೋದಂತೆಯೂ ಕಾಣಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ವೃಂದೆ ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ವಿಷ್ಣು ವೃದ್ಧತಾಪಸನ ವೇಷದಿಂದ ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ವೃಂದೆ ಅನನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿ ಆ ತಾಪಸಿಯು “ನಿನ್ನ ಪತಿ ಮೃತನಾದ”ನೆಂದನು. ವೃಂದೆ ಮೋಹದಿಂದ ಮೂರ್ಛೆಬಿದ್ದು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು “ಸ್ವಾಮಿ ತಾವು ಮಹಾಮಹಿಮರು. ಹೇಗಾದರೂ ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿಕೊಡಬೇಕು” ಎಂದು ಬೇಡಿದಳು.

ವಿಷ್ಣುವು ಅಂತೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಜಲಂಧರನ ರೂಪದಿಂದ ವೃಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ವೃಂದೆ ಆನಂದಪರವಶಳಾಗಿ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಕ್ರೀಡಿಸಿದಳು. ಅದರಿಂದ ಅವಳ ಪತಿವ್ರತೆ ಭಂಗವಾಯಿತು. ಆಗ ಜಲಂಧರನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನು. ಅವನ ಶಿರಸ್ಸು ಬಂದು ವೃಂದೆಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಆಗ ವೃಂದೆಗೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೋಸ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವಳು ಕೋಪಗೊಂಡು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು “ಭಾರ್ಯಾವಿಯೋಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸು” ಎಂದು ಶಪಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಪತಿಯೊಡನೆ ಚಿತೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದಳು.

೫. ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಬಂದ ಶಾಪ ೩-೧೦೫

ಇಂದ್ರನು ದೇವತೆಗಳ ದೊರೆ; ಅಮರಾವತಿಗೆ ಒಡೆಯ. ಹೆಂಡತಿ ಶಚೀದೇವಿ. ಮಗ ಜಯಂತ. ಒಂದು ಸಲ ಇಂದ್ರನು ಗೌತಮ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಪತ್ನಿಯಾದ ಅಹಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೋಹಿಸಿದನು. ಆಗ ಅವನು ಋಷಿಯ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವಳ ಸಮಾಗಮ ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸಿದನು. ಅಹಲೆಗೆ ಅವನು ಇಂದ್ರನೆಂದು

ತಿಳಿಯದೇ ಆತನೊಡನೆ ರತಿಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾದಳು. ಅನಂತರ ತಾನು ಸುರತ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಹೊರಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಗೌತಮಖುಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಿತ ಅವರು ಅಹಲೈಯನ್ನು ಕಲ್ಲಾಗುವಂತೆಯೂ; ಇಂದ್ರನನ್ನು ಮೈಯೆಲ್ಲವೂ ಯೋನಿಯಾಗುವಂತೆಯೂ ಶಪಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟು ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆ ಯೋನಿಗಳು ಇತರರಿಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಾಣುವಂತೆ ಕಾಣಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ 'ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ' ನೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

೨. ಅರ್ಥಕೋಶ

ಅ

ಅಂಚಿತ-ಸ್ವಚ್ಛವಾದ; ಹೊಳೆಯುವ
ಅಘ-ಪಾಪ
ಅಜ-ಬ್ರಹ್ಮ
ಅಜಸ್ರಂ-ಯಾವಾಗಲೂ
ಅನಿಮಿಷ-ದೇವತೆ; ಮೀನು
ಅನೋಕಹ-ಮರ;ಗಿಡ
ಅನ್ವಯ-ವಂಶ
ಅಭಿ-ಎದುರಿಗೆ
ಅಭ್ರಗಜ-ಆಕಾಶವೆಂಬ ಆನೆ
ಅಭ್ರಮು-ಐರಾವತದೊಂದಿಗಿರುವ ಹೆಣ್ಣಾನೆ
ಅರ್ಭಕ-ಮರಿ ; ಕೂಸು
ಅರಸ-ರಾಜ, ಅರಸಿಕ
ಅಲಕ-ಮುಂಗುರುಳು
ಅಲಗು-ಕತ್ತಿ ; ಬಾಣದ ಮೊನೆ
ಅವತಂಸ-ಹೂಮಾಲೆ; ತಲೆ ಮತ್ತು
ಕಿವಿಯ ಆಭರಣ
ಅಶ್ರು-ಕಣ್ಣೀರು
ಅಸಿಯಳ್-ಕೋಮಲೆ
ಅಸುಗೆ-ಅಶೋಕ
ಅಳುರ್-ಅಂಜಿಸು; ನಡುಗಿಸು

ಆ

ಆಂದೋಳ-ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ; ಆಂದಣ
ಆಖಂಡಲ-ಇಂದ್ರ
ಆಟಸು-ಅಪೇಕ್ಷಿಸು ; ಬಯಸು
ಆಣತಿ-ಆಜ್ಞೆ
ಆಧೂನನ-ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವಿಕೆ
ಆಮುಷ್ಠಿಕ-ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ
ಆಮ್ನಾಯ-ವೇದ
ಆಶುಗ-ಬಾಣ

ಇ

ಇಕ್ಕು-ಕಬ್ಬು

ಈ

ಈಶ-ಒಡೆಯ

ಉ

ಉಕ್ಕ-ಎತ್ತು ; ಹೋರಿ
ಉದಂತ-ಸುದ್ದಿ ; ವೃತ್ತಾಂತ
ಉಪಾತ್ತ-ದೊರಕಿಸಿದ
ಉಪೇತೆ-ಕೂಡಿದವಳು
ಉರೋಜ-ಸ್ತನ
ಉಶೀರ-ಲಾಮಂಚ
ಉಷ್ಣೀಷ-ರುಮಾಲು

ಊ

ಊಣೆಯ-ನ್ಯೂನತೆ
ಊರ್ಮಿ-ತೆರೆ ; ಅಲೆ
ಊರು-ತೊಡೆ
ಊಷ್ಮ-ಬಿಸಿ ಹವೆ, ಸೆಕೆ

ಎ

ಎಕ್ಕಟಿ-ಏಕಾಂತ ; ರಹಸ್ಯ

ಏ

ಏಣ-ಹೆಣ್ಣು ಜಿಂಕೆ

ಐ

ಐಹಿಕ-ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ

ಒ

ಒಜ್ಜರ-ಬುಗ್ಗೆ

ಓ

ಓಕ-ಮನೆ

ಔ

ಔಷಧ-ಬಾಳೆ ; ವನಸ್ಪತಿ

ಕ

ಕಂತು-ಮನ್ಮಥ
ಕಂದುಕ-ಚೆಂಡು
ಕಚ-ಕೂದಲು
ಕಟಕ-ಸೇನೆ
ಕಣಿ-ಗಣಿ

ಕನತ್-ಹೊಳೆಯುವ
 ಕಮಲಾಕರ-ಸರೋವರ ; ಲಕ್ಷ್ಮಿ (ಪರಿಗ್ರಹ)
 ಕರಾಸಿ-ಕೈಕತ್ತಿ
 ಕರಿವಕ್ತ್ರ-ಗಣಪತಿ
 ಕರೀರಕ-ಕಾಳೆಗ ; ಜಗಳ
 ಕಲಧಾತ-ಬೆಳ್ಳಿ
 ಕಳತ್ರ-ಹೆಂಡತಿ
 ಕೃಕಚ-ಗರಗಸ
 ಕಾದಲೆ-ನಲ್ಲೆ ; ಕಾದಾಡು
 ಕಾಯ್ತು-ಸಿಟ್ಟು
 ಕಾರ್ತಸ್ವರ-ಚಿನ್ನ
 ಕಾವಣ-ಚಪ್ಪರ
 ಕಿಂಶುಗ-ಮುತ್ತುಗ
 ಕೀನಾಶ-ಯಮ
 ಕೀರ-ಗಿಳಿ
 ಕುಟಲತೆ-ವಕ್ರತೆ ; ಮೋಸ
 ಕುಟ್ಟಮ-ಜಗಲಿ
 ಕುಟ್ಟಲ-ಮೊಗ್ಗು
 ಕುರಂಗಪೃಥುಕ-ಜಿಂಕೆಮರಿ
 ಕುವಲಯ-ಭೂಮಿ ; ಕನ್ನದಿಲೆ
 ಕೂರ್ಮ-ಪ್ರೀತಿ
 ಕೃಪಾಣ-ಕತ್ತಿ
 ಕೃಷ್ಣಾಂಕ-ಕೃಷ್ಣರಾಜ ; ಚಂದ್ರ
 ಕೀತು-ದ್ವಜ ; ಪತಾಕೆ
 ಕೇದಾರ-ಹೊಲ ; ಗದ್ದೆ
 ಕೃತಘ-ಮೋಸ ; ಕಪಟ
 ಕೈಪರೆ-ಚಪ್ಪಾಳೆ
 ಕೊಡಂಕೆ-ಕಿವಿ
 ಕೋದ-ಪೋಣಿಸಿದ

ಗ

ಗೇಯ-ಸಂಗೀತ
 ಗೋಸಣಿಗೆ-ಚೀಲ

ಘ

ಘುಸ್ಯಣ-ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ

ಚ

ಚಕ್ರ-ಸೂರ್ಯ ; ಭೂ (ಮಂಡಲ)
 ಚಾಮೀಕರ-ಚಾಮೀಕರ ಕಣವೆಯ ಚಿನ್ನ

ಜ

ಜಂಬೂನದ-ಜಾಂಬೂನದಿಯ ಚಿನ್ನ
 ಜಡಜಜ-ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬ್ರಹ್ಮ
 ಜಪಾಗುಚ್ಛ-ದಾಸವಾಳದ ಹೂಗೊಂಚಲು
 ಜೈವಾತ್ಯಕ-ದೀರ್ಘಾಯು ; ಚಂದ್ರ
 ಜಾಮಾತ್ಯ-ಅಳಿಯ

ತ

ತಟತ್-ಮಿಂಚು
 ತಮಾಲ-ಹೊಂಗಿ
 ತರಿಸಂದು-ಚೆನ್ನಾಗಿ ; ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ
 ತ್ರಸ್ತ-ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ
 ತಾಟಂಕ-ಕಿವಿಯೋಲೆ
 ತಾಕ್ಷ-ಗರುಡ
 ತಿಟ್ಟು-ಬಯ್ಯು ; ನಿಂದಿಸು
 ತಿರಸ್ಕರಣೀ-ಮೈಮರೆಮಾಡುವ;ಮಾಯ
 ತ್ರಿದಶ-ದೇವತೆ
 ತ್ರಿವರ್ಗ-ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ
 ತುಷಾರ-ಹಿಮ ; ಮಂಜು
 ತುಹಿನ-ಹಿಮ
 ತೂರ್ಯ-ವಾದ್ಯ ; ತುತ್ತೂರಿ
 ತೋಯಜ-ಕಮಲ
 ತೋಯಧಿ-ಸಮುದ್ರ

ಥ

ಥಟ್ಟು-ರಾಶಿ; ಸೈನ್ಯ

ದ

ದರ್ಪಣ-ಕನ್ನಡಿ
 ದೀಹದ-ಬೇಟೆಯ ಅಮಿಷದ ಪ್ರಾಣಿ
 ದ್ವಿಜ-ಹಕ್ಕಿ ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
 ದ್ವಿರಸನ-೨ ನಾಲಗೆಯುಳ್ಳ ಹಾವು ; ದುಷ್ಟ
 ದುಗ್ಧಾಬ್ಜ-ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರ
 ದ್ಯುಮಣಿ-ಸೂರ್ಯ
 ದೂರ್ವಾಂಕುರ-ಎಳೆಗರಿಕೆ ಚಿಗುರು
 ದ್ಯುಕ್-ಕುಡಿನೋಟ

ಧ

ಧವ-ಗಂಡ ; ಒಡೆಯ

ನ

ನಿಕ್ಷಾಣ-ಮಂಜುಲದ್ವನಿ
ನಿಟಲ-ಹಣೆ
ನೀರದ-ಮೋಡ
ನೂಪುರ-ಕಾಲಂದುಗೆ

ಪ

ಪಜ್ಜಳ-ಪ್ರಕಾಶ
ಪಟಲ-ಚಪ್ಪರ
ಪಟೀರ-ಶ್ರೀಗಂಧ
ಪತಗ-ಪಕ್ಷಿ
ಪದಿರ್-ಶ್ಲೇಷಾರ್ಥ
ಪರಿಜು-ಆಕೃತಿ ; ವೇಷ
ಪ್ರಪಶಾಲೆ-ಅರವಟ್ಟಿಗೆ
ಪಾಂಗು-ರೀತಿ
ಪಾಟಲೀದ್ರಮ-ಪಾದರೀಮರ
ಪಾಥಃ-ನೀರು
ಪಾರದ-ಪಾದರಸ
ಪಾರಿಹಾರ್ಯ-ಕೈಬಳಿ
ಪ್ರಾಲೇಯ-ಹಿಮ
ಪಾಶಹಸ್ತ-ವರುಣ
ಪಿನದ್ಧ-ಕಟ್ಟಿದ
ಪೀಯೂಷ-ಅಮೃತ
ಪುಂಡರೀಕ-ಕಮಲ
ಪುಂಡ್ರ-ಕೆಂಪು, ಬಿಳುಪು
ಪುಲೋಮಜಾ-ಶಚಿದೇವಿ
ಪುಷ್ಕರ-ಸೊಂಡಿಲ ತುದಿ; ನೀರು; ತಾವರೆ
ಪುಳಿನ-ಮರುಳುದಿಣ್ಣೆ
ಪೂಗ-ಅಡಕೆಮರ; ರಾಶಿ

ಫ

ಫೇನಪಿಂಡ-ನೊರೆಯ ಮುದ್ದೆ

ಬ

ಬಂಧೂಕ-ಕೆಂಪು ದಾಸವಾಳ
ಬಜ್ಜರ-ವಜ್ರ ; ರತ್ನ
ಬದ್ಧವಣ-ಮದ್ದಳೆ ; ಮಂಗಳವಾದ್ಯ
ಬಾಗುಳ-ವ್ಯಾಕುಲ
ಬಾವನ್ನ-ಶ್ರೀಗಂಧ

ಬೃಂಹಿತ-ರೈಫೇಂಕಾರ
ಬೇಳ್-ಹೋಮಮಾಡು; ಆಹುತಿ

ಭ

ಭದ್ರ-ಮಂಗಳ
ಭರ್ಮ-ಚಿನ್ನ
ಭಾಸ್ವಂತ-ಸೂರ್ಯ
ಭ್ರೂ-ಹುಬ್ಬು

ಮ

ಮಂದತಮ-ಶನಿ ರಾಹು
ಮಕರ - ಮೊಸಳೆ
ಮಕರದ್ವಜ-ಮನ್ಮಥ
ಮಕರಿಕೆ-ಬಣ್ಣದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ
ಬರೆದ ಚಿತ್ರ
ಮಖ-ಯಜ್ಞ
ಮದನ-ಮನ್ಮಥ ; ಜೇನು
ಮನೀಷಿ-ನಿಪುಣ, ವಿದ್ವಾಂಸ
ಮಯೂಖ-ಕಿರಣ
ಮರಾಳ-ಹಂಸ
ಮಲೆ-ಬೆಟ್ಟ; ಜಗಳ
ಮಹೀಧ್ರ-ರಾಜ ; ವಿಷ್ಣು ; ಬೆಟ್ಟ
ಮಾಧವ-ವಸಂತ ; ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ
ಮಾರ್ತಾಂಡ-ಸೂರ್ಯ
ಮಿಸುನಿ-ಚಿನ್ನ
ಮುಕುಟ-ಕಿರೀಟ
ಮುಕುರ-ಕನ್ನಡಿ
ಮೃಗ-ಜಿಂಕೆ
ಮೃಗಮದ-ಕಸ್ತೂರಿ
ಮೇಖಲಾ-ಪರ್ಯಂತ, ನಡುಪಟ್ಟಿ
ಮೋದಕ-ಕಡುಬು

ಯ

ಯೋಷಾ-ಸ್ತ್ರೀ

ರ

ರಂಹಸ-ಆವೇಶ ; ವೇಗ
ರಸಾಲ-ಸಿಹಿ ಮಾವು
ರಾಕೇಂದು-ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ

ರಾಜ-ದೊರೆ; ಚಂದ್ರ
ರಾಜಶೇಖರ-ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠ; ಈಶ್ವರ
ರುಕ್-ಕಾಂತಿ
ರೋಪ-ಬಾಣ
ರೋದಸೀ-ಆಕಾಶ
ರೋಲಂಬ-ದುಂಬಿ; ಭ್ರಮರ
ರೌಪ್ಯ-ಬೆಳ್ಳಿ

ಲ

ಲಲಾಮ-ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಲಾಜ-ಬತ್ತದ ಅರಳು

ವ

ವತಂಸ-ಶ್ರೇಷ್ಠ
ವಧೂಟಿ-ಪ್ರಾಯಸ್ಕರ್ಮ
ವಶಾ-ಹೆಣ್ಣಾನೆ
ವಸಂಧ-ವಾಸಸ್ಥಳ
ವಾರಾಶಿ-ಸಮುದ್ರ
ವಿತರಣೆ-ಸಮತಾವಾದಿ; ದಾನಿ
ವಿಪಂಚಿಕಾ-ವೀಣೆ
ವೇತಂಡ-ಗಜ ; ಆನೆ
ವೈಜಯಂತಿ-ಬಾವುಟ

ಶ

ಶಂಬ-ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧ
ಶಕುನ-ಪಕ್ಷಿ
ಶತಾನಂದ-ಬ್ರಹ್ಮ
ಶಫರಿ-ಒಂದು ಜಾತಿ ಮೀನು
ಶಶ್ವತ್-ಸದಾ ; ಯಾವಾಗಲೂ
ಶಾರದ-ಶರತ್ಕಾಲದ; ಶುಭವಾದ
ಶಾಲಿ-ಬತ್ತ
ಶಿಂಜಿನಿ-ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆ
ಶಿರೀಷ-ಬಾಗೆ ಹೂ
ಶುಕ್ತಿಪುಟ-ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪು

ಸ

ಸರೀಸೃಪ-ಹಾವು
ಸರ್ವಂಸಹ-ಆದಿಶಕ್ತಿ ; ಭೂಮಿ
ಸಸಿಗಲ್-ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆ
ಸ್ವಬಕ-ಸಮೂಹ
ಸ್ವಂಭೇರ-ಆನೆ
ಸ್ವವನ-ಸ್ತುತಿ ; ಸ್ತೋತ್ರ
ಸೃಜ-ಹೂಮಾಲೆ
ಸ್ವಭೂರುಹ-ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ
ಸಾರಸ-ತಾವರೆ ; ನೀರು ಹಕ್ಕಿ
ಸಾರಿಕೆ-ಹೆಣ್ಣುಗಿಳಿ
ಸ್ಮಾರಕ-ಗುರುತು ;
ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥದ
ಸುತ್ತಾಮ-ಇಂದ್ರ
ಸುಧಾಶಪುರ-ಅಮರಾವತಿ
ಸುಮನ-ಹೂ ; ದೇವತೆ
ಸೃಣಿ-ಅಂಕುಶ ; ಶತ್ರು
ಸೆಗಲಿಕೆ-ಸೆಕೆ ; ಬೇಸಗೆ
ಸ್ಮೇರ-ಎಳನಗೆ
ಸೈಪು-ಪುಣ್ಯ
ಸೋಗೇ-ಹೆಣ್ಣು ನವಿಲು

ಹ

ಹರ್ಮ್ಯ-ಉಪರಿಗೆ ಮನೆ
ಹದ-ನೀರಿನ ಮಡು
ಹೀರಾಂಕ-ವಜ್ರ
ಹುತವಕ-ಅಗ್ನಿ
ಹುತಾಶ-ಅಗ್ನಿ

ಕ್ಷ

ಕ್ಷಾ-ಭೂಮಿ
ಕ್ಷಿತಿ-ಭೂಮಿ

ಶುಕ್ತಿಪುಟ-ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪು

ಶುಕ್ತಿಪುಟ-ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪು

73423

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು

ಪಂಪಮಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೧೮

ರಕ್ಷಾಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ : ಕೆ.ವಿ. ಪುಂಡಲೀಕ